

ΚΩΝΣΤ. Σ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ Δ.Θ. - ΧΡ. Γ. ΓΚΟΤΣΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ Γ/Γ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
186

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΓΡΟΤΣΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Με απόφαση της Έλληνικής Κυβερνήσεως τα δι-
δακτικά βιβλία του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυ-
κείου τυπώνονται από τον Όργανισμό Έκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων και μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΘΕΙΑ

Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ημερομηνία της Ελληνικής Κοινωνίας...
Οργανισμός...
Διεύθυνση...

ΚΩΝΣΤ. Σ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ Δ.Θ.-ΧΡ. Γ. ΓΚΟΤΣΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ Β. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1977

002
ΚΡΕ
ΕΤΣΒ
186

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΘΕΙΑ

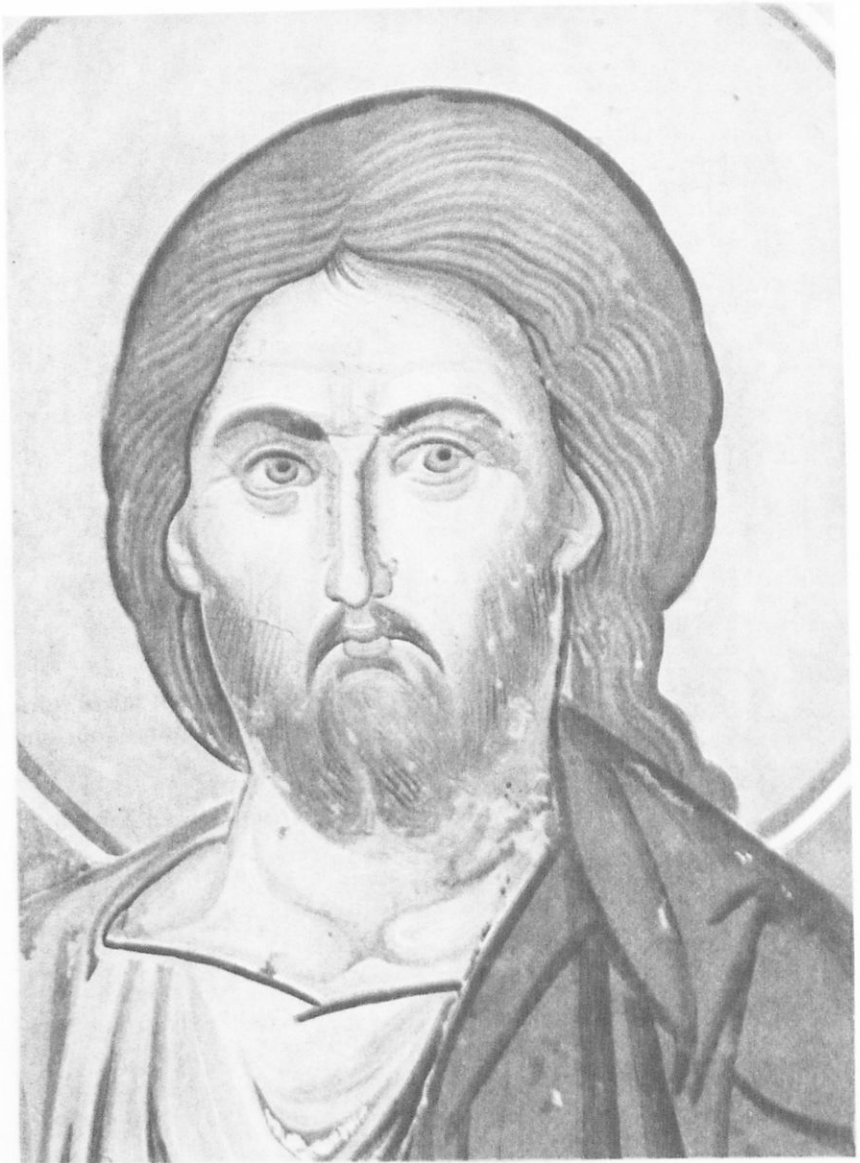
Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τ. ΓΥΝΑΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΑΓΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
LONDON 1954

**«... Ὅριζομεν ἀκαινοτόμητόν τε καὶ ἀπα-
ράτρωτον φυλάττειν τὴν παραδοθεῖσαν
ἡμῖν πίστιν...»**

(Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος)

Χριστός Παντοκράτορας. Τοιχογραφία τοῦ Πανσέληνου στό Πρωτάτο (Καρυές) τοῦ Ἁγίου Ὄρους (14ος αἰ.). Ἀντίγραφο Φ. Ζαχαρίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έχεις στά χέρια σου ένα καινούριο βιβλίο θρησκευτικής ύλης. Ο υπότιτλος του σε κατατοπίζει από την πρώτη στιγμή για τό περιεχόμενό του. Στίς σελίδες του θά δείς τήν πίστη καί τά Μυστήρια τής Έκκλησίας.

Έτσι τό βιβλίο αυτό σου τό προσφέρει ούσιαστικά ή Έκκλησία. Τό προσφέρει στά παιδιά τής σχολικής ήλικίας, πού είναι τά πιό ζωντανά καί έλπιδοφόρα μέλη τής. Θέλει νά τούς δείξει από τώρα τούς άνεκτίμητους θησαυρούς, πού κρύβονται στό «Πιστεύω» τής καί γι' αυτό προσκαλεί τά βαφτισμένα παιδιά τής νά συναντήσουν τίς όρθόδοξες αλήθειες στό χώρο τής θείας ζωής καί Λατρείας τής.

Η συνάντηση καί ή γνωριμία σου μέ τό θησαυρό τής πίστεως καί τόν πλούτο τής Όρθοδοξίας έχει για σένα καί μιάν άλλη σημασία. Η ήλικία σου είναι κρίσιμη. Στή σκέψη καί τήν καρδιά σου άνεβαίνουν δυνατές άμφιβολίες καί ταλαντεύεσαι πάνω στά θέματα τής χριστιανικής Αλήθειας καί τής ζωής. Χρειάζεσαι λοιπόν μιά ζωντανή ένίσχυση καί θερμή συμπαράσταση. Τό διδακτικό βιβλίο έρχεται στά χέρια σου γι' αυτό τό σκοπό. Θέλει νά άνοίξει μαζί σου ένα δημιουργικό διάλογο πάνω στίς αλήθειες τής πίστεως, ώστε νά σε βοηθήσει νά ανακαλύψεις μέσα σ' αυτές τή δική σου τήν ύπαρξη. Αν γίνει αυτό, τότε καί σύ θά κερδίσεις τή ζωή σου καί τό βιβλίο θά έχει πετύχει τόν προορισμό του.

Από τή μελέτη του βιβλίου θά καταλάβεις τά κίνητρα πού ώθησαν τούς συγγραφείς νά τό γράψουν. Θέλουν όμως καί αυτοί μέ τή σειρά τους νά έπικοινωνήσουν από τώρα μαζί σου. Θέλουν νά σου ύπογραμμίσουν τό σωστό τρόπο: α) τής όρθής άναστροφής σου μέ τίς αλήθειες του βιβλίου, β) τής δημιουργικής μελέτης των διαφόρων κεφαλαίων καί γ) τής πιό καλής καί πρακτικής αξιοποίησεως του περιεχομένου του.

Η ύλη του βιβλίου. Χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι αλήθειες τής όρθόδοξης πίστεως, πού βρίσκονται

στά έφτά πρώτα άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως. Τό βιβλίό αναλύει τίς αλήθειες της πίστεως, επεξηγεί τό όρθόδοξο περιεχόμενό τους καί συνδέει τό νόημά τους μέ τήν καθημερινή μας ζωή.

Στό δεύτερο μέρος γίνεται λόγος γιά τά υπόλοιπα πέντε άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως, δηλαδή γιά τό "Άγιο Πνεῦμα, τήν 'Εκκλησία καί τά Μυστήριά της. Τά Μυστήρια αυτά σου εἶναι γνωστά σάν ἐκκλησιαστικές τελετές. Έχουν όμως καί μιάν άγνωστη, στόν πολύ κόσμο, πλευρά. Εἶναι ἡ μυστική σημασία τους, ἡ θεία πραγματικότητα, πού μᾶς ἀποκαλύπτουν μέ τό συμβολισμό τους, ἡ μυστική θεία Χάρη, πού μᾶς προσφέρεται ἀπό τό Θεό μέ τήν παρουσία του 'Ιησοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσά μας καί μέ τό φωτισμό του 'Αγίου Πνεύματος. Εἶσαι προνομιούχος καί εὐτυχημένος, πού θά σου δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά γνωρίσεις αὐτόν τό μυστικό όρθόδοξο πλοῦτο.

Τό βιβλίό δέ σου μεταφέρει ἀπλές γνώσεις. Σοῦ γνωρίζει καί σου προσφέρει τήν 'Αλήθεια, δηλαδή τό Θεό, πού μᾶς Τόν φανερώνει ὁ Κύριος ἡμῶν 'Ιησοῦς Χριστός μέ τόν έρχομό Του στόν κόσμο. Ταυτόχρονα μαθαίνεις καί ἕνα νέο τρόπο ζωής. Εἶναι ἡ ζωή του Χριστοῦ, της 'Εκκλησίας, τῶν 'Αγίων της. Μονάχα ἔτσι θά καταλάβεις ἐκεῖνο πού εἶπε ὁ Κύριος: «'Εγώ εἰμι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή» ('Ιω. ιδ' 6).

Ἡ ταξινόμηση της ὕλης. Τό βιβλίό διακρίνεται γιά τό πλούσιο ὕλικό του, πού μᾶς τό προσφέρει μέ ἐκκλησιαστικό καί κατά συνέπεια ζωντανό τρόπο. Τό ὕλικό εἶναι θγαλμένο ἀπό δυό ἀνεξάντλητες πηγές: τήν 'Αγία Γραφή καί τήν Παράδοση της 'Εκκλησίας. Σέ κάθε μάθημα ἀνατρέχουμε σ' αὐτές. 'Αναζητοῦμε τίς αλήθειες της πίστεως καί τίς συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες ξεπήδησαν, διατυπώθηκαν καί διώθηκαν. Ὑστερα μελετοῦμε προσεκτικά τίς ἱερές τελετές της 'Εκκλησίας μας. Οἱ αλήθειες της πίστεως θρῖσκονται βασικά σ' αὐτό τό μυστηριακό χῶρο. Εἶναι όμως ντυμένες μέ τίς λειτουργικές πράξεις καί διατυπωμένες στούς ὕμνους καί τίς εὐχές της 'Εκκλησίας. Τό βιβλίό σου συχνά παραθέτει δλόκληρους ὕμνους καί ἀποσπάσματα ἀπό τίς εὐχές της 'Εκκλησίας. Αὐτό γίνεται γιά νά νοιώσεις καί σύ τή χαρά τῶν ἀναρίθμητων ἀνθρώπων πού ἔψαλαν ἐδῶ καί τόσους αἰῶνες τούς ὕμνους καί διάβασαν τίς εὐχές καί τίς προσευχές της 'Εκκλησίας μας. Ἔτσι θά συνηθίσεις καί σύ ἀπό τώρα τίς ὡραίες φράσεις καί τή ζωντανή γλώσσα τους καί θά λαχταρᾷς νά ἀκούσεις τόν ἀληθινό λόγο

τους, πού χαρακτηρίζεται για τή δραματικότητα, τήν ώραιότητα και τήν ποιητικότητα του.

Τελικά, οί προσφερόμενες ἀλήθειες συνοδεύονται ἀπό τά λόγια τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας και συνδέονται μέ ὄλες τίς πτυχές τῆς καθημερινῆς ζωῆ μας. Τά λόγια τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σοφά, χαριτωμένα, γεμάτα ἀπό τή ζωῆ τοῦ Χριστοῦ και τῶν Ἁγίων Του και ἀπαραίτητα για τόν πιστό ἄνθρωπο, πού ἐπιθυμεῖ νά προσεγγίσει τίς ἀλήθειες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Πατερική σκέψη και σοφία εἶναι ἡ κληρονομιά τοῦ Ἔθνους μας και ὁ ἀδαπάνητος θησαυρός τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Οἱ Πατέρες μέ τή διδασκαλία τους στερεώνουν τό λόγο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, γιατί τόν ἐρμηνεύουν μέ τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τόν ἐπεξηγοῦν και τόν κατοχυρώνουν μέ τή συγκεκριμένη πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ ἀφομοίωση τῆς ὕλης. Ἡ φράση αὐτή σημαίνει πώς πρέπει νά κάνεις κτῆμα σου τά ὄσα μαθαίνεις στό μάθημα τῶν Θερησκευτικῶν. Για νά γίνει ὁμοῦ αὐτό, πρέπει νά καταλάβεις τίς θεῖες ἀλήθειες. Νά τρέξεις νά τίς συναντήσεις στήν πηγῆ τους. Καί ἔπειτα εἶναι ἀνάγκη νά τίς συνδέσεις μέ τήν προσωπική και τήν κοινωνική ζωή σου. Καί τά δύο χρειάζονται θέληση και προσπάθεια.

Τό βιβλίο δέν εἶναι γραμμένο για νά ἀποστηθίσεις μηχανικά τό περιεχόμενό του. Κάτι τέτοιο γινόταν παλαιότερα και ὁ μαθητής δοκίμαζε ἀπό τήν ἐργασία αὐτή κόουραση, μονοτονία και ἀγωνία. Τό μάθημα δέν πρέπει νά σοῦ πιέζει τήν ψυχή. Τά ὄσα προσφέρει εἶναι σάν τή δροσιά, πού ἀδίαστα πρέπει νά κατεβαίνουν στήν καρδιά σου, για νά τή δροσίζουν μέ τήν αὔρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και τήν ξεκουράζουν. Ἔτσι οἱ περικοπές ἀπό τήν Ἁγία Γραφή και τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ εὐχές και οἱ ὕμνοι δέν εἶναι ὕλικό, πού εἶσαι ὑποχρεωμένος νά τό ἀποστηθίζεις.

Κάθε κεφάλαιο σπονδυλώνεται γύρω ἀπό μερικά κύρια και βασικά σημεῖα. Τά σημεῖα αὐτά πρέπει νά εἶσαι σέ θέση νά τά διακρίνεις. Αὐτά ἀκριβῶς νά μαθαίνεις. Ὁδηγός σου και ἐδῶ θά εἶναι τό Σύμβολο τῆς Πίστεως. Τά ἄρθρα του εἶναι λιτά, περιοριστικά, σύντομα. Πρίν ὁμοῦ διατυπωθοῦν και καταγραφοῦν, ὅπως εἶναι, σέ προτάσεις, προηγήθηκαν πολλές προσπάθειες και συζητήσεις τῶν Ἁγίων Πατέρων, πολλή και ἔντονη προσευχή και ἐντατική μελέτη τῶν θεμάτων πού τίθουν. Ἔτσι πρέπει νά κάνεις και σύ. Για νά εἶσαι σέ θέση νά διατυ-

πώνεις περιληπτικά και εὔστοχα τό κάθε κεφάλαιο, πρόπει προηγου-
 μένως νά μελετᾶς καλά και προσεκτικά τό μάθημά σου. Μέ αὐτόν τόν
 τροπο τῆς δημιουργικῆς μελέτης οἱ γνώσεις σου γύρω ἀπό τά θρησκευ-
 τικά θέματα θά εἶναι γεμάτες ἀπό ζωή και ζωντάνια, ἀπό βαθύτητα και
 εὐλικρίνεια, ἀπό ἀγάπη και φιλανθρωπία, ἀπό πνευματικό και ἠθικό
 πλοῦτο.

Τό μάθημά σου θά τό ὀλοκληρῶνεις και θά τό χαίρεσαι μέ τή λύση
 τῶν ἀσκήσεων. Στηρίζονται ὅλες στά σχετικά κεφάλαια. Εἶναι ἡ γέ-
 φυρα, πού θά σέ περνᾶ κάθε φορά ἀπό τήν τάξη τοῦ Σχολείου στό
 στίβο τῶν χριστιανικῶν ἀγώνων και προσπάθειῶν· ἀπό τή θεωρία
 στήν πράξη. Σέ καμιά ὁμως περίπτωση δέν καταπιανόμαστε μέ τίς
 ἀσκήσεις-ἐρωτήσεις, ἄν δέ μελετήσουμε σωστά και προσεκτικά τό
 κεφάλαιο στό ὁποῖο ἀναφέρονται.

Μέ αὐτά πού εἶπαμε και ὑπογραμμίσαμε, τό χωράφι τῆς ψυχῆς σου
 εἶναι πιά ἔτοιμο. Δέξου τό Σπορέα-Χριστό και ἄφησε τό λόγο Του νά
 πέσει στήν καλή γῆ γιά νά φυτρώσει και νά δώσει καρπό ἕκατό στόν
 ἕνα.

Οἱ συγγραφεῖς

ΟΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ:

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ

1. Τό ουσιαστικό περιεχόμενο τῆς ὀρθόδοξης πίστεως.

Ὁ κυριότερος στόχος τοῦ ἀνθρώπου σήμερα εἶναι νά ἐξερευνήσει, μέ τή βοήθεια τῆς Ἐπιστήμης, τό διάστημα καί γενικά νά προσεγγίσει τό ἀγνωστο γι' αὐτόν Σύμπαν. Ὁ ἄνθρωπος μέ ὅλα τά μέσα πού διαθέτει, προσπαθεῖ νά γνωρίσει τόν κόσμο καί νά τόν κατακτήσει μέ τήν παρουσία του. Καταβάλλει ἀγωνιώδεις καί θαυμαστές προσπάθειες, γιά νά διεισδύσει στά μυστικά τῶν ὠκεανῶν, τῆς ἀτμόσφαιρας, τοῦ ἡλιακοῦ καί τοῦ ἀστρικοῦ κόσμου.

Ἐκτός ὅμως ἀπό τόν ὑλικό κόσμο, ὑπάρχει καί ὁ πνευματικός κόσμος, πού μᾶς φανερώνει βασικά τό χῶρο τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος θέλει νά γνωρίσει καί αὐτόν τόν κόσμο καί νά συμμετάσχει στή μακαριότητά του. Ἐπιθυμεῖ ἀκόμη νά μάθει τί ἔκανε ὁ Θεός γιά τή σωτηρία του. Τόν ὑλικό κόσμο γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος βασικά μέ τό λογικό καί τόν πνευματικό μέ τή ζωντάνια καί τή δύναμη τῆς πίστεως.

Τά ὅρια τοῦ ἀνθρώπινου λογικοῦ. Τό λογικό μας εἶναι πολυμήχανο καί ἐφευρετικό. Ὁ ἄνθρωπος μέ αὐτό ἀναλύει, ὑπολογίζει, στοχάζεται καί πλουτίζει τίς γνώσεις του σχετικά μέ τόν ἔμφυχο καί ἄψυχο περιβάλλοντα κόσμο. Εἶναι ἕνα πολύτιμο δῶρο τοῦ Θεοῦ.

Μέ τή δύναμη καί τήν ἐνέργεια τοῦ λογικοῦ ὁ ἄνθρωπος δέν

προσεγγίζει μονάχα τὰ μυστικά τῆς δημιουργίας (φύσεως). Μπορεῖ νά στοχαστεῖ καί νά ἀφήσει τόν ἑαυτό του ἐλεύθερο καί ἀνοικτό γιά νά ἀνακαλύψει καί νά ἀποδεχτεῖ τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο. Μέ τή βοήθεια τοῦ λογικοῦ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά προσεγγίσει καί τό Θεό. Μονάχα πού πρέπει τό λογικό νά βρίσκεται σέ ἁρμονία καί σέ στενή συνεργασία καί μέ τίς ἄλλες δυνάμεις του, ὅπως εἶναι τό συναίσθημα (ἀγάπη) καί ἡ βούληση. Μέ διαπιστώσεις, πού βγαίνουν ἀπό μιά τέτοια λογικότητα, μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος πραγματικά νά πεισθεῖ γιά τήν ὑπαρξή τοῦ Θεοῦ. Γιά τήν παρουσία καί τή δόξα τοῦ Θεοῦ μᾶς μιλοῦν πολύ αὐθεντικά καί πειστικά τὰ ἀναρίθμητα οὐράνια σώματα, ἡ τάξη μέ τήν ὁποία κινοῦνται, τό φυσικό καί ζωικό βασίλειο μέ τὰ τόσα μυστικά του καί πάνω ἀπ' ὅλα ὁ ἄνθρωπος μέ τόν ψυχοσωματικό καί πνευματικό του στολισμό. "Ὅλα μᾶς «διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλμ. 18,2). "Ὅλα δηλαδή μιλοῦν γιά τόν πάνσοφο, παντοδύναμο καί πανάγαθο Θεό-Δημιουργό.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως θέλει νά προχωρήσει σέ μιά βαθύτερη προσωπική κοινωνία του μέ τό Θεό. Θέλει νά προσεγγίσει μέ δλόκληρη τήν ὑπαρξή του καί νά ἀπολαύσει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Τή βαθιά αὐτή καί οὐσιαστικά ἀνθρώπινη ἐπιθυμία ἱκανοποιεῖ τό θεϊκό δῶρο τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ πίστη αὐτή μᾶς βοηθεῖ νά ἐμβαθύνουμε στό μυστήριο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀξία τῆς πίστεως. Ἡ πίστη ἀνυψώνει τόν ἄνθρωπο ἐκεῖ, ὅπου τό λογικό σταματάει τή χορήγηση τῆς βοηθείας του. "Ὅπως θά δοῦμε καί σέ ἄλλα μαθήματα, ὁ Θεός εἶναι Ἕνας, ἀλλά Τριαδικός. Ἡ θεία φύση εἶναι μία, ἀλλά ἀποτελεῖται ἀπό τρία Πρόσωπα: τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα. Θά μιλήσουμε πιό κάτω γιά τόν πνευματικό κόσμο: τούς ἁγίους ἀγγέλους καί τὰ πονηρά πνεύματα. Ὀνομάζουμε καί ὁμολογοῦμε τόν Ἰησοῦ Χριστό Θεάνθρωπο Κύριο, γιατί στό Πρόσωπό Του εἶναι ἀδιάσπαστα, ἀδιαίρετα καί ἀσύγχυτα ἐνωμένες ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη φύση. Αὐτές καί ἄλλες ὑπέρογκες ἀλήθειες πλησιάζει ὁ ἄνθρωπος μονάχα μέ τή χριστιανική πίστη. Πρόκειται γιά ἀλήθειες πού ὁ Ἴδιος ὁ Θεός φανέρωσε στόν ἄνθρωπο μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ Σάρκωση τοῦ Κυρίου ἔδωσε ἕνα νόημα στή ζωή μας σ' αὐτόν τόν κόσμο.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Ἐβραίους ἐπιστολή του (ια´ 1) μᾶς παρουσιάζει τό γεγονός τῆς πίστεως: «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομέ-

νων υπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων». Ἡ πίστη δηλαδή εἶναι ἡ ὑπαρξη ἐκείνων, πού ἐλπίζουμε καί ἡ διαπίστωση τῶν πραγμάτων ἐκείνων, πού δέ βλέπουμε μέ τά σωματικά μας μάτια.

Οἱ ἀλήθειες τῆς πίστεως. Οἱ ἀλήθειες αὐτές ἀπευθύνονται πρῶτα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, γιατί πρῖν τίς γνωρίσουμε, πρέπει νά τίς ἀγαπήσουμε. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης μάς λέει χαρακτηριστικά: «Πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καί γινώσκει τόν Θεόν. Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τόν Θεόν, ὅτι ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν» (Α΄ Ἰω. δ΄ 7-8). Ἡ ἀγάπη αὐτή εἶναι προϋπόθεση καί τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν δυνατή, ἀπλή, καθαρή καί πλούσια σέ ἀγάπη καρδιά, πρῶτοι αὐτοί δέχονται τήν πρόσκληση τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστη δέν τρέφεται μονάχα μέ τή μελέτη τῶν βιβλίων, ἀλλά βασικά τροφοδοτεῖται ἀπό τήν προσευχή, πού συνδέει καί ἐνώνει τόν ἄνθρωπο μέ τό Θεό.

Παρόλα αὐτά ἡ πίστη δέν πρέπει νά εἶναι τυφλή καί παράλογη. Μετά τήν καρδιά πρέπει νά αἰχμαλωτίζει τό λογικό μας γιατί Δημιουργός κι αὐτοῦ εἶναι ὁ Θεός. Πρέπει μάλιστα ὁ ἄνθρωπος νά τό ἐπιστρατεύει γιά νά σκεφτεῖ, νά ἐκφράσει καί νά δεχτεῖ μέ δεβαιότητα τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως, πού ξεπερνοῦν τά λογικά του ὄρια.

Ὅπως ἡ πίστη δέ συγκρούεται μέ τό λογικό μας, ἔτσι δέ διαφωνεῖ καί μέ τήν ἐπιστήμη. Οἱ ἐπιστημονικές ἀλήθειες μιλοῦν γιά τά ἀνθρώπινα καί ὑλικά πράγματα. Οἱ ἀλήθειες τῆς πίστεως μιλοῦν γιά τό Θεό καί τόν πνευματικό κόσμο. Μονάχα ψεύτικη ἐπιστήμη δέν παραδέχεται τίς ἀλήθειες τῆς ὀρθῆς πίστεως καί σφαλερή πίστη ἀρνεῖται τά ἐπιτεύγματα τῆς ἀληθινῆς ἐπιστήμης. Γιά τοῦτο ὀρθά παρατηρήθηκε; «Ποτέ δέ βρῆκα τίποτε στήν ἐπιστήμη μου, πού νά μπορῶ νά ἀντιτάξω στή Θεοσκεία» (Ἀινστάιν).

Ἡ ἀδύνατη καί δυνατή πίστη. Οἱ Μαθητές τοῦ Κυρίου, ἀκριβῶς ἐπειδή συναισθάνονταν τίς ἀδυναμίες τους, παρακαλοῦσαν τόν Κύριο νά αὐξήσει τήν πίστη τους: «Πρόσθες ἡμῖν πίστιν». (Λουκ. ιζ΄ 5). Ἡ πίστη μας ἐξασθενίζει ὅταν ὑποχωροῦμε στίς ἀδυναμίες μας, στούς πειρασμούς τοῦ Σατανᾶ, στό κακό. Γι' αὐτό πρέπει νά μοιάσουμε μέ τούς Ἀποστόλους, πού παρακαλοῦσαν τό Χριστό τόν «ἄρχηγόν καί τελειωτῆν τῆς πίστεως», νά ἐνισχύει καί πλουτίζει τήν πίστη τους.

Ἐπάροχον ὁμως καί οἱ τροφοδότες τῆς πίστεώς μας. Αὐτοί εἶναι: ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ συμμετοχή μας στά θεῖα Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας (Ἐξομολόγηση καί θεῖα Κοινωνία), ἡ συναναστροφή μας μέ πρόσωπα πού ἔχουν ζωντανή πίστη, ἡ προσευχή καί τά ἔργα πίστεως. Ἔτσι ζοῦμε χριστιανική ζωή καί εἴμαστε κοντά στό Θεό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τό λογικό καί ἡ πίστη εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ. Μέ τό λογικό γνωρίζουμε τόν ὕλικό κόσμο. Μέ τήν πίστη μπαίνουμε στή σφαῖρα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Τό ένα συμπληρώνει τό ἄλλο. Ἡ πίστη ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἐνίσχυση. Αὐτήν τήν προσφέρει ἡ Ἐκκλησία.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Πίστις δέ ὅτα ψυχῆς». «Οὐτε ἡ γνῶσις ἄνευ πίστεως οὐθ' ἡ πίστις ἄνευ γνῶσεως» (Κλήμης Ἀλεξανδρεύς, Ρ.Γ. 9,9).
2. «Πρὸς τί δὲ καὶ ἀπιστεῖς; Ἡ οὐκ οἶδας ὅτι ἀπάντων πραγμάτων ἡ πίστις προηγείται; Τίς γάρ δύναται θερίσαι γεωργός, ἐάν μὴ πρῶτον πιστεύσῃ (= ἐμπιστευτῇ) τὸ σπέρμα τῆ γῆ ἢ τίς δύναται διαπεράσαι τὴν θάλασσαν, ἐάν μὴ πρῶτον ἑαυτὸν πιστεύσῃ τῷ πλοίῳ καὶ τῷ κυβερνήτῃ; Τίς δὲ κάμων (= ἄρρωστος) δύναται θεραπευθῆναι, ἐάν μὴ πρῶτον ἑαυτὸν πιστεύσῃ τῷ ἱατρῷ; Ποίαν δὲ τέχνην ἢ ἐπιστήμην δύναται τις μαθεῖν, ἐάν μὴ πρῶτον ἐπιδῶ ἑαυτὸν καὶ πιστεύσῃ τῷ διδασκάλῳ;» (Θεόφιλος Ἀντιοχείας, ΒΕΠΕΣ 5, 17).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί ἡ πίστη χρειάζεται τροφοδοσία; 2) Πῶς ἀδυνατίζει ἡ πίστη μας; 3) Γιατί ἡ πίστη εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ; 4) Νά μελετήσεις τό ια' κεφάλαιο τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολῆς καί νά σημειώσεις στό τετράδιό σου τά πρόσωπα, πού εἶχαν ζωντανή πίστη. Ποιὸ θαυμάζεις περισσότερο καί γιατί; 5) Ἀποστήθισε τό στίχο: «Χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεσθῆσαι Θεῷ» (Ἔβρ. ια' 6).

2. Οἱ δύο πηγές τῆς θείας Ἀποκαλύψεως.

Στὴν ἀναζήτηση τῆς ὁποιασδήποτε ἀλήθειας ἀξία ἔχει ἡ πηγή. Σ'

αὐτὴν πρέπει νά ἀνατρέχουμε, ἂν θέλουμε ἡ ἀλήθεια πού ἀναζητοῦμε, νά εἶναι καθαρὴ καὶ γνήσια.

Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μέ τίς ἀλήθειες, πού ἔχουν σχέση μέ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει νά ξέρομε πού εἶναι θησαυρισμένες καὶ μέ ποιὸ τρόπο θά τίς κάνουμε κτῆμα μας.

Ἡ Ἐκκλησία ἐνσαρκώνει καὶ ἐρμηνεύει τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Τό θησαυρὸ τῆς πίστεως ἐμπιστεύτηκε ὁ Κύριος στοὺς Μαθητὲς Του καὶ ἐκεῖνοι τὸν παρέδωσαν στὴν Ἐκκλησία. Τοὺς εἶπε: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν, ὅσα ἐνετειλάμην (= παρήγγειλα) ὑμῖν» (Ματθ. κη' 19-20).

Στὴ θεία Λειτουργία ἀπαγγέλλουμε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, πού σύνταξαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας στὴν Α' καὶ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὴ Παράδοση ἦταν ὁδηγὸς τους καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐμπνευστὴς τους. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ στόμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, «στόλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. γ' 15).

Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὴ Παράδοση. Εἶναι οἱ δύο πηγές τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Ἐχουν ἴσο κύρος καὶ τροφοδοτοῦν τοὺς πιστοὺς μέ τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Ἡ πρώτη, ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ὁ γραφτὸς λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἡ δεύτερη, ἡ Ἱερὴ Παράδοση, εἶναι ὁ προφορικὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, πού παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο στοὺς Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ αὐτοὺς στοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δέ φανερώθηκε ἀμέσως καὶ σέ μιά ἐποχὴ, ἀλλὰ σέ διάφορα πρόσωπα πού ἔζησαν σέ διάφορες ἐποχές. Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ λέγει: «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως (= πολλές φορές καὶ μέ πολλοὺς τρόπους) πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ» (Ἐβρ. α' 1). Σ' αὐτὰ προσθέτει ὁ Μέγας Βασιλεὺς: «Ὅταν ἦρθε ὁ κατάλληλος καιρὸς, ὁ Θεὸς μίλησε σέ μᾶς μέ αὐτὸν τὸν Υἱὸ Του, πού φανερώθηκε στὴ γῆ σάν ἄνθρωπος καὶ συναναστράφηκε μέ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔδωσε τὰ σωτήρια παραγγέλματά Του, μᾶς βοήθησε νά γνωρίσουμε σωστά τὸν ἀληθινὸ Θεό» (Ἀπὸ τῆς θείας Λειτουργίας του).

Ἡ Ἁγία Γραφή, ὁ γραφτός λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἁγία Γραφή εἶναι τὰ ἱερά βιβλία, πού γράφτηκαν ἀπό ἀνθρώπους φωτισμένους ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Τά βιβλία αὐτά περιέχουν ἕνα μέρος ἀπό τίς ἀλήθειες πού φανέρωσε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο.

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι θεόπνευστη (= ἐμπνευσμένη ἀπό τό Θεό). Τή θεοπνευστία της δείχνουν οἱ ἐξῆς χαρακτηριστικοί στίχοι:

1) «Πᾶσα γραφή θεόπνευστος καί ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανάρθωσιν» (Β΄ Τιμ. γ΄ 16).

2) «Οὐ γάρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη (= διατυπώθηκε) ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἄγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β΄ Πέτρ. α΄ 21).

Ἀπό τούς στίχους αὐτούς τῆς Ἁγίας Γραφῆς συμπεραίνουμε ὅτι: α) Μέ τήν Ἁγία Γραφή μιλάει ὁ Θεός· β) γιά τή συγγραφή της συνεργάστηκαν ὁ Θεός καί ὁ ἄνθρωπος—συγγραφέας καί γ) ὁ Θεός εἶναι Ἐκεῖνος, πού μᾶς δίνει τήν ἐγγύηση γιά τήν ἀλήθεια τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Τό θεϊκό στοιχεῖο στήν Ἁγία Γραφή. Ὁ μελετητής τῆς Ἁγίας Γραφῆς διακρίνει σ' αὐτήν τό «χέρι» τοῦ Θεοῦ καί ἀκούει τή φωνή Του. Ἡ Ἁγία Γραφή διηγεῖται γεγονότα πού δέν εἶναι ἀπλές ἀνθρώπινες πράξεις. Εἶναι, ἀντίθετα, τά «μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ», τά «θαυμάσια», «τά ἔργα τῶν χειρῶν Του», πού λυτρώνουν τόν ἄνθρωπο. Οἱ Πατριάρχες, ὁ Μωϋσῆς, οἱ προφῆτες στήν Παλαιά Διαθήκη μιλοῦσαν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ. Στήν Καινή Διαθήκη μιλάει ὁ ἴδιος ὁ Θεός μέ τόν Υἱό Του, πού τελειώνει καί ὀλοκληρώνει τά ἔργα τοῦ Θεοῦ—Πατέρα.

Ἐπειδή ὁμῶς ὁ Θεός χρησιμοποίησε ἀνθρώπους πού κατέγραψαν τά ἔργα καί τά λόγια Του, ἡ Ἁγία Γραφή ἔχει, ἐκτός ἀπό τό θεϊκό, καί τό ἀνθρώπινο στοιχεῖο.

Τό ἀνθρώπινο στοιχεῖο στήν Ἁγία Γραφή. Οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἔγραψαν ὅσα ὁ Θεός θέλησε νά γράψουν. Φώτισε τό νοῦ τους γιά νά καταλάβουν τίς θεῖες καί σωτήριες ἀλήθειες. Ὅσα ἔγραψαν, δέν εἶναι δικά τους λόγια. Δικός τους εἶναι ὁ τρόπος τοῦ γραψίματος. Ὁ Θεός ἄφησε τούς συγγραφεῖς νά ἐκφραστοῦν σύμφωνα μέ τή μόρφωσή τους καί τίς λαϊκές ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς τους. Φώτισε τό πνεῦμα τους, ἀλλά δέν ὑπαγόρευσε κατά λέξη τίς ἀλήθειές

Του. Ἐάν ὁ συγγραφέας ἦταν μορφωμένος, διακρίνουμε τή μόρφωσή του ἀπό τόν τρόπο πού ἐκθέτει τά γεγονότα. Ἡ φράση του εἶναι κομψή καί τό λεξιλόγιό του πλούσιο. Ἐάν ὁμως ἦταν π.χ. ποιμένας, χρησιμοποιοῦσε μερικές ἀπό τίς εἰκόνες τοῦ περιβάλλοντός του γιά νά μᾶς μεταφέρει τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς δέ γράφουν τήν ἴδια γλώσσα. Ἄλλοι γράφουν στά ἑλληνικά, ἄλλοι στά ἑβραϊκά ἢ στά ἄραμαϊκά.

Ἡ Ἱερή Παράδοση, ὁ προφορικός λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ δεύτερη βρῦση, πού τροφοδοτεῖ τή δεξαμενή τῆς πίστεως. Πρῖν γραφοῦν τά ἱερά Εὐαγγέλια, ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου παραδιδόταν προφορικά. Γιά πολλές δεκαετίες οἱ Χριστιανοί δέν εἶχαν γραμμένο τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Αὐτό ἔγινε μετά τό 50 μ.Χ.

Ὅταν ἓνα μικρό τμήμα τῆς προφορικῆς αὐτῆς διδασκαλίας καταγράφηκε στά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ Ἱερή Παράδοση δέν παραμερίστηκε. Ἀντίθετα ἦταν ἡ βασική προϋπόθεση γιά νά προσεγγίσουν καί νά καταλάβουν οἱ ἄνθρωποι τό γραφτό λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἐγινε ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν ἐρμηνεία καί τή συμπλήρωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Γι' αὐτό καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τοὺς Χριστιανούς τῆς Θεσσαλονίκης νά ἐνθουμοῦνται μαζί μέ τό γραφτό κήρυγμα καί τίς προφορικές παραδόσεις: «Στήκετε καί κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἅς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (Β' Θεσ. β' 15). Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης λέει καθαρά ὅτι στίς σελίδες τῆς Ἁγίας Γραφῆς δέν περιέχονται ὅλες οἱ φανερωμένες ἀπό τό Θεό ἀλήθειες (Ἰω κα' 25).

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ τό φῶς τῆς Ἱερῆς Παραδόσεως καθόρισε πόσα καί ποιά βιβλία ἀνήκουν στήν Ἁγία Γραφή καί ὀργάνωσε τή Ζωή καί Λατρεία τῆς.

Τά γραφτά μνημεῖα τῆς Ἱερῆς Παραδόσεως εἶναι:

- 1) Οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθώς καί οἱ ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν Συνόδων πού ἐπικύρωσαν οἱ Οἰκουμηνικές.
- 2) Τό ἐπίσημο Σύμβολο τῆς Πίστεως κατά κύριο λόγο καί κατά δεύτερο λόγο τά ἄλλα σύμβολα (Ἀποστολικό καί Ἀθανασιανό).
- 3) Ἡ Θεία Λειτουργία καί γενικά ἡ θεία Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας.
- 4) Τά συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον

υπάρχει σ' αυτά συμφωνία τῶν Πατέρων ὡς πρὸς τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως.

5) Τά κείμενα πού γράφτηκαν ἀπό τόν 9ο αἰῶνα καί μετὰ γιά νά ὑπογραμμιστοῦν οἱ παρεκκλίσεις τῆς πίστεως στή διδασκαλία τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καί τῶν Προτεσταντῶν. Τά κείμενα αὐτά, πού ἔχουν δευτερεύουσα σημασία, εἶναι ἐγκύκλιοι καί πρακτικά Συνόδων, καθῶς καί ὁμολογίες πίστεως ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οἱ ἀλήθειες τῆς πίστεως εἶναι θησαυρισμένες στήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἱερή Παράδοση. Εἶναι οἱ δύο πηγές τῆς χριστιανικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς πίστεως. Στήν Ἐκκλησία φυλλάσσονται καί ἐρμηνεύονται ἀλάνθαστα.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Οὐ πάντα ἀπό τῆς θείας Γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι· διό τὰ μὲν ἐν Γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν Παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι» (*Ἐπιφάνιος*, P.G. 41, 1048).
2. «Ὡσπερ δένδρον, παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένων, οὕτω καί ἡ ψυχὴ τῆς θείας ἀρδευομένη Γραφῆς πλαινεῖται (= ἐμπλουτίζεται) καί καρπὸν ὠριμον δίδωσι πίστιν ὀρθόδοξον, καί ἀειθαλέσι τοῖς φύλλοις, ταῖς θεαρέστοις, φημί, ὠραίνεται πράξει» (*Ἰω. Δαμασκηνός*, P.G. 94, 1176).
3. «Ὅταν προσεύχεσαι, μιλᾶς μέ τό Θεό. Ὅταν διαβάξεις τήν Ἁγία Γραφή, σοῦ μιλάει ὁ Θεός» (*Αἰγουστίνος*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Σέ τί διαφέρει ἡ Ἁγία Γραφή ὡς ἱστορικό βιβλίο ἀπό τὰ συνηθισμένα ἱστορικά βιβλία; 2) Γιατί ὁ Θεός εἶναι οὐσιαστικά ὁ συγγραφέας τῆς Ἁγίας Γραφῆς; 3) Πῶς οἱ ἅγιοι ἄνδρες εἶναι ἐπίσης συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς; 4) Γιατί ἡ Ἱερή Παράδοση εἶναι ἐξίσου ἔγκυρη καί ἰσότιμη μέ τήν Ἁγία Γραφή;

3. Ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στήν Ἁγία Γραφή.

Στίς ἱερέες Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας, μαζί μέ τοὺς ὕμνους καί τίς εὐχές, ἀκοῦμε καί περικοπές ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη.

Στήν Ἁγία Γραφή μιλάει ὁ Ἴδιος ὁ Θεός, πού ἀποκαλύπτει τόν Ἐαυτό Του καί ἐπικοινωνεῖ μέ τούς ἀνθρώπους.

Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη. Οἱ σελίδες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μᾶς μεταφέρουν σ' ἓνα περιβάλλον πού εἶναι διαφορετικό ἀπό τό δικό μας. Οἱ ἄνθρωποι του ὅμως, οἱ Ἰσραηλίτες, ἄν καί ἔζησαν ἑκατοντάδες χρόνια πρό Χριστοῦ, δέ διαφέρουν πνευματικά ἀπό μᾶς. Στή ζωή τους βλέπουμε τούς πειρασμούς, τίς ἀγωνίες, τίς ἐπιδιώξεις τοῦ ἀνθρώπου κάθε ἐποχῆς. Ἔχουν ὅμως παρόλα αὐτά ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό: εἶναι ὁ λαός τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Θεός χαράσσει τήν πορεία τῆς ζωῆς τους.

Οἱ Ἰσραηλίτες ἔζησαν ἀνάμεσα στούς εἰδωλολατρικούς λαούς. Ὁ πολιτισμός τους ἦταν κατώτερος ἀπό αὐτόν πού εἶχαν οἱ γείτονές τους. Ἦταν λοιπόν φυσικό νά ἀφομοιωθοῦν ἀπό ἐκεῖνο τό περιβάλλον. Δέν ἔγινε ὅμως κάτι τέτοιο, γιατί ὁ Θεός φάνερωσε σ' αὐτούς τόν Ἐαυτό Του. Ἐκανε ἱερή συμφωνία μέ τούς Ἰσραηλίτες, ἔδωσε τούς νόμους Του καί προσανατόλισε τή ζωή τους. Ὁ σκοπός τοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ ἴδρυση τῆς Βασιλείας Του πάνω στή γῆ καί ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου καί τῶν ἀνθρώπων μέ τό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός στήν Παλαιά Διαθήκη. Τόν Κύριο γνωρίζουμε ἀπό τήν Καινή Διαθήκη. Σ' αὐτήν ἱστορεῖται ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ καί καταγράφεται ἡ διδασκαλία καί τό ἔργο Του. Ὁ Κύριος ὅμως ὑπάρχει καί στήν Παλαιά Διαθήκη. Εὔστοχα παρατήρησε ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος γιά τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς δυό Διαθήκες: «Ἡ Καινή Διαθήκη εἶναι κρυμμένη στήν Παλαιά καί ἡ Παλαιά Διαθήκη φανερόνεται στήν Καινή».

Τήν ἐσωτερική σχέση τῆς Παλαιᾶς μέ τήν Καινή Διαθήκη βλέπουμε στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρα στό βουνό Θαβώρ, ὅπου παρουσιάστηκαν ὁ Μωϋσῆς καί ὁ προφήτης Ἠλίας καί συνομίλησαν μέ τόν Κύριο γιά τό πάθος Του. Ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί τῶν προφητῶν.

Ὁ Μωσαϊκός Νόμος ἔγινε γιά τούς Ἰουδαίους «παιδαγωγός εἰς Χριστόν» (Γαλ. γ' 24). Τούς προφύλαξε ἀπό τήν ἀφομοίωση τοῦ εἰδωλολατρικοῦ περιβάλλοντος, τούς δίδαξε τή συναίσθηση τῆς ἁμαρτίας καί καλλιέργησε τόν πόθο γιά τόν ἔρχομό τοῦ Λυτρωτῆ. Ὁ Μωϋσῆς ἦταν ὁ μεσίτης στή σύναψη τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τούς Ἰσραηλι-

τες, ὅπως ὁ Κύριος ἔγινε ὁ «μεσίτης τῆς καινῆς διαθήκης» ἀνάμεσα στό Θεό καί σ' ὄλους τούς ἀνθρώπους.

Οἱ προφῆτες πού ἀντιπροσώπευσε ὁ Ἡλίας, προφήτευσαν γιά τό Μεσσία καί περιέγραψαν τά ἀγαθά τῆς Βασιλείας Του. Ὁ Μωϋσῆς καί ὁ Ἡλίας εἶναι τύποι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιατί μέ τά περιστατικά τῆς ζωῆς τους προτύπωσαν καί προεικόνισαν τή ζωή τοῦ Κυρίου. Ἄλλοι τύποι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ Νῶε, ὁ Μελχισεδέκ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰώβ, ὁ Ἰωσήφ, ὁ Δαβίδ, ὁ Ἰωνᾶς, κ.ἄ.

Στήν Παλαιά ὁμως Διαθήκη, ἐκτός ἀπό τά πρόσωπα, ἔχουμε περιστατικά καί γεγονότα, πού προεικονίζουν γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ διάβαση π.χ. τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας καί τό θεόσταλτο μάννα προεικονίζουν ἀντίστοιχα τό Ἅγιο Βάπτισμα καί τή θεία Κοινωνία.

Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στήν Καινή Διαθήκη. Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀποστολή καί τόν ἐρχομό τοῦ Λυτρωτῆ πραγματοποιεῖται στήν Καινή Διαθήκη. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ διδάσκει, θαυματουργεῖ καί τελικά ἐπισφραγίζει μέ τό Τιμιο Αἷμα Του τήν καινή διαθήκη, δηλαδή τή νέα συμφωνία πού γράφεται ὄχι σέ λίθινες πλάκες, ἀλλά στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι ἔγινε ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου. «Τοῦτο ἔστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν» (Ματθ. κοτ' 28).

Στίς σελίδες τῆς Καινῆς Διαθήκης διακρίνουμε τό δίκαιο, ἅγιο, παντοδύναμο καί προνοητὴ Θεό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ κυριότερες διατάξεις τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας εἶναι καί εὐαγγελικά παραγγέλματα, γιατί στηρίζονται στήν ἀγάπη πρὸς τό Θεό καί τόν πλησίον. Πρέπει ὅμως νά ξερούμε ὅτι ὁ Κύριος συμπλήρωσε καί ὀλοκλήρωσε τό Μωσαϊκό Νόμο. Τοῦτο βλέπουμε στήν ἐπί τοῦ Ὄρους Ὁμιλία. Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου εἶναι τό καινούριο κρασί, πού χρειάζεται καινούρια ἀσκία (Ματθ. θ' 17).

Ὁ Θεός μέ τήν Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ νά προσκαλεῖ τούς ἀνθρώπους στή Βασιλεία Του μέχρι τῆ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου. Τότε, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Κύριος θά παραδώσει τή Βασιλεία αὐτή στό Θεό καί Πατέρα Του (Α' Κορ. ιε' 24).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στήν Παλαιά Διαθήκη ὁ Θεός μίλησε στους Ἰσραηλίτες μέ τούς Πατριάρχες, τό

Μωυσῆ, τούς προφήτες. Στήν Καινή Διαθήκη μίλησε στους ανθρώπους μέ τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ Κύριος εἶναι ὁ μεσίτης τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπως ὁ Μωϋσῆς ἦταν τῆς Παλαιᾶς.

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Ἔστι γάρ ἰδεῖν μυστικῶς ταῦτα παρὰ τοῖς προφήταις τεταμευμένα· οὐδέν γάρ ἀγραφον κείται οὔτε ἐν τῇ Καινῇ οὔτε ἐν τῇ Παλαιᾷ· ἀλλά προέλαβε τήν Καινήν ἢ Παλαιᾶ καί ἠρμήνευσε τήν Παλαιάν ἢ Καινήν. Καί πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο διαθήκαι, καί δύο παιδίσκαι, καί δύο ἀδελφαί, τόν ἕνα Δεσπότην δορυφοροῦσι. Κύριος παρὰ προφηταῖς καταγγέλλεται· Χριστός ἐν Καινῇ κηρύσσεται· οὐ καινά τὰ καινά· προέλαβε γάρ τὰ παλαιά· οὐκ ἐσβέσθη τὰ παλαιά· ἠρμηνεύθη γάρ ἐν τῇ Καινῇ» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 50, 796).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) «Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου καί φῶς ταῖς τρίβοις μου» (Ψαλμ. 118, 105). Γιατί ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι φῶς στό δρόμο τῆς ζωῆς σου; 2) Τί μάς φανέρωσε ὁ Θεός μέ τήν Ἁγία Γραφή; 3) «Λάλει, ὅτι ἀκούει ὁ δούλός σου» (Α΄ Βασ. γ΄ 10). Ἔτσι ἀπάντησε ὁ Σαμουὴλ, ὅταν τόν κάλεσε ὁ Θεός. Τί διδάσκει ἀπό τήν ἀπάντησή του; 4) Τί εἶπαν οἱ προφῆτες γιά τό Χριστό;

4. Τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Σέ κάθε μάθημα καταφεύγουμε στό λόγο τοῦ Θεοῦ, τήν Ἁγία Γραφή καί τή ζωντανή Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἔτσι στερεώνουμε μέσα μας ἐκεῖνα πού μαθαίνουμε. Στήν Ἐκκλησία ἐξάλλου ἀκοῦμε πάντοτε «ἀναγνώσματα» ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Πρέπει λοιπόν νά μάθουμε γιά τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τό περιεχόμενό τους.

Διάρρηση τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ Ἁγία Γραφή, ὅπως εἶναι γνωστό, διαιρεῖται στήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Ἀπό τά 76 βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τά 49 ἀνήκουν στήν Παλαιά καί τά 27 στήν Καινή Διαθήκη. Τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἂν καί γράφτηκαν μέσα σέ πολλούς αἰῶνες, ἔχουν ἐνότητα καί ἐσωτερική συνοχή. Δείχνουν τά διάφορα στάδια τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Διαίρεση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διαίρουνται ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους, σέ ἱστορικά, διδακτικά ἢ ποιητικά καί προφητικά.

Τά ἱστορικά βιβλία διηγούνται τή δημιουργία τοῦ κόσμου, τήν πλάση τοῦ ἀνθρώπου, τή ζωή τῶν Πατριαρχῶν καί τήν ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν ὡς τό 2ο αἶώνα π.Χ. Τά πέντε πρῶτα ἀπό τά βιβλία αὐτά λέγονται Πεντάτευχος.

Τά διδακτικά ἢ ποιητικά μιλοῦν κυρίως γιά τά πρακτικά προβλήματα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί δίνουν σωστές συμβουλές γιά νά ζεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀρμονικά μέ τό Θεό καί τοῦς συνανθρώπους του.

Σ' αὐτά τά βιβλία οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς θέτουν ἐρωτήματα πάνω σέ βασικά θέματα, ὅπως: Γιατί ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος; Τί πρέπει νά κάνει γιά νά εἶναι εὐτυχισμένος; Ἐχει ἀξία αὐτή ἡ ζωή; Τά βιβλία αὐτά δοθεῖν τόν ἀναγνώστη νά ἀναζητεῖ τό Θεό, νά Τόν ἀγαπᾷ καί νά ἐφαρμόζει τό θέλημά Του, γιατί λέγουν τί κάνει ὁ Θεός γιά τόν ἄνθρωπο.

Τά προφητικά βιβλία περιέχουν τό φλογερό κήρυγμα τῶν προφητῶν. Οἱ προφῆτες μιλοῦσαν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ. Ἐνδιαφέρονταν γιά τοῦς συμπατριῶτες τους καί ἀνησυχοῦσαν γιά τήν τύχη τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Οἱ προφῆτες θύμιζαν ὅτι ἡ ἀτομική καί ἐθνική προκοπή ἐξαρτῶνται ἀπό τή στάση πού παίρνουν ὁ ἄνθρωπος καί ἡ ἐθνική κοινότητα ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ. Θαυμάζουμε στίς προφητείες τά κείμενα πού μιλοῦν γιά τό Μεσσία. Ἡ ζωντανή πίστη τῶν προφητῶν μεταγίγεται καί στοῦς ἀναγνώστες τῶν κειμένων τους.

Διαίρεση τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀκολουθοῦν τήν ἴδια διαίρεση μέ ἐκεῖνη τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐχουμε τά ἱστορικά βιβλία (τέσσερα Εὐαγγέλια, Πράξεις τῶν Ἀποστόλων), τά διδακτικά βιβλία (ἐπιστολές) καί τό προφητικό βιβλίό τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου.

Τά Εὐαγγέλια ἀφηγοῦνται τή ζωή καί παρουσιάζουν τή διδασκαλία καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἱστοροῦν τή δράση τῶν Ἀποστόλων, τή ζωή τῆς πρώτης Ἐκκλησίας καί τελειώνουν μέ τό ἱεραποστολικό ἔργο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Οἱ ἐπιστολές ἀναλύουν καί ἐπεξηγοῦν τό χαρμόσυνο ἀγγελμα τῆς

σωτηρίας, δηλαδή τό Εὐαγγέλιο καί λύνουν διάφορα προβλήματα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀπό τίς ἐπιστολές οἱ 14 εἶναι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καί οἱ 7 (οἱ καθολικές) τῶν: Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου καί Ἰούδα. Ἡ συλλογή τῶν 76 βιβλίων λέγεται «Κανὼν» τῆς Ἁγίας Γραφῆς, γιατί τά βιβλία αὐτά κανονίστηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία ὡς γνήσια καί κανονίζουν τήν πίστη μας καί τή ζωή μας.

Γλώσσα καί μεταφράσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς γράφτηκαν ἀπό διάφορους συγγραφείς καί σέ διάφορα χρονικά διαστήματα.

Ἡ Πεντάτευχος γράφτηκε τόν 13ο αἰώνα π.Χ. καί ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου τό 90–95 μ.Χ. Μέσα σέ διάστημα δεκατριῶν αἰῶνων γράφτηκαν καί τά ὑπόλοιπα βιβλία. Τά περισσότερα γράφτηκαν στήν ἑβραϊκή γλώσσα, ἄλλα στήν ἐλληνική καί ἄλλα στήν ἄραμαϊκή. Ὡς τό 1973 μ.Χ. δλόκληρη ἡ Ἁγία Γραφή εἶχε μεταφραστεῖ σέ 255 γλώσσες, ἡ Καινή διαθήκη σέ 345 γλώσσες καί ὀρισμένα τεμάχια τῆς Ἁγίας Γραφῆς σέ 899 γλώσσες καί γλωσσικά ἰδιώματα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Τόν βρίσκουμε στά βιβλία της πού εἶναι ἱστορικά, διδακτικά καί προφητικά. Εἶναι κτῆμα δλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας, γιατί μεταφράζονται σέ διάφορες γλώσσες καί διαλέκτους.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ἡ Ἁγία Γραφή καί τὰ κατορθώματα λέγει τῶν δικαίων καί τὰ ἐλαττώματα, ἵνα τὰ μὲν φύγωμεν, τὰ δὲ ζηλώσωμεν» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 51, 368).
2. «Πέλαγος ἡμῖν νοημάτων δείκνυσιν ἀχανές (ἡ Γραφή)» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 63, 519).
3. «Ὅποιος δὲ γνωρίζει τήν Ἁγία Γραφή, δὲ γνωρίζει τό Χριστό» (Ἰερώνυμος).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Δικαιολόγησε τοὺς κάτωθι χαρακτηρισμοὺς πού δόθηκαν γιά τήν Ἁγία Γραφή:

- 1) «Εἶναι ἥρωικό βιβλίο, εἶναι βιβλίο ἡρώων γιά ἥρωες, βιβλίο πού δημιουργεῖ ἥρωες».

- 2) «Ἡ γενική βιβλιοθήκη τῶν λαῶν».
 3) «Τό φθηνότερο βιβλίον μέ τό πλουσιότερο περιεχόμενο».
 4) «Ἄροτρον (= ἄλετρι) εἰρήνης».

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Τά ἱστορικά βιβλία

Γένεσις	Βασιλειῶν Α΄-Δ΄
Ἔξοδος	Παραλειπομένων Α΄-Β΄
Λευιτικόν	Ἔσδρας Α΄-Β΄
Ἄριθμοί	Νεεμίας
Δευτερονόμιον	Τωδίτ
Ἰησοῦς Ναυῆ	Ἰουδίθ
Κριταί	Ἔσθήρ
Ρούθ	Μακκαβαίων Α΄-Γ΄

Τά διδασκτικά ἢ ποιητικά βιβλία

Ψαλμοί	Ἐκκλησιαστής
Ἰώβ	Ἄσμα Ἄσμάτων
Παροιμιαί Σολομῶντος	Σοφία Σολομῶντος
	Σοφία Σειράχ

Τά προφητικά βιβλία

Ἡσαΐας	Μιχαίας
Ἰερεμίας	Ἰωήλ
Βαρούχ	Ἰοβιδίου
Θρηνοί Ἰερεμίου	Ἰωνᾶς
Ἐπιστολή	Ναούμ
Ἰερεμίου	Ἀβδακούμ
Ἰεζεκιήλ	Σοφονίας
Δανιήλ	Ἄγγαϊος
Ὡσηέ	Ζαχαρίας
Ἀμώς	Μαλαχίας

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Τά Εὐαγγέλια κατά:

Ματθαῖον
Μάρκον
Λουκᾶν
Ἰωάννην
Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων

Οἱ ἐπιστολές πρὸς:

Ρωμαίους
Κορινθίους Α΄-Β΄
Γαλάτας
Ἐφεσίους
Φιλιππησίους
Κολοσσαεῖς
Θεσσαλονικεῖς Α΄-Β΄
Τιμόθεον Α΄-Β΄
Τίτον
Φιλήμονα
Ἐβραίους

Καθολικές ἐπιστολές:

Ἰακώβου
Πέτρου Α΄-Β΄
Ἰωάννου Α΄-Γ΄
Ἰούδα

Προφητικό βιβλίον:

Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου

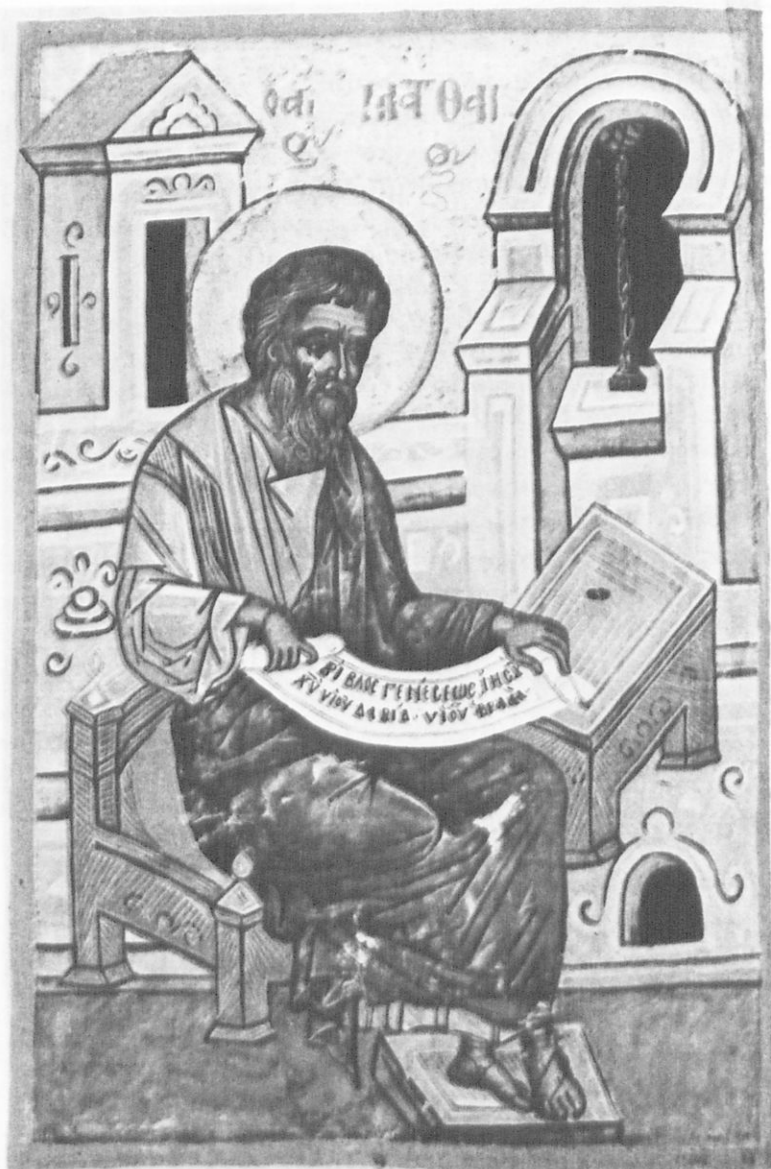
5. Οί ιεροί Εὐαγγελιστές.

Οί μορφές τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν εἰκονίζονται στά σφαιρικά τρίγωνα, πού κρατοῦν ἀπό πάνω τους τόν τροῦλο τοῦ δυζαντινοῦ ναοῦ. Στά τέσσερα Εὐαγγέλια ἔχει καταγραφεί ἡ ζωὴ καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου. Στίς εἰκόνες τους παρουσιάζονται συνήθως ἔτοιμοι νά γράψουν τό Εὐαγγέλιο, πού διαλαλεῖ τή θεότητα καί τή μεσσιανική ἀποστολή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο.

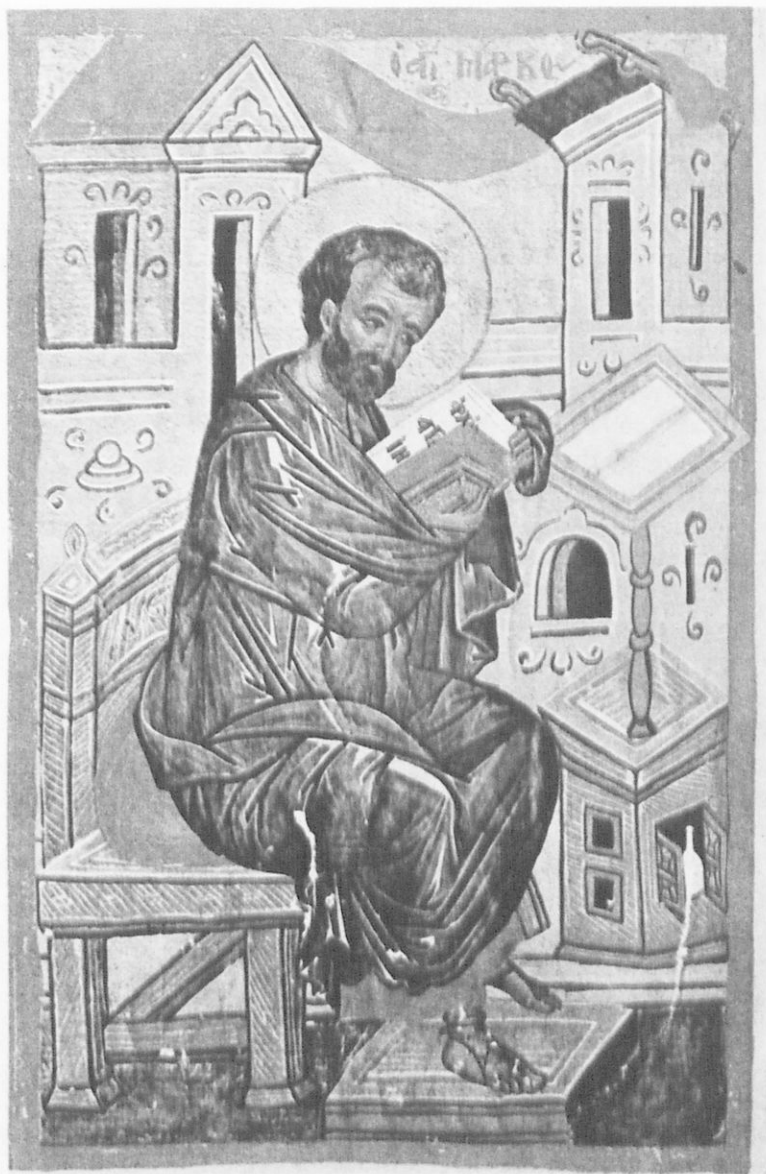
Ἅ Οὐ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος. Ὁ Ματθαῖος εἶναι συγγραφέας τοῦ πρώτου Εὐαγγελίου καί ἦταν ἓνας ἀπό τούς δώδεκα Μαθητές τοῦ Κυρίου. Προτοῦ ἀκολουθήσει τόν Κύριο, ἦταν τελώνης καί ὀνομαζόταν Λευῖς. Ἐγραψε τό Εὐαγγέλιό του γιά τούς Ἰουδαίους Χριστιανούς. Σκοπός του ἦταν νά τονίσει ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ὁ Μεσσίας, πού ὑποσχέθηκε ὁ Θεός καί περίμεναν οἱ Ἰουδαῖοι. Μέ τό Εὐαγγέλιό του ἀπαντᾷ στήν ἐρώτηση τοῦ Προδρόμου πρὸς τόν Κύριο: «Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;» (Ματθ. ια' 3). Γιά τοῦτο παραθέτει περικοπές ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη μέ τή χαρακτηριστική φράση: «Ὅλα αὐτά ἔγιναν γιά νά ἐκπληρωθεῖ ἐκεῖνο πού εἶπε ὁ Κύριος μέ τόν προφήτη».

Ἅ Οὐ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος συμβολίζεται μέ μορφὴ ἀνθρώπου, πού τή βλέπουμε συνήθως στήν εἰκόνα του, γιατί τονίζει τήν ἀνθρώπινη καταγωγή τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου. Μέ αὐτὴν τή γενεαλογία ἀρχίζει τό Εὐαγγέλιό του, πού τό ἔγραψε στήν ἀραμαϊκὴ γλῶσσα καί τό μετέφρασε ὁ ἴδιος στήν ἑλληνική.

Ἅ Οὐ Εὐαγγελιστής Μάρκος. Ὁ Μάρκος ἦταν μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Τόν βλέπουμε γιά λίγο συνεργάτη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν πρώτη περιοδεία του. Πηγὴ τοῦ Εὐαγγελίου του ἔχει τὴ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ἀλευθύνεται σέ Χριστιανούς πού ἦταν πρὶν εἰδωλολάτρες. Ἅ ἀφήγησή του εἶναι σύντομη, περιεκτικὴ καί ζωντανή. Ἅ Ολόκληρο τό Εὐαγγέλιό του διαβάζεται μέσα σέ δυὸ περίπου ὥρες. Τό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου ὀνομάστηκε «Τό Εὐαγγέλιο τῶν θαυμάτων», γιατί περιγράφει πολλὰ θαύματα πού τονίζουν τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἅ Όταν διαβάζουμε τό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου, ἀναφωνοῦμε μέ τόν ἑκατόνταρχο: «Ἅ Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς Θεοῦ ἦν» (Μάρκ. ιε' 39).

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. Μικρογραφία ἀπὸ Εὐαγγελιστάριο τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου τοῦ Ἁγίου Ὄρους (16ος αἰ.).

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. Μικρογραφία ἀπὸ Εὐαγγελιστάριο τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσαίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (16ος αἰ.).

Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος συμβολίζεται μέ τό βασιλιά τῶν ζῶων, τό λιοντάρι, γιάτί στό Εὐαγγέλιό του γίνεται συχνά λόγος γιά τή βασιλεία τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκάς. Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκάς ἦταν γιάτρος καί ἀγαπητός συνεργάτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων πού ἔγραψε ὁ ἴδιος, περιγράφει τίς περιοδεῖες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τό Εὐαγγέλιό του καί τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀφιερώνει σ' ἕναν ἐπίσημο, τό Θεόφιλο, γιά νά βεβαιωθεῖ γιά τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως.

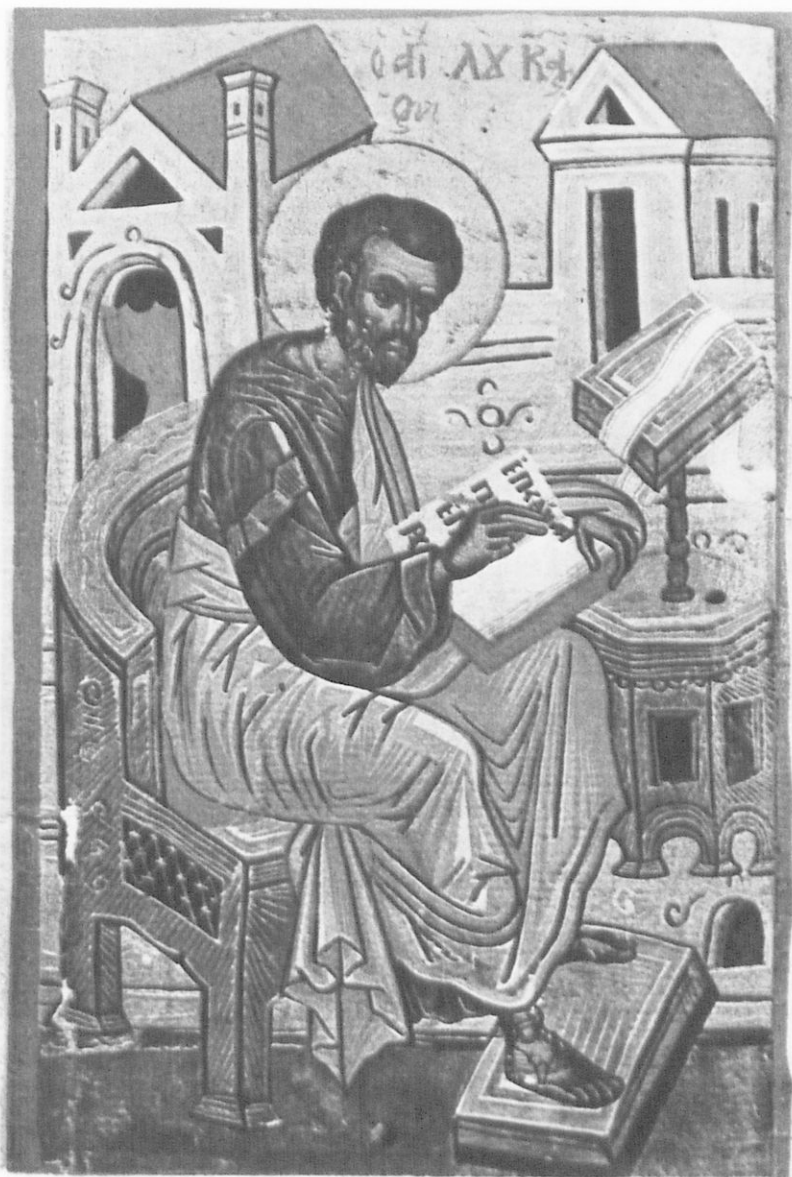
Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκάς παρουσιάζει τόν Κύριο ὡς Λυτρωτή τοῦ κόσμου καί παρέχει ἀφθονο ἱστορικό ὑλικό γιά τά εὐαγγελικά γεγονότα. Γι' αὐτό τό λόγο τόν ὀνόμασαν «ἱστορικό Εὐαγγελιστή».

Ἡ ἑλληνική του μόρφωση φαίνεται ἀπό τό γράψιμό του. Εἶναι ὠραῖο καί γλαφυρό. Ὁ Λουκάς παρουσιάζει στό Εὐαγγέλιο τό ρόλο τῶν γυναικῶν καί κυρίως τῆς Θεοτόκου, τό ἐνδιαφέρον τοῦ Κυρίου γιά τούς φτωχοῦς, τούς τελῶνες καί τούς ἀμαρτωλοῦς. Τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς προσευχῆς, τή βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τή χαρά πού δίνει στήν καρδιά μας τό Εὐαγγέλιο. Μέ στίχους χαρᾶς τελειώνει τήν ἀφήγησή του (Λουκ. κδ' 52-53).

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκάς συμβολίζεται μέ ταῦρο. Ἦταν τό ζῶο πού χρησιμοποιοῦσαν στίς θυσίες. Ἀρχίζει τή διήγησή του μέ τήν ἱστορία τοῦ Ζαχαρία, πού ὡς ἱερέας πρόσφερε θυσίες καί τονίζει στή συνέχεια ὅτι ὁ Κύριος θά θυσιαστεῖ γιά κάθε ἄνθρωπο. «Καί ὄψεται πᾶσα σὰρξ τό σωτήριον τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. γ' 6).

Τά Εὐαγγέλια πού γράφτηκαν κατά τό Ματθαῖο, τό Λουκά καί τό Μάρκο συμφωνοῦν μεταξύ τους. Ἄν τεθοῦν σέ τρεῖς παράλληλες στήλες, οἱ κοινές περικοπές γίνονται ἀμέσως ἀντιληπτές. Γι' αὐτό καί λέγονται **Συνοπτικά**.

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης. Ὁ Ἰωάννης ἦταν ὁ ἀγαπημένος μαθητής τοῦ Κυρίου. Μέ τό Εὐαγγέλιό του συμπληρώνει τήν εἰκόνα πού μάς δίνουν οἱ τρεῖς ἄλλοι Εὐαγγελιστές γιά τή ζωή καί τό ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγραψε τό Εὐαγγέλιο μέ σκοπό νά στερεώσῃ τήν πίστη τῶν Χριστιανῶν. Ἐτσι ἐμβαθύνει στά ἔργα καί τή διδασκαλία τοῦ Κυρίου. «Ταῦτα γέγραπται ἵνα πιστεῦσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ Χριστός ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ, καί ἵνα πιστεύοντες ζωῆν ἔχητε ἐν τῷ

Ο Εὐαγγελιστὴς Λουκάς. Μικρογραφία ἀπὸ Εὐαγγελιστάριο τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (16ος αἰ.).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ὑπαγορεύει στὸν Πρόχορο. Εἰκόνα τοῦ Ἐμμανουὴλ Λαμπάρδου στὸν Ἅγιο Γεώργιο Βενετίας (1602).

ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰω. κ' 31).

Ἡ καρδιά τοῦ Εὐαγγελίου του εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἐκδηλώθηκε μέ τὴν ἀποστολή τοῦ Υἱοῦ τοῦ

Θεοῦ στόν κόσμο. Ὁ ἀναγνώστης πού ἀναλογίζεται αὐτήν τήν ἀγάπη, ἀναφωνεῖ μαζί μέ τό Θωμᾶ: «Ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου» (Ἰω. κ' 28).

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης συμβολίζεται μέ αὐτό. Ἄνυψώθηκε πνευματικά στόν οὐρανό καί μᾶς χάρισε θαυματοχάστα θεολογικά νοήματα. Ἀπό τόν οὐρανό ἀρχίζει τήν εὐαγγελική του ἀφήγηση.

Τά Εὐαγγέλια γράφτηκαν μεταξύ 60–90 μ.Χ. Ἡ Ἐκκλησία μας πάντοτε χρησιμοποιοῦν τά ἱερά Εὐαγγέλια. Ἐχει ὀρίσει ὀρισμένες περικοπές, πού τίς διαβάζουμε σέ ὀρισμένες ἐκκλησιαστικές καί ἐορταστικές περιόδους. Τό Εὐαγγέλιο προσφέρει στόν ἄνθρωπο τή ζωή τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τή φανέρωσε ὁ Ἰδιος στόν Ἐαυτό Του, στή διδασκαλία καί στό ἔργο Του. Ὅταν διαβάζουμε στήν Ἐκκλησία τό Εὐαγγέλιο, ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ γίνεται αἰσθητή ἀνάμεσά μας. Γι' αὐτό καί παρακαλοῦμε τό Φιλάνθρωπο Δεσπότη καί Κύριο τοῦ παντός νά μᾶς φωτίσει μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού κατέρχεται στήν Ἐκκλησία Του, νά μᾶς ἀνοίξει τούς ὀφθαλμούς τῆς διάνοιας, ὥστε νά μπορέσουμε νά καταλάβουμε τά εὐαγγελικά του κηρύγματα. Τό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου θά τόν νοιώσουμε, ἂν προηγουμένως ἔχουμε δεχτεῖ τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ, πού ἔρχεται νά μᾶς προσφέρει τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, νά μᾶς ἐνώσει μαζί Του καί ἔτσι νά μᾶς χαρίσει τή ζωή Του γιά νά γίνουμε πραγματικά Του δημιουργήματα καί ἀληθινά Του παιδιά. Ὅταν παίρνουμε στά χέρια μας τό Εὐαγγέλιο, πρέπει νά ἔχουμε τή συναίσθηση ὅτι μπροστά μας βρίσκεται ὁ Χριστός. Αὐτό τό σεβασμό καί τήν ἀγάπη ἐκφράζει ἡ Ἐκκλησία μας, ὅταν ὑποδέχεται τό Εὐαγγέλιο στή θεία Λειτουργία καί τίς ἄλλες ἱερές Ἀκολουθίες. Οἱ πιστοί κάνουν τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί ὑποκλίνονται στήν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού μέ τή διδασκαλία καί τό ἔργο Του μᾶς ἀνεβάζει στό θρόνο τοῦ Οὐράνιου Πατέρα Του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τή ζωή καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου βρῖσκουμε στά τέσσερα Εὐαγγέλια. Τά ἔχουμε κατά τήν ἀφήγηση τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά καί Ἰωάννου. Τό καθένα ἔχει τά χαρακτηριστικά του γνωρίσματα καί ἐξυπηρετεῖ ἰδιαίτερο σκοπό.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Κατάμαθε καὶ τὸ φιλόσοφον τῆς γνώμης (τῶν Εὐαγγελιστῶν) καὶ θαύμασον τὸ φιλάληθες, πῶς αὐτοὶ γράφοντες τὰ ἑαυτῶν οὐ κρύπτουσιν ἐλαττώματα, καὶ ταῦτα μεγάλα ὄντα» (*Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 58, 527*).
2. «Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα διδλία» (*Ἰω. κα' 25*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) «Γιὰ νὰ γνωρίσεις τὴν Ἁγία Γραφή, πρέπει νὰ τὴν ἀγαπήσεις καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀγαπήσεις, πρέπει νὰ τὴ γνωρίσεις». Ποιό εἶναι τὸ βαθύτερο νόημα τῆς φράσεως; 2) Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο ὀνομάστηκε «πνευματικὸ Εὐαγγέλιο». Γιατί; 3) Πῶς ξέρουμε ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἔγραψε γιὰ τοὺς Ἰουδαίους; 4) Τί τονίζει ιδιαίτερα ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στό Εὐαγγέλιό του; 5) Νά μελετήσεις τὸ κείμενο τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου. Ποιά σημεῖα του ἐντυπωσιάζουν;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΟΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΑΟΡΑΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

1. Ὁ Ἕνας καὶ Ἀληθινός Θεός.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

1. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.
2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸς πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
3. Τὸν δι ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.
9. Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
10. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἡ γνώση μας γιά τό Θεό. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμῆ βαθιά νά ἀποκτήσει γνώσεις. Γι' αὐτό ἀναλαμβάνει τούς κόπους τῆς μελέτης καί τῆς μορφώσεως. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος μέ τό πέρασμα τῶν αἰώνων κατόρθωσε νά δημιουργήσει τούς διάφορους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν.

Παράλληλα ὅμως μέ τά δημιουργήματα θέλησε ὁ ἄνθρωπος νά γνωρίσει καί τό Θεό - Δημιουργό του, ἀφοῦ Αὐτός ὁ Θεός φανέρωσε τόν ἑαυτό Του. Μπορεῖ ὅμως ὁ ἄνθρωπος νά γνωρίσει τό Θεό; Ἄλλοι εἶπαν νάί, ἄλλοι ὅμως βροῖχαν τοῦτο ἀδύνατο.

Ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ ἱεροί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐμπρός στίς δύο αὐτές ἀκρότητες χάραξαν τό μέσο καί ὀρθό δρόμο. Προκειμένου γιά τό Θεό οὔτε πλήρη γνώση ἔχουμε οὔτε παντελή ἄγνοια. Ἐχουμε σχετική καί περιορισμένη γνώση. Αὐτό ὀφείλεται σέ δύο λόγους:

α) Εἶμαστε δημιουργήματα καί ἀτελή ὄντα. Ἡ ἐπίγεια ζωή μας εἶναι περιορισμένη καί οἱ γνώσεις μας εἶναι ἐλάχιστες ἐμπρός στόν ὠκεανό τῆς ἀλήθειας.

β) Ὁ Θεός εἶναι ὁ Δημιουργός καί εἶναι ἄπειρος καί ἀκατάληπτος. «Ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανός ἀπό τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπό τῶν ὁδῶν ὑμῶν καί τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπό τῆς διανοίας μου» (Ἦσ. νε'9 βλῆτε Ρωμ. ια' 33-36).

Ἄν ἡ γνώση μας γιά τό Θεό ἦταν τέλεια καί πλήρης, αὐτό θά μᾶς ἐξίσωνε μέ τό Θεό. «Ἐνας Θεός πού θά μπορούσαμε τέλεια νά κατανοήσουμε, δέ θά ἦταν Θεός» (Αὐγουστίνος).

Παρόλα αὐτά ὅμως, ἡ γνώση μας γιά τό Θεό εἶναι κατορθωτή.

Ὁραία παρατηρήθηκε: «Ἄν δέν δύναμαι νά ἐναγκαλισθῶ τὸ ὄρος δύναμαι ὅμως νά τὸ ψαύσω. Καί ἂν δέν ἠμπορῶ νά ροφήσω τὸν ποταμὸν ὄλον, ἠμπορῶ ὅμως νά ἀντλήσω ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς παλάμης ὀλίγας ρανίδας καί νά δροσίσω τὴν γλῶσσάν μου» (Κ. Καλλίνικος).

Γιὰ νά γνωρίσουμε τό Θεό, δέν ἀρκοῦν οἱ δικές μας δυνάμεις. Χρειάζεται καί ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού μάλιστα ἔχει τὸν πρῶτο καί κύριο λόγο. Ἡ χάρη δίνεται σέ ὄλους τούς ἀνθρώπους, ἀρκεῖ νά διαθέτουν ἄπλή καί καθαρὴ καρδιά γιὰ νά μπορέσουν νά ἀπαντήσουν θετικά σ' αὐτὸ τό θαυμαστό δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός μᾶς ἀποκαλύπτει μέ τὸν προφήτη Ἱερεμία: «Ζητήσατέ με καί θά μὲ εὔρητε. Ἐάν μὲ ὄλην τὴν καρδίαν σας μὲ ζητήσητε, τότε θά μὲ εὔρητε» (Ἱερ. λστ' 13).

Γιὰ τὸν τρόπο πού ὁ πιστὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νά γνωρίσει καί νά

πλησιάσει τό Θεό, νά ἀγαπήσει τούς συνανθρώπους του καί νά σωθεῖ, μᾶς μιλοῦν πολύ χαρακτηριστικά: ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ Ἐκκλησία καί ἡ ὀρθόδοξη Λατρεία μας.

Ἡ Ἁγία Γραφή γιά τό Θεό. Δυό διάλογοι τῆς Ἁγίας Γραφῆς διαφωτίζουν τό θέμα μας. Ὁ ἕνας εἶναι τοῦ Θεοῦ μέ τό Μωυσή στούς πρόποδες τοῦ βουνοῦ Σινά. Ὁ ἄλλος εἶναι τοῦ Κυρίου μέ τή Σαμαρείτισσα στό πηγάδι τοῦ Ἰακώβ.

Ὁ Μωυσῆς μένει ἐκστατικός ἐμπρός στό ὄραμα τῆς βάρου πού καιγόταν χωρίς νά κατακαίγεται. Ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται καί τοῦ ἀναθέτει τήν ἀρχηγία τῶν Ἰσραηλιτῶν γιά τήν ἐξοδό τους ἀπό τή χώρα τῆς Αἰγύπτου. Ταυτόχρονα τοῦ φανερώνει τό ὄνομά Του: «Ἐγώ εἰμι ὁ ὢν», τοῦ λέγει (Ἐξ. γ' 14).

Ἡ φράση, παρόλο πού εἶναι δυσνόητη, σημαίνει ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἐκείνος πού ὑπάρχει αἰώνια. Δέν ἔχει οὔτε ἀρχή οὔτε τέλος. «Ἐγώ εἰμι τὸ Α καί τὸ Ω... ὁ ὢν ὁ ἦν καί ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ» (Ἀποκ. α' 8).

Ἡ δεύτερη ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ γίνεται στή Σαμαρείτισσα. «Πνεῦμα ὁ Θεός καί τούς προσκυνοῦντάς αὐτὸν ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν» (Ἰω. δ' 24). Ὁ Θεός εἶναι Πνεῦμα, γιατί εἶναι ἄπειρος, ἀσώματος, ἀόρατος καί ἄφθαρτος. Εἶναι πιό εὐκολο νά πεῖ κανεῖς τί δέν εἶναι ὁ Θεός παρά νά καθορίσει τήν οὐσία Του.

Ἔτσι καί οἱ δυό διάλογοι μᾶς λέγουν μέ τόν τρόπο τους ὅτι ὁ Θεός ξεπερνᾷ τήν ἀνθρώπινη ἀντιληπτικότητα.

Ἡ Ἐκκλησία γιά τό Θεό. Στό Σύμβολο τῆς Πίστεως ἡ Ἐκκλησία μας μέ δάση τήν Ἁγία Γραφή πιστεύει «εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα».

α) Ὁ Θεός εἶναι ἕνας. Ἡ ἀλήθεια τῆς μονοθεΐας εἶναι διάχυτη στήν Ἁγία Γραφή. Τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ «ὁ ὢν» εἶναι ἐνδεικτικό. Ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι ἐκείνος πού ὑπάρχει, οἱ θεοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν εἶναι ἀνύπαρκτοι. Στό Δεκάλογο ὁ Θεός παραγγέλλει: «Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου... οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ» (Ἐξ. κ' 2-3). Αὐτό μᾶς προφυλάσσει ἀπὸ τή θεοποίηση πολλῶν σημερινῶν εἰδώλων.

Ὁ Ἰσραηλίτης στήν πρωινή καί βραδινή προσευχή του ὁμολογοῦσε ὅτι «Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν εἷς ἐστι» (Δευτ. σ' 4). Τό ἴδιο τονίζει καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Οὐδεὶς Θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς». «Εἷς

Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός» (Α΄ Κορ. η' 4, Α΄ Τιμ. β' 5).

β) Ὁ Θεός εἶναι Πατέρας. Σ' Αὐτόν ὀφείλουμε τὴ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ μας ζωὴ. Μᾶς ἐπλασε ἀπὸ ἀγάπη. Ὡς Πατέρας γεμάτος ἀγάπη ἔστειλε στὸν κόσμον τὸ Μονογενὴ Του Υἱό. Δίκαια λοιπὸν στὴν Κυριακὴ Προσευχὴ Τὸν ἀποκαλοῦμε Πατέρα μας. Στὴ θεία Λειτουργία ὁμολογοῦμε τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ. «Πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων» (βλέπε καὶ Ἰακ. α' 17).

γ) Ὁ Θεός εἶναι Παντοκράτορας. Ἡ εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορα στὸν τροῦλο τῆς ἐκκλησίας μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ ὄρατός καὶ ἀόρατος κόσμος εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία καὶ τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ παρὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κακοῦ. Δίκαια ὁ Ἰώβ ὁμολογεῖ στό Θεό: «Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν» (Ἰώβ. μβ' 2). Μὲ τὸ θαῦμα τῆς δημιουργίας, ὅπως θά δοῦμε, διαλαλεῖται ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ θεία Λατρεία γιὰ τὸ Θεό. Οἱ ὕμνοι καὶ οἱ εὐχές τῆς θείας Λειτουργίας συνοψίζουν τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Ἐπὶ πλεόν τίς ἐκφράζουν μὲ ὠραίες εἰκόνες μέσα στὴν κατανοητικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς θείας Λατρείας.

Ὁ ἱερέας σέ μιά εὐχαριστήρια εὐχὴ λέει: «Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἀνεκφραστός, ἀπερινόητος (= ἀκατανόητος), ἀόρατος, ἀκατάληπτος, ἀειὼν, ὡσαύτως ὢν».

Στὴ θεία Λειτουργία ὑμνεῖται ἐπίσης καὶ ἡ ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ. Κλῆρος καὶ λαὸς κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀγγέλων ὑμνοῦν καὶ δοξάζουν τὸ Θεό: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου...» (βλέπε Ἦσ. στ' 3).

Ὁ Θεός εἶναι παρὼν κατὰ τὴν τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας, ὅπου πραγματοποιεῖται τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὁ ἱερέας λέει στὸν Κύριο: «...ἐλθὲ εἰς τὸ ἀγιάσαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος καὶ ὧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών». Ὁ Θεός δηλαδή εἶναι πανταχοῦ παρὼν.

Στά θεία Μυστήρια καὶ τίς ἱερέες Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας τονίζονται καὶ ἄλλες ιδιότητες τοῦ Θεοῦ: ἡ παγγνωσία, ἡ πανσοφία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγάπη Του.

‘Ο Παντοκράτορας. Στην πρώτη ζώνη ή παράσταση με τή θεία Λειτουργία καί στη δεύτερη προφήτες με τά ειλητάριά τους. Τοιχογραφία στην ‘Ι. Μονή Στανρονικήτα του ‘Αγίου ‘Ορους (16ος αί.).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ γνώση μας γιὰ τὸ Θεὸ εἶναι σχετικὴ καὶ περιορισμένη. Πιστεύουμε σ' ἓνα, ἀληθινὸ καὶ αἰώνιο Θεὸ. Ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα, δημιουργὸς τῶν δραστῶν καὶ τῶν ἀοράτων. Εἶναι Πανάγιος, Παντοκράτορας καὶ Πατέρας ὄλων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ἐπειρον τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον, καὶ τοῦτο μόνον ἀπ' αὐτοῦ καταληπτόν, ἢ ἀπειρία καὶ ἡ ἀκαταληψία» (Ἰω. Δαμασκηνός, P.G. 94, 800).
2. «Μανίας ἐσχάτης φιλονικεῖν εἰδέναι τί τὴν οὐσίαν ἐστὶν ὁ Θεὸς» (Ἰω. Χρυσόστομος, Βλέπε καὶ Α' Τιμ. στ' 6).
3. «Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶ Θεός, δῆλον· τί δὲ ἐστὶ κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν, ἀκατάληπτον τοῦτο παντελῶς καὶ ἄγνωστον» (Ἰω. Δαμασκηνός P.G. 94, 797).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Σὲ πολλοὺς ναοὺς πάνω ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη ζωγραφίζεται ἓνα μεγάλο μάτι. Τί μᾶς θυμίζει καὶ πότε πρέπει νὰ θυμούμαστε αὐτὴ τὴν παράσταση; 2) Ἀπάντησε σ' ἐκεῖνον πού λέει: «Ὁ Θεὸς δέ μέ ἀγαπᾷ· μ' ἔχει ξεχάσει». 3) Νά ἀποστηθίσεις τὸ Α' Ἰω. δ' 16 β. 4) Γιατί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος χαρακτηρίζει ὡς «μανία» τὴ φιλονικία γιὰ τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ;

2. Τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδας.

«Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν». Τὰ λόγια αὐτά, μέ τὰ ὁποῖα ἀρχίζει ἡ θεία Λειτουργία, μᾶς θυμίζουν μιά βασικὴ ἀλήθεια τῆς ὀρθόδοξης πίστεώς μας: τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδας. Ὁ Θεὸς εἶναι ἓνας πού διακρίνεται σὲ Πατέρα, Υἱὸ καὶ Ἅγιο Πνεῦμα.

Τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ βρῖσκουμε στὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Ἁγία Γραφή γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

Α' Παλαιά Διαθήκη. Ἡ Παλαιά Διαθήκη δέ μιλάει κα-

θαρά για τόν Τριαδικό Θεό. Οί Ἰσραηλίτες ζοῦσαν ἀνάμεσα σέ εἰδωλολατρικούς θεούς. Ὑπῆρχε λοιπόν κίνδυνος νά θεωρηθοῦν τά τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας ὡς τρεῖς διαφορετικοί θεοί. Γι' αὐτό στήν Παλαιά Διαθήκη ἔχουμε μόνο ὑπαινιγμούς γιά τήν Ἁγία Τριάδα. Οἱ κυριότεροι εἶναι:

1) Ἡ φράση τοῦ Θεοῦ πού ἔχει σχέση μέ τή δημιουργία τοῦ Ἀδάμ: «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν... καί ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν» (Γεν. α' 26-27). Ὁ πληθυντικός: «ποιήσωμεν» καί ὁ ἐνικός «ἐποίησεν» μᾶς μιλοῦν γιά τόν Ἕνα καί Τριαδικό Θεό.

2) Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στόν Ἀβραάμ μέ τή μορφή τῶν τριῶν ἀνδρῶν στή βελανιδιά Μαμβρῆ (Γεν. ιη' 1 ἔξ.).

3) Ὁ ἐπινίκιος ὕμνος τῶν ἀγγέλων στό ὄραμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ» (Ἠσ. στ' 3). Ἡ τριπλή ἐπανάληψη τῆς λέξεως «ἅγιος» μαρτυρεῖ ὅτι ἡ δοξολογία τῶν Σεραφεῖμ ἀπευθύνεται καί στά Τρία Πρόσωπα.

4) Οἱ λέξεις λόγος, σοφία, πνεῦμα ὅταν ἀναφέρονται στό Θεό.

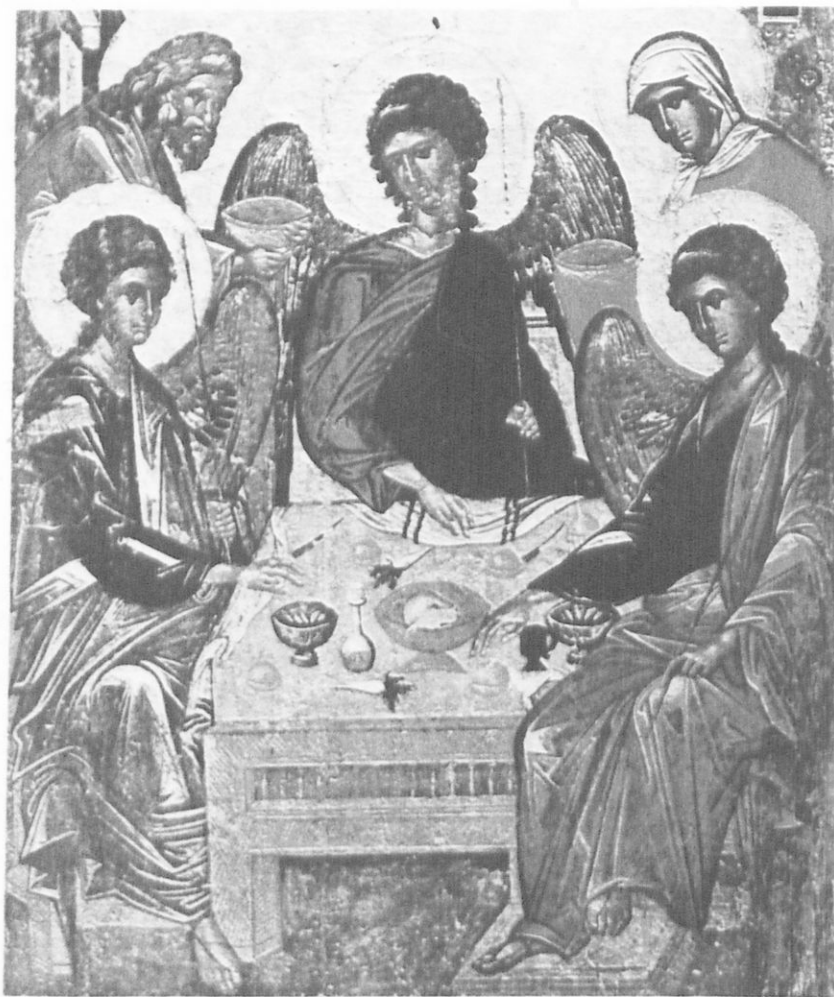
Β'. Καινή Διαθήκη. Στήν Καινή Διαθήκη τό μυστήριό τῆς Ἁγίας Τριάδας φανερώνεται πολὺ χαρακτηριστικά καί πανηγυρικά. Τοῦτο βλέπουμε στόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου, στή Βάπτισι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθώς καί σ' ἐκεῖνα πού εἶπε ὁ Κύριος στούς Μαθητές Του.

1. — « Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καί δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διό καί τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ » (Λουκ. α' 35).

2.—«Καὶ εἶδε (ὁ Ἰωάννης) τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν (τὸ Χριστό)· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἔκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα» (Ματθ. γ' 16-17).

3. — «Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα...» (Ἰω. ιδ' 26).

4. — «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου

Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ. Εἰκόνα στό Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν (16ος αἰ.).

Πνεύματος» (Ματθ. κη' 19).

5. – Νά μελετήσεις ἐπίσης Β' Κορ. ιγ' 13 (ἀκούγεται στή θεία Λειτουργία) καί Α' Πέτρ. α' 2 γιά νά δεις πῶς μιλοῦν οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Πέτρος γιά τό μυστήριο τῆς Ἁγίας Τριάδας.

Ἡ Ἐκκλησία μας γιά τήν Ἁγία Τριάδα. Ἡ Ἐκκλησία ἀφοῦ παρέλαβε ἀπό τήν Ἁγία Γραφή τήν ἀλήθεια γιά τήν Ἁγία Τριάδα, τή διατύπωσε στή διδασκαλία της καί τή διατήρησε στή λατρευτική της ζωή. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία βαφτίζει τά παιδιά της «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Στή θεία Λατρεία προσφέρει τή δόξα, τήν τιμὴ καί τήν προσκύνηση «τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι».

Ἐξάλλου οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀνέπτυξαν στά βιβλία τους τήν ἀλήθεια γιά τήν Ἁγία Τριάδα καί μᾶς βοήθησαν νά καταλάβουμε τή σχέση τῶν τριῶν Προσώπων μεταξύ τους.

Κατά τή θεία Λειτουργία καί πρὶν ἀπαγγελθεῖ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ ἐκκλησιασμά μέ τὸ στόμα τοῦ ψάλτη ὁμολογεῖ «Πατέρα, Υἱὸν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τά τρία Πρόσωπα εἶναι ὁμοούσια, ἔχουν δηλαδή τήν αὐτὴ θεία Οὐσία. Κάθε Πρόσωπο εἶναι ὀλόκληρος ὁ Θεός· δέν εἶναι ἓνα μέρος τῆς θεότητας. Αὐτὸ δέ σημαίνει δέβαια ὅτι ἔχουμε τρεῖς Θεούς.

Τά τρία Πρόσωπα διακρίνονται καί σέ τοῦτο: ὁ Πατέρας εἶναι ἀγέννητος, ὁ Υἱὸς γεννιέται ἀπὸ τόν Πατέρα «πρὸ πάντων τῶν αἰώνων» καί τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τόν Πατέρα.

Ἡ Ἁγία Τριάδα ἐνεργεῖ ἐνωμένη, γιατί σ' αὐτὴν ὑπάρχει ταυτότητα ἐνέργειας καί θελήσεως. Τήν ἐνότητα τῆς Ἁγίας Τριάδας διατυπώνει ὡς ἐξῆς ὁ Μέγας Ἀθανάσιος: «Πίστις οὖν ἡ ὀρθόδοξος αὐτὴ ἐστίν, ἵνα ἓνα Θεὸν ἐν Τριάδι καί Τριάδα ἐν μονάδι σέβωμεν, μήτε συγγέοντες τὰς ὑποστάσεις (= πρόσωπα), μήτε τὴν οὐσίαν διαιρούντες.».

Τά τρία Πρόσωπα στήν Ἁγία Τριάδα. Τὸ δόγμα γιά τήν Ἁγία Τριάδα εἶναι βασικὴ ἀλήθεια τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἶναι ἓνα μυστήριο πού δέν κατανοεῖται ἀπὸ τὸ λογικὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ξέρουμε τί εἶναι, ὄχι ὁμως καί πῶς εἶναι. Ἄλλωστε, ὅπως λέει ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος, «μυστήριον καταλαμβανόμενον οὐκέτι μένει μυστήριον· πᾶν δὲ τὸ μὴ ὄν μυστήριον, οὐδὲν ἐστὶ θαυμαζόμενον».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας ὁμολογοῦμε «Πατέρα, Υἱὸν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον». Ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως γιά τόν ἓνα καί Τριαδικὸ Θεὸν ὁρίζεται στήν Ἁγία Γραφή καί διδάσκεται ἀπὸ τήν Ἁγία Ἐκκλησία μας.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Δεῦτε, λαοί, τὴν τρισυπόστατον θεότητα προσκυνήσωμεν, Υἱὸν ἐν τῷ Πατρὶ, σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι. Πατὴρ γὰρ ἀχρόνως ἐγέννησεν Υἱὸν συναΐδιον καὶ σύνθρονον, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἦν ἐν τῷ Πατρὶ, σὺν Υἱῷ δοξαζόμενον· μία δύναμις, μία οὐσία, μία θεότης, ἦν προσκυνοῦντες πάντες λέγομεν. Ἅγιος ὁ Θεός, ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας δι' Υἱοῦ, συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἅγιος ἰσχυρός, δι' οὗ τὸν Πατέρα ἐγνώκαμεν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ. Ἅγιος ἀθάνατος, τὸ παράκλητον Πνεῦμα, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ ἐν Υἱῷ ἀναπαυόμενον, Τριάς ἅγια, δόξα σοι» (*Ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Κυριακῆ τῆς Πεντηκοστῆς*).
2. Τὰ πρόσωπα «ἐνοῦνται οὐχ ὥστε συγχέισθαι, ἀλλ' ὥστε ἔχῃσθαι ἀλλήλων (= τὸ ἓνα κοινωνεῖ μέ τὸ ἄλλο)· καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις περιχώρησιν ἔχουσι, δίχα πάσης συναλοιφῆς (= χωρὶς καμμά συγγώνευση) καὶ συμφύσεως (= ἀνακατέματος)... Ἐν γὰρ ἕκαστον αὐτῶν (= τῶν Προσώπων τῆς Τριάδας), ἔχει πρὸς τὸ ἕτερον, οὐχ ἦττον ἢ πρὸς ἑαυτὸν (*Ἰω. Δαμασκηνός, Ἐκδόση Ὁρθοδόξου πίστεως*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Πολλοὶ στά ζητήματα τῆς πίστεως ἰσχυρίζονται: δὲν πιστεύω γιατί δὲν καταλαβαίνω. Τί θά πεις σ' ἐκεῖνον πού θά ἰσχυρισθεῖ τό ἴδιο γιά τὴν Ἅγια Τριάδα; 2) Νά γράφεις στό τετράδιό σου τό στίχο Α' Ἰω. ε' 7 καὶ νά ἀναπτύξεις μέ λίγες λέξεις τὴ σημασία του. 3) Νά βρεῖς στὴν Ἱερῆ Σύνοψη τὴν προσευχή «Φῶς ἰλαρόν...» (εἶναι στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ) καὶ νά ξεχωρίσεις τὴ φράση πού μιλάει γιά τὴν Ἅγια Τριάδα.

3. Ὁ Θεός καὶ ὁ κόσμος τῶν ἀγγέλων.

Στοὺς ἕμνους καὶ τίς εὐχές τῆς θείας Λειτουργίας ἀναφέρονται πολλές φορές οἱ ἄγγελοι. Στίς βυζαντινές ἀγιογραφίες βλέπουμε τίς γαλήνιες μορφές τους. Δυὸ ἀπὸ αὐτούς, ὁ Γάβριηλ καὶ ὁ Μιχαήλ, εἰκονίζονται στά παραπόρτια τοῦ Ἁγίου Βήματος. Εἶναι οἱ φρουροὶ του.

Ἡ Ἅγια Γραφή μιλάει γιά τούς ἀγγέλους. Ἀπό τὴν Ἅγια Γραφή μαθαίνουμε ὅτι:

- / α) Δημιουργός τῶν ἀγγέλων εἶναι ὁ Θεός (Ἐξ. κ' 11, Κολ. α' 16).
- β) Οἱ ἄγγελοι εἶναι ἀγγελιαφόροι τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό ὀνομάζονται ἄγγελοι (Ψαλμ. 102, 21, Ἑβρ. α' 14).
- γ) Ὁ ἀριθμὸς τους εἶναι «μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων», δηλαδή ἀναρίθμητοι (Δαν. ζ' 10, Ἀποκ. ε' 11).

δ) Τρεῖς ἀπό αὐτούς παρουσιάζονται μέ τά ὀνόματά τους: Ὁ Μιχαήλ (= ποιός εἶναι σάν τό Θεό;), ὁ Γαβριήλ (= ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ) καί ὁ Ραφαήλ (= ὁ Θεός θεραπεύει).

ε) Δοξολογοῦν ἀκατάπαυστα τό Πανάγιο Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

στ) Κάθε ἄνθρωπος ἔχει φύλακα ἄγγελο προστάτη (Ματθ. ιη´ 10, Πράξ ιβ´ 15).

Οἱ ἄγγελοι δημιουργήθηκαν πρῖν ἀπό τήν ὑλική δημιουργία. «Ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα, ἤνεσάν με φωνῇ μεγάλη πάντες ἄγγελοί μου» (Ἰωβ λη´ 7).

Ἡ φύση τῶν ἀγγέλων. Ὀνομάζουμε τούς ἄγγέλους ἀσώματους γιατί δέν ἔχουν ὑλικό σῶμα· εἶναι πνεύματα.

Ἔτσι α) δέ διαμένουν σέ ὀρισμένο μέρος. Τό σύμπαν εἶναι στή διάθεσή τους. Εἶναι ἀεικίνητοι χωρίς νά εἶναι καί πανταχοῦ παρόντες. β) Ὡς πρός τή γνώση εἶναι ἀνώτεροι ἀπό τόν ἄνθρωπο καί κατώτεροι ἀπό τό Θεό.

Οἱ ἄγγελοι μέ τή θεία Χάρη χαίρονται κοντά στό Θεό τήν αἰώνια μακαριότητα.

Τό ἔργο τῶν ἀγγέλων. Οἱ ἄγγελοι δοξολογοῦν ἀκατάπαυστα τό Θεό καί ἐκτελοῦν τό θέλημά Του. Εἶναι ἀκόμη βοηθοί καί προστάτες τῶν ἀνθρώπων.

α) Οἱ ἄγγελοι ὑμνοῦν τό Θεό. Στόν 148ο ψαλμό διαβάζουμε γιά τή δοξολογία τῶν ἀγγέλων: «Αἰνεῖτε αὐτόν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ... ὅτι αὐτός εἶπε, καί ἐγενήθησαν, αὐτός ἐνετείλατο, καί ἐκτίσθησαν». Ὁ Ἡσαΐας καί ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης παρουσιάζουν τό θρόνο τοῦ Θεοῦ κυκλωμένο ἀπό ἄγγελους πού δοξολογοῦν τό Θεό (Ἦσ. στ´ 3, Ἀποκ. δ´ 8, ζ´ 11).

β) Οἱ ἄγγελοι ὑπηρετοῦν τό Θεό. Ἐπειδή οἱ ἄγγελοι ὑπηρετοῦν τό Θεό ὀνομάζονται λειτουργοί Του. Εἶναι κοντά στό θρόνο τοῦ Θεοῦ καί περιμένουν τίς ἐντολές Του. Εἶναι οἱ ἄγρυπνοι φύλακες πού ἀναφέρουν στό Θεό τί γίνεται στή γῆ. Ἡ προθυμία τους νά ἐκτελέσουν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ συμβολίζεται μέ τά φτερά πού βλέπουμε στίς εἰκόνες τους.

γ) Οἱ ἄγγελοι προστατεύουν τούς ἀνθρώπους. Ἀπό τήν Ἁγία Γραφή γνωρίζουμε πῶς ὁ Θεός προστατεύει τούς ἀνθρώπους μέ τούς ἄγγέλους Του. Οἱ Πατριάρχες, οἱ προφῆτες, οἱ

Ἐπίστολοι ἐνισχύονται ἀπό τούς ἀγγέλους. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει φύλακα ἄγγελο. Μιά ἀπό τίς ὠραιότερες προσευχές τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἡ προσευχή στό φύλακα ἄγγελο. Ὁ φύλακας αὐτός προστατεύει τόν ἄνθρωπο ἀπό τούς κινδύνους, τόν καθοδηγεῖ στό δρόμο τοῦ Θεοῦ καί προσεύχεται γι' αὐτόν. Οἱ ἄγγελοι προστατεύουν ἀκόμη πόλεις, ἔθνη, Ἐκκλησίες.

Οἱ ἄγγελοι διαιροῦνται σέ ἑννέα τάξεις ἢ τάγματα, τά ἑξῆς:

Σεραφεῖμ, Χερουβεῖμ, Θρόνοι, Κυριότητες, Δυνάμεις, Ἐξουσίες, Ἀρχές, Ἀρχάγγελοι, Ἄγγελοι.

Στή θεία Λειτουργία οἱ Χριστιανοί:

α) Ψάλλουν μαζί μέ τούς ἀγγέλους. «Μετὰ τούτων καί ἡμεῖς τῶν μακαρίων δυνάμεων, Δέσποτα φιλόανθρωπε, βοῶμεν καί λέγομεν...» (δὲ ἱερέας πρὸς τὸ Θεό).

β) Εἰκονίζονται μυστικά τὰ Χερουβεῖμ. «Οἱ τὰ Χερουβεῖμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες...» (Χερουβικός ὕμνος).

γ) Ζητοῦν ἀπὸ τὸν Κύριο «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων τους».

δ) Εὐχονται νὰ γίνεταί στή γῆ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως στὸν οὐρανὸ ἀπὸ τούς ἁγίους ἀγγέλους: «Πάτερ ἡμῶν... γενηθήτω τὸ θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς».

Οἱ ἄγγελοι τοῦ Σατανᾶ. Ἦταν καὶ αὐτοὶ ἀγαθὰ πνεύματα. Ξέπεσαν ὁμοῦ ἀπὸ τὴν ἀγγελική τους θέση, γιατί τὸ θέλησαν. Ἀπὸ ἀλαζονεία ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ Θεοῦ, γιατί θέλησαν νὰ ὁμοιωθοῦν μέ τὸ Θεό. Ἀρχηγός τους εἶναι ὁ Σατανᾶς (= κατήγορος, ἐνάντιος πρὸς τὸ Θεό). Λέγεται καὶ Διάβολος, γιατί διαβάλλει, δηλαδή συκοφαντεῖ τούς ἀνθρώπους στό Θεό καὶ τὸ Θεό στοὺς ἀνθρώπους (Ἰώβ α'9, β 4, Γεν. γ' 4 ἔξ.).

Οἱ δαίμονες πολεμοῦν μέ λύσσα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Προσπαθοῦν νὰ μᾶς παρασύρουν στό δρόμο τῆς ἁμαρτίας. Γι' αὐτὸ στήν Κυριακή προσευχή παρακαλοῦμε τὸ Θεό νὰ μὴν ἐπιτρέπει στὸν πονηρὸ νὰ μᾶς πειράζει. Ὅταν ὁμοῦ ὁ Θεός παραχωρεῖ τὴ δοκιμασία αὐτή, μᾶς δίδαξε νὰ ζητοῦμε μέ τὴν προσευχή μας τὴ βοήθειά Του γιὰ νὰ ξεπερνοῦμε τὸν πειρασμὸ καὶ νὰ θγαίνουμε νικητές.

Ἡ Ἁγία Γραφή λέγει ὅτι ὁ Κύριος ἔγινε ἄνθρωπος «ἵνα λύση τὰ

Ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ. Εἰκόνα στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγγελόκτιστης, Κίτι, Κύπρος (16ος αἰ.).

ἔργα τοῦ διαβόλου» (Α΄ Ἰω. γ΄ 8). Ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτῆς νίκησε τὸ Σατανά καί διέλυσε τὸ βασίλειό του. Τὸ θάνατο πού ἔφερε ὁ διάβολος, τὸν πάτησε μὲ τὸ σταυρικό Του θάνατο ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οἱ ἄγγελοι εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Διακρίνονται σέ ἀγαθοὺς καί σέ πονηροὺς. Οἱ ἀγαθοὶ ἄγγελοι ὑμνοῦν καί ὑπηρετοῦν τὸ Θεό. Εἶναι οἱ φύλακες τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων. Οἱ πονηροὶ ἄγγελοι, οἱ δαίμονες, πολεμοῦν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἐπικίνδunami ἀντίπαλοί μας. Τὸ Σατανά τὸν νικοῦμε μὲ τὴ βοήθεια πού μᾶς προσφέρει ὁ Χριστός.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Παντὶ πεπιστευκότι εἰς Θεὸν ἄγγελος παρεδρεύει, ἔαν μὴ ποτε αὐτὸν ἡμεῖς διὰ τῶν πονηρῶν ἔργων ἀποδιώξωμεν. Ὡς γὰρ τὰς μελίσσας καπνὸς φυγαδεύει καὶ τὰς περισσότερὰς ἐξελαίνει δυσωδία, οὕτω καὶ τὸν φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἢ πολὺδακτυς καὶ δυσώδης ἀφίστησιν (= ἀπομακρύνει) ἁμαρτία» (Μ. Βασίλειος).
2. «Νήψατε, γρηγορήσατε (= γενεῖτε ἐγκρατεῖς καὶ ἀγρυπνοί)· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίη» (Α΄ Πέτρ. ε΄ 8).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιά ποιὸ σκοπὸ δημιουργήθηκαν οἱ ἄγγελοι; 2) Ὁ Δαβὶδ λέγει ὅτι ὁ Θεὸς «ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο λίγο κατώτερο ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους» (Ψαλμ. 8, 6). Νά ἀναφέρεις τρεῖς διαφορὲς ἀνθρώπινης καὶ ἀγγελικῆς φύσεως. 3) Ἀνάφερε τρία περιστατικά ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή πού μιλοῦν γιὰ ἐμφάνιση ἀγγέλων σέ ἄνθρώπους. Ποιὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς ἐμφανίσεως σέ κάθε πρόσωπο; 4) Ποιὲς ὑποχρεώσεις σοῦ δημιουργοῦν τὰ λόγια τοῦ Μ. Βασιλείου (βλέπε 1ο κείμενο) γιὰ τὸ φύλακα ἄγγελο; 5) Ποιὰ εἶναι τὰ μέσα τοῦ ἀγώνα κατὰ τοῦ πειρασμοῦ;

4. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου.

Ὁ Θεὸς μετὰ τὸν ἀγγελικὸ κόσμον δημιούργησε τὸν ὄρατό καὶ αἰσθητό κόσμον. Ἐπειτα ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο πού μετέχει καὶ στοὺς δύο κόσμους. Δίκαια λοιπὸν ὀνομάζουμε τὸ Θεό «ποιητὴν ὄρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων».

Τὸ θαῦμα τῆς δημιουργίας. Τὸ ὑμνεῖ ὁ ἄνθρωπος κάθε ἐποχῆς.

Μέ εκπληξη τό βλέπει καί ὁ ἀπολίτιστος καί ὁ πολιτισμένος. "Ὅλοι μας διαβάζουμε τό βιβλίον τῆς φύσεως. Τά μυστικά τοῦ φυτικού καί ζωικοῦ βασιλείου, τά βάθη τῆς θάλασσας καί τά πλάτη τοῦ οὐρανοῦ μᾶς γεμίζουν μέ θαυμασμό.

Ποίος ὁμως εἶναι ὁ δημιουργός τοῦ ἀνθρώπου; Γιατί ἔγινε αὐτός ὁ κόσμος; Τά ἐρωτήματα αὐτά βάζει στό στόμα του ὁ ἄνθρωπος κάθε ἐποχῆς. Σ' αὐτά δίνει ἀπάντηση ἡ Ἁγία Γραφή καί μάλιστα μέ τό πρῶτο βιβλίον της: τῆ Γένεση.

Ἡ διήγηση τῆς Γενέσεως. Συγγραφέας τῆς διηγήσεως αὐτῆς εἶναι ὁ θεόπνευστος Μωυσῆς. Ἀπευθύνεται στόν ἐβραϊκό λαό. Μιλáει στή γλώσσα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, πού ἦταν ποιμενικός καί ἀγροτικός. Ὑπογραμμίζει σ' αὐτόν ἀλήθειες πού θά τόν συνδέσουν μέ τόν ἀληθινό Θεό. Ἔτσι θά ἐβρισκε προφύλαξη ἀπό τούς εἰδωλολάτρεις πού τόν περικύκλωναν.

Ὁ Μωυσῆς κατεβαίνει στό πνευματικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ. Περιγράφει τῆ δημιουργία τοῦ κόσμου μέ φυσικό καί λογικό τρόπο. Οἱ φράσεις τῆς διηγήσεως εἶναι σύντομες, ποιητικές καί γι' αὐτό εὐκολομνημόνευτες. Ἡ σειρά τῆς ἀφηγήσεως εἶναι ἀριστοτεχνική. Ἀρχίζει καί τελειώνει μέ τό Θεό.

Ὁ Θεός παρουσιάζεται στή διήγηση νά ἐργάζεται ἕξι μέρες. Κατά τίς τρεῖς πρῶτες μέρες δημιουργεῖ τόν κόσμο ἀπό τό μηδέν θέτοντάς τον σέ μιá τάξη. Τό φῶς χωρίζεται ἀπό τό σκοτάδι, τό νερό ἀπό τόν ἀέρα, ἡ γῆ ἀπό τά νερά πού τήν κατέκλυζαν. Κατόπιν ἀρχίζει ὁ στολισμός μέ τά φυτά, τά οὐράνια σώματα, τά πουλιά, τά ψάρια, τά ζῶα, τόν ἄνθρωπο. Ἔτσι ὁ Θεός ἀγιάζει τό χρόνο.

Ὁ ἱερός συγγραφέας δέν ἐνδιαφέρεται νά διδάξει Γεωλογία, Βοτανική, Ζωολογία, Ἀνθρωπολογία. Δέν κάνει ἐπιστήμη. Ἐνα πράγμα ἐνδιαφέρεται νά τονίσει: ὁ Θεός εἶναι ὁ δημιουργός τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐνα ἐρώτημα φαίνεται φυσικό: Δέ θά μπορούσε ὁ Μωϋσῆς μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ νά μιλήσει ἐπιστημονικά μέ ἐκλαϊκευμένο τρόπο; Ἀσφαλῶς μπορούσε. Ἄς δοῦμε ὁμως τά ἐπακόλουθα αὐτοῦ τοῦ τρόπου.

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔλεγε: αἱ μέρες τῆς δημιουργίας δέν εἶναι εἰκοσιτετράωρες, ὅπως τίς φανταζόταν ὁ Ἰσραηλίτης, ἀλλά μεγάλα χρονικά διαστήματα. Ἡ γῆ εἶναι 1.300.000 φορές μικρότερη ἀπό τόν

ήλιο και άλλα σχετικά. Ποιό θά ήταν τό αποτέλεσμα; Φυσικά ή έκπληξη, ή δυσπιστία, ή αναπάντητη άπορία: Είναί τόσο αδύνατος ό Θεός, ώστε νά χρειαστεί έκατομμύρια χρόνια για νά δημιουργήσει τόν κόσμο; Γιατί ή γη είναι ένα μικρό κομμάτι τής ύλικής δημιουργίας;

Οί μέρες τής δημιουργίας. Για νά αποφύγει ό Μωυσής τέτοιες παρανοήσεις, χρησιμοποιεί διαφορετικό τρόπο διηγήσεως. Έκθέτει τά πράγματα όπως τά έβλεπε και τά σκεπτόταν ό άνθρωπος τής έποχής του. Έμεις δυναμώνουμε τό βλέμμα μας μέ τό τηλεσκόπιο και τόν έπιστημονικό φακό. Αύτά ήταν άγνωστα τότε. Ό όπτικός όρίζοντας του ανθρώπου ήταν περιορισμένος και ή σκέψη του άπλοική.

Έτσι ό Μωυσής ονομάζει τόν ουράνιο θόλο «στερώμα». Πάνω από αυτό είναι κλεισμένες σέ δεξαμενές μεγάλες ποσότητες νερού. «Και διεχώρισεν ό Θεός ανά μέσον του ύδατος, ό ήν ύποκάτω του στερεώματος, και ανά μέσον του ύδατος του επάνω του στερεώματος» (Γεν. α' 7). ΈΗ βροχή έπομένως είναι τό άνοιγμα των δεξαμενων, όπως βλέπουμε στή διήγηση για τόν κατακλυσμό. «Και οί καταρράκται (= ύδατοφράκτες) του ουρανού ήνεάχθησαν» (Γεν. ζ' 11). ΈΗ βροχή αντίθετα σταματά, όταν κλείνουν οί ύδατοφράκτες του ουρανού (Γεν. η' 2). Αύτήν τήν έξήγηση έδιναν τότε οί άνθρωποι στά φυσικά φαινόμενα.

ΈΗ δημιουργία του φωτός τοποθετείται τήν πρώτη μέρα και του ήλιου τήν τέταρτη. ΈΗ άπορία μας είναι εύλογη: Φως χωρίς ήλιο; Παρόλο πού ή έπιστήμη μās βεβαιώνει ότι έχουμε φως και χωρίς ήλιο, τό φως σωστά προηγήθηκε στή διήγηση. Μόνο έτσι τό κατανοούσε ό άνθρωπος τής έποχής εκείνης. Τό έβρισκε λογικό. Μετά τό σκοτάδι τό φως και μετά τό φως ό ήλιος. Ό Έσραηλίτης πηγαίνοντας τό πρωί στήν καθημερινή του εργασία, έβλεπε ότι τό φως προηγείται από τόν ήλιο. Δηλαδή πρώτα βλέπουμε τό φως και ύστερα ακολουθεί ή ανατολή του ήλιου. ΈΗ σφαιρικότητα τής γης ήταν άγνωστη για τόν άνθρωπο τότε.

Κι έμεις σήμερα κάνουμε παρόμοια λάθη. Μιλούμε, π.χ. για τήν ανατολή και τή δύση του ήλιου, αν και ξέρουμε ότι αυτό είναι έπιστημονικά λανθασμένο. ΈΗ ψευδαισθηση όμως μās φαίνεται φυσική και ταιριασμένη στήν καθημερινή μας πείρα.

Οί μέρες τής δημιουργίας είναι έξι, όπως οί μέρες τής έβδομάδας. Ό θεός Δημιουργός παρουσιάζεται νά εργάζεται τήν εξαήμερο και νά αναπαύεται τήν έβδομη μέρα. Αυτό γίνεται σκόπιμα. Έταν ένας

Ὁ Μωϋσῆς καί Ἰουδαῖοι. Μικρογραφία ἀπό Ψαλτήρι τῆς Ἱ. Μονῆς Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὄρους (12ος αἰ.).

ὁμορφος τρόπος νά τηροῦν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου. Ὁ Θεός ἦταν τὸ πρότυπό τους.

Τί διδάσκει ἡ διήγησι. Γιά νά διακρίνουμε εὐκολά τίς ἀλήθειες πού μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ διήγησι, πρέπει νά μεταφερθοῦμε στό περιβάλλον τῶν Ἑβραίων καί στό χρόνο (13ος αἰ. π.Χ.) πού γράφτηκε τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως.

Ἡ Μεσοποταμία, ἡ Χαναάν καί ἡ Αἴγυπτος εἶναι τὰ μέρη, ὅπου ὑφαίνεται ἡ Ἰσραηλιτικὴ ἱστορία. Οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν ἦταν εἰδωλολάτρεις. Θεοποιοῦσαν τὰ ζῶα καί τὰ οὐράνια σῶματα. Οἱ θεοὶ τους δέν ξεχώριζαν ἀπὸ τίς δυνάμεις τῆς φύσεως. Διάφοροι μῦθοι μιλοῦσαν γιὰ τὸ πῶς ἐγιναν οἱ θεοί, ὁ κόσμος, ὁ ἄνθρωπος.

Διαφορετικὴ ἦταν ἡ θέση τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὅσα γινώριζαν γιὰ τὸ Θεό καί τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, δέν ἦταν μῦθοι, ἀλλὰ ἡ θεοδίδακτη ἀλήθεια. Ἔτσι ξέρουμε κι ἐμεῖς μαζί τους ὅτι:

α) Ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμο. Ὁ κόσμος δέν εἶναι τυχαῖο ἀποτέλεσμα τυφλῶν δυνάμεων· εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ.

β) Ὁ Θεός δημιούργησε τά πάντα μέ τό λόγο Του.

γ) Πρῖν ἀπό τόν κόσμο ὑπῆρχε ὁ Θεός. Ὁ κόσμος ἔχει ἀρχή. Μονάχα ὁ Θεός εἶναι ἀναρχος.

δ) Τά ἀστέρια, τά φυτά καί τά ζῶα εἶναι δημιουργήματα. Δέν πρέπει νά θεοποιοῦνται.

ε) Ἡ ἔβδομη μέρα εἶναι μέρα ἀργίας ἀπό τήν ἐργασία καί ἀφιερωμένη στή θεία Λατρεία καί τά ἔργα τῆς ἀγάπης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ ἀτέραντος ὑλικός κόσμος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ. Διαλαλεῖ τήν παντοδυναμία καί τήν πανσοφία τοῦ Θεοῦ. Στό βιβλίο τῆς Γενέσεως βρίσκουμε τήν περιγραφή τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Εἶναι ἀπλή, σύντομη καί περιεκτική. Διδάσκει θρησκευτικές, ὄχι ἐπιστημονικές ἀλήθειες.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός» (Ἔβρ. γ' 4).
2. «Ὡς ἔμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». (Ψαλμ. 103, 24).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Εἶπαν ὅτι «σκοπός τῆς Ἁγίας Γραφῆς δέν εἶναι νά ἐξηγήσει πῶς κινοῦνται τὰ οὐράνια σώματα, ἀλλά πῶς νά ὀδηγήσει τόν ἄνθρωπο στόν πνευματικό οὐρανό». Τι σημαίνει αὐτό καί ποιά σχέση ἔχει μέ τή διήγηση γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου;

2) Τά Χριστογέννα τοῦ 1968 ὁ ἀστροναύτης Φράνκ Μπόρμαν καί δυό συνεργάτες του πετώντας στό διάστημα διάβασαν τούς στίχους τῆς Γενέσεως γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου. Γιατί;

3) Νά γράψεις στό τετραδίό σου καί νά ἀποστηθίσεις τό στίχο: «Αὐτός εἶπε καί ἐγενήθησαν, αὐτός ἐνετείλατό (= διέταξε) καί ἐκτίσθησαν» (Ψαλμ. 32, 9).

5. Ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Μιά ἀπό τίς πολλές εἰκόνες πού ἐκφράζει τή σχέση τοῦ Θεοῦ μέ

τούς ανθρώπους είναι ή εικόνα του ποιμένα. Τή βρίσκουμε καί στήν Παλαιά καί στήν Καινή Διαθήκη. Ψάλλει ό Δαβίδ: «Κύριος ποιμαίνει με καί ούδέν με ύστερήσει... Έάν γάρ καί πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, ού φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ» (Ψαλμ. 22, 1-4). Ποιμένα ὀνομάζει καί ό Κύριος τόν Έαυτό Του: «Έγώ εἰμι ό ποιμὴν ό καλός» (Ίω. ι' 11).

Ό Θεός δέ φροντίζει στοργικά μονάχα γιά τόν ἄνθρωπο. Ἀγαπᾶ ὅλα τά δημιουργήματά Του. Τά πετεινά του οὐρανοῦ καί τά ἄγθη του ἀγροῦ ἐξασφαλίζουν τήν τροφή τους καί τό πολύχρωμο ἔνδυμά τους μέ τήν Πρόνοια του Θεοῦ (Ματθ. στ' 25-34). Ἡ στοργική ἐνέργεια, μέ τήν ὁποία ό Θεός συντηρεῖ καί κυβερνᾶ τόν κόσμο, λέγεται θεία Πρόνοια.

Ἡ συντήρηση του κόσμου. Ἀπέραντος καί μεγαλειώδης εἶναι ό κόσμος πού δημιούργησε ό Θεός. Πῶς ὅμως διατηροῦνται καί συντηροῦνται τά τόσα δημιουργήματα; Στό πέρασμα τῶν αἰῶνων, λέει ό ἱερός Χρυσόστομος, «οὔτε ή θάλασσα κατέκλυσε τή γῆ, οὔτε ό ἥλιος κατέκαψε αὐτό πού βλέπουμε, οὔτε ό οὐρανός σαλεύτηκε... ἀλλά τό κάθε τι πάνω στή γῆ καί τόν οὐρανό στέκεται μέ ἀκρίβεια στή θέση του καί διατηρεῖ τούς νόμους πού ἀταξ ἐτέθησαν σ' αὐτό ἀπό τήν ἀρχή τῆς δημιουργίας» (Ρ. Γ. 55, 487).

Κάθε δημιούργημα προικίστηκε ἀπό τό Δημιουργό μέ ιδιαίτερους νόμους. Τά φυτά καί τά δέντρα παράγουν καρπούς καί σπόρους. Μέ τούς σπόρους φυτρώνουν ἄλλοι καί ἀνανεώνονται. Τά ὑδρόβια, τά πτηνά, ό ἄνθρωπος καί ἔμμεσα τά ζῶα πῆραν τό θεϊκό πρόσταγμα: «Αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε». Ἔτσι ό Θεός συντηρεῖ τά γένη καί τά εἶδη.

Ἡ φροντίδα του Θεοῦ φαίνεται καί στόν κόσμο τῆς ἀστρονομίας. Μᾶς τήν ὑπενθυμίζει στήν Ἀκολουθία του Ἐσπερινοῦ ό ψαλμικός στίχος: «Ό ἥλιος ἔγνω τήν δύσιν αὐτοῦ». Ό ἥλιος δηλαδή γνωρίζει τήν τροχιά του. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ ὅλα τά οὐράνια σώματα, γιατί συγκροτοῦνται καί κατευθύνονται ἀπό τό χέρι του Θεοῦ.

Ἡ φροντίδα του Θεοῦ δέν περιορίζεται στά ἄψυχα δημιουργήματα. Ἐπεκτείνεται μέ θαυμαστό τρόπο καί στόν ἄνθρωπο. Ό Θεός φροντίζει γιά τή διατήρησή του στή ζωή, προνοεῖ γιά τή συντήρησή του καί μέ χίλιους δυό τρόπους τόν δοθεῖ καί του συμπαραστέκεται.

Ἡ πατρική φροντίδα τοῦ Δημιουργοῦ γιά ὅλα γενικῶς τά δημιουργήματα συνοψίζεται στά λόγια τοῦ σοφοῦ Σολομώντα πρὸς τὸ Θεό: «Ἀγαπᾶς ὅλα τά ὄντα καὶ δέν ἀποστρέφσαι κανένα δημιουργημα· γιατί ἂν μισοῦσες κάτι, δέ θά τό κατασκεύαζες. Καί πῶς ἂν σὺ κάποιο δέν ἤθελες, θά μπορούσε αὐτό νά παραμείνει;...Τά ἔλεεις ὅλα γιατί εἶναι δικά Σου, δέσποτα φιλόψυχε» (Σοφ. Σολ. ια' 24–26).

Ἡ κυβέρνηση τοῦ κόσμου. Ὁ Θεός δέν εἶναι μόνο ὁ Παντοδύναμος συντηρητής τοῦ κόσμου. Εἶναι καί ὁ σοφός Κυβερνήτης του. Ὁ Θεός σάν ἄλλος πλοίαρχος κυβερνᾷ τό σκάφος τοῦ κόσμου καί τό κατευθύνει στόν προορισμό του, στό σκοπὸ τῆς δημιουργίας. Ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας εἶναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἁγία Γραφή συχνά ἀναφέρει γιά τούς θαυμαστοὺς τρόπους, μέ τούς ὁποίους ὁ Θεός προφυλάσσει, καθοδηγεῖ καί κατευθύνει τὸν ἄνθρωπο.

Ἐτσι στὴν Παλαιά Διαθήκη ὅταν ὁ Ἰωσήφ φανερώθηκε στοὺς ἀδελφούς του, εἶπε: «Δέ μέ στείλατε ἐσεῖς ἐδῶ, ἀλλά ὁ Θεός» (Γεν. με' 8). Αὐτὸς φρόντισε γιά τὴ σωτηρία τοῦ Ἰωσήφ καί τὴ διατροφή τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἰακώβ. Ὁ Θεός ἔδωσε στὴν κακὴ πράξη τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ καλὴ ἔκβαση. «Ἐσεῖς σκεφθήκατε ἐναντίον μου πονηρά, ἀλλά ὁ Θεός σκέφθηκε γιά μένα ἀγαθὰ, πρόσθεσε ὁ Ἰωσήφ» (Γεν. ν' 20).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη καί ἰδιαίτερα στὴν ἐπὶ τοῦ Ὅρους Ὁμιλία ὁ Κύριος μᾶς βεβαιώνει γιά τὴ θεία Πρόνοια. Βλέπουμε ἀκόμη τούς Ἀποστόλους νά ἀποφυλακίζονται μέ θαυματουργό τρόπο καί νά ὀδηγοῦνται στόν ἱεραποστολικὸ τους δρόμο ἀπὸ τὸ ἀστέρι τῆς θείας Πρόνοιας.

Τὸ κακὸ στόν κόσμο. Ἀφοῦ ὁ Θεός ἀγαπᾷ τά πλάσματά Του, γιατί αὐτά πολλές φορές ὑποφέρουν; Γιατί ὑπάρχει τὸ κακὸ, ἡ ἁμαρτία, ὁ πόνος; Ἡ ἀπάντηση στά ἐρωτήματα αὐτά θά δοθεῖ στά παρακάτω μαθήματα. Ἐκεῖ θά μάθουμε ὅτι τὸ φυσικὸ κακὸ (ἀρρώστιας, θάνατος, καταστροφές, κ.ἄ.) καί τὸ ἠθικὸ κακὸ (ἡ ἁμαρτία) δέν προέρχονται ἀπὸ τὸ Θεό.

Ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε ἀθῶος καί ἄκακος μέσα σ' ἓναν ἄκακο κόσμο. Ἡ ἁμαρτία διατάραξε τὴν ἁρμονία τῆς φύσεως καί ἔφερε σάν

ἐπακόλουθο τὸν πόνο, τὴν ἀρρώστια, τὸ θάνατο. Ἐκ τούτου ὁ Θεός, ὅπως λέγουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀνέχεται καὶ παραχωρεῖ τὸ κακό. Ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀντιμάχεται καὶ ὅταν τὸ νικᾷ, χαίρεται καὶ καμαρώνει γιὰ τὴ νίκη του. Ἡ ἀρετὴ μας ἔχει ἀξία, ὅταν λάμπει ἀνάμεσα σὲ πειρασμούς καὶ δυσκολίες.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Θεός προνοεῖ γιὰ τὰ δημιουργήματά Του, ἄψυχα καὶ ἔμψυχα. Τὰ συντηρεῖ καὶ τὰ κυδερνᾷ. Ἰδιαίτερα δὲ φροντίζει γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός παραχωρεῖ τὸ κακό γιὰ νὰ γυμνάσει τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀρετὴ.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «...Οὐδὲν ἀπρονόητον, οὐδὲ ἡμελημένον παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός· πᾶσι πάρεστι σκορπίζων ἐκάστω τὴν σωτηρίαν. Πολλάκις γοῦν καὶ ἐν τοῖς μικροτάτοις ἡ σοφία αὐτοῦ καὶ ἡ πρόνοια διαφαίνεται» (Μ. Βασίλειος, Ρ.Γ. 32, 1372-73).
2. «Ἐπίρριψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου καὶ αὐτός σε διαθρέψει· οὐ δώσεις εἰ τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ» (Ψαλμ. 54, 23).
3. «Σοὶ παρακατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλόανθρωπε...» (Ἀπό τῆς θείας Λειτουργίας).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Νὰ ἀναφέρεις ἀπὸ τὴ Φυτολογία καὶ Ζωολογία παραδείγματα, ὅπου φαίνεται ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. 2) Γράψε στὸ τετράδιό σου καὶ ἀποστήθισε τὸ στίχο: «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντός ἀγαθοῦ» (Ψαλμ. 33, 11).

3) «Ἀγαθὸν πεποιθῆναι ἐπὶ Κύριον ἢ πεποιθῆναι ἐπ' ἄνθρωπον· ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι» (Ψαλμ. 117, 8-9). Γιατί;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ:

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, Η ΚΟΡΩΝΙΔΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

1. Ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ὑπεροχή τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἁγία Γραφή στό βιβλίο τῆς Γενέσεως (κεφ. α' καί β') τονίζει τήν ὑπεροχή τοῦ ἀνθρώπου σέ σύγκριση μέ τ' ἄλλα δημιουργήματα. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖται μέ διαφορετικό τρόπο. Τό πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ «γενηθήτω», πού δίνει ὑπαρξή στά ἄλλα κτίσματα, στήν περίπτωση τοῦ ἀνθρώπου μεταβάλλεται σέ μιά μεγαλειώδη πρόταση: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν».

Οἱ βασικές καί υπερφυσικές ἀλήθειες τῶν σχετικῶν διηγήσεων τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος:

1. Δημιουργεῖται ἀπό τό Θεό.
2. Δημιουργεῖται μόνος αὐτός μέ ξεχωριστό τρόπο.
3. Συγγενεῦει πρός τόν ὑλικό κόσμο μέ τό σῶμα του.
4. Συγγενεῦει πρός τόν πνευματικό κόσμο μέ τήν ψυχή του.
5. Δημιουργεῖται «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν».
6. Δημιουργεῖται «ἄρσεν καί θήλυ».

Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Τό πρῶτο συστατικό τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τό σῶμα του, πού εἶναι ὑλικό καί φθαρό. Μέ αὐτό ὁ ἄνθρωπος συγγενεῦει πρός τήν ἀνόργανη καί ὀργανική ὕλη. Ἡ Ἁγία Γραφή αὐτό θέλει νά τονίσει, ὅταν λέει «καί ἔπλασεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπό τῆς γῆς» (Γεν. β' 7).

Ἡ Ἁγία Γραφή δέν ὑποτιμᾷ τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Τό ὀνομάζει νάο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ὄχι φυλακή τῆς ψυχῆς, ὅπως τό θεωροῦσε ὁ Πλάτων. Τό ἀνθρώπινο σῶμα δῆγχε ἀπό τό χέρι τοῦ Θεοῦ, ἀνήκει στή δημιουργία Του καί ὕμνει μέ τή θαυμαστή κατασκευή του τή δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀξία τοῦ σώματος φαίνεται στό μυστήριο τῆς Σαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κύριος φόρεσε τήν ἀνθρώπινη σάρκα καί μ' αὐτή συναναστράφηκε τούς ἀνθρώπους. Ὅταν συμμετέχουμε στά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας (θεία Κοινωνία, Ἐξομολόγησι, κ. ἄ) ἀγιάζεται ὄχι

μονάχα ή ψυχή μας, αλλά και τό σῶμα μας. Τελικά στή δευτέρα Παρουσία του Κυρίου ὁ ἄνθρωπος θά ἀποκτήσει πάλι τό σῶμα του, μεταμορφωμένο και δοξασμένο.

Τό «κατ' εἰκόνα» στόν ἄνθρωπο. Τό δεύτερο συστατικό του ἀνθρώπου είναι ή ψυχή του. Εἶναι πνευματική και ἀθάνατη. Εἶναι ἀθάνατη γιατί συνδέεται και κοινωνεί μέ τό Θεό που εἶναι ή πηγή τῆς ζωῆς. Εἶναι πνευματική γιατί συμμετέχει και στόν πνευματικό κόσμο. Ἡ εἰκόνα του Θεοῦ, κατά τήν ὁποία πλάστηκε ὁ ἄνθρωπος, βρίσκεται σέ ὁλόκληρη τήν ψυχοσωματική ὑπόσταση του ἀνθρώπου και ὄχι μονάχα στήν ψυχή. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέει χαρακτηριστικά: «Μή ἄν ψυχὴν μόνην μήτε σῶμα μόνον λέγεσθαι ἄνθρωπον, ἀλλά τό συναμφότερον (= και τά δύο μαζί), ὄν δὴ και κατ' εἰκόνα πεποικέναι Θεὸς λέγεται» (Ρ. Γ. 150, 1361).

Ὁ Θεὸς δημιουργώντας τόν ἄνθρωπο «κατ' εἰκόνα» Του προσφέρει σ' αὐτόν τήν ἀκατάλυτη παρουσία τῆς θείας Χάρης που δέ χωρίζεται ἀπό τήν ἀνθρώπινη φύση και που περιέχεται μέσα στήν ἴδια τήν πράξη τῆς δημιουργίας. Ἡ Εἰκόνα που προσφέρει ὁ Θεὸς στόν ἄνθρωπο εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τό Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Παναγίας Τριάδας. «Ὁς (Χριστός)-λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος-ἔστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολ. α' 15). Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος δέχεται ἀπό τό Θεό μέσα του ὅλα τά χαρίσματα του Χριστοῦ που θά ἔπρεπε νά τά ἀναπτύξει σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε νά φανερωθεῖ μέσα στήν ὑπαρξή του και σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο ὁ Θεὸς ἄνθρωπος. Τά χαρίσματα αὐτά του ἀνθρώπου που δέν τά ἔχουν τά ὑπόλοιπα δημιουργήματα, εἶναι:

1. Ἡ περιουσία του λογισμοῦ. Τό λογικό εἶναι πνευματικό χάρισμα του ἀνθρώπου. Ὁ λογισμὸς γεννᾷ τήν ὁμιλία, τό λόγο που εἶναι τό κατ' ἔξοχὴν δῶρο του Θεοῦ στόν ἄνθρωπο. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος μᾶς λέει πὼς ὁ Θεὸς ἔδωσε στόν ἄνθρωπο σάν σχιὰ τῆ δύναμη του Λόγου που εἶναι ὁ Χριστός (Ἰω. α' 1), γιὰ νά κοινωνεῖ μέ τό «Μονογενὴ Υἱὸ και Λόγο του Θεοῦ» και ἔτσι νά συμμετέχει στή ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδας. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀληθινὰ λογικός, ὅταν λογίζεται, ὅπως ἀκριβῶς σκέπτεται ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ αὐθαιρεσία στή λογική σκέψη του ἀνθρώπου εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας, που θά μιλήσοῦμε σχετικά σέ πιό κάτω κεφάλαιο του βιβλίου μας.

2. Ἡ δημιουργικότητα και κυριότητα του ἀνθρώπου. Αὐτό

σημαίνει πώς ο άνθρωπος δημιουργήθηκε για να γίνει ο ίδιος δημιουργός και έτσι να μιμηθεί το Χριστό, πού είναι ο δημιουργικός Λόγος του Θεού. «Τὰ πάντα – λέει ο Ἅπ. Παῦλος – δι' αὐτοῦ (Χριστοῦ) καί εἰς αὐτόν (Χριστό) ἔκτισται» (Κολ. α' 16). Ἡ κυριότητα τοῦ ἀνθρώπου στηρίζεται στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ: «...καί κατακυριεύσατε αὐτῆς (τῆς γῆς)». Ὁ ἄνθρωπος κυριαρχεῖ πάνω στόν κόσμο ὄχι μέ τίς σωματικές του δυνάμεις, ἀλλά μέ τίς πνευματικές. Τό σῶμα μας ὑστερεῖ σέ μέγεθος καί δύναμη ἀπό τ' ἄλλα δημιουργήματα καί μάλιστα ἀπό τά κτήνη, τά ἐρπετά καί τά θηρία τῆς γῆς. Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται ἀπό τό Θεό νά γίνει κυρίαρχος, γιατί ὁ Χριστός εἶναι ὁ Παντοκράτορας Κύριος καί Βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἐκκλησία μας τοποθετεῖ χαρακτηριστικά τό Χριστό στή θέση τοῦ Παντοκράτορα στόν κεντρικό τροῦλο τῆς ἐκκλησίας.

3. Ἡ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἓνα συνειδητό ὄν. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἐλέγχει τή σκέψη, τή θέληση, τίς ἐπιθυμίες καί γενικά τίς προσπάθειές του. Ξέρει ὁ ἄνθρωπος νά διακρίνει τόν ἑαυτό του ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους, χωρίς ὅμως καί νά χωρίζεται καί νά ἀπομονώνεται ἀπό αὐτούς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τήν ἰκανότητα νά διακρίνει προσωπικά τίς πράξεις του καί νά ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνη του. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὑπεύθυνος ἀπό τή στιγμή πού ὑπηρετεῖ τόν κόσμο καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους προσφέροντας καί αὐτόν τόν ἑαυτό του γιά τήν πρόοδο καί τήν προκοπή τῶν ἄλλων.

4. Τό αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος, δηλαδή ἐλεύθερος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι τό ὑπόδειγμα τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας, γι' αὐτό καί ὁ ἄνθρωπος γιά νά γίνει ἐλεύθερος πρέπει νά ἐνωθεῖ μέ τό Χριστό. «Τῇ ἐλευθερίᾳ - λέει ὁ Ἅπ. Παῦλος - ἡ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε (= σταθεῖτε)» (Γαλ. ε' 1). Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀληθινά ἐλεύθερος ἀπό τή στιγμή πού θά μπορεῖ νά προσφέρει τόν ἑαυτό του στούς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ Χριστός μᾶς προσφέρει τήν ἐλευθερία, γιατί δίνει καί αὐτήν τή Ζωή Του «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς» (Ἰω. στ' 51). Μέ τήν ἐλευθερία του ὁ ἄνθρωπος χαράσσει τό δρόμο τῆς ζωῆς του καί ἀναλαμβάνει τίς εὐθύνες του. Χωρίς τήν ἐλευθερία δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά ἀποκτήσει τήν ἀρετή.

5. Ἡ κοινωνικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπο δέν ἀπομονώνεται ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Συνδέεται καί ἐπι-

Ἡ πλάση τοῦ Ἀδάμ. Μικρογραφία τοῦ ἀγιογράφου Πέτρου Βαμπούλη.

κοινωνεῖ μαζί τους. Δέν μπορεί νά ὑπάρξει ἄνθρωπος χωρίς σχέση καί προσωπική ἐπικοινωνία μέ τούς συναθρώπους του. Ἡ ἐπικοινωνία μέ τούς γύρω μας βοηθεῖ καί ἐμᾶς καί τούς ἄλλους. Γνωρίζουμε τόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους καλύτερα. Ἔχουμε ἀνάγκη τῶν ἄλλων, ὅπως καί οἱ ἄλλοι ἔχουν τήν ἀνάγκη μας.

Τό «καθ' ὁμοίωσιν» στόν ἄνθρωπο. Τά χαρίσματα τοῦ Χριστοῦ πού πῆρε ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό Θεό, πρέπει νά καλλιεργηθοῦν καί νά ἀναπτυχθοῦν. Ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε τό σπόρο τῶν χαρισμάτων. Ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἀγάπη πρὸς τό Θεό καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους καλλιεργεῖ τά θεῖα χαρίσματα καί μιμεῖται τό Χριστό, πού δλόκληρη τή ζωή Του τήν εἶχε παραδώσει στό Θεό-Πατέρα Του καί στή σωτηρία τοῦ κόσμου καί τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζεῖ τό Χριστό μέσα του, τότε πλησιάζει τό Θεό, μοιάζει μέ τό Θεό καί τελικά ἐνώνεται μέ τό

Θεοῦ. Ἐτοι τό «καθ' ὁμοίωσιν» στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ πραγματοποίηση ὄλων τῶν χαρισμάτων, πού ὁ Θεός ἔδωσε σ' αὐτόν μέ τήν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργία του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Θεός εἶναι ὁ Πλάστης τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδωσε στὸν ἄνθρωπο ὑλικό σῶμα καί ἀθάνατη ψυχή. Τοῦ ἔδωσε τὰ ὑποδειγματικά καί παραδειγματικά χαρίσματα τοῦ Χριστοῦ καί τὸν προσκάλεσε νά μοιάσει μέ Αὐτόν μέσα στήν κοινωνία καί τήν ἔνωσή του μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Γεν. α' 27, β' 7, 18-25, Α' Κορ. στ' 20, Α' Ἰω. δ' 2, Φιλip. γ' 21, Α' Κορ. στ' 15, 19, Γαλ. ε' 1.
2. «Προσέθηκε δὲ τοῦτο δεικνύς, ὅτι καί προαίρεσιν ἡμῖν αὐτεξουσίαν ἐμβαλεῖ, τήν δυναμένην ἡμᾶς ὁμοιωθῆναι Θεῶν» (Μ. Βασιλείος, Ρ.Γ. 30, 29).
3. «Κατ' εἰκόνα μὲν ἔχω τὸ λογικὸς εἶναι, καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνομαι ἐν τῷ χριστιανὸς γενέσθαι (= δηλαδή νά γίνω τοῦ Χριστοῦ) (Γρηγόριος Νύσσης, Ρ.Γ. 44, 273).
4. «Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀρχὴ ἐστὶ καί ρίζα τοῦ ἀγαθοῦ, ἦν εὐθὺς ἐν τῷ κτίζεσθαι συγκαταβεβλημένην τῇ φύσει αὐτοῦ ἐσχηκεν ὁ ἄνθρωπος· τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ περιγίνεται εἰς αὐτόν ἔσχατον ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ καί τῶν περὶ τὰ καλὰ πόνων καί τῆς πρὸς τὴν ὀλην ζωὴν ἐναρέτου διαγωγῆς» (Μ. Βασιλείος, Ρ.Γ. 30, 29).
5. «Ὁ πάλαι μὲν ἐκ μὴ ὄντων πλάσας με καί εἰκόνη σου θεία τιμήσας, παραβάσει ἐντολῆς δὲ πάλιν με ἐπιστρέψας εἰς γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθην· εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἐπανάγαγε, τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι» (Ἰω. Δαμασκηνός, ἀπὸ τῆ νεκρώσιμῃ Ἀκολουθία).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ—ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Μέ ποιὸν τρόπο τονίζει ἡ Ἁγία Γραφή τὴν ἀξία τοῦ σώματος; 2) Πῶς βοηθοῦν τὰ πνευματικά χαρίσματα τὸν ἄνθρωπο στὴ ζωὴ του; 3) Ποιὸ συγκεκριμένο Πρόσωπο εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο καί γιατί; 4) Μελέτησε καί τὰ δύο κείμενα τοῦ Μ. Βασιλείου. Ποιά σημεῖα τους ὑπογραμμίζεις; 5) Ποιές ἀλήθειες παρουσιάζει ὁ ἱερός Δαμασκηνός στό ὑπ' ἀριθ. 5 κείμενό του;

2. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸν Παράδεισο.

Οἱ Πρωτόπλαστοι εἶχαν στὸν Παράδεισο προσωπικό σύνδεσμο μέ τό Θεό. Εἶχαν μέσα τους τή Χάρη τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά πλούτιζαν τὰ πνευματικά τους χαρίσματα καί θά τὰ τελειοποιού-

σαν. Ἡ σκέψη τους ἦταν διαποτισμένη ἀπό τή σκέψη τοῦ Θεοῦ καί τά συναισθηματά τους ἀπό τήν ἀγάπη του. Ζοῦσαν ἄρμονικά μέ τό Θεό, μέ τό γύρω κόσμο καί μέ τόν ἑαυτό τους.

Ἡ Ζωή τῆς ἀγιότητας καί τῆς εὐτυχίας. Οἱ Πρωτόπλαστοι ζοῦσαν στόν Παράδεισο γεμάτοι ἀπό τήν ἀληθινή μακαριότητα καί εὐτυχία, γιατί εἶχαν καθημερινή ἐπικοινωνία μέ τό Θεό. Δηλαδή ἔπαιρναν ἀπό τό Θεό τά δῶρα τῆς ἀγάπης Του καί πάλι τά ξαναπροσέφεραν σ' Αὐτόν ὡς εὐχαριστία καί λατρεία τῆς ἀτέλειωτης δόξας Του, πού φανερώνεται σ' ὀλόκληρη τήν κτίση. Ἡ προσφορά αὐτή τῆς εὐχαριστίας σημαίνει, πώς ὁ ἄνθρωπος: α) ἀναγνωρίζει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, πού Τόν παραδέχεται καί Τόν ὁμολογεῖ ὡς Δημιουργό Του, β) ἀποδέχεται τήν ἀγάπη Του καί ὅλα τά δῶρα πού τοῦ προσφέρει, γ) ἀποκρίνεται στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ προσφέροντας τή δική του πιά ἀγάπη ὡς εὐχαριστία καί εὐγνωμοσύνη του στό Θεό, δ) μιμεῖται τό Θεό πού τά πάντα προσφέρει στά δημιουργήματα – ἄκόμα καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό Του στό Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος γίνεται πραγματικά εὐτυχής, γιατί μιμεῖται τό Θεό καί ἡ ζωή του ὀλόκληρη εἶναι μιά ἀτέλειωτη προσφορά καί ἀγάπη στό Δημιουργό καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἔτσι ἦταν ἡ ζωή τῶν Πρωτοπλάστων στόν Παράδεισο. Ἦταν μιά ἀπεικόνιση τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρώπινή του ὑπαρξη. Ἦταν ζωή ἀγιότητας, ζωή γεμάτη εὐχαρίστηση καί πνευματική ἀπόλαυση. Δέν ἤξεραν τή λύπη, τόν πόνο, τό στεναγμό, τήν ἀρρώστια, τό θάνατο. Δέν τούς βασάνιζε ἡ μέριμνα καί ὁ καθημερινός μόχθος. Ἡ ἀγιότητα τῶν Πρωτοπλάστων δέ σήμαινε πώς ἐκτελοῦσαν παθητικά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἔδιναν σ' αὐτό τή θέληση καί τήν ἐλεύθερη συγκατάθεσή τους. Αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐλεύθερη συγκατάθεση ζήτησε καί ὁ Θεός ἀπό τούς Πρωτοπλάστους, ὅταν τούς εἶπε ὅτι δέν πρέπει νά φᾶνε ἀπό τούς καρπούς τοῦ δέντρου τοῦ «γινώσκειν καλόν καί πονηρόν». Ἔτσι θά ἔδειχναν πώς ἀναγνωρίζουν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ὑπακούουν σ' αὐτό μέ τήν ἐμπιστοσύνη καί τήν ἀγάπη πού ἔχουν στό Θεό. Τήν ἀπάντηση τῶν Πρωτοπλάστων στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ θά ἀναπτύξουμε στό ἐπόμενο κεφάλαιο. Πρόκειται γιά τήν ἁμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων πού εἶναι γνωστή σέ ὅλους μας. Ὅλοι ξέρουμε πιά τήν ἁμαρτωλή κατάσταση πού σφραγίζει τή ζωή κάθε ἀνθρώπου «ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ».

Ἡ χριστιανική ζωή. Ἡ ζωή τῆς ἀγιότητας εἶναι ἀκριβῶς ἡ ζωὴ πού ζεῖ ὁ ἀναγεννημένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἄνθρωπος. Εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ πού μᾶς προσφέρεται στὴν Ἁγία Ἐκκλησία μας. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀναγεννιέται μέ τὴ δύναμη τοῦ Παναγίου καὶ Τελευταρχικοῦ Πνεύματος συμμετέχει στὰ ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστιανὸς κατευθύνεται τώρα ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γίνεται πραγματικὸ παιδί τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὀλοκληρωτικὰ ἀφοσιωμένος στὸ Θεὸ καὶ Πατέρα του. Ἐπόδειγμά του γι' αὐτὴ τὴ διαγωγὴ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὅποιος ἐφαρμόζει στὴ ζωὴ του τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς γίνεται πραγματικὸς ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γιὰ νὰ γίνουμε παιδιά τοῦ Θεοῦ—Πατέρα καὶ ἀδελφοί τοῦ Κυρίου χρειαζόμαστε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἐνσταλάζει στὶς καρδιές μας τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ μᾶς συνδέει μέ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό. Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς φέρνει ἓνα σπουδαῖο καὶ οὐσιαστικὸ πνευματικὸ καρπὸ: τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν εἶναι μιά θεωρητικὴ γνῶση ἢ μιά συναισθηματικὴ κατάσταση. Εἶναι συνεχὴς συμπαράσταση στὰ καθημερινὰ προβλήματα τοῦ συνανθρώπου μας. Ὁ ζωντανὸς Χριστιανός, ὁ ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας βρῖσκεται καὶ πάλι στὴν εὐλογημένη περιοχὴ τῆς Χάρης καὶ τῆς ἀγιότητας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οἱ Πρωτόπλαστοι στὸν Παράδεισο ζοῦσαν μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἡ ζωὴ τους ἦταν εὐτυχισμένη, γιατί ἐκτελοῦσαν πρόθυμα καὶ δλόψυχα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ τὴ ζωὴ τῆς Χάρης μπορεῖ νὰ κάνει δική του καὶ ὁ Χριστιανός.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ὁ Θεὸς οὐ μόνον ἐξ οὐκ ὄντων... ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ Θεὸν ζῆν αὐτῶ (Ἄδάμ) ἐχαρίσατο τῇ τοῦ Λόγου χάριτι» (Μ. Ἀθανάσιος, Ρ.Γ. 25, 104).
2. «Οὐδὲν ἔχων ἐμπόδιον εἰς τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ γνῶσιν ἐθεώρει (Ἄδάμ) μὲν πάντοτε διὰ τῆς καθαρότητος... τὸν Θεὸν Λόγον, οὐ κατ' εἰκόνα ἐγενόνη, ὑπεράνω δὲ τῶν αἰσθητῶν γινόμενος συνήπτετο πρὸς τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς θεῖα καὶ νοητὰ τῇ δυνάμει τοῦ νοῦ» (Μ. Ἀθανάσιος, Ρ.Γ. 25, 105).
3. Γεν. 6' 16-17, Ρωμ. η' 14-16, Ἰω. η' 29, ιγ' 35, Ματθ' ιδ' 50, Α' Κορ. ιδ' 3, Γαλ. γ' 28, Ἐφεσ. 6' 20-21, δ' 15-16.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιά ήταν η ζωή της Χάρης των Πρωτοπλάστων; 2) Μέ ποιο τρόπο ο άνθρωπος θα ζήσει την πραγματική ζωή της Χάρης και αγιότητας; 3) Τί ζήτησε ο Θεός από τους Πρωτοπλάστους με την απαγορευτική εντολή του; 4) Ποιά σημεία από τα κείμενα του Μ. Ἀθανασίου σου κάνουν μεγαλύτερη εντύπωση;

3. Ὁ ἄνθρωπος κάτω ἀπό τό Νόμο τοῦ Θεοῦ.

Ἡ χριστιανική μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς παρουσιάζει τό Θεό νά συνομιλεῖ μέ τούς Πρωτοπλάστους. Μέσα σ' ἕναν τέτοιο διάλογο ἀγάπης προσκαλεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό Θεό νά ἀναπτύξει καί νά καλλιεργήσει πνευματικά τόν ἑαυτό του. Μόνο σέ μιά τέτοια κοινωνία ἀγάπης μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά ἐπιτελέσει τό θεῖο προορισμό του πάνω στή γῆ. Ἐνῶ ὅμως οἱ Πρωτόπλαστοι-ὄπως θά δοῦμε καί στό ἐπόμενο κεφάλαιο - μέ τήν ἁμαρτία τους σταμάτησαν νά μιλοῦν καί νά ἐπικοινωνοῦν μέ τό Θεό, ὁ Θεός ἐξακολουθεῖ νά μιλάει στόν ἄνθρωπο καί νά τοῦ προσφέρει τήν κοινωνία τῆς ἀγάπης Του μέ τήν παρουσία τῆς συνειδήσεως μέσα στόν ψυχικό καί πνευματικό του κόσμο.

Ἡ συνείδηση συνεπῶς εἶναι μιά ἐσωτερική καταβολή τοῦ Θεοῦ στόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ ἀνθρώπου. Λέγεται καταβολή, γιατί ὁ Θεός τή φύτευσε καί τήν τοποθέτησε στόν ἄνθρωπο, πού ἀπό τή μεριά του εἶναι χρωμένος στό Θεό καί στόν ἑαυτό του νά ἀναπτύξει καί νά καλλιεργήσει αὐτό τό σημαντικό χάρισμα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά διακρίνει ἀνάμεσα στό καλό καί τό κακό, γιατί φωτίζεται ἀπό τό λόγο τοῦ Θεοῦ πού πλουτίζει τή συνειδήσή του. Ὁ φωτισμός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνοίγει τήν καρδιά καί τό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου καί ἔτσι γίνεται ἱκανός νά ὑπακούει στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί νά μήν ἀπομακρύνεται ἀπό αὐτό μέ τίς διάφορες ἁμαρτίες του.

Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅταν βρίσκεται σέ κοινωνία πίστεως καί ἀγάπης μέ τό Θεό. Αὐτό θά πει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐμπιστοσύνη στό Θεό, πού τοῦ προσφέρει ὀλόκληρο τόν ἑαυτό του, γιατί ἀπλούστατα ἀγαπᾷ τό Θεό. Ἡ ἀγάπη καί ἡ πίστη φωτίζει τή συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου γιά νά ἐφαρμόξει στή ζωή του τό Νόμο τοῦ Θεοῦ καί νά ἀποφεύγει τόν καταστρεπτικό, δρόμο τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ νόμος τῆς δημιουργίας καί ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ. Ὁ νόμος

είναι ο φύλακας και ο προστάτης της τάξεως στη δημιουργία. Οί φυσικοί νόμοι καθορίζουν την πορεία της φύσεως. Οί νόμοι της ζωής κανονίζουν την ανάπτυξη των ζωντανών οργανισμών. Οί πολιτικοί νόμοι έγιναν για να ρυθμίζουν και προάγουν γενικά τη ζωή και την ευημερία της ανθρώπινης πολιτείας.

Οί νόμοι όμως της πνευματικής και ήθικης ανάπτυξεως του ανθρώπου περιμένουν την ελεύθερη απόφαση και απάντησή του: ή να τους δεχτεί ή να τους απορρίψει. Ο Νόμος του Θεού συνοδεύεται απαραίτητα από μία προσωπική σχέση, πού προσφέρει ο Θεός στον άνθρωπο. Για να αναγνωρίσει και να αποδεχτεί ο άνθρωπος τό Νόμο του Θεού, πρέπει να σχετίζεται μέ τό θείο Νομοθέτη και να επικοινωνει μαζί Του μέ αγάπη και εμπιστοσύνη.

Ἡ φανέρωση τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη.

Ὄταν ὁ Θεός επικοινωνεῖ μέ τοὺς Ἰσραηλίτες, προσφέρει βασικά σ' αὐτούς τή *διαθήκη* Του. Δηλαδή ἀφήνει στοὺς ἀνθρώπους, στά παιδιά Του, τήν *πειροσία* Του. Ὅ,τι ἔχει ὁ Θεός γιά τόν Ἐαυτό Του, τό προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι ἐκεῖνο πού λέει ὁ πατέρας στήν παραβολή τοῦ ἀσώτου γιου, ἀλλά στό μεγαλύτερο παιδί του: «Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν...» (Λουκ. ιε' 31). Ὁλόκληρη τήν ἀγάπη καὶ τὰ θεῖα δῶρα Του ὁ Θεός τά προσφέρει στόν ἄνθρωπο κατὰ ἓνα πολὺ συγκεκριμένο τρόπο: μέ τήν παράδοση τοῦ Νόμου Του.

Ὄταν ὁ Θεός προσφέρει στοὺς Ἰσραηλίτες τό Δεκάλογο, ἀποκαλύπτει σ' αὐτούς μέ τήν παρουσία τοῦ Μωυσῆ, ἀλλά καί σ' ὅλους γενικά τοὺς ἀνθρώπους, τήν ἀγάπη καὶ τή φροντίδα πού ἔχει προσωπικά γιά τόν κάθε ἄνθρωπο. Αὐτό τό δείχνει στοὺς Ἰσραηλίτες μέ συγκεκριμένα γεγονότα. Τοὺς λέει λοιπόν: «Ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας» (Ἐξ. κ' 2). Ἐγὼ εἶμι ὁ Θεός σας, πού βρίσκομαι πάντα κοντά σας καὶ συμμετέχω στά προβλήματα σας καὶ σὰς βοηθῶ κατὰ τρόπο ὑπερφυσικό γιά νὰ ἐλευθερωθεῖτε ἀπὸ τή δουλεία τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ Θεός διαβεβαιώνει τόν ἄνθρωπο πὼς εἶναι καταδικός του, πὼς τοῦ προσφέρεται χωρὶς καμιά ὑστεροβουλία, γιατί ἀπλούςτατα τόν ἀγαπᾷ καὶ θέλει τό καλὸ καὶ τή σωτηρία του. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τή διαβεβαίωση ὁ Θεός ζητεῖ ἀπὸ τόν ἄνθρωπο νὰ γίνεῖ δικός Του. Ὁ Θεός προσφέρει στόν ἄνθρωπο τόν Ἐαυτό Του καὶ μάλιστα στό Πρόσωπο τοῦ Χρι-

στοῦ. Γι' αὐτό καί ζητεῖ ἀπό τὰ δημιουργήματά Του ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στά λόγια Του καί ὑπακοή στό θέλημά Του.

Όταν λοιπόν ὁ Θεός δίνει τὸ Νόμο στήν Παλαιά Διαθήκη καί μάλιστα μέ τή γνωστή μορφή τοῦ Δεκαλόγου, δέν κάνει τίποτε ἄλλο παρά νά ἐκφράζει τήν ἀγάπη καί τήν προστασία Του στόν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός καλεῖ τὸν ἄνθρωπο νά ἐφαρμόσει τὸ Νόμο Του γιά νά τοῦ δώσει τή δυνατότητα νά ἐκφράσει καί ὁ ἄνθρωπος πιά τήν ἀγάπη του στό Θεό.

Ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ στήν Καινή Διαθήκη. Οἱ ἐντολές τοῦ Χριστοῦ πού μᾶς ἔφερε καί μᾶς χάρισε, ἀποτελοῦν τήν «καινή διδαχή» Του.

Τό καινούριο στήν περίπτωση αὐτή εἶναι ὅτι ὁ Χριστός ἔρχεται καί συναντᾷ τὸν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο, τοῦ ἀποκαλύπτει τὸ χάος τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ δείχνει τὸν τρόπο πού μπορεῖ νά υπερνικήσει τήν ἁμαρτία καί νά τήν κατατροπώσει. Ὁ Χριστός ἀπὸ τῆ δική Του πλευρά προσφέρει στόν ἄνθρωπο μέ τήν ἀπέραντη καί ἀνιδιοτελή ἀγάπη Του τήν ἴδια Του τὴ ζωή, τὸν Ἐαυτό Του. Στόν Ἐαυτό Του ὁ Χριστός ἔχει ἔνωση ἀδιάσπαστα, ἀχώριστα καί ἀσύγχυτα τὸ Θεό ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καί τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ἄλλη. Γι' αὐτό καί ὁ Κύριος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμεῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ δική του πλευρά πρέπει νά δεχτεῖ αὐτὴ τὴν προσφορά τοῦ Χριστοῦ μέσα ὁμως στό μυστήριο τῆς μετανοίας του καί νά παραδώσει στό Θεό ὁλόκληρο τὸν ἑαυτό του, πού εἶναι κατακομματιασμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Όταν λοιπόν ὁ Χριστός μᾶς δίνει τίς ἐντολές Του, ζητεῖ ἀπὸ μᾶς νά κάνουμε ὅ,τι Αὐτός ἔκανε καί κάνει γιά μᾶς. Τό ἀληθινὸ κίνητρο στήν ἐκτέλεση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ βρῖσκεται στήν ἀγάπη. Γι' αὐτό καί ὁ Χριστός μᾶς λέει: «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολή ἡ ἐμὴ; ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν» (Ἰω. ιε' 12-14). Ἡ τελειότερη ἔκφραση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο εἶναι ἡ σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν...» (Ἰω. γ' 16).

Μονάχα μέ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μπορούμε νά ἐφαρμοζοῦμε οὐσιαστικά καί ἀποτελεσματικά τὸ Νόμο τοῦ Θεοῦ καί νά ἀποφεύ-

Ὁ ΟΥΝ ΝΟΜΟΣ ΔΙΑΜΕΛΕΘΗ Η ΧΕΡΙΣ

Ο
Ρ
Φ
Η
Κ
Α
Υ
Ο
Η
Ο
Τ

ΚΑΙ ΗΛΛΗΘΕΙΑ ΔΙΑΝΧΥΘΗΚΕ ΤΟ:

Ὁ Μωϋσῆς παραλαβαίνει τὸ Νόμο. Μικρογραφία ἀπὸ Τετραενάγγελο τῆς Ἱ. Μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (13ος αἰ.).

γουμε τή νομική, τυπική και χωρίς συναίσθηση εκτέλεσή του.

Ὁ ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει τόν ἐξῆς κίνδυνο: Νά προσπαθεῖ νά ἐφαρμόξει στή ζωή του τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά μονάχα ἐξωτερικά, δηλαδή μέ τίς διάφορες καλές και ἠθικές πράξεις. Ὅποσδήποτε και αὐτά εἶναι ἀπαραίτητα. Ἀλλά μπορεί ὁμως ἐσωτερικά νά ἐξακολουθεῖ νά μήν ἀγαπᾷ τόν Θεό και νά μήν ἐμπιστεύεται τόν ἑαυτό του στό θέλημά Του. Ὁ Φαρισαῖος π.χ. αἰσθανόταν εὐχαρηστημένος και ἱκανοποιημένος μέ τό ὅτι ἀπέφυγε τό κακό και τήν ἁμαρτία και ἐπράττε τήν ἐλεημοσύνη και τή νηστεία. Αὐτά ὁμως τά ἔκανε, χωρίς βέβαια νά ἔχει καμιά σχέση και κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Θεό. Κατά τή γνώμη του ὁ Θεός δέν τοῦ χρειαζόταν, γιατί τόν εἶχε ὁ ἴδιος ἀντικαταστήσει. Δηλαδή ὁ ἐγωισμός του τόν εἶχε ὀδηγήσει στή θεοποίηση τοῦ ἑαυτοῦ του. Γι' αὐτό και ἡ συμπεριφορά του ἀπέναντι στούς ἄλλους ἀνθρώπους ἦταν πολύ σκληρή και ἀπάνθρωπη. (Βλέπε τή θαυμάσια παραβολή τοῦ Τελώνου και τοῦ Φαρισαίου, Λουκ. ιγ' 9-14).

Ὁ Κύριος ὁμως στήν ἐπί τοῦ Ὁρους ὀμιλία Του, πού ἀποτελεῖ και τήν ὀλοκληρωτική ἔκφραση τοῦ θελήματός Του στούς ἀνθρώπους, μεταθέτει τό κέντρο τῆς ἁμαρτίας ἢ τήν οὐσία τῆς ἀρετῆς ἀπό τήν ἐξωτερική πράξη στήν ἐσωτερική ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτό πού κρίνει τή διαγωγή μας ἀπέναντι στό Θεό και στούς ἄλλους ἀνθρώπους, δέν εἶναι μονάχα ἡ πράξη μας, ἀλλά τό κίνητρο τῆς ἀγάπης μας. Μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος πολλά καλά πράγματα νά κάνει, ἀκόμα νά προσφέρει και τόν ἑαυτό του θυσία. Ὅμως μπορεί μέσα του νά μήν αἰσθάνεται ἴχνος ἀγάπης. Εἶναι πολύ τραγικό και φοβερό γιατί ἐμφωλεύει ἡ ὑποκρισία. Ὅμως τό ὑπογραμμίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιά νά προφυλαχθοῦμε ἀπό τόν κίνδυνο αὐτό: «Ἐάν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ και τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δέ μή ἔχω, γέγονα χαλκός ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον... Καί ἐάν ψωμίσω (= πουλήσω γιά νά προσφέρω ψωμί στόν ἄλλο) πάντα τά ὑπάρχοντά μου, και ἐάν παραδῶ τό σῶμά μου, ἵνα καυθήσομαι (= γιά νά καεῖ), ἀγάπην δέ μή ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι» (Α' Κορ. ιγ' 1-3).

Μονάχα ἔτσι καταλαβαίνουμε, γιατί «πλήρωμα οὖν νόμου ἢ ἀγάπη» και «ὁ ἀγαπῶν τόν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν». Ἡ πραγματική σχέση τοῦ Νόμου τῆς Παλαιᾶς μέ τόν Νόμο τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀποκρυσταλλώνεται στήν ἐπί τοῦ Ὁρους Ὀμιλία τοῦ Κυρίου. Ὁ Χριστός δέν ἦλθε «καταλῦσαι τόν νόμον και τοὺς προφῆτας, ἀλλά

πληρώσαι». Δηλαδή νά συμπληρώσει καί νά ολοκληρώσει τό Νόμο του Θεοῦ ἐφαρμόζοντάς τον στήν ἴδια Του τή Ζωή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπαραίτητος γιά τή χριστιανική μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεός μέ τό Νόμο Του τόσο στήν Παλαιά, ὅσον καί στήν Καινή Διαθήκη, ἐκφράζει τήν ἀπόλυτη ἀγάπη Του γιά τόν κόσμον καί τόν ἄνθρωπο. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος καλλιεργεί τό κίνητρο τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μέσα του, τότε ἐφαρμόζει ἀληθινά τό Νόμο τοῦ Θεοῦ καί γίνεται παιδί τοῦ Θεοῦ.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Νά διαβάσεις μέ τή βοήθεια τοῦ Καθηγητοῦ σου: Ρωμ. ιδ´ 23, Ἰω. ιδ´ 21–25, Ρωμ. α´ 18–24, Β´ Κορ. γ´ 6, ε´ 17, Μαθ. ε´ 1–10, Λουκ. ε´ 37.
2. «Ὅτι αὐτή ἡ διαθήκη μου, ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετά τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, φησὶ Κύριος· διδοὺς δάσω νόμους εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καί ἐπὶ καρδίας αὐτῶν γράψω αὐτούς· καί ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν καί αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαὸν» (Ἰερ. λη´ 33).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Γιατί ὁ Θεός δίνει στοὺς ἀνθρώπους τό Νόμο Του; 2) Ποιό εἶναι τό γενικό καί συγκεκριμένο περιεχόμενο τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη; 3) Ποιό εἶναι τό κίνητρο στήν ἐφαρμογή τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τόν ἄνθρωπο καί γιατί; 4) Ποιά νέα σημεῖα προσφέρει ὁ Κύριος μέ τό Νόμο Του στήν Καινή Διαθήκη; 5) Ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τοῦ ὑπ´ ἀριθ. 2 κειμένου σου καί πῶς τό συνδέεις μέ τό σημερινό σου μάθημα;

4. Ἡ πτώση τῶν Πρωτοπλάστων.

Ὁ σύνδεσμος τῶν Πρωτοπλάστων μέ τό Θεό δέν ἦταν τυπικός καί ἔξωτερικός. Ἦταν οὐσιαστικός καί ἐσωτερικός. Δέ στηριζόταν στήν προσδοκία τῶν ἀγαθῶν, ἀλλά ἀνάδλυζε ἀπὸ τὴν ἄδολη ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τό Θεό.

Αὐτό ὅμως ἔπρεπε νά φανεῖ μέ συγκεκριμένο τρόπο, μέ τὴν ὑπακοή τοῦ ἀνθρώπου σέ μίαν ὀρισμένη ἐντολή τοῦ Θεοῦ: «Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ, ἀποθανεῖσθε» (Γεν. β´ 17). Τὴ

σχετική απάντηση του ανθρώπου στην έντολή του Θεού βρίσκουμε στο τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου της Γενέσεως (στίχ. 12-13).

‘Ο Σατανάς συνομιλεί με την Εύα. ‘Ο σατανάς με μορφή φιδιού πειράζει την Εύα. Θέλει να απομακρύνει τό Θεό από τή ζωή τών Πρωτοπλάστων. Σ’ αυτό φαίνεται δεξιότηχης. Συνομιλεί με τή γυναίκα καί προσπαθεί νά κλονίσει τήν ἐμπιστοσύνη της στήν ἀγάπη του Θεού. ‘Οπλα του είναι ή κακοπιστία, ή παραποίηση τής ἀλήθειας, ή διαστροφή τών λόγων του Θεού. Αυτό φαίνεται από τόν τρόπο πού ρωτά: «Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ πάντος ξύλου τοῦ παραδείσου;» (Γεν. γ’ 1). ‘Ο Σατανάς θέλει νά τήν παρασύρει στή συζήτηση. ‘Οταν ὁ Θεός μιλεῖ, ὁ διάβολος συζητεῖ.

‘Η γυναίκα διαπράττει τό πρῶτο λάθος: ἀνοίγει συζήτηση μέ τό Σατανά. Νοιώθει τήν ἀνάγκη νά ὑπερασπίσει τό Θεό, πού σημαίνει ὅτι δέχεται τό Θεό κατηγορούμενο. Ἐτσι ἀπαντᾷ στό ψέμα τοῦ Σατανά: «Ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμεθα, ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός, οὐ φάγησθε ἀπ’ αὐτοῦ. οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ...» (Γεν. γ’ 2-3).

‘Ο Σατανάς εἶχε τήν πρόθεση νά κατηγορήσει τό Θεό στοὺς Πρωτοπλάστους. Γι’ αὐτό προχώρησε στό δεύτερο ψέμα του. «Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἦδει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ’ αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν» (Γεν. γ’ 4-5).

‘Η πτώση τῆς Εύας. ‘Ο Σατανάς μέ ψεύτικες κατηγορίες συκοφάντησε τό Θεό. ‘Η Εύα τόν ἄκουσε. Μόνο ἓνας ἄνθρωπος χωρὶς πίστη καὶ ἀγάπη στό Θεό θά ἔκανε κάτι τέτοιο. Τό κατόρθωμα τοῦ Σατανᾶ εἶναι μεγάλο. ‘Η Εύα ἔχει ἀρχίσει νά ἐγκαταλείπει τό Θεό καὶ νά ἐμπιστεύεται στίς δικές της, τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις. Τώρα σκέπτεται χωρὶς τήν παρουσία καὶ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. ‘Η ὑπακοή της στό θέλημα τοῦ Θεοῦ παραμερίζεται. Θέλει νά ἀποτινάξει τό ζυγὸ τοῦ Θεοῦ, νά ἀποχτήσει τήν ἐλευθερία της γιατί κοντά στό Θεό νοιώθει περιορισμένη. Οἱ Πρωτόπλαστοι πίστευσαν ὅτι μπορούσαν νά γίνουν «θεοί» καὶ μάλιστα μέ εὐκολο τρόπο. ‘Η παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ μόνος δρόμος γιά τή γυναίκα. Ἐτσι θά δείξει στό Θεό ὅτι δέν τόν χρειάζεται, δέν ἔχει καμμιά σχέση μαζί Του. Εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερη καὶ ἀνεξάρτητη.

Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Ἡ ἀνυπακοή στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ διανοίγει τὴ σκέψη τῆς γυναίκας καὶ κατευθύνει τὴ συμπεριφορὰ τῆς. Ἡ πραγματικότητα ὅμως παρουσιάζεται τώρα ἐντελῶς διαφορετικῆ. Ὅλοι οἱ παράγοντες τὴν ἐνισχύουν καὶ τὴ βοηθοῦν στὴν ἐπαναστατικὴ τῆς ἀπόφαση ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἔτοιμη νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ μάλιστα μὲ τρεῖς μορφές:

α) «Ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρωσιν». Ἡ Εὐὰ ἔχει πείσει τὸν ἑαυτὸς τῆς ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει χωρὶς τὸ ἀπαγορευμένο δέντρο. Πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ παραβεῖ τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ.

β) «Ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν». Ἡ ὠραιότητα τοῦ δέντρου τυφλώνει τὰ μάτια τῆς. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι γι αὐτὴν δροτὸς.

γ) «Καὶ ὠραῖον ἐστὶ τοῦ κατανοῆσαι». Τὸ ἀπαγορευμένο δέντρο φάνηκε ἐπιθυμητό. Θέλησε νὰ ἀπολαύσει τοὺς καρπούς του. Ἔτσι θὰ ἀποχτοῦσε ὑπερφυσικὴ γνῶση καὶ δύναμη. Θὰ γινόταν «Θεός» γιὰ νὰ μὴ χρειάζεται οὐδὲ τίποτε πλέον τὸν πραγματικὸ καὶ ἀληθινὸ Θεό.

Ἡ ἁμαρτία ὀλοκληρώνεται. Ὅλα ὅσα προηγουμένως ἀναφέραμε, εἶχαν προετοιμάσει τὴν ἁμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων. Δὲν ὑπολείπεται παρὰ ἡ διάπραξή τῆς. Ὁ δρόμος πρὸς αὐτὴν εἶναι ἀνοιχτός. «Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε». Ὁ Θεὸς γιὰ τὴν Εὐὰ παραμερίστηκε. Καὶ γιὰ νὰ τελειώσει τὸ ἔργο τῆς, παρασύρει στὴν ἀνυπακοή τῆς καὶ τὸν Ἀδάμ.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη μᾶς μιλάει πολὺ συχνά γιὰ τὴν οὐσία τῆς ἁμαρτίας πού εἶναι: ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ παράβαση τοῦ θελήματός Του ἀκριβῶς γιατί λείπει ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς Αὐτόν. Ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος νομίζει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν τοῦ χρειάζεται πλέον. Γιὰ νὰ ἀνανήψει, πρέπει νὰ ἀναζητήσει τὸ Θεό. Μονάχα τότε παραδέχεται τὴν ἁμαρτία του καὶ βρῖσκει τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ ἁμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων ἦταν ἡ παράβαση τοῦ θείου θελήματος. Ἡ συζήτηση τῆς Εὐας μὲ τὸ Σατανὰ φούντωσε τὸν ἐγωισμό τῆς καὶ ψύχρανε τὴν ἀγάπη τῆς πρὸς τὸ Θεό. Ὁ Ἀδάμ τὴν ἀκολούθησε στὴν ἀνυπακοή τῆς.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ὁ κακοποιὸς δαίμων, ὁ καὶ σατὰν καλούμενος... ὁ τότε διὰ τοῦ ὄφραως λαλήσας Εὐὰ καὶ πλανήσας αὐτήν... τὰ μὲν ῥήματα ἦν τοῦ διαβόλου, τῷ δὲ θηρίῳ, ὡσπερ ἐπιτηδείῳ ὀργάνῳ ἐχρήσατο... ἵνα δυναθῇ τὸ δέλεαρ τῆς οἰκείας ἀπάτης ἐν εἰς ὑποσκελίσεια τὴν γυναῖκα» (*Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 53, 127*).
2. «Καὶ θεότητος ἐλπίδι ὁ ψεύστης δελεάζει... τὸν ἄθλιον (ἄνθρωπο) πρὸς τὸ ἴδιον τῆς ἐπ' ἄρσεως ὕψος ἀναγαγών, πρὸς τὸ ὁμοιον καταφέρει τῆς πτώσεως βάραθρον» (*Ἰω. Δαμασκηνός, Ρ.Γ. 94, 980*).
3. «Τῆς ἐντολῆς σου, Κύριε, παρήκουσα ὁ ἄθλιος· καὶ γυμνωθεὶς τῆς σῆς δόξης, αἰσχύνῃς πέπλησμαι (= ἔχω γεμίσει), οἴμοι! καὶ τῆς τρυφῆς ἐκδέβλημαι τοῦ Παραδείσου, εὐσπλαγχνε. Ἐλεῆμον, ἐλέησον τὸν στερηθέντα δικαίως τῆς ἀγαθότητος τῆς σῆς» (*Ὑμνος τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιὸς ἦταν ὁ ἀρχικὸς καὶ τελικὸς σκοπὸς τοῦ Σατανᾶ; 2) Ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ἁμαρτίας τῶν Πρωτοπλάστων; 3) Παράφρασε τὸ κείμενο τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ποιὸ αἶτιο τῆς πτώσεως ὑπογραμμίζει; 4) Ποιὸ ἦταν τὸ πρῶτο σφάλμα τῆς Εὐὰς πρὶν ἀπὸ τῆς διάπραξης τῆς ἁμαρτίας;

5. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως.

Ἡ μακαριότητα τῶν Πρωτοπλάστων δὲν κληρονομήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τους. Δὲν εἴμαστε πιά ἄκακοι, εὐθεῖς, ἐνάρετοι, χωρὶς λύπη καὶ μέριμνα, ὅπως ἀκριβῶς πλάστηκαν ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ. Ὁ ἄνθρωπος ἔπεσε ἀπὸ τὴν τιμητικὴν θέσιν πού εἶχε κοντὰ στό Θεό. Ἄς τὸν παρακολουθήσουμε στό θανατηφόρο κατήφορό του.

Ὁ φόβος. Οἱ Πρωτόπλαστοι ἀπὸ ντροπὴ θέλησαν νά κρυφτοῦν ἀπὸ τὸ Θεό. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία Τὸν ἀγαποῦσαν. Τώρα Τὸν φοβοῦνται. Τό μυαλό τους εἶναι σκοτισμένο. Ξεχνοῦν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι παντογνώστης. Ὁ φόβος τους εἶναι ἕνα δεῖγμα ἐνοχῆς. Σκέφτονται τίς συνέπειες. Γι' αὐτό, ὅπως κάθε ἁμαρτωλὸς, προσπαθοῦν νά φύγουν μακριά ἀπὸ τὸ Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δικαιολογία. Ὁ Θεὸς βοηθεῖ καὶ πάλι τοὺς Πρωτοπλάστους. Τοὺς μιλᾷ γιὰ νά τοὺς δώσει τὴν εὐκαιρία νά ἀναγνωρίσουν τὴν ἁμαρτία τους. Ἐκεῖνοι ὁμῶς κατακυλοῦν στὴν πτώση τους. Οὔτε τῆ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θέλουν οὔτε τὴν ἁμαρτία τους ὁμολογοῦν. Προσπα-

θούν νά δικαιολογηθούν. Ὁ Ἀδάμ κατηγορεῖ τήν Εὐά ἐμπρός στό Θεό, γιατί αὐτή τάχα τόν παρέσυρε στήν ἁμαρτία. Ρίχνει χωρίς συστολή τήν ἁμαρτία στήν Εὐά, πού εἶναι σύντροφός του, «ὄστουν ἐκ τῶν ὄστέων καί σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός» του. Ἀπό αὐτό βλέπουμε πόσο ἡ ἁμαρτία κλονίζει καί καταστρέφει τίς ἁρμονικές σχέσεις τοῦ ἑνός ἀνθρώπου πρὸς τόν ἄλλον. Ὁ Ἀδάμ μεταθέτει τήν εὐθύνη στήν Εὐά καί τελικά τή ρίχνει στό Θεό πού δημιούργησε τή γυναίκα. Μὲ τή σειρά της δικαιολογεῖται καί ἡ Εὐά. Λέει πὼς δέν εἶναι αὐτή ἡ ἴδια ὑπεύθυνη. Ὁ Σατανάς τήν παρέσυρε. Μιμητές τῶν Πρωτοπλάστων εἴμαστε κι ἔμεῖς. Πολλές φορές ἀθωώνουμε τόν ἑαυτό μας καί ρίχνουμε τήν εὐθύνη στό Θεό καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Κατά τή γνώμη μας ὁ Θεός εἶναι ὑπεύθυνος γιατί μᾶς ἔπλασε τόσο ἀδύνατους ἀπέναντι στό κακό καί τήν ἁμαρτία.

Ἐδύνη, λύπη καί στεναγμός. Εἶναι οἱ καρποὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ζωὴ μας εἶναι γεμάτη ἀνησυχίες καί βασανιστικές φροντίδες πού προέρχονται ἀπὸ τούς διάφορους πολέμους καί τίς ποικίλες καταστροφές κ.ἄ. Ὁ παντογνώστης Θεός προεἶδε τήν ταλαιπωρία τοῦ ἀνθρώπου ὅταν εἶπε στοὺς Πρωτοπλάστους: «Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καί τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα... ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῆ αὐτήν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου... ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου» (Γεν. γ' 16, 17-19).

Τό καμίνι τοῦ πόνου εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπαραίτητο. Μέσα σ' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Βλέπει τή δική του ἀδυναμία καί τήν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καυχόταν γιὰ τίς θλίψεις καί τίς ταλαιπωρίες τῆς ζωῆς του. Θεωροῦσε χάρισμα καί δῶρο τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνο «τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῖν, ἀλλὰ καί τὸ ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν» (Φίλιπ. α' 29).

Ὁ σωματικός καί πνευματικός θάνατος. Ὁ πνευματικός θάνατος τῶν Πρωτοπλάστων ἦταν τὸ πρῶτο ἐπακόλουθο τῆς ἁμαρτίας τους. Τόν εἶχε προαναγγεῖλει ὁ Θεός: «ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καί πονηρόν), θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» (Γεν. β' 17). Ἀργότερα ἀκολούθησε καί ὁ σωματικός θάνατος, πού εἶναι κληρὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων. «Ὅπως μ' ἕναν ἄνθρωπο ἐμπήκε ἡ ἁμαρτία στὸν κόσμον καί μὲ τήν ἁμαρτία ὁ θάνατος, ἔτσι διαδόθηκε ὁ

θάνατος σ' όλους τούς ανθρώπους, επειδή ὅλοι ἀμάρτησαν» (Ρωμ. ε' 12).

Τό προπατορικό ἀμάρτημα. Ἡ ἀμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων μεταδόθηκε σ' ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι συμμετέχουν σ' αὐτή, γιατί ἔχουν τήν αὐτή φύση μέ τό γενάρχη, τόν Ἄδάμ. Φέρουμε ὅλοι τό δηλητήριο τῆς ἀμαρτίας. Ἡ ἀμαρτωλή αὐτή κληρονομικότητα ὀνομάζεται **π ρ ο π α τ ο ρ ι κ ὸ ἄ μ ἄ ρ τ η μ α**.

Μάρτυρας αὐτῆς τῆς ἀμαρτωλῆς καταστάσεως εἶναι ὁ ἑαυτός μας. Ἡ σκέψη καί ἡ καρδιά μας κλίνουν εὐκολότερα στό κακό παρά στό καλό. Οἱ ψυχρότητες καί οἱ ἔχθρες μεταξύ μας εἶναι καθημερινό φαινόμενο. Εἴμαστε ταραγμένοι καί ἀνήσυχτοι γιατί ὑπάρχει διάσταση μέ τό Θεό. Ἡ καρδιά μας δέ βρῖσκει ἀνάπαυση γιατί ἡ συνείδησή μας δέν ἔχει εἰρήνη. Ἡ ἀμαρτία λοιπόν εἶναι μιά ἀρρώστια πού μεταδίδεται ἀπό ἄνθρωπο σέ ἄνθρωπο. Ὁ Ἄδάμ δέν ἦταν μόνο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλά καί ὁ πρόγονος ὀλόκληρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπο πού εἶναι, δέν μπορεῖ νά ζήσει ἀπομονωμένος ἀπό τούς ἄλλους ἄνθρώπους. Ἡ ὑπαρξη καί ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται ἀπό τήν παρουσία τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ διάπραξη τῆς ἀμαρτίας πάγωσε τήν ἀγάπη πού συνδέει τούς ἄνθρώπους. Γι' αὐτό καί ὅλοι οἱ κληρονόμοι τοῦ Ἄδάμ «ἤμαρτον καί ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. γ' 23).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ διακοπή τῆς ἐπικοινωνίας μέ τό Θεό εἶχε γιά τούς Πρωτοπλάστους τραγικές συνέπειες. Προηγήθηκαν ὁ φόβος καί ἡ δικαιολογία. Ἀκολούθησαν ὁ πόνος, ἡ θλίψη, ὁ στεναγμός. Θά κλείσουν μέ τό θάνατο. Οἱ συνέπειες αὐτές, τό προπατορικό ἀμάρτημα, ἔγινε ὁ κληρὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας» (Γεν. στ' 5).
2. «Τίς γὰρ καθαρὸς ἔσται ἀπὸ θύπου; ἀλλ' οὐθεῖς, ἐὰν καὶ μίᾳ ἡμέρᾳ ὁ δῖος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἰωβ ιδ' 4-5).

3. «Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός» (Ψαλμ. 13, 3).
4. «Ἐκάθισεν Ἄδὰμ ἀπέναντι τοῦ παραδείσου καὶ τὴν ἰδίαν γύμνωσιν θρηγῶν ὠδύρευτο. Οἱμοὶ τὸν ἀπάτη πονηρῶ πεισθέντα καὶ κλαπέντα καὶ δόξης μακρουθέντα! Οἱμοὶ, τὸν ἀπλότητι γυμνόν, νῦν δὲ ἠπορημένον! Ἄλλ' ὦ Παράδεισε, οὐκέτι σου τῆς τρυφῆς ἀπολαύσω, οὐκέτι ὀσμομαι τὸν Κύριον καὶ Θεόν μου καὶ Πλάστην· εἰς γῆν γὰρ ἀπελεύσομαι, ἐξ ἧς καὶ προσελήφθην. Ἐλεῆμον. Οἰκτίρησον, βοῶ σοι· Ἐλέησόν με τὸν παραπεσόντα» (Ἔγνος τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιά εἶναι ἡ σημασία τοῦ πόνου στή ζωὴ μας; 2) Ποιά εἶναι κατὰ τὴ γνώμη σου ἡ βασικότερη συνέπεια τῆς ἁμαρτίας; 3) Γιατί μεταδόθηκε ἡ ἁμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους; 4) Τί σημαίνει πνευματικός θάνατος;

6. Ἡ ὑπόσχεση τῆς λυτρώσεως.

Ἡ ἁμαρτία διαπότισε ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ζεῖ μέσα στὴν ἀγωνία, τὸ φόβο καὶ τὴν ἀνησυχία. Αὐτὸ ὅμως δίνει στὸν ἄνθρωπο μίαν ἐλπίδα: τὴ λύτρωσή του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἡ λύπη αὐτῆ, παρατηρεῖ ὁ Ἅγιος Ἀύγουστίνος, εἶναι ἕνα καλὸ σημάδι. Δείχνει ὅτι ἡ ἁμαρτία δὲν κατέστρεψε ὀλοκληρωτικὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἄν γινόταν, αὐτό, ὁ ἄνθρωπος δὲ θά λυπόταν γιὰ τὸ χαμένο Παράδεισο.

Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε πράγματι ἕνα χωράφι γεμάτο τριβόλια καὶ ἀγκάθια. Ὅχι ὅμως καὶ ἀναίσθητη πέτρα ὥστε νὰ μὴ δέχεται τὸ νερὸ τῆς θείας Χάρης. Ὁ ἄνθρωπος βέβαια θέλει νὰ βρεθεῖ ἐκεῖ πού ἦταν πρὶν ἁμαρτήσει. Οἱ δυνάμεις του ὅμως δὲν τὸν βοηθοῦν. Χρειάζεται τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Ἡ συνεργασία Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων μὲ τὸ Θεὸ ἦταν ἔργο τοῦ ἀνθρώπου. Μόνος του τὸ θέλησε.

Ἡ συμφιλίωση ὅμως μὲ τὸ Θεὸ δὲν εἶναι δικό του κατόρθωμα. Εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Τὸ δῶρο αὐτὸ δίνεται σ' ὅλους, ἀλλὰ δὲν τὸ δέχονται ὅλοι. Μερικοὶ ἀπωθοῦν τὴ λύτρωση καὶ τὴν ἀρνοῦνται. Ἄν ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ τὴ λύτρωσή του, πρέπει νὰ δεχτεῖ τὴ θεία Χάρη καὶ νὰ συνεργασθεῖ ἔτσι μὲ τὸ Θεὸ.

Τό Πρωτευαγγέλιο. Τή στιγμή πού ὁ Θεός τιμωρεῖ τό Σατανά καί τούς Πρωτοπλάστους, δίνει καί τήν υπόσχεση γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου. Ἐτοί ὁ Θεός στήν κρίσιμη στιγμή τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δοῖσεται καί πάλι κοντά του. Ἡ υπόσχεση τῆς λυτρώσεως κρύβει μιὰ οὐσιώδη ἀλήθεια: ὁ Θεός δέν ἀποξενώνεται ἀπό τό ἀνθρώπινο γένος παρόλο πού ὁ ἄνθρωπος θέλησε μέ τήν ἁμαρτία του νά παραμερίσει τό Θεό. Ἡ συμφιλίωση θά γίνει μέ τό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό ἡ υπόσχεση τῆς σωτηρίας εἶναι μιὰ προφητεία γιά τήν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο. (Πρωτευαγγέλιο).

Ἡ φιλία τοῦ Σατανά καί τῆς Εὐας θά εἶναι προσωρινή. Ἡ ἔχθρα πού θά ἐρχόταν μετά, θά τούς χώριζε. Εἶπε ὁ Θεός στό Σατανά: «Καί ἔχθραν θήσω ἀνά μέσον σου καί ἀνά μέσον τῆς γυναικός καί ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου καί ἀνά μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καί σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν» (Γεν. γ' 15).

Ὁ ἀπόγονος τῆς Εὐας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, θά συγκρουσθεῖ μέ τό Σατανά καί τούς ἀνθρώπους του, θά συντρίψει τό Σατανά καί θά διαλύσει τό βασίλειό του. Ἡ ἦττα τοῦ Σατανά θά εἶναι ὀλοκληρωτική. «Αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν». Καί ὁ Σατανάς ἀπό μέρος του «τηρήσει αὐτοῦ πτέρναν», δηλαδή θά προξενήσει στόν Κύριο ἀσήμαντο τραυματισμό. Ἡ πληγὴ τοῦ Κυρίου θά εἶναι ὁ σταυρικός Του θάνατος. Θά εἶναι ὅμως ἀσήμαντη, ὅπως μιὰ πληγὴ στή φτέρνα. Ὁ Κύριος μέ τήν ἔνδοξη Ἀνάστασή Του θά καταργήσει ἐκεῖνον πού ἔχει τή δύναμη τοῦ θανάτου, δηλαδή τό διάβολο.

Οἱ μεσσιανικές προφητείες. Ἡ υπόσχεση τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς Πρωτοπλάστους γιά τήν ἀποστολή τοῦ Λυτρωτῆ ἀνανεώθηκε ἀργότερα πολλές φορές. Ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ καί ὁ Ἰακώβ εἶναι οἱ δέκτες αὐτῆς τῆς υποσχέσεως. Ὁ Νόμος πού δίνεται ἔπειτα ἀπό τό Θεό στοὺς Ἰσραηλίτες, γίνεται «παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν», ὁδηγεῖ δηλαδή τούς ἀνθρώπους στό Μεσσία, τό Λυτρωτῆ.

Στό βασίλειά Δαβὶδ δίνεται ἡ υπόσχεση ὅτι ὁ θρόνος του θά εἶναι «ἀνωρθωμένος εἰς τὸν αἰῶνα» (Β' Βασ. ζ' 16). Ἡ υπόσχεση αὐτὴ θά ἐπαναληφθεῖ ἀπὸ τὸν ἀρχάγγελο Γαβριὴλ στό χαιρετισμὸ πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία. Ὁ Θεός, ὅπως τῆς εἶπε, θά δώσει στόν Ἰησοῦ τό θρόνο τοῦ Δαβὶδ καί ἡ βασιλεία Του θά εἶναι ἀτέραντη στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων.

Οἱ προφῆτες θά κρατήσουν ζωντανὴ τὴν προσημονίαν τοῦ Μεσσία

Ἡ Ἀνάστασις. (Ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος). Εἰκόνα στὴν Ἱ. Μονὴ Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (16ος αἰ.).

ανάμεσα στο λαό. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας θά μιλήσει γιά τή γέννησή Του ἀπό τήν Παρθένα. Ὁ Μεσσίας θά φέρει στούς ὤμους του τίς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου. Ὁ Ἱερεμίας θά παρηγορήσει τούς συμπατριῶτες του μέ τό μελλοντικό ἐρχομό τοῦ Μεσσία. Γι' αὐτόν θά μιλήσουν οἱ προφῆτες Ἰεζεκιήλ καί Δανιήλ. Πρόκειται γιά τίς λεγόμενες μεσσιανικές προφητείες πού ἀφθονοῦν στήν Παλαιά Διαθήκη.

Οἱ προφητείες αὐτές πραγματοποιήθηκαν στήν Καινή Διαθήκη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Θεός ἀγαπᾷ τούς Πρωτοπλάστους καί μετά τό ἁμάρτημά τους. Τοῦτο φαίνεται ἀπό τό Πρωτευαγγέλιο, τήν ὑπόσχεση δηλαδή τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀποστολή Λυτρωτοῦ στόν κόσμο. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός λύτρωσε τούς ἀνθρώπους καί τούς σύνδεσε ξανά μέ τό Θεό.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Πολλοῖς πρότερον παιδαγωγήσας τόν κόσμον καί πρὸς ἐπιστροφὴν, καλέσας στόνω καί τρόμω, ὕδατος κατακλυσμῶ καί παντός τοῦ γένους μικροῦ δεῖν πανωλεθρία... τοπικαῖς θεοφανεῖαις... σημείοις καί τέρασι καί ποικίλαις δυνάμεσι, νόμω, προφηταῖς, δι' ὧν τό σπουδαζόμενον ἦν ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσις» (Ἰω. Δαμασκηνός, Ρ.Γ. 94, 981).
2. Πρὸ ἡμῶν ἡ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἀνανέωσις θεμελιούται ἐν τῷ Χριστῷ, ἔν' ἐν αὐτῷ καί ἀνακτισθῆναι δυναθώμεν. Καί ἡ μὲν δουλιὴ καί ἡ πρόθεσις πρὸ τοῦ αἰῶνος ἠτοιμάσθη· τό δὲ ἔργον γέγονεν ὅτε ἡ χρεῖα ἀπήτησε καί ἐπεδήμησεν ὁ Σωτήρ» (Μ. Ἀθανάσιος, Ρ.Γ. 26, 309).
3. Ἐφεσ. α' 5-8, β' 8 Ἀποκ. κβ' 19-20, Ἰω. η' 44-45, Ρωμ. ιστ' 20, Λουκ. α' 68-72, κβ' 20, Ἐβρ. η' 8, 11.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Μέ ποιούς τρόπους ὁ Θεός ἀνανέωσε τήν ὑπόσχεση τῆς λυτρώσεως; 2) Ποιό εἶναι τό οὐσιαστικό περιεχόμενο τοῦ Πρωτευαγγελίου; 3) Ὑπογράμμισε τό κεντρικό σημεῖο στό κείμενο τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ. 4) Ποιές λέγονται μεσσιανικές προφητείες; 5) Ποιό εἶναι τό νόημα τῆς τιμωρίας τῶν Πρωτοπλάστων ἀπὸ τό Θεό;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ:

Ο ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ ΛΥΤΡΩΤΗΣ

1. Τό Πρόσωπο του Λυτρωτή

Ἡ σωτηρία μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θέση πού θά πάροουμε ἀπέναντι στοῦ Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται νά πλησιάσει καί νά γνωρίσει τὸ Λυτρωτὴ μας γιατί δέν ὑπάρχει σωτηρία μὲ κανέναν ἄλλον. Πῶς ὁμως θά γίνει αὐτό; Πού θά ἀνατρέξει γιὰ νά Τόν γνωρίσει;

Ἡ φανέρωση τῆς Ἀλήθειας. Γιὰ τόν Ἰησοῦ Χριστό μιλάει ἡ Ἅγία Γραφή. Τὴ διδασκαλία Του ἀναπτύσσει ἡ Ἐκκλησία μας. Πολλοί γιὰ τίς μαρτυρίες αὐτές ζητοῦν ἐπιστημονικὲς ἀποδείξεις. Μποροῦμε ὁμως λογικά νά ἐξηγήσουμε τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ;

Ἀσφαλῶς ὄχι γιατί ὁ δρόμος αὐτός μᾶς ὀδηγεῖ σὲ ἐσφαλμένα συμπεράσματα. Ὁ ἄνθρωπος ἀρνεῖται κάτι αὐτονόητο: τὸ δημιουργήμα δέν μπορεῖ νά ἐρευνήσῃ τόν ἄπειρο Θεό, τὸ Δημιουργό του. Ὅσα ξέρουμε γιὰ τὸ Θεό, εἶναι ἐκεῖνα πού ὁ Ἰδιος ὁ Θεός φανέρωσε στοὺς ἀνθρώπους.

Ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη. Ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται μόνο σ' ἐκείνον τόν ἄνθρωπο, πού ἐμπιστεύεται τόν ἑαυτό του σ' Αὐτόν. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτὴ προϋποθέτει ὁμως τὴν ἀγάπη. Πρέπει νά ἀγαπῶ τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο πού ἐμπιστεύομαι τόν ἑαυτό μου. Ἐτοί τὸ μικρὸ παιδί ἐμπιστεύεται τὴ ζωὴ του στοὺς γονεῖς γιατί τοὺς ἀγαπᾷ. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ δέν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γνώσεως πού ἔχει τὸ παιδί γιὰ τοὺς γονεῖς του. Ἀντίθετα, ἐπειδὴ τὸ παιδί ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, γι' αὐτὸ καί τοὺς γνωρίζει γιὰ τὰ καλά. Γιατί νά τοὺς ἐξετάσει;

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει καί στίς σχέσεις πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ Θεό, μὲ τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ ἄνθρωπος γιὰ νά γνωρίσει τόν Ἰησοῦ Χριστό, πρέπει νά συνδεθεῖ μαζί του, νά τόν ἐμπιστευθεῖ.

Γι' ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀγάπη. Χωρὶς ἀγάπη εἶναι ἀδύνατο νά γνωρίσουμε τὸ Θεό. Ἄς ἐπαναλάβουμε τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη: «Πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γι ν ὦ -

σ κ ρ ε ι τὸν Θεόν. Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγ ν ω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν». «Ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἔ μ φ α ν ἰ σ ω αὐτῷ ἑμαυτὸν» (Α΄ Ἰω. δ΄ 7-8, Ἰω. ιδ΄ 21).

Ὅσοι ζητοῦν νὰ θεμελιώσουν ἐπιστημονικὰ τὶς ἀλήθειες τῆς πίστεως, βασανίζονται ἀπὸ τὸ σαράκι τῆς ἀμφιβολίας. Αὐτὴ δὲν ἀφήνει νὰ γίνῃ πιστευτὴ ἡ ἀλήθεια πού ὁ Θεὸς προσφέρει. Ἡ ἀμφιβολία ὑποχωρεῖ μόνο μέ τὴν ἀγάπη. Τοῦτο βλέπουμε στὴν Ἁγία Γραφή: Ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς ἀμφιβάλει ἂν πράγματι ἐμφανίστηκε ὁ Κύριος στοὺς Μαθητὲς Του. Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου νίκησε τὴν ἀμφιβολία αὐτῆ καὶ τὴν παραμέρισε. «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου...» (Ἰω. κ΄ 27). Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου βοηθεῖ τὸ Θωμᾶ νὰ πιστεύσει. Γι' αὐτὸ καὶ δέ χρειάζεται καθόλου νὰ βάλῃ τὸ δάχτυλό του καὶ τὸ χέρι του στὸν «τύπον τῶν ἤλων καὶ εἰς τὴν πλευράν». Ἡ ἀγάπη ἔφερε τὴν πίστη κι ἐκείνη ξέσπασε στὴν ὁμολογία: «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου» (Ἰω. κ΄ 28).

Ὁ Θεάνθρωπος Κύριος. Σύμφωνα μέ τὴ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆ ζωντανῆ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου εἶναι ἐνωμένες ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση. Ὁ τρόπος τῆς ἐνώσεως εἶναι μυστήριον. Ξεπερνᾷ τὸ λογικὸ μας. Γι' αὐτὸ τὸ θαυμάζουμε καὶ τὸ προσκυνοῦμε. Ὁ Κύριος εἶναι τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση εἶναι «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως» ἐνωμένες στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου.

Ὁ Κύριος ὡς τέλειος ἄνθρωπος καὶ ὡς τέλειος Θεός ἔχει καὶ δύο θελήσεις: τὴν ἀνθρώπινη καὶ τὴ θεία. Οἱ δύο αὐτές θελήσεις δὲν ἀντιπαλαίου ἀναμεταξὺ τους, ἀλλὰ ἡ ἀνθρώπινη θέληση ὑποτάσσεται στὴ θεία καὶ πανίσχυρη θέληση. Τοῦτο βλέπουμε στὴν προσευχὴ τοῦ Κυρίου μέσα στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ. «Πατέρα, ἂν θέλεις ἀπομάκρυνε τὸ ποτήρι αὐτὸ ἀπὸ μένα, ἅς μὴ γίνῃ ὁμοιωσὶς τὸ δικό μου θέλημα ἀλλὰ τὸ δικό σου» (Λουκ. κβ΄ 42). Ὡς ἄνθρωπος ἐπιθυμοῦσε νὰ ζήσει. Ὡς Θεάνθρωπος ἔπρεπε νὰ θυσιαστῆ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Ο Ίησους Χριστός. Εικόνα στην Ί. Μονή Σταυρονικήτα του Άγίου Όρους (16ος αί.).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἄ Ο Κύριος εἶναι Θεάνθρωπος. Ἡ ἔνωση τῶν δύο φύσεων στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου εἶναι μυστήριο καί θαῦμα. Εἶναι μυστήριο γιατί ὑπερβαίνει τό λογικό μας καί θαῦμα γιατί δέν ἐξηγεῖται μέ τούς φυσικούς νόμους.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ἐνα καί τόν αὐτὸν ὁμολογεῖν Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν... τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καί τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καί ἄνθρωπον ἀληθῶς τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καί σώματος, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καί ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα» (Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στή Χαλκηδόνα).
2. «Ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἕνα καί τὸν αὐτὸν Χριστόν, υἱόν, κύριον, μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον» (Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στή Χαλκηδόνα).
3. «... φύσει Θεὸς ὑπάρχων καί φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς· οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι φύσεων ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἰκέτευε, σεμνὴ Παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν» (Ὑμνος Παρακλητικῆς).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά γνωρίσει τό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; 2) Νά μελετήσεις ἀπό τὸν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη (κ' 19-29) τὴ συνάντηση τοῦ Κυρίου μέ τό Θωμᾶ. Τί διδάσκει ἀπὸ αὐτή; 3) Τί σημαίνει ἡ φράση: «ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καί ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα»; (βλ. ὑπ' ἀριθ. 1 κείμενο). 4) Νά μελετήσεις τὰ Ἰω. ιδ' 11 καί Α' Ἰω. δ' 8. Ἀνάπτυξε σύντομα τὶς ἀλήθειες πού φανερώουν.

2. Ἡ θεία φύση τοῦ Κυρίου.

Ἡ ὁμολογία τῶν ἀνθρώπων. Ἡ θεότητα τοῦ Κυρίου φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔργα Του. Τὴν πιστοποιοῦν τὰ θαύματά Του. Ἄδιάφυστος μάρτυρας εἶναι ἡ ἔνδοξη Ἀνάστασή Του. Μέ ὅλα αὐτὰ ἀποκαλύπτεται ὁ Θεὸς στὴν πληρότητά Του. Ἐκτός ὁμως ἀπὸ αὐτά, ἔχουμε καί ὁμολογίες ἀνθρώπων. Οἱ ὁμολογίες αὐτές εἶναι ἀξιοπρόσεκτες, γιατί προέρχονται ἀπὸ πρόσωπα πού ἀνήκαν σέ διαφορετικὲς κοινωνικὲς

τάξεις. Τά πρόσωπα αὐτά εἶναι: ὁ Νικόδημος, ὁ Ρωμαῖος ἑκατόνταρχος καί ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς.

Ὁ Νικόδημος, Φαρισαῖος καί μέλος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου, ἔμμεσα ἀναγνωρίζει τή θεϊκή δύναμη τοῦ Κυρίου. Στή γνωστή συνομιλία του μέ τόν Κύριο παραδέχεται: «Οὐδείς γάρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἄ σὺ ποιεῖς, ἐάν μὴ ἦ ὁ Θεός μετ' αὐτοῦ» (Ἰω. γ' 2).

Κάτω ἀπό τό Σταυρό ὁ ἑκατόνταρχος ἀναφώνησε: «Ἄληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς Θεοῦ ἦν» (Μάρκ ιε' 39). Ὁκτώ μέρες μετὰ τήν Ἀνάσταση ὁ Θωμᾶς ὄροντοφώνησε: «Ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου» (Ἰω. κ' 28).

Ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου. Ἐκτός ὁμως ἀπό τήν ἀνθρώπινη μαρτυρία γιά τή θεότητα τοῦ Κυρίου, ἔχουμε καί τή διαβεβαίωση τοῦ Θεανθρώπου. Ὁ Κύριος ὀνομάζει τόν Ἐαυτὸ Του «Υἱὸ τοῦ Θεοῦ» καί δέχεται νά Τόν προσκυνοῦν ὡς Μεσσία καί Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ χαρακτηρισμός αὐτός σημαίνει ὅτι:

α) Ὁ Κύριος εἶναι τῆς αὐτῆς Οὐσίας μέ τόν Πατέρα.

β) Ὁ Κύριος ἐκτελεῖ τό θέλημα τοῦ Πατέρα Του στόν κόσμο.

γ) Ὁ Υἱὸς ὑπάρχει «πρὸ πάντων τῶν αἰώνων». Γι' αὐτό ὁ Κύριος ὑπογραμμίζει ὅτι Αὐτός μόνο γνωρίζει τόν Πατέρα.

Ἡ θεότητα τοῦ Κυρίου φαίνεται καί στή διδασκαλία Του. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ κύριος τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Στίς ἐντολές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀντιπαραβάλλει τό «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν...». Εἶναι ὁ κύριος τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα. Ἔχει ἐξουσία νά ἐρμηνεύει τή μέρα τοῦ Σαββάτου καί νά συγχωρεῖ τήν ἁμαρτία.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τή θεότητα τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος εἶναι ἀπεσταλμένος ἀπὸ τόν Πατέρα, ἐκτελεῖ τό θέλημά Του καί ὀλοκληρῶνει τό ἔργο Του. Ὁ Πατέρας σώζει τόν κόσμο μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συναντᾷ τόν Κύριο στό δρόμο τῆς Δαμασκοῦ μέ μιά θαυμαστή Θεοφάνεια. Ἐκεῖ τόν ἐπισκέπτεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος ὁμως γιά τόν Ἀπόστολο Παῦλο δέν εἶναι μόνο στήν οὐράνια δόξα Του, ὁ ἔνθρονος Χριστός, ἀλλά καί ὁ Ἐσταυρωμένος. Γνωρίζει ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος προῆλθε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καί γεννήθηκε «ἐκ

Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου». Ξέρει ἀκόμη ὅτι ὁ Χριστός ἔζησε ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους, κάλεσε τοὺς Ἀποστόλους Του καὶ παρέδωσε σ' αὐτούς τὸ Μυστήριό τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦ Χριστό ΚΥΡΙΟ. Ὁ Κύριος εἶναι «ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας». Ἡ φράση αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ ρητὴ μαρτυρία τῆς θείας Γραφῆς γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀκόμη λατρευτικὴ ἔκφραση πού ἐπισφραγίζεται μὲ τὸ «Ἀμήν» (Ρωμ. θ' 5).

Ἡ διδασκαλία τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων. Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες εἶναι οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων. Παρέλαβαν ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ὀρθὴ διδασκαλία πού τὴ φύλαξαν ἀκέραιη καὶ ἀνόθευτη. Ὁμολογοῦν κι' αὐτοὶ τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι ὁ Κλήμης ὁ Ρώμης βεβαιώνει ὅτι τὸ Αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους τὴ λύτρωση. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ Κύριος, ὁ Θεός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἀφθαρσίας, ὁ Θεὸς Λόγος πού ἔγινε ἀνθρώπος, πού γεννήθηκε πρὸ αἰῶνων ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὁ Κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν, ὁ μόνος Θεός.

Ὁ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦ Χριστό Θεό, πού φανερώθηκε στοὺς ἀνθρώπους καὶ εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν Πατέρα Του.

Ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦ Χριστό Αἰώνιο Ἀρχιερέα, Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, Κριτὴ ζώντων καὶ νεκρῶν.

Τέλος οἱ Ἀπολογητὲς (Ἀριστείδης, Ἰουστίνος, Ἀθηναγόρας) χαρακτηρίζουν τὸν Ἰησοῦ Χριστό Λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος πολεμεῖ τίς διάφορες αἰρέσεις καὶ ἀντιπαραβάλλει στὴν ψεύτικη διδασκαλία τους τὴν ὀρθὴ πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό, πού εἶναι ὁ Κύριος καὶ Θεός μας.

Ἀπὸ τὸ 2ο αἰῶνα μ.Χ. ἐπικρατεῖ στὴν Ἐκκλησία τὸ σύμβολο ΙΧΘΥΣ, πού κρύβει μέσα του τὴ θαυμάσια ὁμολογία γιὰ τίς δύο φύσεις τοῦ Κυρίου: τὴ θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ θεότητα τοῦ Κυρίου μαρτυρεῖται μὲ πολλοὺς τρόπους ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, οἱ ἱεροὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ λοιποὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς τονίζουν τὴ θεότητα τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Θεός ἐξουσιαστὴς ὅλων, ἄξιος κατὰ πάντα τῆς Λατρείας μας.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ματθ. ε' 21-48, ιζ' 22, Μάρκ. β' 1-2, ιδ' 61 ἔξ. Ἰω. δ' 34, ιδ' 9, 11. Α' Κορ. α' 13, ιε' 45-47, Κολ. α' 16, Τίτ. β' 13.
2. «Ὁμολογοῦμεν (Θεόν) ἐκεῖνόν τε καί τόν παρ' αὐτοῦ υἱόν ἐλθόντα καί διδάξαντα ἡμᾶς... τόν σταυρωθέντα ἐπί Ποντίου Πιλάτου... υἱόν αὐτοῦ τοῦ ὄντως Θεοῦ...» (*Ἰουστίνος, Α' Ἀπολογία*).
3. «Ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Λόγος τοῦ Πατρὸς ἐν ἰδέᾳ καὶ ἐνεργείᾳ· πρὸ αὐτοῦ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ πάντα ἐγένετο, ἐνὸς ὄντος τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ» (*Ἀθηναγόρας, ΒΕΠΕΣ 4, 288*).
4. «Ἴνα Χριστῶ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι καὶ βασιλεῖ κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς τοῦ ἀοράτου πᾶν γόνυ κάμψῃ...» (*Εἰρηναῖος, ΒΕΠΕΣ 5, 115*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Τί θέλει νά τονίσει ὁ Κύριος, ὅταν ὀνομάζει τόν Ἐαυτό Του «Υἱό τοῦ Θεοῦ»; 2) Γιατί ἔχουν σημασία οἱ ὁμολογίες τοῦ Νικοδήμου καί τοῦ ἐκατόνταρχου; 3) Πού καί πῶς στή θεία Λειτουργία ὁμολογοῦμε τή θεότητα τοῦ Κυρίου; 4) Γιατί ἡ λέξις ΙΧΘΥΣ δείχνει τή θεανθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου;

3. Ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου.

Ἡ Σάρκωση τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος μέ τή Σάρκωσή Του γίνεται ἱστορικό Πρόσωπο. Τὴν ἱστορικότητα τοῦ Κυρίου μαρτυροῦν ὄχι μόνο τὰ ἱερά Εὐαγγέλια, οἱ ἐπιστολές καί οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀλλὰ καί διάφορες ἐξωβιβλικές πηγές.

Ὁ Τάκιτος (52 - 117 μ.Χ.) περιγράφοντας τὴν πυρκαϊὰ τῆς Ρώμης καί τὸ διωγμὸ πού κίνησε κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὁ Νέρωνας ἀναφέρει: «Δημιουργὸς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ (Χριστιανοί) ἦταν ὁ Χριστὸς πού θανατώθηκε ἀπὸ τὸν ἑπαρχο Πόντιο Πιλάτο, ὅταν αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Τιβέριος». Ὁ Σουητώνιος γράφει ὅτι μέ ἀφορμὴ τὸ Χριστὸ παρουσιάστηκε μεγάλη ἀναταραχὴ ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους. Αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος πού ὁ αὐτοκράτορας Κλαύδιος τοὺς ἐδιώξε ἀπὸ τὴ Ρώμη. Ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος (σύγχρονος μέ τὸν Τάκιτο καί τὸ Σουητώνιο) ἀναγράφει σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊνὸ (98 - 117 μ.Χ.), ὅτι στή Βηθανία οἱ Χριστιανοί ἔψαλλαν ὕμνους «πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς πρὸς θεόν τινα». Τέλος ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικός Φλάβιος Ἰώσηπος (37 - 100 μ.Χ.) στήν «Ἰουδαϊκὴ Ἀρχαιολογία» του χαρα-

κηριζεί τον 'Ιάκωβο ως «ἀδελφόν του 'Ιησοῦ τοῦ λεγόμενου Χριστοῦ».

‘Ο ‘Ιησοῦς Χριστός ὡς ἄνθρωπος.

α) ‘Ο Κύριος γεννιέται ἀπό τήν Παρθένο Μαρία κάτω ἀπό ταπεινές καί δύσκολες συνθήκες. ‘Ανακλίνεται στή φάτνη τῶν ζώων. ‘Αφιερώνεται στό Ναό τοῦ Σολομώντα καί περιτέμνεται. Μεγαλώνει μαζί μέ τ’ ἄλλα τά παιδιά τῆς ἡλικίας Του, ὑπακούει τούς γονεῖς Του καί μαθαίνει τό ἐπάγγελμα τοῦ μαραγκοῦ, πού εἶχε σάν τέχνη ὁ προστάτης του 'Ιωσήφ.

β) ‘Ο Κύριος συμμερίζεται τίς ἀνθρώπινες ἀνάγκες. Χρειάζεται καί αὐτός τροφή, νερό, ὕπνο. Κουράζεται κι ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἀνάπαυση.

γ) ‘Ο Κύριος συγκινεῖται ὡς ἄνθρωπος. Χαίρεται, συμπνεῖ, λυπᾶται. ‘Ακόμη καί δάκρυα ἀνεβαίνουν στά μάτια Του.

δ) Πλέκει τίς παραβολές Του μέ εἰκόνες τῆς καθημερινῆς ζωῆς πού Του εἶναι γνώριμες. ‘Αγαπᾶ τά ζῶα, χαίρεται τά λουλούδια, προσέχει τά δέντρα καί τούς θάμνους, γνωρίζει τή θάλασσα, τήν πόλη, τήν ὑπαιθρο, τούς ἀγρούς.

ε) ‘Ο Κύριος συμμετέχει στίς ἐκδηλώσεις τῶν συμπατριωτῶν Του. Μέ αὐτούς γευματίζει, συζητεῖ, γιορτάζει.

στ) Πρίν ἀπό τήν ‘Ανάστασή Του ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος ἀνήκει σέ μιᾶ ὀρισμένη ἐποχή, εἶναι ἐντός τόπου καί χρόνου. Συνομιλεῖ μέ τούς ἀνθρώπους σύμφωνα μέ τίς ἐπιστημονικές γνώσεις καί ἀντιλήψεις τους.

Τέλειος ἄνθρωπος χωρίς ἁμαρτία. ‘Ο Κύριος ὡς ἄνθρωπος ἀνήκει στό γενεαλογικό δέντρο τοῦ ‘Αδάμ. ‘Ετσι εἶναι σέ θέση νά σώσει κάθε ἀπόγονο τοῦ ‘Αδάμ καί νά ἀνακαινίσει τήν ἀνθρώπινη φύση. ‘Η ἀνθρώπινη ὁμως φύση τοῦ Κυρίου δέν ἔχει σχέση μέ τήν ἁμαρτία. Εἶναι ἐκείνη πού εἶχε ὁ ‘Αδάμ πρίν ἁμαρτήσει. ‘Ο Κύριος ὡς ‘Αναμάρτητος παίρνει στούς ὤμους Του τίς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου γιά νά μᾶς λυτρώσει. ‘Αφήνει τόν ‘Εαυτό Του νά πειρασθεῖ ἀπό τό Σατανά γιά νά μᾶς δείξει πῶς μπορούμε κι ἐμεῖς νά τόν νικοῦμε καί νά τόν κατατροπώνουμε.

‘Ο ‘Απόστολος Παῦλος μιλάει γιά τήν ἀνθρωπότητα τοῦ Κυρίου

Ἡ Σαλώμη μέ τό βρέφος. Λεπτομέρεια ἀπό τήν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παράσταση, ἐμπνευσμένη ἀπό τά ἀπόκρυφα Ἐυαγγέλια, δείχνει τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου (Μονή Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, 16ος αἰ.).

στούς στίχους: Α΄ Τιμ. β΄ 5-6, Ρωμ. α΄ 3, ε΄ 15, Α΄ Κορ. ιε΄ 21, Ἔβρ. δ΄ 15. (Μελέτησέ τους).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Κύριος ἔζησε πάνω στή γῆ ὡς ἄνθρωπος. Βιβλικές καί ἐξωβιβλικές μαρτυρίες τὸ πιστοποιοῦν. Ἡ Καινὴ Διαθήκη μᾶς παρουσιάζει τὶς ἀνθρώπινες ιδιότητες τοῦ Κυρίου. Τονίζει ὁμως ταυτόχρονα καί τὴν ἀναμαρτησία Του.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι πάντα τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη (= ὅσα δέν ἔχουν τὸ χαρακτηριστὴρ τῆς ἁμαρτίας) τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβεν (ὁ Κύριος)· ὅλον γὰρ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβε, πλὴν ἁμαρτίας· ... ὅλον πείνα, δίψα, κόπος, πόνος, τὸ δάκρυον, ἡ φθορά, ἡ τοῦ θανάτου παραίτησις, ἡ δειλία, ἡ ἀγωνία, ἔξ ἧς οἱ ἰδρώτες, οἱ θρόμβοι τοῦ αἵματος, ἡ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ὑπὸ τῶν ἀγγέλων βοήθεια καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις φυσικῶς ἐνυπάρχουσι» (Ἰω. Δαμασκηνός, Ρ.Γ. 94, 1081).
2. «Πῶς θεότητα γυμνήν, οὐσαν ἀπρόσιτον καὶ αὐταῖς ταῖς ἄνω δυνάμεσιν, ἡμεῖς οἱ πῆλινοι καὶ γηγενεῖς ἠδυνήθημεν ἀν ἐνεργεῖν; Διὰ τοῦτο ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἵνα καὶ προσελθεῖν αὐτῷ καὶ διαλεχθῆναι καὶ συναναστραφῆναι δυνηθῶμεν μετὰ ἀδείας πολλῆς». «Οὐκ ἄν θεασάμενοι εἰ μὴ διὰ τοῦ συντρόφου σώματος ἡμῖν ὤφθη» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 59, 81).
3. Ματθ. ιστ' 26-28, η' 24, ιγ' 37, Μάρκ. ια' 12, Λουκ. β' 1-14, 21, δ' 34, Ἰω. γ' 1 ἐξ., δ' 6.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιές ἀνθρώπινες ιδιότητες τοῦ Κυρίου σοῦ προξενοῦν ἰδιαίτερη ἐντύπωση καὶ γιατί; 2) Νά μελετήσεις τὸ Ἔβρ. δ' 15. Ποιὰ μεγάλη ἀλήθεια μᾶς φανερώνει; 3) Ποιές ἀλήθειες παρουσιάζει τὸ κείμενο τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου; 4) Ποιὰ ἡ σχέση τοῦ Κυρίου μέ τὸν Ἀδάμ;

4. Τὸ μυστήριο τῆς Σαρκώσεως τοῦ Κυρίου.

Εἶδαμε ὅτι ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε στοὺς Πρωτοπλάστους Λυτρωτῆ τοῦ κόσμου. Ἡ πραγματοποίησις τῆς ὑποσχέσεως αὐτῆς δέν ἔγινε ἀμέσως. Μεσολάβησε ἓνα πολὺ μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Ὁ Κύριος σαρκώθηκε ὅταν συμπληρώθηκε ὁ χρόνος αὐτός. Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. δ' 4-5).

Ἡ Ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἓνα μεγάλο καί ἀκατανόητο μυστήριον. Οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελιστές, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ χορός τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι μᾶς παρουσιάζουν τὴ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς «μυστήριον ξένον καὶ παραδόξον».

Ἡ Γέννηση τοῦ Σωτήρα. Ἐγινε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Μόνος του ὁ ἄνθρωπος δέν μπορούσε νά πλησιάσει τὸ Θεό καὶ νά σωθεῖ. Αὐτό πού δέν ἦταν σέ θέση νά κάνει ὁ ἄνθρωπος, τὸ κάνει ὁ Θεός. Συγκαταβαίνει, ταπεινώνεται, πλησιάζει τὸν ἄνθρωπο.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ τώρα νά ἀποφύγει τὸν πνευματικό θάνατο. Ἀκόμη περισσότερο· ἀνοίγεται ὁ δρόμος γιὰ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ δρόμος πού ἀκολουθεῖ ὁ Θεός, εἶναι ἀντίθετος ἀπὸ ἐκεῖνον πού πῆρε ὁ ἄνθρωπος μέ τὴν ἁμαρτία του. Ὁ ἄνθρωπος θέλησε νά πάρει τὴ θέση τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ. Ὁ Θεός ὁμως γίνεται πραγματικός ἄνθρωπος γιὰ νά μᾶς ὀδηγήσει στὴν ἀληθινὴ θέωση. «Θεός γίνεται ἄνθρωπος, ἵνα τὸν ἄνθρωπον Θεὸν ἀπεργάσῃται».

Ἡ σημασία τῆς Γεννήσεως. Ἡ Σάρκωση τοῦ Κυρίου εἶναι, ὅπως εἶπαμε, μυστήριον. Δέν μπορούμε νά τὸ ἐρευνήσουμε· μόνο τὸ θαυμάζουμε καὶ τὸ προσκυνοῦμε. Παρόλα αὐτά, φαίνεται καθαρά ὅτι:

α) Μέ τὴν Ἐνανθρώπιση τοῦ Κυρίου ὁ Θεός ἐμφανίζεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Μέ τὴ Γέννηση τοῦ Κυρίου ὁ Θεός συναντᾷ μέ συγκεκριμένο τρόπο τὸν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος νοιώθει ὅτι εἶναι δημιουργημα τοῦ Θεοῦ πού ἐξαρτᾶται ἀπὸ Αὐτόν.

γ) Στὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ φανερώναται ἡ φιlanθρωπία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός ἀγαπᾷ τὸν κόσμον μέ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. «Ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιlanθρωπίαν... ὤφθη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφη».

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο γίνεται σέ μιά ἐποχή, ὅπου ἐπικρατοῦν δυὸ ἀντίθετα ρεύματα. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ περιφρόνηση πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Τὸ δλέπουμε αὐτό στὸ θεσμό τῆς δουλείας. Τὸ ἄλλο ρεῦμα εἶναι ἡ ἀποθέωση τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτό φαίνεται στὴ θεοποίηση καὶ λατρεία τοῦ αὐτοκράτορα.

Ἡ Σάρκωση τοῦ Θεοῦ ἀπορρίπτει καὶ τὰ δυό. Δίνει στὸν ἄνθρωπο

τήν πραγματική του θέση. Τόν κάνει γιό του Θεού. Έδω ακριβώς είναι ή άκατανόητη γιά μᾶς φιλάνθρωπία του Θεού.

Τή νύχτα τών Χριστουγέννων ό άγγελικός κόσμος δοξολόγησε τόν «έν ύψίστοις Θεόν», πού έγινε άνθρωπος. Στο πρόσωπο του θείου βρέφους οί άγγελοι αναγνωρίζουν τόν ίδιο τό Θεό, τόν Κύριο ήμών Ίησοῦ Χριστό. Κι έμεις όταν δοξολογοῦμε τό Θεό, Τόν πλησιάζουμε. Ἀκόμη καταλαβαίνουμε τό μέγα μυστήριο τής Σαρκώσεως του Υίου καί Λόγου του Θεού.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Οί ὀρθόδοξοι Χριστιανοί δείχνουν μέ κάθε εὐκαιρία τόν ἀπέραντο σεβασμό τους στό πρόσωπο τής Θεοτόκου πού ἀξιώθηκε νά γίνει Μητέρα του Λυτρωτή.

Ἡ Θεοτόκος εἶχε πολλές ἀρετές. Τίς τονίζουν ή Ἁγία Γραφή καί ή Ἱερή Παράδοση. Ὁ Θεός διάλεξε τήν Ἁγία Κόρη γιά νά τήν καταστήσει δοχείο του Ἁγίου Πνεύματος. Ἐτσι ή Θεοτόκος ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στή σωτηρία του κόσμου.

Ἡ Παναγία εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος ὅλων τών ἀνθρώπων ἐνώπιον του Θεού. Ὁ ὕμνογράφος τής Ἐκκλησίας σ' ἕναν ὕμνο παρουσιάζει ὅλη τήν κτίση νά συμμετέχει στό μυστήριο τής Σαρκώσεως. «Οί άγγελοι (προσφέρουν) τόν ὕμνον, οί οὐρανοί τόν ἀστέρα, οί μάγοι τὰ δῶρα, οί ποιμένες τὸ θαῦμα, ή γῆ τὸ σπῆλαιον, ή ἔρημος τήν φάτνην, ήμεις δέ μητέρα Παρθένον...».

Τή σημαντική προσφορά τής Θεοτόκου στό ἔργο τής σωτηρίας βλέπουμε στίς Χριστολογικές ἔριδες, τίς συζητήσεις δηλαδή γύρω ἀπό τό Πρόσωπο του Χριστοῦ. Τότε οί αἵρετικοί μίλησαν κακόβουλα γιά τή Μητέρα του Λυτρωτή μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους διατύπωσε ὡς πρὸς τή Θεοτόκο τήν ὀρθόδοξη πίστη. Ἐτσι ή Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος στήν Ἐφεσο ἀνακήρυξε «τὴν ἁγίαν Παρθένον Θεοτόκον, γεγέννηκε γάρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον».

Ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος στή Χαλκηδόνα διακήρυξε ὅτι «ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν (τό Χριστό πού γεννήθηκε) ἐκ Μαρίας τής Παρθένου τής Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα...».

Ἡ Ε' καί ΣΤ' Οἰκουμενικές Σύνοδοι δογματίζουν ὅτι ὁ Κύριος

Ἡ Παναγία τοῦ πάθους. (Ἡ Ἀμόλυντος). Εἰκόνα στό Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν (16ος - 17ος αἰ.).

γεννήθηκε «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, πῆς κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκου».

Γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας ἡ Θεοτόκος εἶναι Ἁειπάρθενος. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ δὲν παραδέχονταν οἱ αἵρετικοί, ἡ Ε΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀναθεματίζει ἐκείνον ποῦ «οὐκ ἀληθῶς Θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἁειπάρθενον Μαρίαν».

Ἡ τιμὴ πρὸς τὴ Θεοτόκο φαίνεται ἀπὸ τὶς ἱερές Ἀκολουθίες ποῦ ἔχει ἀφιερώσει ἡ Ἐκκλησία μας σ' αὐτή. Συγκινητικοί π.χ. εἶναι οἱ Παρακλητικοὶ Κανόνες καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος ποῦ ψάλλονται πρὸς τὴν Παναγία, τὴν Ἀχραντὴ (= ἀκηλίδωτη), τὴν ὑπερευλογημένη Δέσποινα Θεοτόκο, τὴν Ἁειπάρθενον Μαρία. «Πολλὰ ἰσχύει δέησις μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότης» (Ἀπὸ ὕμνο τῆς Ἐκκλησίας μας).

Ὅποιος τιμᾷ τὴ Θεοτόκο, λατρεύει τὸ Σωτήρα μὲ τὸν καλύτερο τρόπο.

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία διατήρησε τὸν ὀρθὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ διδασκαλία γιὰ τὸ Πρόσωπο τῆς Θεοτόκου. Ἀντίθετα ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ Διαμαρτυρούμενοι ἔπασαν σὲ ἀκρότητες καὶ ὑπερβολές.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν Ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὑπηρέτησε τὸ μυστήριον αὐτὸ ὡς Μητέρα τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τὴν τιμᾷ καὶ τὴν ὕμνει.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Κολ. α΄ 26-27, 6΄ 9, Ἐφεσ. γ΄ 9, Φιλίπ. 6΄ 6-7.
2. «Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον καὶ ἀγγέλοις ἀγνωστον μυστήριον, διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τοῖς ἐπὶ γῆς πεφανέρωται· Θεὸς ἐν ἀσυνγύτῳ ἐνώσει σαρκούμενος καὶ Σταυρὸν ἐκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος· δι' οὗ ἀναστήσας τὸν πρωτόπλαστον ἔσωσεν ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν» (Θεοτοκίον τοῦ Δ' ἤχου ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Παρακλητικῆς).
3. «Μυστήριον ξένον, ὄρω καὶ παράδοξον· οὐρανὸν τὸ σπήλαιον· θρόνον χερουβικὸν τὴν παρθένον· τὴν φάτιν χωρίον· ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν» (Ἀπὸ τὶς Καταβασίεις τῶν Χριστουγέννων).
4. Πάντων προστατεῦεις, Ἀγαθὴ, τῶν καταφειγόντων ἐν πίστει τὴ κραταιᾷ σου χειρὶ· ἄλλην γὰρ οὐκ ἔχομεν ἁμαρτωλοὶ πρὸς Θεόν, ἐν κινδύνους καὶ θλίψεσιν αἰεὶ μισετιάν,

οί κατακαμπτόμενοι υπό πταισμάτων πολλῶν. Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὄθεν σοι προσπίπτομεν· ρῦσαι πάσης περιστάσεως τοὺς δούλους σου» (Παρακλητικός Κανόνας).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί θεωρεῖς ἀπαραίτητη τὴν Ἐνσάρκωση τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὴ σωτηρία σου; 2) Σέ ποιά σημεῖα τῆς θείας Λειτουργίας τιμοῦμε τὴ Θεοτόκο; 3) Γιατί ὁ ἄνθρωπος θυμάται τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας στίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς του; 4) Τί σημαίνει ἡ φράση: «ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν; (βλέπε δλόκληρη τὴν περικοπή στὴν ἀρχὴ τοῦ κεφαλαίου).

5. Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου.

Ἡ διδαχὴ τοῦ Κυρίου. Ὄταν ὁ Κύριος ἐνηλικιώθηκε, ἄρχισε τὸ δημόσιο ἔργο Του. Τὸ ἔργο Του ἦταν: νὰ βοηθήσει τοὺς ἄνθρώπους νὰ Τὸν δεχτοῦν καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι ἦταν «ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» (Ματθ. ιστ' 16).

Ὁ Κύριος δοθήθηκε τοὺς ἄνθρώπους: α) μέ τὴ ζωὴ Του, β) μέ τὴ διδασκαλία Του καὶ γ) μέ τὰ θαύματά Του.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου δέν εἶναι θεωρητικές καὶ ἀφηρημένες ἀλήθειες. Εἶναι ἕνα ζωντανὸ κήρυγμα πού δίνει στόν ἄνθρωπο μιὰ θετική βοήθεια, γιατί τοῦ προσφέρει τὴν ἀληθινή ζωή.

Ὁ Κύριος ἀρχίζει τὸ κήρυγμά Του μετὰ τὴ σύλληψη τοῦ Προδρομοῦ. Τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος μᾶς τὸ παρουσιάζει ὁ Εὐαγγελιστῆς Μάρκος: «Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρῦσσω τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεῦετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ» (Μάρκ. α' 14-15).

Ἔτσι ὁ Κύριος κήρυξε τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ζήτησε τὴ μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔδειξε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τὸ κεντρικὸ θέμα στὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἕνα βασίλειο μέ ἔκταση γῆς καὶ κοσμικὸ ἄρχοντα. Εἶναι μιὰ πνευματικὴ κατάσταση πού μπορεῖ νὰ ζήσει ὁ ἄνθρωπος. Μέ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔχει πλέον παρουσιασθεῖ. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ. ιζ' 21), λέγει ὁ Κύριος στοὺς Μαθητὲς Του. Προσφέρει

τόν ἑαυτὸ Του γιὰ νά συνδεθοῦμε μαζί Του π ρ ο σ ω π ι κ ᾶ . Ἔτσι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θροιάζεται στήν καρδιά μας καί φαίνεται στίς κοινωνικές μας σχέσεις. Ἔτσι εἶναι ΠΑΡΟΥΣΑ. Γιὰ τήν παρουσία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ μᾶς μιλάει ὁ Κύριος στήν παραβολή τοῦ κόκκου σιναπέως (Ματθ. ιγ´ 31 ἔξ.). Ἐκεῖ φαίνεται νά αὐξάνει καί νά μεγαλώνει μέσα σ' αὐτόν τόν κόσμο. Τελικά ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θά ἐπικρατήσει σ' ἐποχή ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ. Εἶναι ὁ χρόνος τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου στόν κόσμο.

Τίς δύο σημασίες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ σκέπτεται ὁ Χριστιανός, ὅταν στήν καθημερινή προσευχή του παρακαλεῖ τό Θεό: «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου».

Ἡ μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μετάνοια ἔχει σχέση μέ τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τή σχέση αὐτή τονίζει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος διασώζοντας τά λόγια τοῦ Κυρίου: «Μετανοεῖτε· ἤγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. δ´ 17).

Ὁ ἄνθρωπος, ἂν θέλει νά κερδίσει τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πρέπει νά ἀλλάξει τρόπο σκέψεως καί συμπεριφορᾶς. Νά ἔχει κίνητρο τοῦ τήν ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη ὁμως σημαίνει: Νά σκέπτομαι καί νά ἐνεργῶ γιά τό καλό τοῦ πλησίον μου καί ὄχι μονάχα τοῦ ἑαυτοῦ μου. «Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς». «Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος» (Α´ Κορ. ιγ´ 5, ι´ 24).

Ἄντιθετα, ἡ ἁμαρτία σημαίνει: νά θυσιάζω τά πάντα ἀκόμη καί αὐτόν τό Θεό πρός ὄφελός μου. Ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ἀρνεῖται τό Θεό καί θεοποιεῖ τόν ἑαυτό του.

Ἡ ἀλλαγὴ ἐπομένως στή σκέψη μας (μετά-νοῦς) εἶναι ἀπαραίτητη. Ὑστερα χρειάζεται καί ἡ ἀπάντηση ὄλων ἐκείνων πού μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπό τό Θεό. Αὐτό εἶναι ἡ μετάνοια, πού εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὡραία παρακαλεῖ ἡ Ἐκκλησία μας: «Τῆς μετανοίας ἀνοιξὸν μοι πύλας, Ζωοδότα...» (Ὑμνος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπο. Ὁ θεμελιώδης νόμος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ Κύριος ἀπὸ ἀγάπη ἦρθε στόν κόσμο. Ἦρθε νά συμφιλιώσει τό Θεό μέ τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο.

Ἡ ἀπειρὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δημιουργεῖ μέσα μας τήν ὀριστικὴ ἀπόφαση τῆς μετανοίας. Γι' αὐτό καί ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἐκεῖνος πού ἀναγνωρίζει τήν ἁμαρτία του, μόνο αὐτός ξέρει τί θά πεῖ ἐπικοινωνία μέ τό Θεό.

Οἱ Φαρισαῖοι ἀκολουθοῦσαν ἀντίστροφο δρόμο. Νόμιζαν ὅτι

Ήταν κοντά στο Θεό. Πίστευαν ότι ήταν καθαροί, χωρίς αμαρτίες. Έτσι ξεχώριζαν τον εαυτό τους από τους άλλους, τους αμαρτωλούς. Η παραβολή όμως του Τελώνου και του Φαρισαίου δείχνει πόσο διαφορετικά κρίνει ο Θεός (καλό θά είναι νά μελετήσεις προσεκτικά, Λουκ. ιη' 9–14). Οι παραβολές επίσης του χαμένου ιεροδότη, της χαμένης δραχμής και του άσωτου υιού δείχνουν την άπέραντη αγάπη του Θεού στον άνθρωπο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Κύριος με τη θεία διδασκαλία Του έφερε στους ανθρώπους τό χαρμόσυνο μήνυμα τής Βασιλείας του Θεού. Οι άνθρωποι γίνονται μέλη τής Βασιλείας αυτής με τή μετάνοια και τήν πίστη.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Και έμπολιτευσάμενος τῷ κόσμῳ τούτῳ, δούς προστάγματα σωτηρίας, άποστήσας ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν ειδώλων, προσήγαγε τῆ ἐπιγνώσει σου τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καί Πατρός, κησάμενος ἡμᾶς ἐαυτῷ λαόν περιούσιον, βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον» (*Ἡ Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου γιά τόν Κύριο*).
2. Ματθ. δ' 23–25, ιβ' 28, ιγ' 44–46, Μάρκ. δ' 3–20, 26–29, Λουκ. θ' 56, ιζ' 20–21, Ἰω. γ' 16–17, Ρωμ. ε' 8, Ἰω. δ' 7–11, 14–21.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Τί είναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ; 2) Τί σημαίνει μετάνοια καί πῶς ὀδηγεῖται ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτή; 3) Ποιά σημεῖα τῆς παραβολῆς τοῦ Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου ἔχουν σχέση με τή μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου; 4) Ποιό ἦταν τό λάθος τῶν Φαρισαίων;

6. Τά θαύματα τοῦ Κυρίου.

Ο Κύριος συνόδευε τή διδασκαλία Του μέ θαύματα. Μεταξύ τῶν δύο ὑπάρχει βαθιά σχέση. Καί τά δύο δείχνουν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅσα μᾶς παρουσιάζει ὁ Κύριος μέ τή διδασκαλία Του, τά στερεώνει

Ἡ ἴαση τοῦ τυφλοῦ Μικρογραφία ἀπό Εὐαγγελιστάριο τῆς Ἱ. Μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (11ος αἰ.).

μέ τά θαύματά Του. Ἐκεῖνα πού προσφέρει μέ τά θαύματα, μᾶς τά ἐξηγεῖ μέ τή διδασκαλία Του.

Τό σύνδεσμο Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί θαυμάτων βλέπουμε στή φράση τοῦ Κυρίου: «Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. ιβ' 28). Ἡ θεραπεία τῶν δαιμονιζομένων ἦταν σημεῖο τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ γιατί κατέλυε τό βασίλειο τοῦ Σατανᾶ καί τά ἔργα του.

Ὁ σκοπός τῶν θαυμάτων καί ἡ πίστη. Ὁ Κύριος μέ τά θαύματά Του δέν ἤθελε νά ἐντυπωσιάσει τούς ἀνθρώπους. Τά θαύματα εἶχαν θρησκευτικούς σκοπούς. Φανέρωναν πρῶτα στοὺς ἀνθρώπους τή θε-

ότητα του Κυρίου, τή δύναμη και τήν κυριαρχία του Θεού στον κόσμο.

Ἐδειχναν ἀκόμη τή θεία ἀγάπη. Τοῦτο βλέπουμε σέ πολλές περιπτώσεις. Ὁ Κύριος θεραπεύει ἀσθενεῖς, δαιμονιζόμενους, δίνει φῶς στούς τυφλοῦς. Μέ τά θαύματά Του κουφοί ἀκούουν, χωλοί περπατοῦν, τρέφονται πεινασμένοι, νεκροί ἀνασταίνονται, σταματοῦν τρικυμίες.

Σ' ὄλες αὐτές τίς περιπτώσεις ὁ Κύριος βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους, γιατί τοὺς ἀγαπᾷ.

Τέλος ὁ Κύριος μέ τά θαύματά Του φανέρωσε ἀλήθειες γιά τή βασιλεία του Θεοῦ. Τρέφει θαυματουργικά πέντε χιλιάδες ἄνδρες γιά νά τοὺς ἐτοιμάσει νά καταλάβουν ὅσα θά τοὺς ἔλεγε μετά γιά τή θεία Κοινωνία. Στή θεραπεία του παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ συνδυάζει τή συγχώρηση-τήν πνευματική ἀλήθεια-μέ τή σωματική θεραπεία.

Οἱ ἀλήθειες ὅμως αὐτές γιά νά γίνουν ἀποδεκτές ἀπό τόν ἄνθρωπο, χρειάζονται τήν πίστη του. Μέ τά θαύματα ὁ Κύριος βοηθεῖ τόν ἄνθρωπο νά δυναμώσει τήν πίστη του. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού ρωτοῦσε καί ζητοῦσε πάντοτε ἀπό τόν ἄνθρωπο αὐτήν τήν πίστη. Μέ τά μυστικά μάτια τῆς ἀγγίξει ὁ ἄνθρωπος τή βαθύτερη οὐσία τῶν θαυμάτων.

Ἡ θεότητα τοῦ Κυρίου καί τά θαύματα Εἶπαμε ὅτι τά θαύματα φανέρωναν τή θεότητα τοῦ Κυρίου. Τά θαύματα ὀδηγοῦν σ' αὐτή. Οἱ Μαθητές πού ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες τῶν θαυμάτων, ἔλεξαν: «Ἄληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ» (Μαθ. ιδ' 33). Ἀντίθετα οἱ Γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι ἀρνήθηκαν τά θαύματα γιατί δέν πίστευαν στή θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως δέν μπορούσαν νά τὰ ἀποσιωπήσουν, τὰ ἀπέδιδαν στή δύναμη τοῦ Σατανᾶ.

Ἡ πίστη μου στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου μέ βοηθεῖ νά καταλάβω ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὁ Δημιουργός καί ὁ Κυρίαρχος ὄλων τῶν νόμων τῆς Δημιουργίας: τῶν φυσικῶν καί τῶν πνευματικῶν. Μέ τήν πίστη ὁμολογῶ τὸ Θεὸ «ποιητὴν ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν».

Θαῦμα καί ἁμαρτία. Ὁ Κύριος στά θαύματά Του ὑπενθυμίζει στοὺς ἀνθρώπους πρὶν ἢ μετά τήν θεραπεία τὸ γεγονός τῆς ἁμαρτίας. Ἔτσι τὸ θαῦμα εἶναι μιά πρόσκληση στή μετάνοια. Γιά τόν Κύριο ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ ρίζα κάθε πνευματικῆς καί σωματικῆς διαταραχῆς. Οἱ ἀρρώστεις, τὰ ἀτυχήματα ἐνός ἀνθρώπου δέν εἶναι ὅποσδήποτε τιμωρία γιά τίς ἁμαρτίες του. Τοῦτο βλέπουμε στό παράδειγμα τοῦ εὐσε-

βοῦς Ἰώδ. Κάθε ὅμως ἄνθρωπος ὡς ἁμαρτωλός δέν εἶναι ἀνεύθυνος γιά τά πνευματικά καί σωματικά δυστυχήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Γι' αὐτό ὁ Κύριος θεραπεύοντας τόν παραλυτικό τῆς Καπερναοῦμ τοῦ λέγει: «Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου» (Μάρκ. β' 5).

Ὁ Κύριος θεραπεύει τοὺς ἀνθρώπους μέ ὁρατά σημεῖα. Τούς βοηθεῖ ὅμως νά ἀναγνωρίσουν καί τήν ἀόρατη θαυματουργική ἐνέργεια: Τῆ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν. Καί τίς δυό αὐτές θεϊκές ἐνέργειες δέχεται καί ἀξιοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος μέ τήν πίστη καί τά καλά ἔργα.

Ὁ πιστός πού δέχεται καθημερινά τίς θαυματουργικές ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ, αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά δοξολογήσει τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. «Ὡστε ἐξίστασθαι πάντας καί δοξάζειν τόν Θεόν λέγοντας ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν» (Μάρκ. β' 12). Γιά τή διδασκαλία τοῦ Κυρίου οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον: «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰω. ζ' 46).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τά θαύματα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀδιάφευστα τεκμήρια τῆς θεότητάς Του καί σημεῖα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Δείχνουν ἀκόμη μέ ὁρατό τρόπο τήν ἐξουσία τοῦ Κυρίου νά συγχωρεῖ τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. δ' 23-25, ἡ' 5-13, Μάρκ. α' 35-39, γ' 22-30, Ἰω. ε' 14, ἡ' 11, Πράξ. ι' 38.
2. Καί γάρ πανταχοῦ, εἴ που τι ξένον γίνεται καί παράδοξον καί πολιτείας τινός εἰσαγωγή, σημεῖον ποιεῖν εἴωθεν ὁ Θεός, ἐνέχυρα τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, παρέχων τοῖς τοὺς νόμους δέχεσθαι μέλλουσιν... Οὕτω δὴ καί ἐνταῦθα, μέλλον ὑψηλὴν τινα εἰσαγεῖν πολιτείαν, καί ἃ μηδέποτε ἤκουσαν λέγειν αὐτοῖς, τῆ τῶν θαυμάτων ἐπιδειξεί βεβαιοῖ τά λεγόμενα. Ἐπειδὴ γάρ ἡ κηρυττομένη βασιλεία οὐκ ἐφαίνετο, ἀπὸ τῶν φαινομένων τὴν ἀδηλὸν ποιεῖ φανεράν...» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 52, 220).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Γιά ποιό σκοπό γίνονταν τά θαύματα τοῦ Κυρίου μας; 2) Ποιά σχέση ὑπάρχει μεταξύ θαύματος καί ἁμαρτίας; 3) Ποιά ἦταν ἡ στάση τῶν Φαρισαίων ἀπέναντι στά θαύματα τοῦ Κυρίου. Πῶς δικαιολογεῖται; 4) Νά μελετήσῃς τά Λουκ. ιζ' 11-19 καί Μάρκ. θ' 14-27. Τί λέγουν γιά τὴ σχέση μεταξύ θαύματος καί πίστεως;

7. Ἡ σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου.

Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου σφραγίζει ὁλόκληρη τὴ ζωὴ Του. Σάν πράξη ὑπακοῆς στὸν οὐράνιο Πατέρα Του ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ καὶ τελειώνει στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ.

Γιὰ νὰ πλησιάσουμε τὸ μυστήριο τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, χρειάζομαστε ἀκλόνητη πίστη στὸ Πρόσωπο τοῦ Κυρίου. Ἡ σταυρική θυσία πρέπει νὰ συνδεθεῖ μὲ τὴ ζωηφόρο Ἀνάστασή Του. Μόνο ἔτσι τὸ ἀνέκφραστο νόημα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου γίνεται ἀντιληπτό. Ὁ Κύριος διάλεξε τὸ θάνατο γιὰ νὰ ἔρθει ὁ νέος κόσμος τῆς ἀναστάσεως.

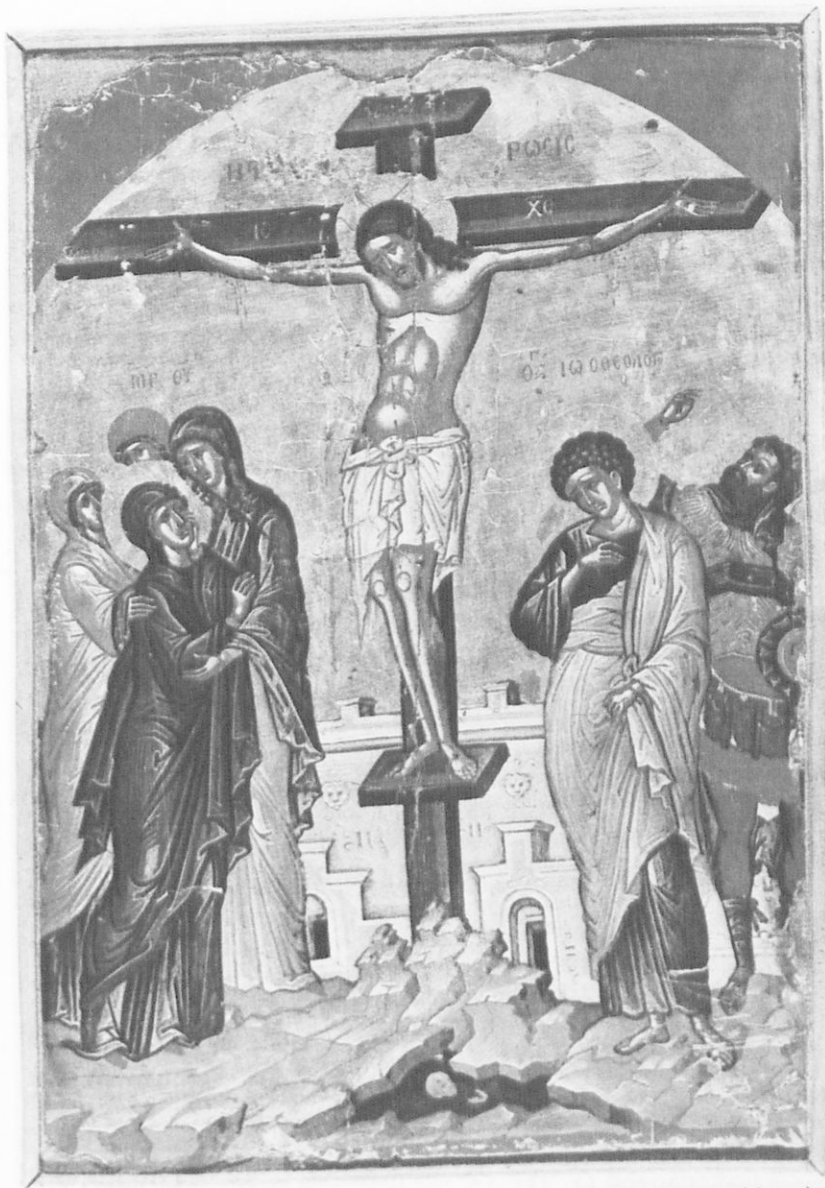
Πολλοὶ προσπάθησαν νὰ ἐξηγήσουν τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ μὲ ἀνθρώπινο τρόπο. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ παρεξήγησαν. Ἐτσι οἱ Ἰουδαῖοι τὸ χαρακτήρισαν ὡς σκάνδαλο, οἱ εἰδωλολάτρεις τὸ θεώρησαν ὡς μωρία. Ἦταν φυσικό, ἀφοῦ τὸ εἶδαν ἔτσι, νὰ τὸ ἀπορρίψουν. Οἱ πιστοὶ ὅμως τὸ εἶδαν «Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν»

Ὁ Κύριος θυσιάστηκε ὡς ἀντιπρόσωπός μας. Στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε ὅτι ὁ Κύριος σταυρώθηκε ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ φράση εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, πού προσθέτει ὅτι «εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν». Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τόνισε ὅτι ἡ θυσία Του ἔγινε γιὰ μᾶς, τὰ πρόδατά Του: «Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» πού «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν (= θυσιάζει) ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰω. ι' 11). Τέλος καὶ οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μάλιστα ἐκείνες τοῦ προφήτη Ἡσαΐα, μιλοῦν γιὰ τὴν ἀντιπροσωπευτικὴ θυσία τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος θυσιάστηκε ὡς ἀντιπρόσωπός μας.

Γιατί ἡ θυσία αὐτὴ ἔχει τόση ἀξία; Δέν ὑπάρχουν ἄλλα παραδείγματα ἀνθρώπων, πού θυσιάστηκαν γιὰ τοὺς ἄλλους; Ἡ μητέρα θυσιάζεται γιὰ τὸ παιδί της, ὁ στρατιώτης γιὰ τὴν πατρίδα του κ.ἄ.

Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου δέν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ αὐτὰ τὰ παραδείγματα, γιατί συνδέεται μὲ τὴν ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία ἔφερε τὸ θάνατο. «Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας (= ὁ μισθός πού πληρώνει ἡ ἁμαρτία) θάνατος» καὶ «διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν...» (Ρωμ. στ' 23, ε' 12).

Ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ἦταν ἀξίος τοῦ θανάτου. Ὁ Κύριος ὅμως μολονότι Ἀναμάρτητος, ὑπέμεινε τὸ θάνατο καὶ δέχτηκε τὸ βάρος του «διὰ τὸ γένος ἡμῶν ὡς φιλόανθρωπος».

Η Σταύρωση. Εικόνα στην Ή. Μονή Σταυρονικήτα του Ἁγίου Ὄρους (16ος αἰ.).

‘Ο άνθρωπος συμφιλιώνεται με τό Θεό. ‘Η σταυρική θυσία του Κυρίου συμφιλίωσε τον άμαρτωλό άνθρωπο με τό Θεό. ‘Ο Κύριος είναι ό άμνος του Θεού, «ό αίρων την άμαρτίαν του κόσμου». ‘Εκείνο που ή άμαρτία διέσπασε, τό ένώνει ή θυσία του Κυρίου. ‘Από τό Σταυρό πηγάζει ή άφεση των άμαρτιών, ή συγχώρηση, ή συμφιλίωση, ή ειρήνη.

‘Η άποστασία μας είχε παροργίσει τό Θεό. ‘Ο Κύριος παίρνει πάνω Του όλη τήν όργή του Θεού. ‘Ο άνθρωπος έχει τώρα τή δυνατότητα νά τρέφεται από τήν άγάπη του Θεού. ‘Ο Σταυρός του Κυρίου γεφυρώνει, αλλά και δείχνει τό χάσμα μεταξύ του Θεού και του ανθρώπου.

‘Ο Σταυρός, ή άρχή τής σωτηρίας. ‘Ο Σταυρός του Κυρίου είναι σωτήριος για όλους τους ανθρώπους. Πρέπει όμως και ό άνθρωπος νά δεχτεί τή σωτηρία που του προσφέρει ό Χριστός. Νά ύπακούσει μέ εύγνωμοσύνη στό θέλημα του Θεού. ‘Εχει ως μοναδικό ύπόδειγμα στην περίπτωση αυτή τον ‘Ιησού Χριστό.

‘Ο άνθρωπος μέ τήν ύπακοή του αναθέτει τά πάντα στό Θεό. Οί σκέψεις του και οί πράξεις του κατευθύνονται από τήν άγάπη του Θεού, που τήν ξαναπροσφέρει στό Θεό, όταν αγαπά τον πλησίον του, δηλαδή τό συνάνθρωπό του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

‘Ο Κύριος παραδόθηκε μέ τή θέλησή Του στο σταυρικό θάνατο για νά σώσει τον άνθρωπο. Έτσι έγινε αντιπρόσωπος όλόκληρου του ανθρώπινου γένους.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Α΄ Κορ. α΄ 18-25, Β΄ Κορ. ε΄ 14-21, Ρωμ. στ΄ 23, Α΄ ‘Ιω. δ΄ 10, ‘Εβρ. ζ΄ 27, ‘Εφεσ. δ΄ 14-18. ‘Ησ. νγ΄ 1 έξ., Α΄ Πέτρ. γ΄ 18.
2. «Τόν δι’ ήμās σταυρωθέντα δεύτε πάντες ύμνήσωμεν· αυτόν γάρ κατείδε Μαρία επί του ξύλου και έλεγεν· ει και σταυρόν ύπομένεις, συ ύπάρχεις ό Υιός και Θεός μου» (*Κοντάκιο τής Μ. Παρασκευής*).
3. «‘Ο μή γνωός άμαρτίαν, ύπέρ ήμών άμαρτία γίνεται, και τήν έχθραν ήμών τήν διά τής άμαρτίας προς τον Θεόν γεγεννημένην έναλαβών και... άποκτείνας... δι’ έαυτού πάλιν συνέψε τῷ Θεῷ τὸ ανθρώπινον» (*Γρηγόριος Νύσσης, Ρ.Γ. 45, §89*).

4. «Διὰ τοῦ τιμίου σου, Σταυροῦ Χριστέ, Διάβολον ἡσχυνας καί διὰ τῆς ἀναστάσεώς Σου τὸ κέντρον τῆς ἁμαρτίας ἠμιδλυνας καί ἔσωσας ἡμᾶς ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Δοξάζομέν σε Μονογενές» (Τροπᾶριο τῆς Παρακλητικῆς, ἀπό τόν ἔσπερινο τοῦ Δ' ἤχου).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ—ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου συμφιλώσε τὸ Θεὸ μέ τόν ἄνθρωπο; 2) Ποιά σημεῖα ἔχει ἡ ὑπακοή τοῦ ἀνθρώπου στό Θεό; 3) Γιατί ὁ Σταυρός εἶναι ἡ ἀρχή τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου; 4) Ἡ Ἀκολουθία τῆς Μ. Παρασκευῆς εἶναι συγκινητική. Ποιά σημεῖα τῆς σέ συγκινοῦν περισσότερο; 5) Ὁ Κύριος πάνω ἀπό τὸ Σταυρὸ φώναξε πρὸς τὸν Πατέρα Του: «Θεέ μου Θεέ μου, Ἰνα τί με ἔγκατέλιπες; «Ποῦ εἶναι τὸ βαθύτερο περιεχόμενο αὐτῆς τῆς φράσεως καί πῶς τὸ συνδέεις μέ τὸ σημερινὸ σου μάθημα;

8. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου κατέχει κεντρική θέση ιδιαίτερα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Εἶναι τὸ κέντρο δόξολογίας τῆς κτίσεως, τῆς ὑλικῆς καί τῆς πνευματικῆς. Δικαιολογημένα λοιπὸν πανηγυρίζεται μέ λαμπρότητα ἀπὸ ὄλους τοὺς Χριστιανούς.

Ἡ σωτηρία τοῦ Χριστιανοῦ στηρίζεται στό θεμέλιο τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ καταλλαγή, ἡ συμφιλίωση μέ τὸ Θεὸ γίνεται πραγματικότητα ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτή. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου εἶναι μιά παρηγοριά γιὰ τόν ἄνθρωπο. Εἶναι τὸ μεγάλο θαῦμα πού ἔφερε τὴν ἐλευθερία μας.

Ἡ πρώτη καί εὐγλωττη μαρτυρία τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ὁ κενὸς Τάφος τοῦ Κυρίου. Ἔρχονται μετὰ οἱ Μαθητές καί οἱ γυναῖκες πού ἐπιβεβαιώνουν τὴν Ἀνάσταση. Τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως δέν τὸ ἐπιβεβαιώνουν οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι οὔτε οἱ φύλακες τοῦ Τάφου. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα δωροδοκῆθηκαν γιὰ νά διαδώσουν ὅτι τὴ νύχτα πού κοιμόντουσαν, ἤρθαν οἱ Μαθητές κι ἔκλεψαν τὸ σῶμα τοῦ Διδασκάλου τους.

Ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐπίγεια ζωὴ Του συχνὰ μιλοῦσε γιὰ τὰ Πάθη Του καί τὴν ἔνδοξή Ἀνάστασή Του. «Καὶ ἐποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται» (Ματθ. ιζ' 23). Ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου ἦταν τὸ τέρμα ἑνὸς δρόμου γεμάτου ἀπὸ πόνους καί δοκιμασίες, πού

ὅμως εἶχαν κατάληξι τὴν οὐράνια δόξα. Εἶναι ἡ δόξα πού ἀναμένει ὅλους τούς ἀνθρώπους πού θά ἐνωθοῦν μέ τό Χριστό καί θά ἀπολαμβάνουν τὴν ἀγάπη καί τή Χάρη Του.

Οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου μετά τὴν Ἀνάστασή Του. Τὴν ἀρχαιότερη μαρτυρία γιά τίς ἐμφανίσεις αὐτές μᾶς δίνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Κορ. ιε΄ 4–8). Ὁ Ἀναστημένος Κύριος ἐμφανίζεται:

α) στόν Πέτρο, β) σέ ὁμάδες Μαθητῶν, γ) σέ περισσότερους ἀπό πεντακόσιους μαθητές, δ) στόν Ἀδελφόθεο Ἰάκωβο, ε) σ' ὅλους τούς Ἀποστόλους καί στ) στόν Ἀπόστολο Παῦλο.

Στόν κατάλογο αὐτό δέν ἀναφέρονται οἱ γυναῖκες πού πρῶτες πῆραν τό ἀναστάσιμο μήνυμα ἀπό τόν ἄγγελο. Ἀνάμεσα σ' αὐτές ξεχωρίζει ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή πού ἀξιώθηκε νά συναντηθεῖ μέ τό Νικητή τοῦ θανάτου. Ἀργότερα δύο μαθητές συναντοῦν τό Χριστό στό δρόμο πρὸς Ἐμμαούς.

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς μᾶς διηγεῖται τὴ συγκινητική αὐτή συνάντηση. Ἀπὸ τὴ διήγησή του μαθαίνουμε πῶς ὁ κάθε ἄνθρωπος ἐρχεται σέ ἐπαφή καί ἀναγνωρίζει τόν Ἀναστημένο Κύριο.

α) Ὁ Κύριος ἐρμηνεύει σ' αὐτούς τίς Γραφές.

β) Ὁ Κύριος δεῖπνει μαζί τους.

γ) Ὁ Κύριος ἐλευθερώνει τὰ μάτια τῆς διανοίας τους μέ τὴ Χάρη Του.

Τό ἀποτέλεσμα εἶναι: ἡ καρδιά τους πού ἔκαιγε ἀπὸ ἀγάπη, ἀναγνωρίζει στό Πρόσωπο τοῦ Ἀναστημένου Χριστοῦ «τόν Κύριόν της καί Θεόν της».

Στό μεταξὺ ὁ Κύριος ἐμφανίστηκε στόν Πέτρο καί τούς ἄλλους Μαθητές. Ἡ ἐμφάνιση πού ἐγίνε ὅταν ἦταν παρών ὁ Θωμᾶς, εἶναι πολὺ ἀποκαλυπτική καί διδακτική. Δείχνει πῶς ὁ Κύριος στηρίζει τόν ἄνθρωπο πού ἀμφιβάλλει γιά νά τόν ὀδηγήσει τελικά στήν ὀρθή καί ἀληθινή πίστη.

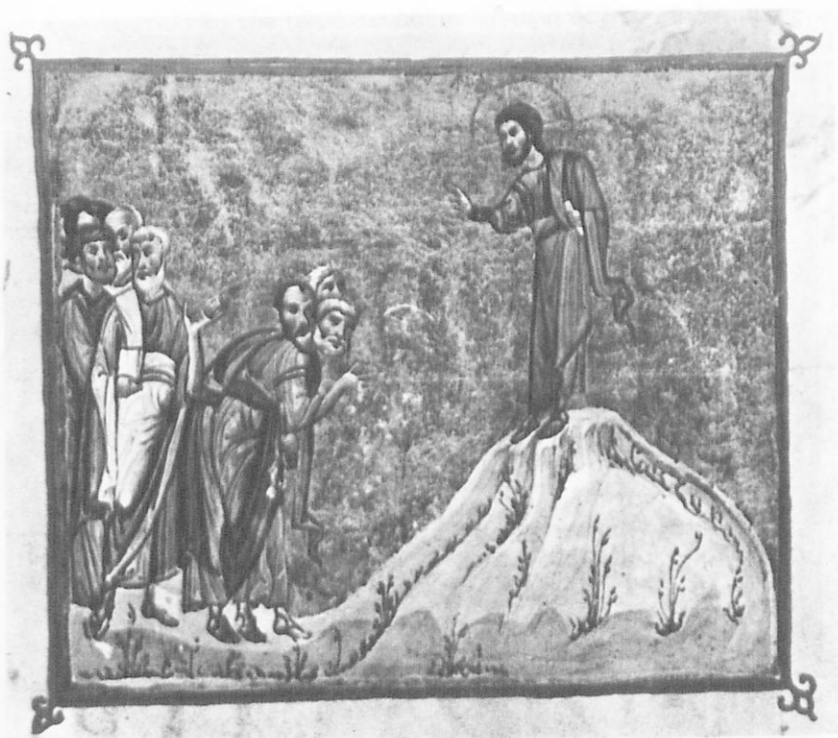
Ἡ Ἀνάσταση καί ὁ νέος Αἰώνας. Τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως ἀπλώνεται σ' ὅλο τό σύμπαν. Οὐρανός, γῆ, Ἄδης γεμίζουν ἀπὸ αὐτό. Ἡ κτίσις θά μεταβληθεῖ σέ καινὴ κτίσις, θά ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴ φθορά καί τὴ ματαιότητα. Οἱ ἄνθρωποι ξαναγυρίζουν στήν πατρική ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ–Πατέρα. Ὁ θάνατος θανατώθηκε καί ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ τώρα νά ζήσει αἰώνια κοντά στό Θεό. Μέ τὴν Ἀνάσταση καταλαβαίνουμε τί σημαίνει ἀληθινή λύτρωση καί σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἀνάσταση. (Ἡ εἰς Ἄδον Κάθοδος). Τοιχογραφία τοῦ Πανσέληνον στό Προνάτο
(Καρυές) τοῦ Ἁγίου Ὁρους (14ος αἰ.).

Ἡ Ἀνάσταση μᾶς φανερώνει:

- α) Ποιός εἶναι ὁ Θεός.
 - β) Ποιοί εἴμαστε ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι.
 - γ) Ποιά εἶναι ἡ ἁμαρτία μας.
 - δ) Ποιά εἶναι ἡ νέα ζωή τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ.
 - ε) Τί εἶναι συγχώρηση πού πηγάζει ἀπό τήν ἀπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
- καί

Ἡ Ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στή Γαλιλαία. Μικρογραφία ἀπό Ἐὐαγγελιστάριο τῆς Ἱ. Μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὄρους (16ος αἰ.).

στ) Ποιά εἶναι ἡ δύναμη πού μᾶς χαρίζει ὁ Κύριος γιά νά γίνουμε παιδιά Του.

Τό κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου διαποτίζεται ἀπό τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας. Οἱ Μαθητές φωτίζονται κατὰ τήν Πεντηκοστή ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα γιατί προηγήθηκε ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Διδακτική εἶναι καί ἡ συνάντηση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μέ τόν Ἐγεθέντα Κύριο στό δρόμο πρός τή Δαμασκό. Ὁ Παῦλος συχνά τήν ἀναφέρει. Καί ἡ Ἐκκλησία μας διαρκῶς μᾶς θυμίζει τήν Ἀνάσταση. Μᾶς προσφέρει μάλιστα τή θεία Κοινωνία, μέ τήν ὁποία δεχόμαστε μέσα μας τόν Κύριο. Ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μιά συνεχῆς λατρεία

στόν Ἄνασάντα Κύριο. Κάθε Κυριακή, στόν Ὁρθρο, ἐκτός ἀπό τὰ ἀναστάσιμα τροπάρια, ἀκούγεται καί ὁ ὕμνος: «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸν μόνον ἀναμάρτητον...».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Κύριος θριάμβευσε ἐπὶ τοῦ θανάτου μέ τὴν ἑνδοξη Ἀνάστασή Του. Μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως ἔγιναν οἱ Μαθητές, γιατί σ' αὐτούς ἐμφανίστηκε πολλές φορές ὁ Κύριος. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι δεδαίωση καί γιὰ τὴν ἀνάσταση τῶν πιστῶν.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κη' 1-15, Μάρκ. ιστ' 1-8, Λουκ. κδ' 1-12, Ἰω. κ' 1-31, Α' Κορ. ιε' 22, Ρωμ. στ' 3-11, Α' Ἰω. α' 1-3, Κορ. ε' 17-21, Ρωμ. η' 19-23, Πράξ. β' 23-28, Α' Πέτρ. α' 3-9.
2. «Θανάτου ἑορτάζομεν νῆκρωσιν, Ἄδου τὴν καθαίρεισιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου, ἀπαρχῆν· καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν μόνον εὐλογητὸν τῶν Πατέρων Θεὸν καὶ ὑπερένδοξον».
3. «Νῦν πάντα πεπληρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια· ἑορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ, ἐν ἧ ἑστερέωται».
4. «Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραίνεσθωσαν, γῆ δὲ ἀγαλλιᾶσθω· ἑορταζέτω δὲ κόσμος, ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος. Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος».
5. «Φωτίζου, φωτίζου, ἡ νέα Ἱερουσαλήμ, ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε. Χόρευε νῦν καὶ ἀγάλλου, Σιών· σὺ δὲ, ἀγνή, τέρπου, Θεοτόκε, ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου» (Ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἰγμολογία τοῦ Πάσχα).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιά θέση κατέχει ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία; 2) Σέ ποιά σημεῖα τῆς θείας Λειτουργίας ἀναφέρεται ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας; 3) «Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. ια' 25). Τί θέλει νά πει μέ τῆ φράση αὐτὴ ὁ Κύριος; 4) Νά μελετήσεις τὸ ὑπ' ἀριθμ. 3 κείμενο. Πῶς συμμετέχει ἡ κτίση στό θάυμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ;

9. Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου

Ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ σαράντα ἡμέρες μετὰ τὴν Ἀνάσταση ὁ Κύριος ἐμφανίζεται στοὺς Μαθητές.

Τούς υπενθυμίζει όλα όσα άκουσαν και είδαν, όταν ήταν μαζί Του. Και τούτο γιατί πρόκειται νά τούς άποχωριστεϊ. Θά άναληφθεϊ στους ουρανοϋς. Ἡ δόξα τοϋ Κυρίου ολοκληρώνεται μέ τήν ένδοξη Ἐνάληψη Του, πού εϊναι ο τελευταιος σταθμός τής επίγειας ζωής τοϋ Κυρίου.

Ἐὐαγγελιστής Λουκᾶς μᾶς διέσωσε τίς τελευταιες υποθήκες και υποδείξεις τοϋ Κυρίου στους Μαθητές Του πριν από τήν Ἐνάληψη Του.

1) Μιλᾶει σ' αὐτούς για τή Βασιλεία τοϋ Θεοϋ. Θά τή βροϋν οι άνθρωποι στήν Ἐκκλησία πού θά συνεχίσει τό έργο Του.

2) Τούς συμβουλεϋει νά μή φύγουν από τά Ἱεροσόλυμα, αλλά νά περιμένουν τήν ἐπιφοίτηση τοϋ Ἁγίου Πνεύματος πού τούς εϊχε υποσχεθεϊ.

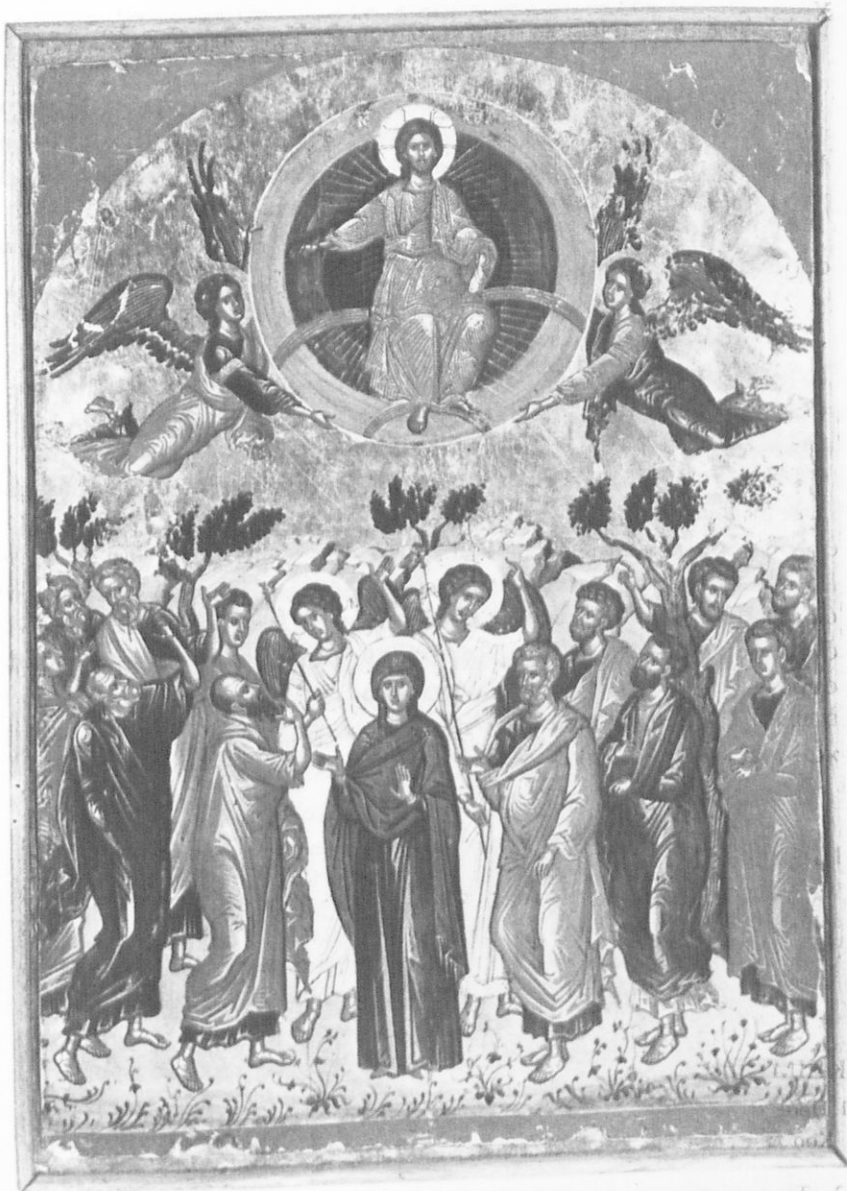
3) Μέ τό φωτισμό και τή δύναμη τοϋ Ἁγίου Πνεύματος θά διαλλαήσουν σ' όλη τήν κτίση τή διδασκαλία και τά έργα Του.

Ἐφοϋ τελειωσαν αὐτές οι σημαντικές υποθήκες, μιά φωτεινή νεφέλη ἄρχισε νά σκεπάξει τόν Ἰησοϋ. Οι Μαθητές έχουν καρφώσει τά μάτια τους στόν Κύριο πού πορευόταν στόν ουρανό. Τό θαυμαστό αὐτό γεγονός τό θεβαιώνουν και μέ τά αὐτιά τους. Ἦχον σ' αὐτά τά θρηιαμβευτικά λόγια τῶν δυο λευκοντυμένων ἀγγέλων: «Ἄνδρες Γαλιλαίοι, τι ἐστήκατε ἐμβλέποντες εϊς τόν ουρανό; Οὗτος ο Ἰησοϋς ο άναληφθεϊ ἀφ' ὑμῶν εϊς τόν ουρανό, οϋτως ἐλεύσεται, δν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτόν πορευόμενον εϊς τόν ουρανό» (Πράξ. α' 11). Ὁ Κύριος ἐνώ τούς εϋλογεϊ, ὑψώνεται. Και ἐκείνοι Τόν προσκυνούν μέ τήν καρδιά τους, πού εϊναι πλημμυρισμένη από χαρά.

Ἡ ὑπόσχεση τής ἀποστολῆς τοϋ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Κύριος, ὅπως εϊχε προφητεύσει τήν Ἐνάστασή Του, εϊσι προεϊτε και τήν Ἐνάληψή Του. Τή σύνδεσε μάλιστα μέ τήν ἀποστολή τοϋ Ἁγίου Πνεύματος: «Ἐάν γάρ μη ἀπέλθω, ο παράκλητος (=τό Ἅγιο Πνεϋμα) οϋκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐάν δέ πορευθῶ, πέμψω αὐτόν πρὸς ὑμᾶς» (Ἰω. ιστ' 7).

Ἡ ὑπόσχεση για τήν κάθοδο τοϋ Ἁγίου Πνεύματος και τό φωτισμό τῶν ἀνθρώπων εϊναι σημαντική ὑπόσχεση τής Καινῆς Διαθήκης, ὅπως ἀκριδῶς εϊναι στήν Παλαιά Διαθήκη ἡ ὑπόσχεση για τήν ἔλευση τοϋ Μεσσία στόν κόσμο.

Τό Ἅγιο Πνεϋμα θά ιδρύσει πάνω στή γῆ τήν Ἐκκλησία τοϋ

Ἡ Ανάληψη. Εἰκόνα στὴν Ἱ. Μονὴ Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (16ος αἰ.).

Χριστοῦ, πού ἀλλάζει τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Τό Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅλα ὅσα δίδαξε καί ἔπραξε ὁ Κύριος.

Ἡ σημασία τῆς Ἀναλήψεως. Ἡ σημασία τῆς Ἀναλήψεως εἶναι πολύ μεγάλη, γιατί ὁ Κύριος μέ τήν ἀνοδό Του πρὸς τόν Πατέρα ἀνυψώνει καί τή δική μας τήν ἀνθρώπινη φύση κοντά στό Θεό. Ἐκεῖ ὅπου πῆγε ὁ Κύριος, θά καταλήξουμε κι ἐμεῖς.

1) Ὁ Κύριος κατέβηκε στή γῆ ὡς Θεός. Τώρα ἀνέρχεται στόν οὐρανό ὡς Θεός καί ἄνθρωπος.

2) Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Μεσίτης μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων.

3) Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Βασιλιάς καί ὁ Κύριος. Εἶναι ἡ Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τῶν ἀνθρώπων πού λυτρώθηκαν ἀπό τήν ἁμαρτία.

4) Θά ῥθει καί πάλι «κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς».

Μέ ὅλα αὐτά ὁ διάβολος κατατροπώθηκε. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός «ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ» (Ἐβρ. ι' 12–13).

Ἡ σημασία τῆς Ἀναλήψεως γιὰ τόν ἄνθρωπο διατυπώνεται πολύ ὠραῖα στά λόγια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Οἱ μὴδὲ τῆς κάτω ἀρχῆς ὄντες ἄξιοι πρὸς τὴν βασιλείαν ἀνέβημεν τὴν ἄνω, ὑπερέβημεν τοὺς οὐρανοὺς, ἐπελαδόμεθα τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ· καὶ ἡ φύσις, δι' ἣν ἐφύλαττε τὸν παράδεισον τὰ Χερουβείμ, αὐτὴ ἐπάνω τῶν Χερουβείμ κάθηται σήμερον» (P.G. 50, 445).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του συνομιλεῖ μέ τοὺς Μαθητὲς Του καί τοὺς καθοδηγεῖ στό ἔργο πού θά ἀναλάβουν. Τοὺς ὑπόσχεται ἀκόμη τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τέλος ἀνυψώνεται σιτοὺς οὐρανοὺς δίνοντας τὴν ἐλπίδα καί τῆς δικῆς μας ἀνυψώσεως.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Πράξ. α' 1–11, Λουκ. κδ' 50–53, Ρωμ. η' 19–23, Ἐφεσ. α' 3–14, Φιλίπ. β' 5–11, Α' Κορ. η' 4–6, ιβ' 3–4, Ἰω. ιδ' 15–20, ιε' 26–26.

2. «Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οικονομίαν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἐνώσας τοῖς οὐρανόις ἀνεληφθῆς ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐδαμόθεν χωριζόμενος, ἀλλὰ μένων ἀδιάστατος

καὶ δοῶν τοῖς ἀγαπῶσι σε. Ἐγὼ εἶμι μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν» (Κοντάκιο τῆς Ἀναλήψεως).

3. «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος, τοῦ ἀνυψῶσαι τὴν πεσοῦσαν εἰκόνα τοῦ Ἀδάμ καὶ ἀποστεῖλαι Πνεῦμα παράκλητον, τοῦ ἀγιάσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν» (Ἦμνολογία τῆς Ἀναλήψεως).
4. «Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς τῆ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· δεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλογίας ὅτι σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου» (Ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί οἱ Μαθητὲς χάριξαν ἀπὸ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου; (δείτε τὸ Ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς). 2) Μελέτησε τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 κείμενο. Ποιὲς ἀλήθειες τονίζει; 3) Ποιά σημασία ἔχει γιὰ μᾶς ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου μας; 4) Τί ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος στοὺς Μαθητὲς Του πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάληψή Του; Σέ τί θά τούς βοηθοῦσε;

10. Τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου.

Τὰ τρία ἀξιώματα τοῦ Κυρίου. Ἡ σωτηρία τοῦ Χριστιανοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Σάρκωση τοῦ Κυρίου, συνεχίζεται μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλία Του καὶ ἀποκορυφώνεται στὰ Πάθη καὶ τὴν ἑνδοξὴ Ἀνάστασή Του. Ἔτσι ὁ Κύριος ἄσκησε τὸ ἔργο Του:

α) Μὲ τὴ διδασκαλία, τὰ θαύματα, τὴ ζωὴ Του (προφητικὸ ἀξίωμα).

β) Μὲ τὴ σταυρική Του θυσία (ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα).

γ) Μὲ τὴν Ἀνάστασι, Ἀνάληψη καὶ τὴν ἴδρυσή τῆς Ἐκκλησίας (βασιλικὸ ἀξίωμα).

Τὰ τρία ἀξιώματα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐνιαῖα. Δέν εἶναι δυνατό νά χωριστοῦν καὶ νά ἀπομονωθοῦν, γιατί ὁ Κύριος προσφέρει τὸ ἔργο Του καὶ μὲ τὰ τρία ἀξιώματά Του. Ὁ Νομοθέτης καὶ Προφήτης δείχνει τὴ βασιλική Του κυριαρχία μὲ τὰ θαύματά Του. Ὁ Ἀρχιερέας πού θυδιάζεται πάνω στό Σταυρό, διδάσκει μὲ τὸν καλύτερο τρόπο. Ταυτόχρονα μᾶς λυτρώνει.

Γιὰ νά καταλάβουμε τὰ τρία ἀξιώματα τοῦ Κυρίου, τυπικά θά τὰ χωρίσουμε.

Τό προφητικό αξίωμα. "Όπως βλέπουμε στην Παλαιά Διαθήκη, ένα από τά έργα του Μεσσία θά ήταν ή διδασκαλία. 'Ο Μωυσης προείπε ότι ο Μεσσίας θά ήταν ο προφήτης που θά δίδασκε στους 'Ιουδαίους τό νόμο του Θεού. 'Ο 'Ησαϊας Τόν είδε μέ τό προφητικό βλέμμα του νά ευαγγελίζεται τούς πνευματικά φτωχούς και νά θεραπεύει τούς άρρωστούς από τήν άμαρτία ανθρώπους. Οί προφητείες αυτές πραγματοποιήθηκαν στον Κύριο, που ήταν ο μέγιστος από τούς προφήτες. 'Ο Κύριος μέ τήν παντοδυναμία, τήν παγγνωσία και τήν άναμαρτησία Του έγινε διδάσκαλος και οδηγός στο δρόμο της σωτηρίας μας.

Τό άρχιερατικό αξίωμα. Για νά έννοήσουμε τό αξίωμα αυτό, πρέπει νά θυμηθοῦμε τούς ειδωλολάτρες και τούς 'Ιουδαίους. Αυτόι με θυσίες ζών προσπαθοῦσαν νά ξεευμενίσουν τό Θεό. Οί θυσίες αυτές δείχνουν ότι α) μεταξύ Θεού και ανθρώπου υπάρχει ένα αγεφύρωτο χάσμα και β) ο άνθρωπος πάντοτε προσπαθοῦσε νά γεφυρώσει τό χάσμα αυτό.

Έκείνο όμως που δέν κατορθώνει ο άνθρωπος, τό προσφέρει ο Θεός. Στέλνει τό Μονογενή Του Υίο στον κόσμο που θυσιάζεται προς χάρη μας. Γίνεται δηλαδή ο 'Αρχιερέας που προσφέρει στο Θεό όχι αίμα «τράγων και μόσχων», αλλά τό δικό Του τίμο αίμα. Στην προς 'Εβραίους επιστολή (κεφ. θ' και ι') υπάρχει ο παραλληλισμός μεταξύ 'Αρχιερέα της Παλαιάς Διαθήκης και του 'Ιησού Χριστού που είναι ο 'Αρχιερέας της Καινής Διαθήκης (βλέπε και τό κεφ. του βιβλίου σου «'Η σταυρική θυσία του Κυρίου»). 'Ο Κύριος είναι ο μεσίτης που μάς βοηθεϊ νά ένωθοῦμε μέ τό Θεό. 'Ιερουργεί όλον τον κόσμο και τον προσφέρει στο Θεό.

Τό βασιλικό αξίωμα. 'Ο Κύριος έχει τό αξίωμα αυτό γιατί κατέβηκε στον 'Αδη, αναστήθηκε, ανέβηκε στον ουρανό, κάθησε στα δεξιά του Πατέρα και ίδρυσε τήν 'Εκκλησία. Είναι ο Νικητής που μάς χάρισε τή δεβαιότητα της νίκης.

'Ο Κύριος ως βασιλιάς προσφέρει στους ανθρώπους τό δώρο της αιώνιας ζωής. "Όπως έχει τονιστεί, ή βασιλική κυριαρχία του 'Ιησού Χριστού στον κόσμο είναι πνευματική. 'Ο άνθρωπος που δέν πιστεύει δε βλέπει τή βασιλική κυριαρχία του Κυρίου. Βλέπει τή φαινομενική επικράτηση του Σατανά σ' αυτόν τον κόσμο. 'Αντίθετα ο πιστός που

ζει τίς πνευματικές κατακτήσεις τῆς Ἐκκλησίας, χαίρεται τῇ νίκη τῆς πίστεως.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου συνυπάρχουν τά τρία ἀξιώματα: τό προφητικό, τό ἀρχιερατικό καί τό βασιλικό. Μαρτυροῦν τήν τριπλή ἐξουσία, μέ τήν ὁποία ὁ Λυτρωτής μας ἔσωσε τόν κόσμο.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κβ' 37–40, Μάρκ. β' 16–17, ζ' 20–23, Λουκ. ε' 8, Ἰω. στ' 14, ιζ' 1–26, Πράξ. γ' 15, δ' 36, Ἑβρ. κεφ' θ' καί ι' Φιλίπ. δ' 9–11.
2. «Βεβαίως ἦταν βασιλιάς ὁ Κύριος, ὅχι ὁμοίως ἀπό τοὺς βασιλεῖς ἐκείνους πού ἀνέρχονται στοὺς θρόνους ἀπό τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλά βασιλιάς πού ἐμελλε νά δώσει βασιλεία στοὺς ἀνθρώπους» (*Αὐγουστίνος, Ρ.Γ. 35, 1596–97*).
3. «Εἰ δὲ μέγας Θεὸς καὶ μέγας Κύριος, μέγας καὶ βασιλεὺς. Βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν... Μέγας προφήτης, μέγας ἱερεὺς, μέγα φῶς, τὰ πάντα μέγας... Μέγας βασιλεὺς, μέγας προφήτης· ὅτε γὰρ ἐποίει τὰ θαύματα ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον οἱ ὄχλοι ὅτι μέγας προφήτης ἐγγεγεται ἐν ἡμῖν... οὕτω πάλιν καὶ ἱερεὺς μέγας...» (*Ἰω. Χρυσόστομος Ρ.Γ. 52, 790*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί ὁ Κύριος εἶναι Ἀρχιερέας τῆς Καινῆς Διαθήκης; 2) Γιατί οἱ Ἰουδαῖοι προσφωνοῦσαν τόν Κύριον προφήτη καί διδάσκαλο; 3) Ποιό εἶναι τό νόημα τοῦ κειμένου τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου; 4) Γιατί ὁ Κύριος δέ μᾶς σώζει μόνο μέ τό σταυρικό Του θάνατο;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ:

ΤΟ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ

1, Τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας.

Στό Σύμβολο τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε τήν ὀρθόδοξη πίστη μας «εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν».

Τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας, ὁμοούσιο καὶ ὁμόθρονο μέ τά ἄλλα δύο Πρόσωπα.

Ὁ Κύριος ὀνομάζει τό Ἅγιο Πνεῦμα Παράκλητο. Οἱ δύο ὅμως λέξεις Παρά-κλητος καὶ Ἐκ-κλησία ἔχουν τήν ἴδια ρίζα. Μᾶς φανερώνουν δηλαδή τήν πραγματική-κλήση (καλέω-ῶ) πού κάνει ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο. Τό Ἅγιο Πνεῦμα πού ἐνεργεῖ μέσα στήν Ἐκκλησία, καθοδηγεῖ καὶ ἐνισχύει τόν πιστό. Ἐτσι ὁ πιστός ἀπολαμβάνει τήν ἀληθινή ζωή.

Τό Ἅγιο Πνεῦμα στήν Παλαιά Διαθήκη. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ζωοποιεῖ τό ἔργο τῆς Δημιουργίας. Ὁ Προφήταναξ Δαβίδ ὑπογραμμίζει καὶ τονίζει τόν ἁγιασμό καὶ τήν ἀνακαίνιση τῆς κτίσεως ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ὁλόκληρη ἡ ζωή καὶ οἱ διατάξεις στόν κόσμο εἶναι ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγει ὁ Ἐλιούς στόν Ἰώβ.

Τῆ δύναμη τοῦ Πνεύματος τοῦ Κυρίου βλέπουμε στήν ἱστορία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Οἱ μεγάλες προσωπικότητες τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἔχουν «πνεῦμα Κυρίου». Τοῦτο φαίνεται στή ζωή τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Μωυσῆ, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ὁ Δαβίδ ἐξᾶλλου αἰσθάνεται μέσα του

τήν παρουσία τοῦ Πνεύματος καί παρακαλεῖ τὸ Θεό: «Καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου... καὶ τὸ Πνεῦμά Σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ... Πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξόν με» (Ψαλμ. 50, 12-14).

Ἡ ἐνεργὴ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φαίνεται καθαρότερα στὸ ἔργο τῶν προφητῶν. Αὐτὸ τοὺς φωτίζει καὶ τοὺς ἐμπνέει. Τέλος τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θά ἐκχυθεῖ ἀφθονο στὸν ἀναμενόμενο Μεσσία. Ἡ ἀλήθεια ὁμως γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα γίνεται πιὸ φανερὴ στὴν Καινὴ Διαθήκη.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα στὴν Καινὴ Διαθήκη. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μεταδίδει ὑπερφυσικά δῶρα, χαρίσματα καὶ ικανότητες στὸν Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο, τὴν Ἐλισάβετ, τὸ Ζαχαρία, τὸ Συμεών. Ἡ Θεοτόκος θά γεννήσει τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸ Σωτήρα τοῦ κόσμου μέ τὴν ἐπισκίαση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ τὴ Βάπτισι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατέδηκε στὸν Κύριο «ὡσεὶ περιστέρα». Τὸ βάπτισμα πού θά φέρει ὁ Κύριος στοὺς ἀνθρώπους, θά εἶναι «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Ὁ Κύριος μίλησε καθαρὰ στοὺς Μαθητὲς Του γιὰ τὸν Παράκλητο πού θά ἐρχόταν στὸν κόσμο μέ σκοπὸ νά δείξει τὴν ἀλήθεια καὶ ἰδρῦσει καὶ κατευθύνει τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ὁ Θεός. Γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μίλησαμε καὶ στὸ κεφάλαιο γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα. Τὴ θεότητα αὐτὴ μαρτυροῦν πολλοὶ στίχοι τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Τὸ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. β΄ 10). Τὸ ρῆμα ἐρ ε υ ν ῶ χρησιμοποιεῖται καὶ γιὰ τὸ Θεό στὸ στίχο: «Ἐγὼ εἶμι ὁ ἐρ ε υ ν ῶ ν νεφροὺς καὶ καρδίας» (Ἀποκ. β΄ 23).

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὡς ξεχωριστὸ Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας μοιράζει τὰ διάφορα χαρίσματα. Οἱ πιστοὶ ὀνομάζονται «ναὸς τοῦ Θεοῦ», γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σκηνώνει μέσα τους. Τὸ ψέμα τοῦ Ἄνανια στὸ περιστατικὸ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἀπευθύνεται στὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἔτσι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει στὸν Ἄνανια: «Οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ» (Πραξ. ε΄ 4).

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔχει ὡς Θεός θεῖες ἐνέργειες καὶ ἐξουσίες. Θέτει τὰ θεῖα λόγια στὸ στόμα τῶν προφητῶν καὶ ἀναγεννᾷ πνευματικά τὸν ἄνθρωπο.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύ-

ματος είναι αισθητή στην Ἐκκλησία. Οἱ Ἀπόστολοι, ὅσα ἄκουσαν ἀπό τόν Κύριο σχετικά μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, τά παρέδωσαν ἀκέραια στήν Ἐκκλησία μέ τή διδασκαλία τους καί κυρίως μέ τή ζωή τους. Ἡ Ἐκκλησία μέ τή δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄρχισε τούς ἀγῶνες της ἐναντίον τῶν Πνευματομάχων καί τούς κέρδισε. Στή|Β' Οἰκουμένη Σύνοδο τό 381 μ.Χ. διακηρύχθηκε ἡ θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Στά θεῖα Μυστήρια οἱ εὐχές καί οἱ ἐκφωνήσεις τοῦ ἱερέα τονίζουν τή ζωοποιό δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ θεῖα Χάρη δίνεται στούς ἀνθρώπους ἀπό τό Θεό–Πατέρα μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλά πάντοτε «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Ἡ Χάρη αὐτή κατακλύζει ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καθαγιασμός τῶν Τιμίων Δώρων, πού εἶναι τό ἱερότατο σημεῖο τῆς θείας Λειτουργίας, γίνεται μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λέει ὁ ἱερέας: «Κατάπεμψον τό Πνεῦμά Σου τό Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καί ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα...».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Ἁγία Γραφή καί ἡ Ἐκκλησία μιλοῦν γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα. Τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας. Οἱ θερησκευτικές προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης καθοδηγοῦνται ἀπό αὐτό. Τό Ἅγιο Πνεῦμα φωτίζει τήν Ἐκκλησία. Εἶναι ἡ ἀσπίδα πού μᾶς προφυλάσσει ἀπό τό πονηρό πνεῦμα τοῦ κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ἰώβ λγ' 4, Ἰωήλ γ' 1, Ματθ. α' 18–20, Μάρκ. α' 12, Λουκ. α' 15, 41, 67, δ' 1, Ἰω. ιε' 26, ιδ' 26, ιστ' 7, 8, 13–14.
2. «Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται». «Οὐ γὰρ τῆς δουλικῆς ἐστὶ, φησί, διακονίας, ἀλλὰ τῆς δεσποτικῆς ἀξίας τὸ Πανάγιον Πνεῦμα· οὐδὲ ὑπουργεῖ, ἀλλὰ συνεργεῖ, καὶ δεσποτικῶς ἐνεργεῖ» (*Θεολογία*, Ρ.Γ. 83, 456).
3. «Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ προῖον ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ δι' Υἱοῦ ἐνδημήσαν τοῖς ἀγραμμάτοις μαθηταῖς, τοὺς σὲ Θεὸν ἐπιγνόντας σῶσον, ἀγιάσον πάντας». (*Ἐκλογία τῆς Πεντηκοστῆς*).
4. «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν μὲν αἶε καὶ ἔστι, καὶ ἔσται, οὔτε ἀρξάμενον, οὔτε παυσομένον,

ἄλλ' αἰὶ Πατρὶ καὶ Υἱῷ συντεταγμένον καὶ συναριθμούμενον...»
(Γρηγόριος Ναζιανζηνός, Ρ.Γ. 36, 441).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ἐκ ποῦ φαίνεται ἡ θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; 2) Ποιές εἶναι οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν Παλαιὰ Διαθήκη; 3) Γιατί στὴν προσευχή «Βασιλεῦ Οὐράνιε...» τὸ Ἅγιο Πνεῦμα χαρακτηρίζεται ὡς «τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας...»; 4) Πῶς χαρακτηρίζει ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός στὸ ὑπ' ἀριθ. 4 κείμενο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα; (ἡ περικοπή εἶναι καὶ ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας μας).

2. Τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα φωτίζει. Μόνος του ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ πλησιάσει τὸ Χριστό. Χρειάζεται τὸ φωτισμὸ καὶ τὴ συμπαράσταση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ Μαθητὲς τοῦ Κυρίου πολλές φορές δὲν ἐννοοῦσαν ἐκεῖνα πού τούς ἔλεγε ὁ Κύριος. Ἡ διάθεσή τους ἦταν ἄριστη. Ἡ προθυμία τους ἐκπληκτικὴ. Θυσίασαν τὰ πάντα καὶ ἀκολούθησαν τὸν Κύριο. Τούς ἔλειπε ὁμοῦ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Τὴ δύναμή Του ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος, ὅπως εἶδαμε, πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάληψή Του.

Τὰ γεγονότα πού ἀκολούθησαν μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μᾶς εἶναι γνωστά. Οἱ Μαθητὲς εἶδαν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ, ἔλαβαν Πνεῦμα ἐπουράνιο. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ παρερσία, μετὰ τὴν ὁποία ὁμολόγησαν τὴν πίστη τους. Ὅλα ὀφείλονται στὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού σὰν φωτιά φωτίζει καὶ ἀγνίζει (=καίει): «Ἐλθὲ καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος...».

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα χορηγὸς τῆς πίστεως. Ἡ πίστη εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Τὸ δῶρο αὐτὸ πού εἶναι στολίδι τοῦ ἀναγεννημένου πνευματικὰ ἀνθρώπου, δίνεται μετὰ τὴ συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Κύριος μᾶς λέει ὅτι μόνον ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀναγεννημένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μπορεῖ νὰ ρθει κοντὰ Του. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τροφοδοτεῖ τὸν ἄνθρωπο μετὰ πίστη καὶ ἀγάπη. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος παραδίδει ὁλόκληρο τὸν ἑαυτό του στὸ Θεό. Εἶχε δίκιο λοιπὸν ὁ Δαβὶδ, ὅταν παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν στηρίξει μετὰ τὸ «ἡγεμονικὸ Πνεῦμα».

Ὁ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι φανερά στὴ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ. Ἡ

σκέψη του ρυθμίζεται σύμφωνα με τόν «νοῦν» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ διάθεσή του σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι ὁ Χριστιανός ξεχωρίζει ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Αἰσθάνεται μέσα του τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτό τόν βεβαιώνει ὅτι εἶναι παιδί τοῦ Θεοῦ. Ἡ καθημερινή ζωή του παρουσιάζει τόν καρπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού εἶναι: «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε' 22-23).

Τό Ἅγιο Πνεῦμα καί ἡ Πεντηκοστή. Προτοῦ ὁ Κύριος ἀναληφθεῖ, προετοίμασε τούς Μαθητές Του γιά τόν ἐρχομό τοῦ Παρακλήτου στόν κόσμο. Τό ἔργο τοῦ Κυρίου ἔπρεπε νά συνεχιστεῖ γιά νά ἐγκολπωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τή σωτηρία. Ὑπόσχεται στους Μαθητές Του ὅτι δέ θά τούς ἀφήσει ὀρφανούς, ἀλλά θά στείλει ἄλλο Παράκλητο. Αὐτό ἔγινε τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Τότε ἰδρύθηκε στόν κόσμο ἡ Ἐκκλησία πού εἶναι τό μυστικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Μέ τήν ἐπισκίαση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου ὁ Κύριος ἔλαβε τό φυσικό ἀνθρώπινο σῶμα. Μέ τήν κάθοδο τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατά τήν Πεντηκοστή ἐμφανίστηκε ἐπίσημα στόν κόσμο ἡ Ἐκκλησία πού εἶναι τό μυστικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ βλαστήμια κατά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅπως εἶπαμε, τό Ἅγιο Πνεῦμα ἀναγεννά πνευματικά τόν ἄνθρωπο. Γιά νά γίνει αὐτό, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά δεχτεῖ τήν παρουσία Του. Μερικοί ἄνθρωποι, δυστυχῶς, ἀρνοῦνται καί συκοφαντοῦν τά ἔργα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι τραγικό. Ὁ ἄνθρωπος θεληματικά μένει μακριά ἀπό τό Θεό, τήν πηγὴ τῆς ἀλήθειας. Ἐναντιώνεται ἀπό ἐγωισμό στήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἀποκλείει τόν ἑαυτό του ἀπό τήν πίστη πρὸς τό Χριστό. Ἡ βλαστήμια κατά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι μέ μιὰ λέξη ἡ ἀμετανοησία, γιά τήν ὁποία λέει ὁ Κύριος ρητὰ ὅτι μόνο ἡ ἁμαρτία αὐτή παραμένει ἀσυγχώρητη ἀπό τό Θεό. Κι αὐτό ὄχι γιατί δέ θέλει ὁ Θεός νά τή συγχωρήσει ἀλλά γιατί δέ θέλει ὁ ἄνθρωπος νά μετανοήσει. Στήν περιπτωση αὐτή ὁ ἄνθρωπος συγγέει ἀδιάκοπα Θεό καί διάβολο.

Νά, γιατί ἡ βλαστήμια κατά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δέ συγχωρεῖται. Ὁ Χριστιανός πρέπει στό σημεῖο αὐτό νά ἐπαγρυπνεῖ. Νά αἰσθά-

νεται τήν ἀνάγκη νά προσεύχεται καθημερινά στόν οὐράνιο Πατέρα καί τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἰδιαίτερα μάλιστα στό Πνεῦμα τῆς Ἀλήθειας καί νά τοῦ λέει:

«Ἐλθε καί σκῆνωσον ἐν ἡμῖν καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπό πάσης κηλίδος καί σφῶσον, ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τό Ἅγιο Πνεῦμα φωτίζει τό νοῦ καί ἀναγεννά τήν ψυχή τῶν πιστῶν. Μέ τήν κάθοδο τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατά τήν Πεντηκοστή ἰδρύθηκε στή γῆ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ βλαστήμα κατά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἀσυγχώρητη.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. ιθ' 27-29, Ἰω. ιε' 26-27, Πράξ. α' 6 εξ. ι' 37-38, Α' Κορ. β' 10-16 Ρωμ. η' 14, Β' Θεσ. β' 13, Τίτ. γ' 5
2. «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὗρομεν πίστιν ἀληθῆ ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνούντες· αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἐσφῶσεν (Ἑμνολογία τῆς Πεντηκοστῆς).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Μέ ποιούς τρόπους τό Ἅγιο Πνεῦμα χορηγεῖ πίστη στόν ἄνθρωπο; 2) Ποιά ἦταν ἡ ψυχική κατάσταση τῶν μαθητῶν πρῶν ἀπό τήν Ἀνάσταση καί μετὰ τήν Πεντηκοστή; Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό; 3) «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί Πατρὸς καί ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰη μετὰ πάντων ὑμῶν» (ἐκφώνηση τῆς θείας Λειτουργίας). Τί εὐχεται μέ τῆ φράση αὕτη ὁ ἱερέας; 4) Ποιὸ εἶναι τὸ νόημα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 κειμένου; Νά βρεῖς ἐπίσης σέ ποιὸ σημεῖο τῆς Κυριακάτικης θείας Λειτουργίας τό ψάλλοιμε. 5) Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ρώτησε μερικούς μαθητὲς στὴν Ἐφεσο: «Ἐλάβετε Πνεῦμα Ἅγιο ὅταν πιστεύσατε; Ἐκεῖνοι τοῦ εἶπαν. Οὔτε κἀν ἔχοιμε ἀκούσει ἂν ὑπάσχει Πνεῦμα Ἅγιο». Ὑπάρχουν σήμερα ἄνθρωποι πού ἀπαντοῦν ἔτσι καί γιατί;

3. Ἡ θεία Χάρη.

Μεταξύ τῶν πολλῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο εἶναι καί ἡ θεία Χάρη. Ὁ ὄρος «χάρις» χρησιμοποιεῖται πολλές φορές στήν Ἁγία Γραφή καί ἀκούεται κατά τίς ἐκκλησιαστικές τελετές.

Στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ ἱερέας ζητεῖ μέ τήν προσευχή του νά ρθει σέ ὄλους μας ἡ εὐλογία καί τό ἔλεος τοῦ Κυρίου «τῆ αὐτοῦ θεία χάριτι καί φιλανθρωπία».

Ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά γνωρίζουμε τί εἶναι ἡ θεία Χάρη, γιά τήν ὁποία τόσος γίνεται λόγος ὄχι μόνο στή θεία Εὐχαριστία, ἀλλά καί στά ἄλλα θεία Μυστήρια.

Τό δῶρο τῆς θείας Χάρης. Ἀπό τά προηγούμενα μαθήματα γνωρίζουμε: τή ζωή τῶν Πρωτοπλάστων στόν Παράδεισο, τήν πτώση τους στήν ἁμαρτία, τίς συνέπειές της, καθῶς καί τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου μας.

Εἶδαμε ἀκόμη ὅτι ὁ Μονογενής Υἱός τοῦ Θεοῦ μέ τή Σάρκωσή Του, τή ζωή, τή διδασκαλία καί κυρίως μέ τό σταυρικό Του θάνατο καί τήν ἔνδοξη Ἀνάστασή Του συμφιλίωσε τῷ Θεῷ καί τόν ἄνθρωπο καί ἄνοιξε τό δρόμο τῆς σωτηρίας.

Τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου γιά νά ἀποφέρει τούς καρπούς του, πρέπει νά γίνει κτήμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος βοηθεῖται σ' αὐτό ἀπό τή θεία Χάρη, πού προσφέρεται δωρεάν ἀπό τό Θεό.

Ἐπομένως ἡ θεία Χάρη εἶναι ἡ δύναμη πού δίνει ὁ Θεός μέ τήν ἀγάπη Του, γιά νά ἀποδεχτοῦμε τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου καί ζήσουμε τή χριστιανική ζωή.

Ἡ συμμετοχή καί ἡ συνεργασία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κύριος στή γνωστή συζήτηση μέ τό Νικόδημο ἔκανε λόγο γιά τήν πνευματική ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτή προέρχεται «ἀνωθεν», κατεβαίνει δηλαδή ἀπό τόν οὐρανό. Ὁ Θεός μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα φωτίζει τό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί τόν ἐνισχύει νά ἀκούσει, νά δεχτεῖ, καί νά ζήσει τό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου. Τοῦτο βλέπουμε π.χ. στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου γίνεται λόγος γιά τή Λυδία. Ὁ Κύριος ἄνοιξε τή καρδιά της γιά νά προσέχει σέ ὅσα ἔλεγε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Πράξ. ιστ' 14).

Στό θέμα τῆς θείας Χάρης ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός συνεργάζονται. Ἐκεῖνο πού ὁ Θεός προσφέρει, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά τό δεχτεῖ καί νά

τό διατηρήσει. Ὁ Θεός, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, θέλει νά σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί νά γνωρίσουν τή θεία ἀλήθεια (Α΄ Τιμ. β΄ 4). Χτυπᾶ τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας, ἀλλά δέν τήν ἀνοίγει μέ τή θεία. Περιμένει νά ἀκούσουμε τή φωνή Του καί νά ἀνοίξουμε. Ἄν τό κάνουμε αὐτό, μᾶς ἐπισκέπτεται καί μέ τή Χάρη Του ἀρχίζει τό ἔργο τῆς σωτηρίας μας.

Δυό ἀντίθετες γνώμες. Ὡς πρὸς τή θεία Χάρη διατυπώθηκαν παλαιότερα δυό ἀντίθετες γνώμες: τοῦ Πελαγianiσμοῦ καί τοῦ ἀπόλυτου προορισμοῦ.

Ὁ μοναχός Πελάγιος κατά τόν 5ο αἰώνα ἰσχυρίστηκε ὅτι ἡ θεία Χάρη δέν εἶναι ἀναγκαία καί ἀπαραίτητη γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ-ἔλεγε ὁ Πελάγιος-ἦταν προσωπική. Ἐτσι τό προπατορικό ἁμάρτημα δέ φτάνει ὡς τοῦς ἀπογόνους του. Αὐτοί μποροῦν νά ζήσουν τή χριστιανική ζωή καί νά κερδίσουν τόν οὐρανὸν χωρὶς τή βοήθεια τῆς θείας Χάρης.

Ἡ γνώμη αὐτή καταδικάστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἄν ἦταν ὀρθή, ἡ σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου θά ἦταν περιττή.

Ἡ δεύτερη γνώμη τοῦ ἀπόλυτου προορισμοῦ ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τόν Ἅγιο Αὐγουστίνου. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἔσπευσαν νά τὴν ἀποδεχτοῦν. Ἡ Χάρη-λέει ὁ ἱερός Αὐγουστίνος- ἐπιτελεῖ μόνη τῆς τό ἔργο τῆς σωτηρίας. Ὁ ἄνθρωπος δέν προσφέρει τίποτε γιατί εἶναι πνευματικά νεκρός. Ὁ Θεός προορίζει τοῦς ἀνθρώπους προκαταβολικά ἄλλους γιά τὴν αἰώνια εὐτυχία καί ἄλλους γιά τὴν αἰώνια καταδίκη (ἀπόλυτος προορισμός).

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπέριψε καί τίς δυό γνώμες γιατί ὑποστηρίζουν ἀκραῖες θέσεις. Ὁραία παρατηρήθηκε ὅτι «ὁ ἄνθρωπος ψυχικῶς οὔτε ὑγιής εἶναι οὔτε νεκρός. Εἶναι ἄρρωστος. Ἡ δέ σωτηρία του εἶναι τό ἐξαγόμενον κυρίως μὲν τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ θανάτου τοῦ Σωτήρα, δευτερευόντως δέ καί τῆς σχετικῆς θελήσεως καί προσπάθειας τοῦ ἀνθρώπου» (Κ. Καλλίνικος).

Ἡ «ἐν Χριστῷ Ζωή». Ἐτσι ὀνομάζεται στίς ἐπιστολές τοῦ Παύλου ἡ χριστιανική ζωή. Εἶναι ἡ ζωή τοῦ ἀναγεννημένου Χριστιανοῦ πού μέ τή θεία Χάρη ἐγινε παιδί του Θεοῦ. Λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν (τό Χριστό), ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Ἰω. α΄ 12).

ἽΟ Χριστιανός πού δέχεται τή θεία Χάρη:

1) Ἵχει τό Θεό στήν καρδιά του, πού γίνεται κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ (Ἵω. ιδ' 23) καί 2) ἐνεργεῖ σύμφωνα μέ τίς ἐμπνεύσεις τοῦ Ἵγίου Πνεύματος (Γαλ. ε' 25). Οἱ σκέψεις του εἶναι καθαρές, ἡ καρδιά του ἄδσλη, τά λόγια του πάντοτε χαριτωμένα, ἀρτυμένα μέ τό ἀλάτι τῆς φρονήσεως. Ἵ ζωή του τόν κάνει ἀδελφό τοῦ Ἵησοῦ Χριστοῦ καί κληρονόμο τῆς αἰώνιας ζωῆς.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἵ Θεός ἐπιθυμεῖ τή σωτηρία ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Γιά τοῦτο προσφέρει σ' αὐτούς ὡς δῶρο τή θεία Χάρη. Ἵ ἄνθρωπος τό δέχεται ἡ τό ἀπορρίπτει. Στήν πρώτη περίπτωση κερδίζει τή σωτηρία του. Στήν ἄλλη τή χάνει.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Τὸ μὲν κληθῆναι καὶ καθαρθῆναι χάριτος ἦν, τὸ δὲ κληθέντα καὶ καθαρά ἐνδυσάμενον μείναι τοιαῦτα διατηροῦντα, τῆς τῶν κληθέντων σπουδῆς» (Ἵω. Χρυσόστομος P.G. 58, 650).
2. «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» (Ἵω. ιε' 5).
3. Α' Κορ. γ' 16, Γαλ. ε' 25.
4. «Τὸ πλέον αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) ἐστὶ, σχεδὸν δὲ καὶ τὸ πᾶν, ὁμως ἀφήκέ τι καὶ ἡμῖν μικρόν» (Ἵω. Χρυσόστομος, P.G. 55, 322).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Σέ ὄσους τόν δέχτηκαν (τό Χριστό), ἔδωσε ἐξουσία νά γίνουν παιδιά τοῦ Θεοῦ» (Ἵω. α' 12). Τί ὑποχρεώσεις ἔχουμε ὡς παιδιά τοῦ Θεοῦ; 2) Γιατί ἡ θεία Χάρη εἶναι δωρεά τοῦ Θεοῦ; 3) Ἵνάφερε μιά περίπτωση ἀπό τό Εὐαγγέλιο ὄπου ὁ ἄνθρωπος συννεργάζεται μέ τή θεία Χάρη καί μᾶν ἄλλη περίπτωση, ὄπου ὁ ἄνθρωπος ἀποθεῖ τή θεία Χάρη. 4) Πῶς ὁ Θεός χτυπᾶ τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ:

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

1. Ἡ φύση τῆς Ἐκκλησίας.

Πολλές φορές αναφέραμε στά μαθήματά μας τή λέξη «Ἐκκλησία». Εἶδαμε ὅτι εἶναι ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας μας. Αὐτή μᾶς ἀπευθύνει τό προσκλητήριο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι παρών στό Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καί ἀγάπης προσέλθετε».

Ὁ ἄνθρωπος πού ἀπαντᾷ στό προσκλητήριο αὐτό, γίνεται ζωντανό μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἔχει μέ τήν πίστη του καί τήν ἀγάπη του τό Χριστό στήν καρδιά του. Ἐάν αὐτό τό κάνουν καί ἄλλοι ἄνθρωποι, σχηματίζεται ἡ οἰκογένεια, ὁ λαός τοῦ Θεοῦ. Πρωτότοκος ἀδελφός σ' αὐτή τήν οἰκογένεια εἶναι ὁ Κύριος.

Τί εἶναι Ἐκκλησία. Δέν ὑπάρχει ὄρισμός τῆς Ἐκκλησίας οὔτε στήν Ἁγία Γραφή οὔτε στούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀντικείμενο γιά νά τό ὀρίσει κανεῖς καί ἀναλύσει. Εἶναι μιά κατάσταση, ἕνα γεγονός, μιά πραγματικότητα πού τή ζοῦμε. Τήν Ἐκκλησία ἀποτελοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι πού πιστεύουν ὀρθόδοξα στό Χριστό ὡς Θεό καί Σωτήρα τοῦ κόσμου. Αὐτοί εἶναι ἐνωμένοι σ' ἕνα σῶμα μέ Κεφαλή τό Χριστό. Διακρίνονται στόν κλῆρο καί τό λαό καί διοικούνται ἀπό τούς Ἐπισκόπους πού ἔχουν τήν ἀρχή τους στούς Ἀποστόλους. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀληθινή ἀνθρωπότητα.

Τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖται ἀπό δύο τμήματα. Τό ἐπίγειο, πού λέγεται καί στρατευομένη Ἐκκλησία καί τό οὐράνιο πού εἶναι ἡ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Στό πρῶτο ἀνήκουν οἱ πιστοί πού ζοῦν καί στό δεύτερο οἱ πιστοί πού κοιμήθηκαν (= ἀναπαύτηκαν μέ τό θάνατο).

Ἡ πνευματική οἰκοδομή. Τό σύνδεσμο Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας δείχνει παραστατικά ἡ συμβολική εἰκόνα τῆς οἰκοδομῆς.

Οἱ πέτρες τῆς οἰκοδομῆς συνδέονται ἡ μιά μέ τήν ἄλλη ὄχι ἐξωτερικά καί ἐπιφανειακά, ἀλλά ἐσωτερικά. Ὅλες συνδέονται μέ τόν ἀκρογωνιαῖο λίθο πού βαστάζει ὅλες τίς ἄλλες πέτρες. Τό ἀκρογωνιαῖο αὐτό λιθάρι εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τὴν εἰκόνα τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου χρησιμοποιεῖ ὁ προφήτης Ἡσαΐας στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ὁ Κύριος μιλάει πολὺ συχνὰ στοὺς Ἰουδαίους μέ τὴν αὐτὴν εἰκόνα. Τοὺς ὑπενθυμίξει ὅτι ὁποῖος πέσει πάνω σ' αὐτὸ τὸ λιθάρι, θά συντριβεῖ. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν πετάξει τὸ λίθο αὐτὸ ὡς ἀκατάλληλο γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἀπόστολοι χρησιμοποιοῦν στὸ κήρυγμά τους τὴν εἰκόνα τοῦ λίθου ποῦ ἔγινε ἀγκωνάρι καὶ στηρίζει ὅλο τὸ πνευματικὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας.

Τέλος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χρησιμοποιεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ναοῦ. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἔχει θεμέλιο καὶ στηρίγματα τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς προφῆτες καὶ τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, τὸ Χριστό. Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος μέ τὴν ἔνωσή του μέ τὸ Χριστὸ οἰκοδομεῖται καὶ γίνεται «κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι» (Ἐφεσ. β' 22).

Ἡ Ἐκκλησία, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἕνας ἀπὸ τοὺς χαρακτηρισμοὺς ποῦ χρησιμοποιεῖ ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ἡ ὀνομασία τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σῶμα Χριστοῦ». Εἰσηγητὴς αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ εἶναι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Κάθε μέλος συνδέεται μέ τὸ σῶμα καὶ ἐσωτερικά καὶ ἐξωτερικά. Οὔτε τὸ πόδι οὔτε τὸ χέρι μποροῦν νά ζήσουν μόνα τους. Ἐξαρτῶνται ἀπὸ ὅλο τὸ σῶμα κι ἔτσι ὑπηρετοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Ὅταν ἓνα μέλος ὑποφέρει, τότε τὰ ἄλλα συμπονοῦν. Αὐτὸ γίνεται γιατί ὅλα τὰ μέλη εἶναι ἐνωμένα καὶ μεταξύ τους καὶ μέ ὁλόκληρο τὸ σῶμα. Ἡ κεφαλὴ ἀποτελεῖ τὴν πηγὴ γιὰ τὸ σῶμα σύμφωνα μέ τὴν ἀρχαία θεραπευτικὴ.

Ἡ εἰκόνα τοῦ σώματος εἶναι μιά πετυχημένη καὶ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κύριος εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πιστοὶ εἶναι τὰ μέλη τοῦ Σώματος. Μέ τὸ Βάπτισμα, τὴ θεία Εὐχαριστία καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια ἐνσωματώνονται οἱ ἄνθρωποι στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνας θεανθρώπινος ὀργανισμὸς. Ὅπως στὸν Κύριο εἶναι ἐνωμένες ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση, ἔτσι καὶ στὴν Ἐκκλησία ἐνώνονται ἀναπόσπαστα δύο στοιχεῖα: τὸ θεῖο καὶ τὸ ἀνθρώπινο. Ἄς θυμηθοῦμε τὴ συνάντηση τοῦ Παύλου μέ τὸ Χριστὸ στὸ δρόμο πρὸς τὴ Δαμασκὸ. Ἡ δίωξη τῶν Χριστιανῶν ἦταν στὴν πραγματικότητά ἡ δίωξη τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Ἐφόσον ὁμοῦς ὁ «κόσμος» δὲν παραδέχεται καὶ καταδιώκει τὸ Χριστὸ, αὐτὸ ἔχει ὡς ἀπο-

τέλεσμα τῆ διώξι τῶν πιστῶν. Μᾶς τό δήλωσε ὁ Κύριος: «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν» (Ἰω. ιε' 20).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου. Εἶναι τό μυστικό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνος εἶναι ἡ Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος. Οἱ πιστοὶ εἶναι μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κα' 42, Λουκ. κ' 17, Πράξ. 6' 37-47, Κολ. γ' 3, Ἐφεσ. 6' 20-22, δ' 25, ε' 2, Α' Κορ. ιθ' 4-6, 12-27, Ἐβρ. ι' 21, Ρωμ. ιθ' 5, Γαλ. γ' 28.
2. «Εἰ μὴ Πνεῦμα παρῆν, οὐκ ἂν συνέστη ἡ Ἐκκλησία· εἰ δὲ συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, εὐδῆλον, ὅτι Πνεῦμα πάρεστι» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 61, 650).
3. «Οἱ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης πιστοὶ καὶ ὄντες καὶ γενόμενοι καὶ ἐσόμενοι ἐν σῶμα εἰσι καὶ τό ἐν τούτῳ διὰ τῶν πολλῶν συνίσταται καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς ἔστιν» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 61, 246).
4. «Μὴ γὰρ δύναται μέσον τι εἶναι κεφαλῆς καὶ σώματος κενόν; Ἐνθα ἡ κεφαλὴ ἔκει καὶ τό σῶμα· εἰ γὰρ διείργετο (=ἀποχωριζόταν), οὐκ ἂν εἴη σῶμα, οὐκ ἂν εἴη κεφαλὴ» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 62, 26).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί ἡ Ἐκκλησία συμβολίζεται μέ οἰκοδομή; 2) Ποιά εἶναι ἡ σχέση τοῦ πιστοῦ μέ τό Χριστό στήν Ἐκκλησία; 3) Γιατί ἡ εἰκόνα τοῦ σώματος εἶναι μιά πετυχημένη συμβολική εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας; 4) Νά μελετήσεις τό Ἰω. ιε' 1-8. Συνδέεται μέ τό σημερινόν σου μάθημα καί γιατί;

2. Οἱ ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι εὐστοχα διατυπωμένες στό Σύμβολο τῆς Πίστεως. Ὁμολογοῦμε πίστη «εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν».

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία. Ἡ ἐνότητα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οὐσιαστικό καί ἀπαραίτητο στοιχεῖο. Γι' αὐτήν τὴν ἐνότητα

παρακάλεσε ὁ Κύριος τὸν οὐράνιο Πατέρα Του στὴν ἀρχιερατικὴ Του προσευχή. Ἡ ἐνότητα φαίνεται πολὺ καθαρὰ στὶς εἰκόνες τῆς οἰκοδομῆς, τῆς ἀληθινῆς ἀμπέλου καὶ ἐκείνης τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης (Ἰω. ιε´ 1-8, Ἐφ. ε´ 30-32).

Ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μί α, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, πού συνενώνει καὶ ζωοποιεῖ τὴν Ἐκκλησία, εἶναι ἕ ν α. Ἐ ν α εἶναι τὸ Ἅγιο Βάπτισμα, Ἐ ν α ς εἶναι ὁ Ἄρτος τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἠλέπουμε: α) στὴν πίστη, β) στὴ Λατρεία καὶ γ) τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία καὶ διοίκηση.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐνότητα αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας διασπάστηκε. Τὸ Σχίσμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας (1054 μ.Χ.) καὶ ἡ θρησκευτικὴ Διαμαρτύρηση (1517 μ.Χ.) χώρισαν τὶς Ἐκκλησίες. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διατήρησε ἀνόθευτη τὴ χριστιανικὴ πίστη.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἅγία: Ἡ Ἐκκλησία μας στὴν οὐσία τῆς εἶναι ἁγία, γιατί:

α) Ὁ Ἅγιος Θεὸς κατοικεῖ σ' αὐτὴ καὶ τὴν ἔχει ναὸ Του.

β) Ὁ Κύριος πού εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς εἶναι Ἅγιος. Αὐτὸς ἔχυσε τὸ Ἄχραντο Αἷμα Του γιὰ νὰ τὴν ἀγιάσει καὶ «παραστήση αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον...μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Ἐφ. ε´ 26-27).

γ) Ἡ δύναμη πού ζωογονεῖ τὴν Ἐκκλησία, εἶναι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

δ) Τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ἁγιο. Δέν πρέπει νὰ δίνεται σ' ἐκείνους πού τὸ περιφρονοῦν.

ε) Τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἅγια. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Λατρεία πού ἔχει κέντρο τῆς τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ ἀγιότητα τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται καὶ στὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μέσα στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μιμήθηκαν τὸ Χριστό. Εἶναι οἱ Ἅγιοι πού εἶναι πρότυπά μας.

Ἐπὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ σαπρὰ (=σάπια) μέλη στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὰ δέν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ μολύνουν τὴν καθαρότητα καὶ ἀγιότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀγιότητα πρέπει νὰ εἶναι ἐπιδίωξη ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Καθολικὴ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Καθολικὴ γιὰ δύο λόγους α) Καλεῖ στοὺς κόλπους τῆς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ

θέλει νά τούς ενώσει μέ τό Χριστό καί β) κατέχει τήν καθολική ἀλήθεια δηλαδή τήν δλόκληρη Ἀλήθεια, πού ὁμοιόμορφα καί ἀδιάκοπα προσφέρει στους ἀνθρώπους. Ὁ ὅρος λοιπόν «Καθολική» σημαίνει ὀρθόδοξη. Ὁραία τονίζει αὐτά ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων: «Λέγεται καθολική (ἡ Ἐκκλησία) ἀπό τό γεγονός ὅτι ὑπάρχει σ' ὅλη τή γῆ ἀπό τή μιᾶ ἄκρη στήν ἄλλη· ἀπό τό γεγονός ὅτι διδάσκει καθολικά καί ἀδιάκοπα ὅλα τά δόγματα πού πρέπει νά γνωρίζουν οἱ ἀνθρώποι...» (Κατήχησις 18, 23).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἀποστολική. Ἡ Ἐκκλησία λέγεται Ἀποστολική γιατί ἔμεινε σταθερά καί ἀκλόνητα πιστή στή διδασκαλία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ ἀποστολικότητα φαίνεται: α) Στή διδασκαλία τῆς πίστεως. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό στόμα τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀποστόλων. β) Στήν ἀδιάκοπη διαδοχή τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἀπό τούς Ἀποστόλους. Οἱ Ἀπόστολοι δηλαδή χειροτόνησαν καί ἐγκατέστησαν τούς πρῶτους Ἐπισκόπους, πρεσβύτερους καί διακόνους, πού εἶναι ἀποσταλμένοι γιά τή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου στόν κόσμο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική. Τίς ιδιότητες αὐτές καθορίζουν ἡ προέλευση καί ἡ ἀποστολή τῆς στόν κόσμο.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κδ' 14, Μάρκ. ιατ' 15, Λουκ. κδ' 47, Ἰω. ιδ' 26, Πράξ. α' 8, Α' Κορ. ι 17, ιβ' 27, Ρωμ. ιβ' 4-5, Ἐφεσ. α' 22-23, δ' 4 ἔξ. Κολ. α' 18, β' 19.
2. «Ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἐκεῖ καί τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί ὅπου τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ καί ἡ Ἐκκλησία καί πᾶσα χάρις (*Εἰρηναῖος*, P.G. 7, 96).
3. «Θρόνον Χριστοῦ ἐννοεῖ τὴν Ἐκκλησίαν· ἐπαναπαύεται γὰρ αὐτῇ. Ἔσται οὖν, φησὶν, ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ καταστράπτουσα καί φωτίζουσα τὴν ὑπ' οὐρανὸν καί μένουσα διηνεκῶς ὡς ἡλιος καί ἡ σελήνη» (*Μ. Ἀθανάσιος*, F.G. 27, 392).
4. «Οὐδὲν Ἐκκλησίας ἰσχυρότερον... τοῦ οὐρανοῦ ὑψηλότερα καί τῆς γῆς πλατυτέρα... οὐδέποτε γηρᾶ ἀλλ' αἰεὶ ἄκμαζεν... τὸ στερρὸν καί ἀσάλευτον δηλοῦσα ἡ Γραφή ὁρος αὐτὴν καλεῖ (*Ἰω. Χρυσόστομος*, P.G. 52, 397).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Τι θά απαντούσες στην κατηγορία ότι καί στην Ἐκκλησία υπάρχουν κακοί ἄνθρωποι; (Νά βοηθηθεῖς ἀπό τούς στίχους: Ματθ. ιγ' 24–30, 36–43. 2) Ἀπό πού φαίνεται ἡ καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας; 3) «Δέν μπορεῖ νά ἔχει τό Θεό πατέρα του, ἐκεῖνος πού δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία μητέρα του» (Ἅγιος Κυπριανός). Τι σημαίνουν τά λόγια αὐτά; 4) Γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι στήν οὐσία τῆς ἀ γ ί α ;

3. Ὁ σκοπός καί τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός βεβαίωσε τούς Μαθητές Του: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή» (Ἰω. ιδ' 6). Ὁ Κύριος εἶναι ἡ ὁδός πρὸς τό Θεό – Πατέρα, ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια καί ἡ πραγματική ζωή καί σωτηρία. Ὅλα αὐτά τά εἶδαμε στά προηγούμενα μαθήματα, ὅταν μιλήσαμε γιά τό ἔργο τοῦ Κυρίου.

Αὐτό τό ἔργο Του ὁ Κύριος μετάδιδίδει στήν Ἐκκλησία. Παρόλο πού τό σωτήριο ἔργο τοῦ Κυρίου εἶναι ἐνιαῖο καί ἀδιάσπαστο, τό διακρίνουμε σέ τρεῖς βασικούς τομεῖς:

α) Ἡ Ἐκκλησία διδάσκει τήν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, τό Εὐαγγέλιο, τήν ἀλήθεια, πού σώζει τόν ἄνθρωπο. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη... διδάσκοντες αὐτούς...» (Ματθ. κη' 18–20).

β) Ἡ Ἐκκλησία ποιμαίνει τά λογικά πρόβατα τοῦ Χριστοῦ (Ἰω. κα' 16–17).

γ) Ἡ Ἐκκλησία ἀγιάζει τή ζωή τῶν πιστῶν μέ τά διάφορα ἀγιαστικά μέσα (Μυστήρια).

Τό διδακτικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος ἔδωσε ἐντολή στοὺς Μαθητές Του νά κηρύξουν τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀπόστολοι μετά τήν Πεντηκοστή ἔδωσαν μεγάλη προσοχή στό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Γιατί πῶς θά πιστεύσει ἓνας στό Χριστό, χωρίς νά ἀκούσει γι' Αὐτόν; Καί πῶς θά ἀκούσει, ἂν δέν ὑπάρχει ὁ κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου;

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς μᾶς παρουσιάζει τή θαυμαστή ζωή τῶν πρώτων Χριστιανῶν, πού μέσα σέ μιά κοινωνία ἀγάπης ἦταν προσηλωμένοι μέ πιστότητα:

α) «τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων»,

β) «τῇ κοινωνίᾳ καί τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου» καί

γ) «ταῖς προσευχαῖς» (Πράξ. β' 42).

Οί Ἀπόστολοι μέ τό κήρυγμά τους δέ δίδασκαν ἀνθρώπινη σοφία καί ἐπιστήμη. Κήρυτταν «Χριστόν ἔστανρωμένον... Θεοῦ δύναμιν καί Θεοῦ σοφίαν» καί ἐπιθεβαίωναν τή δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού χαρίζει καί καλλιιεργεῖ τήν πίστη.

Τό Ἅγιο Πνεῦμα φύλαξε τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας ἀνόθευτη καί ἀκλόνητη. Οἱ Ἀπόστολοι, ἐπειδή εἶχαν συναίσθηση τῆς προσφορᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γράφουν στήν ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων: «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν...» (Πράξ. ιε' 28).

Οἱ Ἀπόστολοι παρέδωσαν τήν πραγματικότητα αὐτή στούς διάδοχους των: τούς Ἐπισκόπους, τούς πρεσβυτέρους καί τό πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία μας στίς διάφορες κακοδοξίες τῶν αἰρετικῶν προβάλλει καί διατυπώνει τήν ἀλάνθαστη Ἀποστολική διδασκαλία. Οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι μέ τήν ἔμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διατύπωσαν στίς ἀποφάσεις τους τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές εἶναι ἀλάνθαστες καί ἀμετάβλητες. Εἶχαν τήν ἔγκριση ὁλόκληρου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τῶν κληρικῶν καί τῶν λαϊκῶν.

Τό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος ὀνομάζει τόν Ἐαυτό Του καλό Ποιμένα, πού θυσιάζεται γιά τά λογικά πρόβατα. Ἡ ἐξουσία τοῦ Κυρίου εἶναι ἀδιάσπαστα ἐνωμένη μέ τήν ὑπηρεσία, τή θυσία Του:

Τήν ποιμαντική ἐξουσία παρέδωσε ὁ Κύριος στούς Ἀποστόλους. Αὐτοί ποίμαναν τήν Ἐκκλησία σύμφωνα μέ τό ὑπόδειγμα τοῦ Κυρίου. Οἱ Ἀπόστολοι μεταβιβάξουν τήν πνευματική τους ἐξουσία στούς Ἐπισκόπους πού διοικοῦν τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἐνωμένος μέ τό ποιμνίό του. Χωρίς τόν Ἐπίσκοπο πού ἐκφράζει τήν ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει Ἐκκλησία. Οἱ Ἐπίσκοποι στό ἔργο τους ἔχουν βοηθοῦς τούς πρεσβυτέρους καί τούς διακόνους, πού μόνο αὐτοί ἔχουν δικαίωμα νά χειροτονήσουν.

Τό ποιμαντικό ἔργο τῶν κληρικῶν εἶναι δύσκολο. Ἀπαιτεῖ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες. Ἀλλά καί οἱ λαϊκοί ἔχουν μεγάλη εὐθύνη γιατί εἶναι ἀπαραίτητο νά βοηθοῦν καί νά συντρέχουν τούς κληρικούς στό ποιμαντικό ἔργο τους.

Τό ἔργο τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἀκολουθεῖ τά ἴχνη

του Χριστού. Ἐτσι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας πού εἶναι ἀνήσυχος καί ἀνικανοποίητος, θά αἰσθανθεῖ τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στήν Ἐκκλησία. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας βοηθοῦν τούς ἀνθρώπους νά συνδεθοῦν προσωπικά μέ τήν Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, τόν Ἰησοῦ Χριστό καί ἐπομένως μέ ὅλα τά ἄλλα μέλη τῆς.

Τό ἁγιαστικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Τό θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἁγιασμός τῶν ἀνθρώπων. Αὐτός γίνεται στήν Ἐκκλησία.

Τό Ἅγιο Βάπτισμα μᾶς κάνει παιδιά τῆς οἰκογένειας τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἁγιάζει μέ τά Μυστήρια Τῆς ἰδίως μέ τά Μυστήρια τῆς Μετάνοιας καί τῆς θείας Εὐχαριστίας. Αὐτά εἶναι ὁ κεντρικός ἄξονας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας Λατρείας.

Μέσα στή Λατρεία ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννιέται πνευματικά, μεγαλώνει, ἀναπτύσσεται καί τελικά παραδίδεται στό Θεό, ὅταν ἀναχωρεῖ ἀπό αὐτό τόν κόσμο.

Ἐχει παρατηρηθεῖ ὅτι δύσκολα ὁ ἄνθρωπος συνδέεται μέ τούς ἄλλους καί μέ τό Θεό. Ἡ θεία Λατρεία εἶναι γι' αὐτό ἀπαραίτητη. Ἐκεῖνη μᾶς ξεκουράζει, μᾶς ἀνυψώνει στό Θεό, μᾶς ὀπλίζει γιά τόν καθημερινό ἀγώνα, προσφέρει τό ζωοποιό Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Κυρίου.

Ἁγιασμός λοιπόν σημαίνει: ἡ ζωή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νά διαποτίζει ὀλόκληρη τήν προσωπική καί κοινωνική μας ζωή. Ἐτσι ἡ ζωή μας θά ἔχει τή σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀστείρευτη δεξαμενή τῆς πραγματικῆς καί αἰώνιας ἀγάπης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Ἐκκλησία διδάσκει, ποιμαίνει καί ἁγιάζει τούς πιστούς. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται στήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἀποστολική Παράδοση. Οἱ Ἐπίσκοποι μέ τή βοήθεια τῶν ἱερέων καί τῶν διακόνων ποιμαίνουν τούς πιστούς καί τούς ἁγιάζουν.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Πραξ. στ' 1-6, η' 5-13, Α' Τιμ. στ' 4, Κορ. β' 4 ἐξ. Ἐφεσ. β' 19, Κολ. γ' 12, Α' Θεσ. ε' 23, Α' Πέτρ. γ' 15.
2. (Ἡ Ἐκκλησία) οὐκ ἔστιν ἀρχόντων τύφος, οὐδὲ ἀρχομένων δουλοπρέπεια, ἀλλά

ἀρχὴ πνευματικῆ, τούτῳ μάλιστα πλεονεκτοῦσα, τῷ τὸ πλεόν τῶν πόνων... οὐ τὰς τιμὰς πλείους ἐπιζητεῖν» (*Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 61, 527*).

3. Τοὺς διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστόν... τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον Θεοῦ καὶ ὡς σύνδεσμον τῶν Ἀποστόλων... τὸν ἐπίσκοπον, ὄντα τύπον τοῦ πατρὸς... καὶ χωρὶς τούτων... ἐκκλησία οὐ καλεῖται» (*Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ΒΕΠΕΣ 2, 272*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιό εἶναι τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος πού παρέδωσαν οἱ Ἀπόστολοι στὴν Ἐκκλησία; 2) Γιατί ὁ ἄνθρωπος δύσκολα ἀκούει τὸ Εὐαγγέλιο; 3) Πῶς διαφυλάσσεται ἀνόθευτη ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας; 4) Ποιά εἶναι ἡ σημασία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ:

Η ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΖΩΗ

1. Ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ μερική κρίση του.

Τό μυστήριο τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος εἶναι ὁ κλῆρος ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Πῶς ὁμῶς τόν ἀντιμετωπίζουν οἱ ἄνθρωποι; Πολλοί ἐνῶ γνωρίζουν ὅτι θά πεθάνουν, προσπαθοῦν νά μεταθέσουν τό θάνατο. Ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζει μεγάλο φόβο, ἀγωνία καί ἀνησυχία, ὅταν σκέφτεται τήν ὥρα τοῦ θανάτου του. Αὐτό δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος θέλει νά ζεῖ πάνω στή ἡ ὅσο εἶναι δυνατό περισσότερο. Καί αὐτό εἶναι πολύ φυσικό.

Ξέρομε ἀπό τά πρόηγούμενα μαθήματα ὅτι ὁ Θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο τή δυνατότητα νά μὴν πεθάνει. Ὁ θάνατος εἶναι τιμωρία, ὄχι μόνο ἓνα βιολογικό γεγονός. Εἶναι συνέπεια τῆς ἁμαρτίας. Αὐτή τήν ἁμαρτία θυμίζον καί οἱ αἰτίες τοῦ θανάτου: οἱ ἀρρώστιες, οἱ θλίψεις, οἱ πόνοι. Ἐξάλλου ἔχουμε μέσα μας ἰσχυρή τήν ἐπιθυμία γιά μιά ἀτέλειωτη ζωή. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό;

Ὁ θάνατος καί τό αἰώνιο μέλλον. Τό παρόν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀξία μόνο ἂν συνδεθεῖ μέ τό μέλλον του. Ὁ μαθητής π.χ. δέχεται τίς δυσκολίες καί τούς μόχθους τῆς μορφώσεώς του γιατί θέλει νά ἐξασφαλίσει μιά ἀνετη καί χαρούμενη μελλοντική ζωή. Ἡ εὐχαρίστηση τοῦ παρόντος προέρχεται ἀπό τή σκέψη ὅτι θά ἐξασφαλισθεῖ τό ἀγνωστο μέλλον. Ὁ πατέρας χαίρεται, ὅταν ἀγωνίζεται νά ἐξασφαλίσει ἓνα ἄνετο μέλλον στό παιδί του. Ὁ ὑπάλληλος ἀρχίζει τή σταδιοδρομία του μέ τήν ἐλπίδα τῆς μελλοντικῆς προαγωγῆς του.

Δέν εἶναι λοιπόν δυνατόν νά ἀπομονωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό μέλλον του πού συνδέεται μέ τήν ἔννοια τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ. Ἄν συμβεῖ κάτι τέτοιο, τότε κάθε ἀνάπτυξη καί προαγωγή τοῦ ἀνθρώπου πρέπει ὀπωσδήποτε νά σταματήσει.

Τό ἴδιο ἀκριδῶς συμβαίνει καί μέ τήν πνευματική ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖνος πού δέν πιστεύει στό Χριστό, αὐτός προσπαθεῖ νά διαγράψει ἀπό μέσα του τό αἰώνιο μέλλον του. Τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς διαγωγῆς εἶναι ὁ φόβος τοῦ θανάτου.

Ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται συχνά τό θάνατο γιατί φοβάται τήν ἀγνω-

στη χώρα του μέλλοντος. Ἡ ἐπιστροφή ἀπὸ ἐκεῖ εἶναι ἀδύνατη. Φοβᾶται τὸ θάνατο γιατί δέ θέλει νά ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῶν πράξεών του. Τελικά τὸ μυστήριο τοῦ θανάτου ρυθμίζει τὴ σκέψη καὶ τίς ἐνέργειες τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ θάνατος κανονίζει τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸ Θεό.

Ἡ γέφυρα τῆς ζωῆς. Ὁ Χριστιανός ξέρει καλά τὴ σημασία τοῦ θανάτου, γιατί ἀναγνωρίζει τὴν ἁμαρτία του ἐμπρὸς στοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νά ζήσει αἰώνια. Αὐτό μόνο ὁ Θεός μπορεῖ νά δώσει. Αὐτός μᾶς χαρίζει καὶ πάλι τὴ ζωὴ μέ τὸ σταυρικό θάνατο τοῦ Κυρίου.

Ὁ Κύριος δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τὸ θάνατο. Καὶ ὅμως ὑποτάσσεται σ' αὐτόν γιατί θέλει νά σώσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ κράτος τοῦ θανάτου. Ἡ ἐξουσία Του ἀπέναντι στοῦ θάνατο φαίνεται ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν. Ἡ ἔνδοξη Ἀνάστασή Του κατάργησε ὀλοκληρωτικά τὸ κράτος τοῦ θανάτου.

Ἔτσι ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου γίνεται ἡ γέφυρα γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ. Μέ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου ἀνοίγεται ὁ δρόμος πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ἡ κυριαρχία τοῦ Σατανᾶ, ἔχει καταργηθεῖ. Γιὰ τὸ Χριστιανό ὁ θάνατος ἔχει χάσει τὴ δύναμή του. Ὁ θάνατος γι' αὐτόν εἶναι ἡ τελικὴ παράδοσι τοῦ ἑαυτοῦ του στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστιανός ἔχει τὴν πεποίθησι ὅτι δημιουργήθηκε γιὰ κάτι καλό, ἀληθινό καὶ ὁμορφο.

Ἡ μερική κρίσι τοῦ ἀνθρώπου. Μέ τὸ θάνατο τελειώνει ἡ ἐπίγεια ὁδοιοπορία τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή ὁ δῖος του πάνω στή γῆ. Ἀρχίζει ὅμως μιά νέα, μιά ἐντελῶς διαφορετικὴ ζωὴ. Ὁ θάνατος εἶναι ὁρόσημο γιὰ τὸν ἄνθρωπο: ἢ θά μείνει κοντὰ στοῦ Θεοῦ ἐνωμένος μαζί Του ἢ θά ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς. Μέ τὴν τελευταία ἀπόφασι χάνεται καὶ ἡ δυνατότητα τῆς μετάνοιας.

Ὁ Κύριος μᾶς ὑπογραμμίζει αὐτὰ μέ τὴν παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾶ στοὺς Χριστιανούς νά ἐργάζονται τὸ ἀγαθό, ὅσο θρῖσκονται στὴν παρούσα ζωὴ. Μέ τὸ θάνατο ἀρχίζει ἡ μερική κρίσι τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ὀνομάζουμε μερική γιὰ νά τὴ διακρίνουμε ἀπὸ τὴ γενική κρίσι, δηλαδή τὴ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὸ χρονικό διάστημα πού μεσολαβεῖ, ὁ «κοιμηθεὶς» ἄνθρωπος θρῖσκεται σὲ μιά μέση κατάστασι. Ἀνάλογα μέ τίς πράξεις τῆς ζωῆς του πορεύεται ἢ τὴ ζωὴ τῆς μακαριότητος ἢ τὴ

ζωή της ἀτέλειωτης θλίψεως καὶ ὀδύνης. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ζωὴ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δευτέρα ἡ στέρηση αὐτῆς τῆς εὐφροσύνης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἐὸ θάνατος κλείνει τὴν προσωρινὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀνοίγει τὴν αἰώνια. Ἡ μερικὴ κρίση ποῦ ἀκολουθεῖ, εἶναι πρόξενος τῆς ζωῆς τοῦ Παραδείσου ἢ τῆς κολάσεως.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Γεν. δ' 16 ἔξ. Μάρκ. ε' 22-43, Λουκ. ζ' 11-17, Ἰω. ιδ' 2 ἔξ., ρωμ. ε' 12-21, Α' Κορ. ιε' 15, 54-57, Β' Κορ. ε' 1-10.
2. «Ὅντως φοβερώτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, πῶς ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος διαίως χωρίζεται ἐκ τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς συμφυΐας ὁ φυσικώτατος δεσμός, θείῳ βουλήματι ἀποτεμέναι...» (*Ὑμνος ἀπὸ τῆς Νεκρώσεως Ἀκολουθία*).
3. «Τῆς μετανοίας καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ὁ παρὼν ἐστὶ καιρὸς, ἐν δὲ τῶ μέλλοντι αἰῶνι ἡ δικαία κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις... μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν οὐκ ἐστὶ καιρὸς κατορθωμάτων, τοῦ Θεοῦ τὸν παρόντα καιρὸν ἐπιμετρήσαντος εἰς ἐργασίαν τῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐαρέστησιν» (*Μ. Βασίλειος Ρ.Γ. 31, 700, 701*).
4. «Ὁ παρὼν βίος πολιτείας ἐστὶ καιρὸς, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν κρίσις καὶ κόλασις» (*Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 57, 416*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Πῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεῖ ὁ Χριστιανὸς τὸ θάνατο; 2) Ποιὸ εἶναι τὸ νόημα τοῦ στίχου Ἰω. ια' 25; 3) Τί μᾶς προσφέρει ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου στὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου; 4) Νά μελετήσεις τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 κείμενο. Τί θέλει μὲ τὸ στοχασμὸ του νὰ ἐκφράσει ὁ ὕμνογράφος Δαμασκηνός;

2. Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου.

«**Εγὼ εἶμι τὸ Α καὶ τὸ Ω**». Ὁ Κύριος εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος δόλοκληρης τῆς δημιουργίας. Εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ὑπῆρχε πρὶν δημιουργηθῆ ὁ κόσμος. Ἡ ἐπιβλητικὴ εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορα παρουσιάζει τὸν Κύριο ὡς Δημιουργό, Κυρίαρχο καὶ Σωτήρα τοῦ κόσμου. Ὁ Κύριος εἶναι «ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ» (*Ἀποκ. α' 8*).

Ἡ πρώτη παρουσία τοῦ Κυρίου στὸν κόσμο ἦταν κρυμμένη στὴν

ἀφάνεια καί τήν ταπείνωση. Ἡ δευτέρα παρουσία Του θά εἶναι καί ἐπιφανής καί ἔνδοξη.

Ὁ χρόνος τῆς δευτέρας ἐμφανίσεως τοῦ Κυρίου μᾶς εἶναι ἄγνωστος. Ὁ Κύριος ὅταν ρωτήθηκε σχετικῶς, ἀπάντησε ὅτι ἐκτός ἀπό τό Θεό κανεῖς δέ γνωρίζει τήν ἡμέρα καί τήν ὥρα ἐκεῖνη. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ χρόνος τῆς δευτέρας παρουσίας δέν ἐνδιαφέρει τούς ἀνθρώπους. Ὁ Κύριος ὁμως θέλει τούς ἀνθρώπους προετοιμασμένους. Γι' αὐτό χρησιμοποιοῦν θαυμάσιες εἰκόνες, ὅπως π.χ. τήν παραβολή τῶν δέκα παρθένων, τήν εἰκόνα τοῦ κλέπτη, κ. ἄ.

Τά σημεῖα τῆς δευτέρας παρουσίας.

α) Ὁ Ἰησοῦς Χριστός θά ρθεῖ ὅταν τό Εὐαγγέλιο θά κηρυχθεῖ σ' ὅλο τόν κόσμο.

β) Ὁ ἐκλεκτός λαός τοῦ Ἰσραήλ θά ἐπιστρέψει στό Σωτήρα Χριστό πιστεύοντας σ' Αὐτόν.

γ) Ὁ Σατανάς θά ἐμφανισθεῖ ὡς ὁ Ἀντίχριστος. Στήν πρώτη παρουσία τοῦ Κυρίου ὁ Σατανάς προσπάθησε νά ἐμποδίσει τήν εἴσοδο τοῦ Κυρίου στό δημόσιο ἔργο Του. Πρῖν ἀπό τή δευτέρα παρουσία, θά προσπαθήσει νά ἐμποδίσει τήν ἐξάπλωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

δ) Πόλεμοι, πείνα, ἀσθένειες, φυσικές καταστροφές, διώξεις τῶν πιστῶν καί τῶν δικαίων ἀνθρώπων θά προετοιμάσουν τή δευτέρα παρουσία.

Ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Εἶναι ἡ δάση τῆς πίστεώς μας. Ὁ Κύριος ἀντίθετα πρὸς τούς Σαδδουκαίους πού δέν πίστευαν στήν ἀνάσταση, διαβεβαιώνει ὅτι θά ρθεῖ ὥρα πού ὅλοι ὅσοι θά βρῖσκονται στά μνημεῖα, θά ἀκούσουν τή φωνή τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί θά ἀναστηθοῦν.

Οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν ὡς κεντρικό σημεῖο στό κήρυγμά τους τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καί τήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό θεμέλιο καί ἡ ἐγγύηση τῆς δικῆς μας ἀναστάσεως. Τό σῶμα πού θά ἀγασηθεῖ, βασικά θά εἶναι τό ἴδιο μέ ἐκεῖνο πού φοροῦσαμε πρῖν ἀπό τό θάνατό μας. Καί ὁμως! Θά ἔχει κάτι τό νέο, θά εἶναι μεταμορφωμένο καί πνευματικό. Θά εἶναι ἄφθαρτο καί ἀθάνατο. Δέ θά χρειάζεται ὑλικές τροφές καί θά εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπό τίς γήινες ἀνάγκες. Ὁ Κύριος χαρακτηρίζει τό ἀναστημένο σῶμα ἔνδοξο

γιατί αντικατοπτρίζει τη λαμπρότητα της ψυχής. Καί τά σώματα τῶν ἁμαρτωλῶν θά εἶναι ἄφθαρτα, ἀλλά δέ θά εἶναι ἔνδοξα. Θά ὑπομένουν αἰώνια τίς τιμοφρίες τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἡ τελική κρίση. Μετά τήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν ἀκολουθεῖ ἡ τελική κρίση. Ἡ κρίση τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται σέ τοῦτο: Ὁ Χριστός εἶναι τό Φῶς τοῦ κόσμου. Θέλησε νά φωτίσει τούς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἀγάπησαν μᾶλλον τό σκοτάδι παρά τό φῶς. Ὁ Κύριος κατά τήν πρώτη παρουσία Του δέν ἤρθε γιά νά κρίνει τόν κόσμο, ἀλλά γιά νά τόν σώσει. Στή δευτέρα παρουσία ὁ Θεός—Πατέρας θά παραδώσει τήν τελική κρίση στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό πού θά ἐκδώσει τήν τελική Του ἀπόφαση.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἀπόκτησαν προσωπικό σύνδεσμο μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό θά ἀπολαύσουν τή δόξα καί τή χαρά τοῦ Κυρίου. Ἀντίθετα, ἐκείνοι πού ἔζησαν μακριά ἀπό τό Θεό, θά ἀποχωριστοῦν ὀριστικά ἀπό τόν Κύριο. Αὐτό ὅμως σημαίνει αἰώνια κόλαση.

Οἱ παραβολές τῶν ξιζανίων, τῆς σαγήνης, τῶν μωρῶν καί τῶν φρόνιμων παρθένων, τῶν βασιλικῶν γάμων καί τοῦ ἄπιστου οἰκονόμου μιλοῦν γιά τήν τελική κρίση καί τήν ὀριστική ἐπικράτησή της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Κύριος μέ τήν πρώτη παρουσία Του δίδαξε καί κάλεσε κοντά Του ὄλους τούς ἀνθρώπους. Μέ τή δευτέρα καί ἔνδοξη παρουσία Του θά τούς κρίνει. Πρῶν ἀπό τήν τελική κρίση ὀρισμένα σημεῖα θά τήν προαναγγείλουν. Ἡ τελική κρίση εἶναι ἡ ὀριστική ἀμοιβή ἢ τιμοφρία τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κδ' 3, 24-43, κε' 31, Μάρκ. ιγ' 32, Λουκ. ιθ' 35 ἔξ., Α' Θεσ. β' 19, Ἀποκ. θ' 1-9, Α' Κορ. ιε' 1 ἔξ., Κολ. γ' 3, Ἰω. ε' 22, Ψαλμ. 104, 7.
2. «Ὁ ἄσπερ καί ἡ ὕελος ἐξ ἄμμου μὲν ἐστίν, οὐκέτι δὲ ἄμμος, ἀλλ' ἕτερόν τι παρ' ἐκεῖνο ἀφ' οὗ γέγονε· καί ὁ στάχυς ἀσαύτως οὐκέτι κόκκος, ἀλλὰ στάχυς ἕτερόν τι παρὰ τὸν κόκκον· οὕτω καί ἐν τῇ ἀναστάσει βέλτιον τὸ σῶμα μετασκευάζεται» (Θεόδωρος Μομφραεστίας).
3. «Τὴν ὥραν τῆς ἐτάσεως (= ἐξετάσεως) καί τῆς φρικτῆς ἐλεύσεως τοῦ φιλανθρώπου δεσπότη κατανοῶν, ὄλων τρέμω καί σκυθρωπιάζων κράζω σοι· Κριτά μου δικαιο-

ότατε καὶ μόνε πολυέλεε, μετανοοῦντά με δέξαι τῆς Θεοτόκου πρεσβείαις» (Ἑυμολογία Ἀπόκρως).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποιά σημεία καὶ πῶς μᾶς προετοιμάζουν γιὰ τὴ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου μας; 2) Τί σοῦ ὑπενθυμίζει ἡ εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορα Χριστοῦ; 3) Γιατί διαβάζεται στὴν ἐκκλησία ἡ περικοπὴ Ματθ. κε' 31-46 τὴν Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρως; Ἐχει ἰδιαίτερη σημασία; 4) «Ἡ ἐπίγεια ζωὴ μας εἶναι ὁ προθάλαμος τῆς αἰωνιότητος». Τί σημαίνει αὕτη ἡ φράση;

3. Ἡ κοινωμία τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ κοινωμία τῶν Ἀγίων. Ἡ ἀγάπη χαρακτηρίζει τὸ γνήσιο μαθητὴ τοῦ Κυρίου. Ἡ ἔνωσή του μὲ τὸ Χριστὸ τρέφει τὴν ἀγάπη αὐτῆ. Ὅταν ὁμως ὁ ἄνθρωπος δὲ συνδέεται μὲ τὸ Χριστό, τότε οἱ σχέσεις του μὲ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους δὲν εἶναι ἄρμονικὲς καὶ εἰρηνικὲς.

Ἐκτός ἀπὸ τὸν Κύριο, ὑπόδειγμα κοινωμίας ἀγάπης παρουσιάζουν οἱ Ἅγιοι. Ὅταν τιμοῦμε τοὺς Ἀγίους, θυμόμαστε τὴ δύναμη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Χάρις Του τοὺς δυνάμωσε καὶ μὲ αὐτὴ ἔζησαν μιὰ ζωὴ πίστεως καὶ ἀγάπης. Ἡ τιμὴ λοιπὸν τῶν Ἀγίων εἶναι ταυτόχρονα καὶ προσκύνηση τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἀδύνατος ἄνθρωπος εὐκολότερα ἐπικοινωνεῖ μὲ τοὺς Ἀγίους. Τοὺς παρακαλεῖ νὰ μεσιτεύσουν στὸν Κύριο καὶ γιὰ τὴ δικὴ του πνευματικὴ προκοπὴ.

Ἡ κοινωμία τῶν Ἀγίων μᾶς βοηθεῖ νὰ καταλάβουμε τὸ σύνδεσμο πού ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν πού ζοῦν καὶ ἐκείνων πού κοιμήθηκαν. Οἱ πρῶτοι εἶναι οἱ στρατιῶτες τῆς πίστεως καὶ οἱ δεύτεροι οἱ θριαμβευτὲς τῆς. Στὴ θεία Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ εὐχές ζητοῦν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ κοινωμία τοῦ οὐρανοῦ. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία κι ὁ κόσμος ὅπως θὰ γίνουν μετὰ τὴ δευτέρα παρουσία. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀρχίζει βέβαια ἀπὸ τὴ γῆ. Ἡ σύγκριση ὁμως τῆς ζωῆς αὐτῆς μὲ τὴν οὐράνια δόξα δὲν εἶναι δυνατὴ.

Ἡ κοινωμία τοῦ οὐρανοῦ εἶναι γιὰ μᾶς πραγματικὸ μυστήριον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συγκρίνει τὸν παρόντα κόσμο μὲ τὸν κόσμο τοῦ οὐρανοῦ. Στὴ ζωὴ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ μας γνώση εἶναι περιορισμένη.

Οἱ προφῆτες μᾶς ἀποκάλυψαν ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ρθει ἡ τέλεια γνώση μέ τῆ ζωῆ στόν οὐρανό, τότε τό μερικό καί ἀτελές θά καταργηθεῖ. Τώρα βλέπουμε ἀμυδρά μέσα ἀπὸ ἕνα μετάλλινο καθρέπτη. Πολλά αἰνίγματα πού μένουν, δέν μποροῦμε νά ἐξηγήσουμε. Τότε ὁμως θά τὰ δοῦμε ὅλα «πρόσωπον-πρός πρόσωπον».

Γιά τῆ δόξα τοῦ οὐρανοῦ μόνο μέ εἰκόνες καί παραβολές εἶναι δυνατό νά μιλά ὁ ἄνθρωπος. Ὅλα ὁμως αὐτά δέν εἶναι σέ θέση νά μᾶς διηγηθοῦν καί παραστήσουν «ἄ ὀφθαλμός οὐκ οἶδε καί οὓς οὐκ ἤκουσε καί ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α΄ Κορ. β΄ 9).

Ἡ κοινωνία μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ πιστός σάν ζωντανό μέλος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τώρα ἀλλά καί ὅταν πεθάνει, προγεύεται τὴν ὀριστική ἐπικοινωνία του μέ τόν Κύριο. Ἡ κοινωνία αὐτὴ μέ τόν Κύριο συμβολίζεται στήν Καινὴ Διαθήκη μ' ἕνα δεῖπνο

Ἡ συμμετοχὴ μας στό δεῖπνο αὐτό εἶναι οὐσιαστική καί προσωπική. Ὁ πιστός ἀξιῶνεται μετὰ τό θάνατο νά βλέπει καί νά προσκυνεῖ συνεχῶς τό Θεό. Τό ἴδιο κάνουν καί οἱ ἄγγελοι. Δοξολογοῦν ἀκατάπαυστα τόν Τριαδικό Θεό.

Στὴ θεία Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὕμνοι, ἡ δοξολογία καί οἱ εὐχές τοῦ ἱερέα μᾶς μεταφέρουν στό οὐράνιο θυσιαστήριον. Ἡ δοξολογία μας ἐνώνεται μ' ἐκείνην τῶν Ἁγίων καί τῶν ἀγγέλων.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς νά ἀποκτήσουν «νοῦν Χριστοῦ» καί νά αἰχμαλωτίζουν κάθε σκέψη τους στήν ὑπακοή τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό σημαίνει κοινωνία μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, πού ὀλοκληρώνει τόν ἄνθρωπο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ θάνατος μεταθέτει τόν πιστό Χριστιανό ἀπὸ τῆ γῆ στόν οὐρανό. Ἐκεῖ γίνεται συμπολίτης τῶν Ἁγίων. Ἀξιῶνεται ἀκόμη νά ἀπολαμβάνει ἐκεῖνα πού ἐτοίμασε ὁ Θεός γιά ἐκείνους πού Τόν ἀγαποῦν.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ματθ. κβ΄ 1-14, κε΄ 1-12, Λουκ. ιδ΄ 37, κγ΄ 43, Ἰω. ιδ΄ 8, Πράξ. ζ΄ 59, Ρωμ. η΄ 30, Α΄ Κορ. ιβ΄ 13, Α΄ Τιμ. α΄ 17, Ἀποκ. ε΄ 8.

2. «Ὡσπερ οἱ βλέποντες τὸ φῶς ἐντὸς εἰσι τοῦ φωτὸς καὶ τῆς λαμπρότητος αὐτοῦ μετέχουσιν, οὕτως οἱ βλέποντες τὸν Θεὸν ἐντὸς εἰσι τοῦ Θεοῦ μετέχοντες αὐτοῦ τῆς λαμπρότητος.... μετοχή δὲ Θεοῦ εἰσι τὸ γινώσκειν Θεὸν καὶ ἀπολαύειν τῆς χρηστότητος αὐτοῦ». (Εἰρηναῖος, P.G. 7, 1035).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ποιά σχέση υπάρχει μεταξύ τῶν Χριστιανῶν πού εἶναι στρατευμένοι στή γῆ καί ἐκείνων πού θριαμβεύουν στούς οὐρανοῦς; 2) Ποιά ἀλήθεια ἐκφράζει τό Λουκ. 16' 37; 3) «Καί ζῶν τῷ μέλλοντος αἰῶνος». Ἀνάπτυξε μέ λίγα λόγια τό 12ο αὐτῶ ἀρθρο τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. 4) Τί εἶναι οὐράνια εὐτυχία;

4. Ἡ τελείωση τῆς δημιουργίας.

Ἡ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου. Γιά τόν ἄνθρωπο πού πιστεύει στό Χριστό, δέν υπάρχει τέλος ζωῆς. Ὑπάρχει τελείωση, πού σημαίνει ὀλοκλήρωση. Κι ἐμεῖς γιά νά δηλώσουμε ὅτι κάτι ὀλοκληρώσαμε χρησιμοποιοῦμε τό ρῆμα «τελειώνω». Ἔτσι ἡ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ προορισμοῦ του.

Ἡ Ἐκκλησία μας λέει γιά τόν Ἅγιο: «Ξίφει τελειοῦται», «ἐν εἰρήνῃ τελειοῦται». Ὁ Πιστός ἄνθρωπος συμμετέχει στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης πού ἐπικρατεῖ στήν Ἁγία Τριάδα. Μέσα στήν ἀγάπη πετυχαίνει ὁ ἄνθρωπος τήν τελείωσή του, τήν ὀλοκλήρωσή του.

Ἡ καινή κτίση. Τήν τελείωση τοῦ ἀνθρώπου θά ἀκολουθήσει ἡ ἀνακαίνιση καί ἀνανέωση τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Ὁ σκοπός τῆς ὑλικῆς δημιουργίας εἶναι νά διηγῆται τή δόξα τοῦ Θεοῦ-Δημιουργοῦ. Μετά ὁμως τήν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου ἡ κτίση «συστενάξει καί συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν». Στήν Ἁγία Γραφή καί τήν ἱερή Ὑμνολογία λέγεται ὅτι ὁ Χριστός ἦρθε «ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον», δηλαδή τόν ἄνθρωπο καί τήν ὑλική κτίση.

Ἡ δευτέρα παρουσία θά σημάνει τήν ὥρα τῆς «καινῆς κτίσεως». Στήν Ἀποκάλυψη ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης παρουσιάζει τήν καινή κτίση μέ τήν εἰκόνα τῆς οὐράνιας Ἱερουσαλήμ. Ἡ Βαβυλώνα πού ἀντιπροσωπεύει τό κράτος τῆς ἁμαρτίας, θά ἔχει καταστραφεῖ. Ὁ πρῶτος οὐρανός καί ἡ γῆ δέ θά ἔχουν κατά τή μέρα τῆς τελικῆς κρίσεως τή μορφή πού τώρα βλέπουμε. Ἡ ἀνακαίνιση τοῦ κόσμου γίνεται μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό μέ τή δημιουργική δύναμη τοῦ Θεοῦ.

Ἡ αἰώνια βασιλεία τοῦ Χριστοῦ. «Καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος», ὁμολογοῦμε στό Σύμβολο τῆς Πίστεως. Ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ βεβαιώνει τῆ Θεοτόκο ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ θά εἶναι αἰώνια. Ὁ Κύριος βασιλεύει στόν κόσμον ἀπό τήν ἀρχή τῆς δημιουργίας. Ὁ Κύριος ὁμως εἶναι καί βασιλιάς τῶν πιστῶν πού Τόν ἀναγνωρίζουν ὡς κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία κατά τήν τελική κρίση θά εἶναι μόνο θριαμβεύουσα.

Ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος θά ἔχει ἐκπληρώσει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε θά ὀδηγήσει στό Θεό τά λυτρωμένα παιδιά Του. Ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα, ἡ πλάση καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός θά ὑποταχθοῦν στό Θεό - Πατέρα.

Ἡ ὑποταγή τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τοῦ πατρικοῦ θελήματος. Ὁ Κύριος ὑποτάσσεται, γιατί ὡς Θεάνθρωπος συνδέεται ἀδιάσπαστα μέ τούς ἀνθρώπους ὡς Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος ὁμως ὡς Θεός εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα καί ἔτσι εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ αἰωνίου Φωτός καί τῆς Ζωῆς. Ὁ Κύριος ὡς Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας θά μεταδίδει στό ὑπόλοιπο Σῶμα τῆ μακάρια καί ἀτελεύτητη ἀγάπη καί ζωὴ τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ τὴν αἰώνια Βασιλεία φανέρωσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός στόν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη: «Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων» (Ἀποκ. ια' 15).

Καὶ ἡ ἀπάντηση τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου, πού κατέχεται ἀπὸ σφοδρὸ πόθο γιὰ νὰ εἶναι ὁ Θεός «τὰ πάντα ἐν πᾶσι», εἶναι:

«Ναί, ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ» (Ἀποκ. κβ' 20).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ θεῖος προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου τελειώνεται, δηλαδή ὀλοκληρώνεται στόν οὐρανό. Κατὰ τὴ δευτέρα παρουσία θά ἀνακαινισθεῖ καὶ ἡ κτίσις. Ὁ Κύριος ὡς θριαμβεύτης βασιλιάς θά παραδώσει τὴ βασιλεία στό Θεό-Πατέρα.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Μάρκ. ιβ' 25, Α' Κορ. β' 9, Α' Πέτρ. α' 4, Β' Πέτρ. γ' 10 ἔξ., Ρώμ. η' 18, Ἀποκ. β' 17, γ' 12, κα' 5.

2. «Ἡ τοῦδε τοῦ παντός μεταποιήσις καὶ μετάθεσις εἰς τὸ ἀκίνητον καὶ ἀσάλευτον» (Γρηγόριος Ναζιανζηνός P.G. 35, 1109).
3. «Ἐλευθερωθήσεται γὰρ ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς καὶ οὐκέτι ἔσται φθαρτή, ἀλλ' ἀκολουθήσει τῇ τοῦ σώματος εὐμορφίᾳ τοῦ ἀνθρώπου» (Ἰω. Χρυσόστομος, P.G. 60, 530).
4. «Παραδώσει γὰρ οὐχ ὡς αὐτὸς ταύτης ἐκπίπτων. Κοινὴ γὰρ ἡ βασιλεία, ὥσπερ καὶ ἡ θεότης. Ἄλλ' ὡς τὸ ἔργον τελειώσας ὁ Πατὴρ αὐτῷ ἐνεχειρίσατο» (Ἰω. Χρυσόστομος, P.G. 61, 341).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Γιατί ὑποφέρει ἡ κτίσις ἕξαιτίας τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου; (Μελέτησε Γεν. γ' 14–20). 2) Τί θά γίνει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ κατὰ τὸ τέλος τοῦ κόσμου; 3) Τί τονίζει σὸ κείμενό του ὁ ἱερός Χρυσόστομος; 4) Πῶς βασιλεύει αἰῶνια ὁ Ἰησοῦς Χριστός;.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ:

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Τά θεία Μυστήρια καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Οἱ χριστιανικές ἀλήθειες συμβολίζονται μέ πολλές παραστάσεις. Μιά ἀπό αὐτές εἶναι ἡ παράσταση τῆς ἀμπέλου. Τή βλέπουμε σέ ὀρισμένα εἰκονοστάσια. Μᾶς θυμίζει τίς σχετικές παραβολές τοῦ Κυρίου καί τή φράση Του: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα» (Ἰω. ιε' 5).

Τό κλῆμα, ὅταν εἶναι ἐνωμένο μέ τήν κληματαριά, τρέφεται καί καρποφορεῖ. Ἀντίθετα, ὅταν κοπεῖ, ξεραίνεται καί ἀχρηστεύεται. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τούς πιστούς. Ὅταν εἶναι ἐνωμένοι μέ τήν πνευματική ἀμπελο, τό Χριστό, ἀγιάζονται καί αὐξάνουν πνευματικά. Ἡ ἐνωσή μας μέ τό Χριστό γίνεται μέ τά θεία Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι μονάχα εἶναι δυνατή ἡ ἐνότητα μεταξύ μας καί ἡ ἐνσωμάτωσή μας στήν Ἐκκλησία.

Τά Μυστήρια ὡς πράξεις τοῦ Χριστοῦ. Μέ τά θεία Μυστήρια συνεχίζεται τό ἔργο τοῦ Κυρίου. Συνεχίζονται τά θαύματά Του. Αὐτά δέν περιορίστηκαν μόνο στούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς Του. Γίνονται καί σήμερα καί θά γίνονται σ' ὅλες τίς ἐποχές. Σχετίζονται μέ τό μυστήριο τῆς ζωῆς μας καί τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἐκκλησία μας τονίζει μέ πολλούς τρόπους τή θαυματουργική ἐνέργεια τοῦ Κυρίου. Ἐτσι στίς εὐχές τῆς θείας Μεταλήψεως ζητοῦμε ἀπό τόν Κύριο νά θεραπεύσει, καθαρῶσει καί ἀγιάσει τήν ψυχή καί τό σῶμα μας.

Μυστήρια εἶναι οἱ ἱερές ἐκείνες τελετές, πού σύστησαν ὁ Κύριος καί οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ ὁποῖες μεταδίδουν στούς πιστούς μέ μυστικό τρόπο τήν ἀόρατη θεία Χάρη.

Γιά νά ἐκτιμήσουμε τήν προσφορά τῶν θείων Μυστηρίων, εἶναι ἀνάγκη νά δοῦμε: τή θεία σύστασή τους, τή θεία Χάρη καί τά ὁρατά σημεῖα πού τή μεταδίδουν.

Ἡ σύσταση τῶν Μυστηρίων. Τά Μυστήρια συστήθηκαν ἀπό τόν Κύριο καί τούς Ἀποστόλους. Ξέρουμε ὅτι ὁ Κύριος στό Μυστικό

Δείπνο παρέδωσε τό Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας: «Λάβετε φάγετε... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες... Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Ματθ. κοτ' 26-27, Λουκ. κβ' 19). Ἡ σύστασις τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος στηρίζεται στὴν ἐντολή τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἀποστόλους νά μαθητεύσουν καὶ νά βαπτίσουν ὅλα τὰ ἔθνη. Στὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας ὁ ἱερέας ἐνεργεῖ σύμφωνα μέ τὴν ἐξουσία πού ἔλαβε ἀπὸ τὸ Χριστό: «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκρατῆνται» (Ἰω. κ' 22-23). Τὸ Ἅγιο Εὐχέλαιο στηρίζεται στὴν περικολή πού μιλάει γιὰ τὴ χρῆσι τοῦ ἄρρώστου μέ λάδι (Ἰακ. ε' 14-15). Τέλος στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων βλέπουμε πῶς γίνονταν τό Χρῆσμα κατὰ τὰ ἀποστολικά χρόνια κ.τ.λ.

Τά ὄρατά σημεία. Κάθε Μυστήριον συνοδεύεται ἀπὸ σχετικὴ τελετή. Ἡ τελετή, δηλαδή τὰ λόγια καὶ οἱ πράξεις, εἶναι τὰ ὄρατά ἢ αἰσθητά σημεία τοῦ Μυστηρίου.

Ὁρατά σημεία χρησιμοποιοῦσε καὶ ὁ Κύριος στὰ θαύματά Του. Στὸ θαῦμα π.χ. τοῦ κωφάλαου ἔβαλε τὰ δάχτυλά Του στὰ αὐτιά καὶ τὴ γλῶσσα τοῦ ἄρρώστου γιὰ νά τόν θεραπεύσει (Μαρκ. ζ' 31-37). Φυσικά οἱ ἐξωτερικὲς αὐτὲς πράξεις δέν ἔφεραν τὴ θεραπεία τοῦ ἄρρώστου, ἀλλὰ ἡ θαυματουργικὴ δύναμις τοῦ Κυρίου. Οἱ πράξεις αὐτὲς ἦταν τὸ ὄργανο τῆς θείας δυνάμεως. Ἔτσι καὶ ἡ πέννα, ὅταν γράφουμε, γίνεται ὄργανο γιὰ νά ἀποτυπώσουμε στὸ χαρτί τίς ιδέες μας.

Ἄλλοτε πάλι ὁ Κύριος μέ μιὰ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια διδάσκει κάτι τὸ πνευματικόν. Πλένει π.χ. τὰ πόδια τῶν μαθητῶν Του γιὰ νά τοὺς διδάξει τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη.

Ἐνα ἄλλο σημεῖο πού πρέπει νά προσέξουμε, εἶναι τοῦτο: Τὰ ὄρατά σημεία τῶν Μυστηρίων διαφέρουν ἀπὸ τὰ σημεῖα πού δηλώνουν κάτι σέ διάφορες περιστάσεις. Ὁ δείκτης ἐνός ταχύμετρου αὐτοκινήτου δείχνει, π.χ. ὅτι τὸ αὐτοκίνητο τρέχει μέ ταχύτητα πενήντα χιλιομέτρων τὴν ὥρα. Ὁ μπλέ ἢ ὁ κόκκινος σταυρὸς ἔξω ἀπὸ ἕνα οἶκημα δηλώνει ὅτι τὸ οἶκημα αὐτὸ εἶναι νοσοκομεῖο ἢ κλινικὴ. Τὰ σημεῖα ὁμως δέν ἔχουν μέσα τοὺς δύναμις, δέ δημιουργοῦν ἐκεῖνο πού δείχνουν. Οὔτε τὸ ταχύμετρο δημιουργεῖ τὴν ταχύτητα τοῦ αὐτοκινήτου οὔτε ἡ ὑπαρξη τοῦ σταυροῦ δημιουργεῖ τὸ νοσηλευτικὸ ἴδρυμα.

Στά Μυστήρια τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Τά ὄρατά σημεῖα τῶν Μυστηρίων δέν εἶναι ἀπλά σύμβολα τῆς θείας Χάρης ἀλλά ὄργανα πού τή μεταδίδουν. Ὅταν ὁ ἱερέας βυθίζει τό νήπιο στό νερό τῆς κολυμπήθρας ἀναφωνώντας «βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ...», τότε ἡ τριπλή κατάδυση στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας χαρίζει στήν ψυχή αὐτό ἀκριβῶς πού δείχνει: τήν ἀναγέννηση τῆς ψυχῆς.

Ἡ ἐξωτερική καί αἰσθητή πλευρά τῶν Μυστηρίων ἔχει μεγάλη σημασία. Τό νερό τοῦ βαπτίσματος φέρει στό νοῦ μας τόν καθαρισμό τῆς ψυχῆς ἀπό τήν ἁμαρτία, τό μύρο τοῦ χρίσματος τήν ἐνίσχυση τῆς ψυχῆς ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ ἄρτος τῆς θείας Εὐχαριστίας μᾶς θυμίζει τήν τροφή τῆς ψυχῆς μέ τή θεία Κοινωνία.

Μέ αὐτά ἔρχονται στή μνήμη μας διδλικά γεγονότα: ἡ σωτηρία τῶν Ἰουδαίων κατά τή διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας, ἡ χρίση τῶν ἱερέων καί τῶν βασιλέων μέ ἁγιασμένο λάδι καί τό θεόσταλο μάννα στήν ἔρημο τοῦ Σινᾶ.

Ἡ Θεία Χάρη. Εἶναι ἡ ἀόρατη ἐνέργεια τῶν Μυστηρίων. Φέρνει τό Χριστό στήν ψυχή μας, μᾶς χαρίζει ἕνα νέο ψυχικό ἔνδυμα, μᾶς σφραγίζει μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα πού εἶναι ἡ κύρια πηγή τῆς θείας Χάρης.

Γιά νά εἶναι ἔγκυρα τὰ Μυστήρια, πρέπει νά τελοῦνται ἀπό κανονικούς κληρικούς σύμφωνα μέ τίς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ πίστη καί ἡ προπαρασκευή τοῦ Χριστιανοῦ πού μετέχει σ' αὐτά, εἶναι ἀπαραίτητη. Μόνο τότε ἐνεργοῦν στήν ψυχή του καί τήν ὠφελοῦν.

Ἀριθμός καί διαίρεση τῶν Μυστηρίων. Τά Μυστήρια εἶναι ἑφτά: τό Βάπτισμα, τό Χρίσμα, ἡ θεία Εὐχαριστία, ἡ Μετάνοια ἢ Ἐξομολόγηση, ἡ Ἱεροσύνη, ὁ Γάμος καί τό Εὐχέλαιο.

Ἀπό αὐτά τὰ τέσσερα πρῶτα εἶναι ὑποχρεωτικά καί τὰ ὑπόλοιπα τρία προαιρετικά. Τό Βάπτισμα, τό Χρίσμα καί ἡ Ἱεροσύνη δέν ἐπαναλαμβάνονται, τὰ ὑπόλοιπα ἐπαναλαμβάνονται.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τά θεία Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας συστήθηκαν ἀπό τόν Κύριο καί τοὺς Ἀποστόλους. Εἶναι οἱ ἀγωγοί τῆς θείας Χάρης. Ἀποτελοῦνται ἀπό δύο στοιχεῖα: τό φυσικό (τελετή) καί τό ὑπερφυσικό (θεία Χάρη).

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Σύγκειται δὲ τὰ μυστήρια ἕκ τε φυσικοῦ καὶ ὑπερφυσικοῦ. Οὐκ εἰσὶ δὲ ψιλὰ σημεῖα τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ... Ὁμολογοῦμεν δ' αὐτὰ εἶναι ὄργανα δραστικά τοῖς μισθωμένοις χάριτος ἕξ ἀνάγκης» (*Δοσίθεος Ἱεροσολύμων*).
2. «Καὶ δ' ἀναξίων εἰσθεν ἐνεργεῖν ὁ Θεός... Οὐδὲν γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὰ προκείμενα εἰσαίγει, ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔργον ἐστὶ, κάκεινός ἐστιν ἡμᾶς ὁ μυσταγωγῶν» (*Ἰω. Χρυσόστομος, P.G. 61, 69*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει γιὰ τὸν Κύριο: «Καὶ ὄλο τὸ πλῆθος προσπαθοῦσε νὰ τὸν ἀγγίξει γιατί μιά δύναμη ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ αὐτόν καὶ τοὺς γιάτρευε ὄλους» (Λουκ. στ' 19).
 - α) Πῶς ἐγγίζουν οἱ ἄνθρωποι σήμερα τὸν Ἰησοῦ Χριστό;
 - β) Σήμερα πῶς δγαίνει ἡ δύναμη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό;
- 2) Γιατί μερικοὶ ἄνθρωποι ἀποφεύγουν τὴν προετοιμασία τους ὅταν πρόκειται νὰ κοινωνήσουν;

2. Τὸ Ἅγιο Βάπτισμα.

Τὸ Ἅγιο Βάπτισμα εἶναι τὸ Μυστήριο ἐκεῖνο, μέ τὸ ὁποῖο ὁ πιστός ἄνθρωπος καθαρίζεται ἀπὸ κάθε ἁμαρτία καὶ ἀναγεννιέται πνευματικά μέ τριπλὴ κατάδυση στό νερό, στό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος, ὅπως εἴπαμε, σύστησε ὁ Κύριος.

Τὰ ὀρατά ἢ αἰσθητά σημεῖα. Αὐτὰ εἶναι ἡ τριπλὴ κατάδυση καὶ ἀνάδυση τοῦ βαπτιζόμενου στό ἁγιασμένο νερό καὶ ἡ ἐπίκληση τῆς Ἁγίας Τριάδας.

α) Τὸ νερό. Εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο γιὰ τὸ Μυστήριο. Εἶναι τὸ φυσικὸ μέσο καθαρισμοῦ. Ἐπιτυχῶς λοιπὸν μπορεῖ νὰ συμβολίσει τὸν πνευματικὸ καθαρισμὸ τοῦ πιστοῦ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Τὸ νερό εἶναι δηλωτικὸ καὶ τῆς καταστροφῆς. Πλημμύρες καὶ καταιγίδες καταστρέφουν καὶ ἀφανίζουν ἄψυχα καὶ ἔμψυχα. Εἶναι σύμβολο ἀφανισμοῦ καὶ θανάτου. Στό νερό τοῦ Βαπτίσματος ὁ πιστός καθαρίζεται ἀπὸ τὴν προπατορικὴ ἁμαρτία καὶ τίς προσωπικὲς του ἁμαρτίες (στὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνήλικου).

Τό νερό τέλος χαρίζει ζωή καί δύναμη. Μέ αυτό ποτίζονται ἄγονα ἐδάφη, ἀνανεώνουμε τόν ὄργανισμό μας καί ἀποκτούμε δυνάμεις. Εἶναι λοιπόν κατάλληλο γιά νά συμβολίσει τή ζωή. Καί οἱ τρεῖς συμβολισμοί τοῦ νεροῦ ἀντιστοιχοῦν στά ἀποτελέσματα τοῦ Ἁγίου Βαφτίσματος. Τό Βάπτισμα καθαρίζει, ἀφανίζει καί ἀναγεννά.

β) Ἡ τριπλή κατάδυση. Γίνεται στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας καί συμβολίζει τήν τριήμερη Ταφή καί Ἀνάσταση τοῦ Σωτήρα. Τό συμβολισμό αὐτό ἀκούμε στήν τελετή τοῦ Βαφτίσματος, ὅταν διαβάζεται τό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα (Ρωμ. στ' 3-4).

Συμβολισμοί τοῦ Βαφτίσματος στήν Ἁγία Γραφή. Στά διάφορα βιβλικά γεγονότα ἔχουμε συμβολισμούς καί προεικονίσεις τοῦ Μυστηρίου.

α) Στή διήγηση γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου διαβάζουμε ὅτι «Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος». Τό νερό μέ τό πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ γέμισε ἀπό ἔμβια δημιουργήματα. Τό Βάπτισμα δίνει στόν ἄνθρωπο νέα ζωή, πνευματική ἀναγέννηση.

β) Ἡ περιτομή εἶναι τύπος τοῦ Ἁγίου Βαφτίσματος. Μέ αὐτήν ὁ Ἰσραηλίτης γινόταν μέλος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μέ τό Βάπτισμα ὁ πιστός γίνεται μέλος τοῦ νέου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας (Κολ β' 11).

γ) Τό νερό τοῦ κατακλυσοῦ συμβολίζει τό Ἅγιο Βάπτισμα (Α' Πέτρ. γ' 18-21). Ἐκεῖ, στόν κατακλυσμό, ἀφανίστηκαν οἱ ἁμαρτωλοὶ καί σώθηκε ἡ οἰκογένεια τοῦ Νῶε. Ἐδῶ, στό Βάπτισμα, ἀφανίζεται ἡ ἁμαρτία καί σώζεται ἐκεῖνος πού βαφτίζεται.

δ) Ἡ καλύτερη προτύπωση τοῦ Βαφτίσματος εἶναι ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας ἀπό τούς Ἰσραηλίτες (Α' Κορ. ι' 2). Στήν κολυπήθρα κατεβαίνουμε δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ καί θγαίνουμε ἐλεύθεροι, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι λευτερώθηκαν ἀπό τούς Αἰγυπτίους.

Στήν Καινή Διαθήκη τό βάπτισμα τοῦ Προδρομοῦ ἦταν σκιά καί προπαρασκευή τοῦ χριστιανικοῦ Βαφτίσματος. Τή θύρα τοῦ τελευταίου ἄνοιξε ὁ Κύριος μέ τή Βάπτισή Του.

Ἡ τέλεση τοῦ Μυστηρίου. Στά πρῶτα χριστιανικά χρόνια οἱ ἄνθρωποι βαφτίζονταν μέγαλοι. Πρίν βαφτισθοῦν ἔπρεπε νά κατηχη-

θοῦν, νά διδαχθοῦν δηλαδή τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως καί νά ἀπαρνηθοῦν τίς εἰδωλολατρικές συνήθειες καί ἀντιλήψεις.

Σήμερα τήν ἀπόταξη (ἀπάρνηση τοῦ Σατανᾶ) καί τή σύνταξη μέ τό Χριστό (συμμόρφωση μέ ὅσα παραγγέλλει) ὁμολογεῖ ὁ ἀνάδοχος ποι εἶναι ἀντιπρόσωπος τοῦ νηπίου. Λέγεται ἔτσι γιατί ἀναδέχεται καί ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνη τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως τοῦ ἀναδεκτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μέ τό νηπιοβαφτισμό θέλησε νά δώσει στόν πιστό τή θεία Χάρη ἀπό τή νηπιακή του ἡλικία ὡς δύναμη πνευματική γιά νά φύγει ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ κακοῦ καί νά ρθει στήν ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ.

α) Πρὶν ἀπό τό Ἅγιο Βάπτισμα. Τά ὅσα γίνονται πρὶν ἀπό τήν τελετή τοῦ Βαφτίσματος, θυμίζουσαν τήν κατήχηση πού γινόταν παλαιότερα. Ὁ ἱερέας διαβάζει ὀρισμένες εὐχές, πού ὀνομάζονται ἐξορκισμοί ἢ ἀφορκισμοί. Μέ αὐτές ἐξορκίζεται ὁ διάβολος νά ἀναχωρήσει ἀπό τό βαφτιζόμενο. Κατόπιν ὁ ἱερέας γυρίζει αὐτόν πού πρόκειται νά βαφτισθεῖ, πρὸς δυσμάς, στό βασίλειο τοῦ Σατανᾶ. Ἐδῶ γίνεται ἡ ἀπόταξη. Ἐπειτα γίνεται ἡ στροφή πρὸς ἀνατολάς, πρὸς τόν πνευματικό ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἐδῶ γίνεται ἡ σύνταξη. Ὁ βαφτιζόμενος ὁμολογεῖ ὅτι θά ἀκολουθήσει τό Χριστό, θά γίνει ὀπαδός Του. Αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει ἀπαγγέλλοντας τό Σύμβολο τῆς Πίστεως. Ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τό Θεό νά ἀξιώσει ἐκεῖνον πού σέ λίγο θά βαφτισθεῖ «τῆς μεγάλης Χάριτος τοῦ Βαφτίσματος». Γιά πρώτη μάλιστα φορά ὀνομάζει τό νέο πιστό μέ τό χριστιανικό του ὄνομα.

β) Ἡ τελετή τοῦ Ἁγίου Βαφτίσματος. Τό νερό ἀγιάζεται μέ ὀρισμένες εὐχές καί τό λάδι πού ἔχει συμβολική σημασία, εὐλογεῖται. Ὁ βαφτιζόμενος ὁμοιάζει μέ ἀθλητή πού θά μπεῖ στό στάδιο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ὅπου θά ἀντιμετωπίζει ὡς ἐχθρό τήν ἁμαρτία. (Οἱ ἀθλητές πρὶν ἀπό τόν ἀγῶνα ἀλείφονταν μέ λάδι γιά νά γλυστοροῦν ἀπό τά χέρια τοῦ ἀντίπαλου). Ἐτσι ὁ βαφτιζόμενος ἀλείφεται μέ λάδι στό στήθος, στό αὐτιά, στό πόδια, στό χέρια καί γενικά σ' ὅλο τό σῶμα του γιά νά ὑπηρετεῖ μέ ὅλα του τά μέλη τό Θεό.

Στό κύριο μέρος τῆς ἱερῆς Ἀκολουθίας ἔχουμε τό τριπλό δούπηγμα στήν κολυμπήθρα στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας, τό Χρίσμα (θά μιλήσουμε γι' αὐτό στό ἐπόμενο κεφάλαιο), τήν περιφορά γύρω ἀπό τήν κολυμπήθρα, τήν ἀπόλουση καί τήν τριχοκουρία.

Ἡ περιφορά εἶναι χαρμόσυνη καί πανηγυρική. Τό λευκό χρῶμα πού κυριαρχεῖ (ἔνδυμα, λαμπάδες), συμβολίζει τήν ψυχική καθαρότητα. Αὐτός πού βαφτίστηκε, ἀνήκει πλέον στό Χριστό καί προσφέρει σ' Αὐτόν ὡς πρώτη θυσία λίγες τρίχες ἀπό τό κεφάλι του. Ὁ στίχος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «δοσοί εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. γ' 27) μᾶς θυμίζει τή μεγάλη ἀλήθεια: Μέ τό βάπτισμα ντυθήκαμε τόν Ἰησοῦ Χριστό στήν ὑπαρξή μας.

Τά ἀποτελέσματα τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος. Τά βλέπουμε στά λόγια πού εἶπε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος στά πλήθη κατά τή μέρα τῆς Πεντηκοστῆς: «Μετανοήσατε, καί βαπτισθῆτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ (πιστεύοντας δηλαδή σ' Αὐτόν) εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καί λήψετε τήν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Πράξ. β' 38).

Τό Βάπτισμα χαρίζει τή συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν καί τό Ἁγιο Πνεῦμα.

Τό Βάπτισμα γιά νά εἶναι ἔγκυρο, πρέπει νά τελεστεῖ ἀπό κανονικό Ἐπίσκοπο ἢ πρεσβύτερο. Σέ περίπτωση πού κινδυνεύει νά πεθάνει ὁ ἄνθρωπος ἀβάπτιστος, ἐπιτρέπεται τό ἀεροβάπτισμα ἀπό διάκονο ἢ ἀπό πιστό λαϊκό. Δηλαδή ἀνυψώνεται τό νήπιο στόν ἀέρα τρεῖς φορές στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας. Ἄν τό νήπιο ζήσει, γίνεται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τό Βάπτισμα εἶναι τό λουτρό τῆς ψυχῆς. Προεικονίζεται στήν Ἁγία Γραφή μέ διάφορα γεγονότα καί εἶναι ἀπαραίτητο γιά τή σωτηρία μας. Μέ αὐτό ὁ πιστός ἀπαρνιέται τό Σατανά καί ὁμολογεῖ τόν Ἰησοῦ Χριστό.

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Τό φῶτισμα (βάπτισμα) λαμπρότης ἐστὶ ψυχῶν, βίον μετάθεσις, ἐπερώτημα τῆς εἰς Θεόν συνειδήσεως· τὸ φῶτισμα δοθήμα τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας· τὸ φῶτισμα σαρκὸς ἀπόθεσις, Πνεύματος ἀκολουθήσις, Λόγου κοινωνία, πλάσματος ἐπανόρθωσις, κατακλυσμός ἁμαρτίας, φωτὸς μετουσία, σκότους κατάλυσις· τὸ φῶτισμα δῆγμα πρὸς Θεόν... τῶν τοῦ Θεοῦ δώρων τὸ κάλλιστον καί μεγαλοπρεπέστατον» (Γρηγόριος Ναζιανζηνός, Ρ.Γ. 36, 361).

ΑΣ.ΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Σ' ένα αρχαίο πατερικό κείμενο γράφεται για εκείνους που βαπτίζονται: «Εἰς τὸ ὕδωρ καταβαίνουσι νεκροὶ καὶ ἀναβαίνουσι ζῶντες» (Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ). Τί θέλει νὰ πει ὁ συγγραφέας μὲ τίς λέξεις «νεκροὶ» καὶ «ζῶντες»; 2) Ποιοὶ εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος; 3) Νὰ μελετήσεις τὸ Ματθ. γ' 13-17 καὶ νὰ σημειώσεις πῶς τὰ Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας συμμετέχουν στὴ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου. Ποῦ καὶ πῶς παρουσιάζεται ἡ Ἁγία Τριάδα στὸ χριστιανικὸ Βάπτισμα; 4) Γιατί τὸ Βάπτισμα εἶναι τὸ ὄχημα πού μᾶς μεταφέρει στὸ Θεό;

3. Τὸ Ἅγιο Χρίσμα.

Στὸν πρώτο ἐξορκισμό ἢ ἀφορκισμό πού διαβάζεται πρὶν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βάπτισμα, ὁ βαπτιζόμενος χαρακτηρίζεται «νεόλεκτος (= νεοσύλεκτος) στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ». Μὲ τὸ Βάπτισμα ὁ πιστὸς κατατάσσεται στὸ στρατό τοῦ Χριστοῦ. Τὸν ὄπλισμό του θὰ τὸν πάρει μὲ τὸ Μυστήριον τοῦ Ἁγίου Χρίσματος. Τὰ δύο Μυστήρια συνδέονται στενότερα. Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἀφιερώσει καὶ στὰ δύο μίαν Ἀκολουθία.

Ἡ σημασία τοῦ Χρίσματος. Τὸ Χρίσμα μεταδίδει σ' ὄσους βαπτίστηκαν τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο βλέπουμε στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Ἀπόστολοι ἔβαζαν τὰ χεῖρα τους στοὺς βαπτιζόμενους καὶ αὐτοὶ «ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον» (Πράξ. η' 17). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔχρισε καὶ μᾶς σφράγισε μὲ τὸ Πνεῦμα Του.

Ὁ νεοφώτιστος χρίεται μὲ τὸ ἅγιο μύρο. Ἡ πράξη τῆς χρίσεως εἶναι γνωστὴ στὴν Ἁγία Γραφή. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη χρίονταν μὲ ἁγιασμένο λάδι οἱ βασιλεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ προφῆτες. Ἡ χρίση ἦταν ἐνδεικτικὸ σημάδι ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς διάλεγε, τοὺς δυνάμωνε καὶ τοὺς ἀφιέρωνε στὸ ἔργο Του.

Ὁ Κύριος εἶναι ὁ Μεσσίας (= χρισμένος), ὁ Χριστός, γιατί εἶναι χρισμένος μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, πού ἀναπαύεται σ' Αὐτόν σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ προφήτη Ἡσαΐα.

Εἶδαμε σ' ἓνα προηγούμενο μάθημα, ὅτι ὁ Κύριος ἔχει τρία ἀξιώματα: τὸ προφητικὸ, τὸ ἀρχιερατικὸ καὶ τὸ βασιλικὸ. Ὁ Χριστιανὸς χρίεται γιατί παίρνει κι αὐτὸς τὰ τρία αὐτὰ ἀξιώματα.

Ἔτσι κατά τή μέρα τῆς Μεγάλης Πέμπτης πού ὁ Πατριάρχης εὐλογεῖ τό ἅγιο μύρο (περιέχει μαζί μέ τό λάδι 57 εὐώδεις οὐσίες), παρακαλεῖ τό Θεό νά τό κάνει «χρίσμα βασιλικόν... ἐν ᾧ ἔχρισαν ἱερεῖς τε καί ἄρχιερεῖς, προφῆτας...». Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «τιμῆς ἔνεκεν» παίρνει τό ἅγιο μύρο ἀπό τό Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κάθε λοιπόν Χριστιανός εἶναι ταυτόχρονα βασιλιάς καί ἱερέας, καί προφήτης. 1) Βασιλιάς, γιατί κυριαρχεῖ στόν ἑαυτό του, ἐργάζεται γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί εἶναι κληρονόμος τῆς. 2) Ἱερέας γιατί συμμετέχει στή λειτουργία τοῦ Ἁρχιερέα Χριστοῦ καί καλεῖται νά προσφέρει τόν ἑαυτό του ζωντανή θυσία στό Θεό. 3) Προφήτης, γιατί διδάσκει καί οἰκοδομεῖ τούς συνανθρώπους του.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Χρίσματος. Εἶναι ἐνσωματωμένη σ' ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος. Πρῖν διαβαστοῦν ὁ Ἀπόστολος καί τό Εὐαγγέλιο, ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τό Θεό νά χαρίσει στό νεοφώτιστο «καί τήν σφραγίδα τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου καί παντοδυνάμου καί προσκυνητοῦ Του Πνεύματος καί τήν μετάληψιν τοῦ Ἁγίου Σώματος καί τοῦ Τιμίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ Του».

Μετά τήν εὐχή ὁ ἱερέας ἀλείφει τό νεοφώτιστο κατά τόν τύπο τοῦ Σταυροῦ στό μέτωπο γιά νά διώξει τήν ντροπή πού μᾶς κληροδότησε ὁ πρῶτος παραβάτης ἄνθρωπος. Ἐπειτα τόν ἀλείφει στά αὐτιά γιά νά ἀκούει τό κήρυγμα τῆς πίστεως. Κατόπιν στήν ὄσφρηση (ῥῶθωνες) γιά νά εὐωδιάζει τό Χριστό.

Τέλος τόν ἀλείφει στά στήθη γιά νά ντυθεῖ τό θώρακα τῆς δικαιοσύνης καί ἀντιστέκεται στίς πανουργίες τοῦ διαβόλου. Μαζί μέ κάθε χρίση ἐπαναλαμβάνει τίς λέξεις: «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν».

Ὅταν τελείωναν τά δύο Μυστήρια, Βάπτισμα καί Χρίσμα, ὁ νεοφώτιστος κοινωνοῦσε τά Ἄχραντα Μυστήρια κατά τή θεία Λειτουργία πού γινόταν παλαιότερα. Σήμερα γιά τεχνικούς λόγους τό νεοφώτιστο νήπιο κοινωνεῖ συνήθως τό πρῶτο Σάββατο μετά τή βάπτισή του.

Ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἔχει στό Χρίσμα σημαντικό ρόλο. Δυό παραδείγματα μᾶς τό δείχνουν. Ὁ Κύριος ἐπισκέφθηκε τούς Ἀποστόλους τή μέρα τῆς Ἀναστάσεως. Μετά τό χαιρετισμό τούς εἶπε: «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον». Κατά τήν

Πεντηκοστή γέμισαν ἐσωτερικά ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ἡ οὐράνια ζωὴ πού ἔλαβαν τήν Κυριακή τῆς Ἀναστάσεως, ὀλοκληρώθηκε τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τό νεοφώτιστο. Ἡ ἀναγέννηση πού παίρνει κατά τό Βάπτισμα, ἐνισχύεται καί τελειοποιεῖται μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα κατά τό Χρίσμα.

Τό δεύτερο παράδειγμα εἶναι τοῦ ναοῦ. Μέ τό Βάπτισμα γινόμαστε ναός «τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος». Ὁ ναός ὁμως αὐτός δέν ἔχει ἐγκαινιστεῖ. Μέ τό Χρίσμα τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐγκαινιάζει τό ναό τῆς ψυχῆς μας καί τόν παραδίδει στή Λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ τά Μυστήρια τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καί τοῦ Χρίσματος κατοικεῖ τώρα στήν ψυχὴ μας. Ἄς θυμόμαστε τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Μὴν λυπεῖτε τό Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· σφραγιστήκατε μ' αὐτό γιά τή μέρα τῆς ἀπολυτρώσεως» (Ἐφεσ. δ' 30).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τό Μυστήριο τοῦ Ἁγίου Χρίσματος θυμίζει στούς πιστούς τή χρίση τῶν βασιλέων, ἱερέων καί προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καθώς καί τοῦ Κυρίου. Συμπληρώνει καί ὀλοκληρώνει τίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Ποῖον γὰρ πλοῖον δύναται εὐχρηστον εἶναι καί σώζεσθαι, ἐὰν μὴ πρῶτον χρισθῆ; Ἡ ποῖος πύργος ἢ οἰκία εὐμορφος καί εὐχρηστος ἐστίν, ἐπὰν οὐ κέχρηται; Τίς δὲ ἄνθρωπος εἰσελθὼν εἰς τόνδε τὸν δῖον ἢ ἀθλῶν οὐ χρεῖται ἐλαίου; Ποῖον δὲ ἔργον ἢ κόσμον δύναται εὐμορφίαν ἔχειν, ἐὰν μὴ χρισθῆ καί στυλωθῆ; Εἶτα ἄλλο μὲν καὶ πᾶσα ἡ ὑπ' οὐρανὸν τρόπῳ τινὶ χρεῖται φωτὶ καὶ πνεύματι. Σὺ δὲ οὐ δοῦλεί χρισθῆναι ἔλεον Θεοῦ; Τοιγαροῦν ἡμεῖς τούτου εἵνεκεν καλούμεθα Χριστιανοὶ ὅτι χρισόμεθα ἔλαιον Θεοῦ» (Θεόφιλος Ἀντιοχείας, ΒΕΠΕΣ 5, 18-19).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τό Χριστιανό «στρατιώτη Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ποτε ὁ πιστός εἶναι καλός στρατιώτης; 2) Γιατί τό Βάπτισμα καί τό Χρίσμα συνδέονται στενά μεταξύ τους; 3) Γιατί ὁ Κύριος χαρακτήρισε τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τήν Πεντηκοστή δύναμη; 4) Ποιά μεταβολή ἔφερε στίς ψυχές τῶν Ἀποστόλων τό Ἅγιο Πνεῦμα; Γιατί ζητοῦμε κι ἐμεῖς τό φωτισμό Του;

4. Ἡ θεία Εὐχαριστία.

Ὁ Κύριος σύστησε τό Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας ἢ Κοινωνίας ἢ Μεταλήψεως κατά τό Μυστικό Δείπνο. «Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τό Σῶμά μου... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τό Αἷμά μου τό τῆς καινῆς διαθήκης τό περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν...». Ὁ Κύριος ὡς μεσίτης μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων ἐπικύρωσε μέ τό Τίμιο Αἷμα Του τήν καινή διαθήκη, τήν αἰώνια καί νέα συμφωνία.

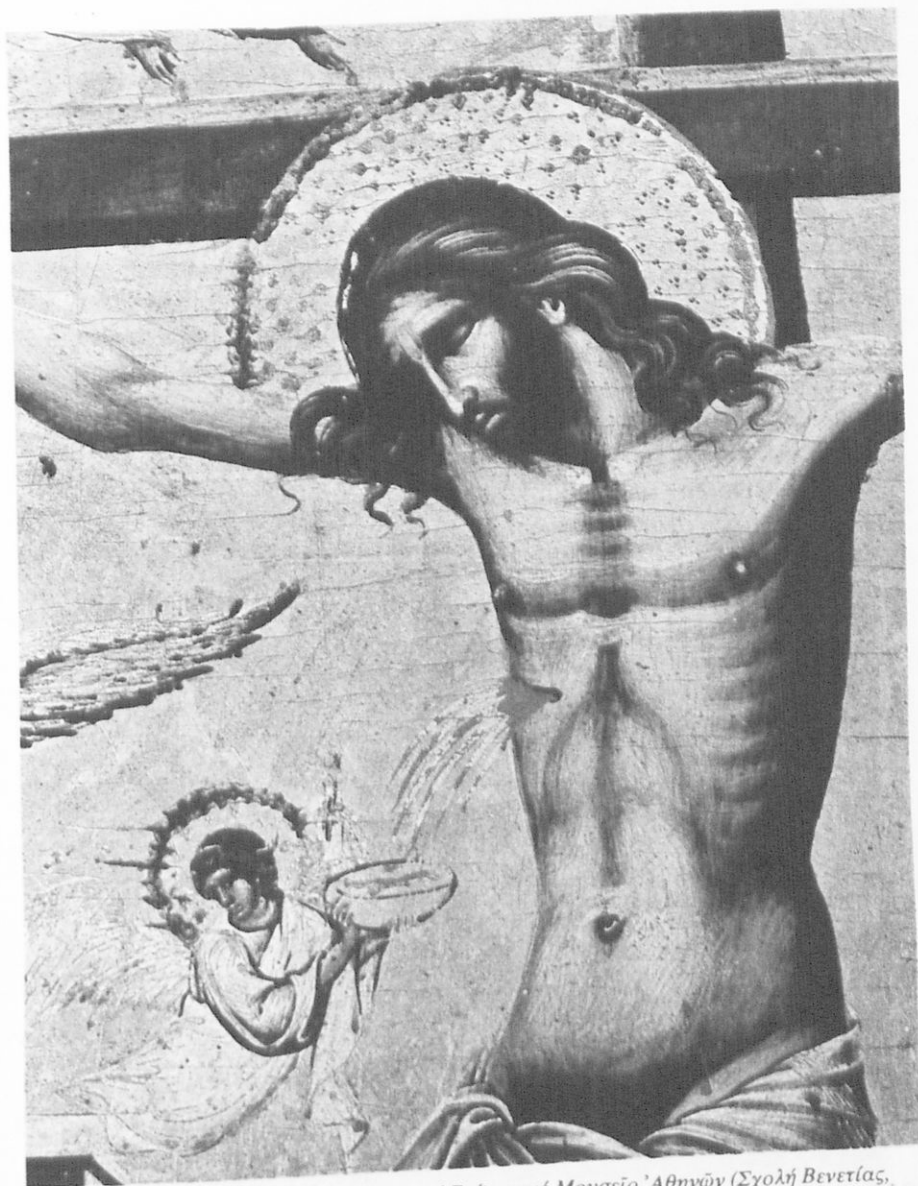
Οἱ Μαθητές ἦταν σέ θέση νά καταλάβουν τή θυσία τοῦ Κυρίου. Τούς ἦταν γνωστά τά ἐξῆς:

α) Οἱ θυσίες. Αὐτές μαρτυροῦσαν τό σύνδεσμο πού εἶχε ὁ Ἰσραηλίτης μέ τό Θεό. Ἐδειχναν ὅτι ἡ ζωή του καί ὅλα ὅσα εἶχε ἀνήκαν στό Θεό. Ἦταν ἓνα μέσον ἐξαγορᾶς τῆς ποινῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Οἱ αἱματηρές θυσίες ἦταν οἱ σπουδαιότερες. Τό αἷμα ἀνήκε στό Θεό, πού ἦταν ὁ Κύριος τῆς ζωῆς. Ἀντί ὅμως ὁ Ἰσραηλίτης νά προσφέρει τό δικό του αἷμα, πρόσφερε τό αἷμα τοῦ ζώου.

β) Ἡ θυσία τοῦ Πάσχα. Ὁ ἄμνος τοῦ πασχαλινοῦ δείπνου θύμιζε τόν ἄμνό τῆς Ἐξόδου τῶν Ἑβραίων ἀπό τήν Αἴγυπτο. Τό αἷμα του εἶχε χαρίσει τό Πάσχα, δηλαδή τό ξεπέρασμα τῶν σπιτιῶν τῶν Ἑβραίων ἀπό τόν ἐξολοθρευτή ἄγγελο. Ὁ Κύριος εἶναι «ὁ ἄμνος ὁ αἶρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου».

γ) Ἡ διαθήκη στό Σινά. Στούς πρόποδες τοῦ ὄρους Σινά οἱ Ἑβραῖοι ἔκαναν μιὰ διαθήκη, δηλαδή συμφωνία μέ τό Θεό. Ὁ Θεός ἔδωσε τίς ἐντολές Του κι ἐκεῖνοι ἀνέλαβαν τήν ὑποχρέωση νά τίς τηρήσουν. Ἐτοί θά γίνονταν περιούσιος λαός τοῦ Θεοῦ. Μεσίτης τῆς συμφωνίας ἐκείνης ἦταν ὁ Μωυσῆς. Τήν ἐπικύρωσε θυσιάζοντας ζῶα καί ραντίζοντας μέ τό αἷμα τό θυσιαστήριο καί τό λαό. Τά λόγια του τήν ἐπισφράγισαν: «Ἴδου τό αἷμα τῆς διαθήκης» (Ἐξ. κδ' 8).

δ) Τό μάνα. Οἱ Ἰσραηλίτες τράφηκαν μέ αὐτό στήν ἔρημο. Ὁ

Ἡ Σταύρωση. Λεπτομέρεια. Εἰκόνα στό Βυζαντινό Μουσείο Ἀθηνῶν (Σχολή Βενετίας, 14ος αἰ.). Ἀπό τήν ἅγια καί ἄχραντη πλευρά τοῦ Κυρίου ἐπήγασαν τά θεῖα Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καί τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας.

Κύριος σύνδεσε τό χορτασμό τῶν «πεντακισχιλίων» στό σχετικό θαῦμα μέ τό μάννα. Εἶπε στους Ἰουδαίους ὅτι Αὐτός εἶναι «ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς», «ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» (Ἰω. στ' 31 ἐξ.).

Ἔτσι αὐτά τά γεγονότα προεικόνιζαν τή θεία Εὐχαριστία, τήν ἀνάιμακτη θυσία τοῦ Κυρίου. Αὐτή μᾶς σώζει καί μᾶς τρέφει.

Ἡ ζωντανή ἀνάμνηση τοῦ μυστηρίου. Ὁ Κύριος παρήγγειλε στους Ἀποστόλους νά τελοῦν τό Μυστήριο πού τους παρέδωσε στό Μυστικό Δείπνο, γιά νά θυμοῦνται τά λόγια καί τά παθήματά Του.

Ἔτσι ὁ ἱερέας κατά τή θεία Λειτουργία πρὶν ἀπό τόν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων διαβεβαιώνει τόν Κύριο ὅτι ἐκτελοῦμε τήν ἐντολή Του: «Μεμνημένοι τοίνυν τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς καί πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένων, τοῦ σταυροῦ, τοῦ τάφου, τῆς τριήμερου ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως, τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας, τῆς δευτέρας καί ἐνδόξου πάλιν παρουσίας...».

Τό Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας εἶναι:

Ἡ θεία Μετάληψη. Τοιχογραφία στήν Ἱ. Μονή Μεταμορφώσεως τῶν Μετεώρων (16ος αἰ.).

α) ἀνάμνηση τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου πού ἄνοιξε τὸν Παράδεισο στους ἀνθρώπους. Ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπλή θύμηση τοῦ νοῦ μας, ἀλλὰ ζωντανή, πραγματική. Κάνει πραγματικότητα αὐτό πού θυμίζει: τὴ θυσία. Μᾶς ξαναγυρίζει στὸ ὑπερῶο ὄπου ἔγινε ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος.

β) Ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι συνεπῶς καὶ πραγματικὴ θυσία. Ἐπαναλαμβάνεται ἀνάμακτα ἢ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μέ τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεταβάλλονται σέ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου.

γ) Ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι καὶ θεία Κοινωνία. Στὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ ἱερέας μᾶς προσκαλεῖ νά κοινωνήσουμε, νά παρακαθήσουμε στὸ δεῖπνο πού προσφέρεται, Τὸ δεῖπνο αὐτό εἶναι μιὰ προέγυση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε». «Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (δεῖνα) τὸ τίμιον καὶ πανάγιον Σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον». Ἡ θεία Κοινωνία εἶναι «φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν» (Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος).

Ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ἔνωσή μας μέ τὸ Χριστό καὶ ἡ αἰώνια ζωὴ εἶναι καρποὶ τῆς θείας Κοινωνίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας προεικονίζεται ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ. Μέ αὐτὸ φέρνουμε στὴ μνήμη μας τὴ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου πού ἐπαναλαμβάνεται μέ ἀνάμακτο τρόπο. Ἡ θεία Μετάληψη γίνεται «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον».

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Λέγεται δὲ μετὰληψις μὲν ὅτι μεταλαμβάνομεν τῆς Ἰησοῦ θεότητος· κοινωνία δὲ διὰ τὸ κοινωνεῖν ἡμᾶς δι' αὐτῆς τῷ Χριστῷ καὶ μετέχειν αὐτοῦ τῆς σαρκὸς τε καὶ τῆς θεότητος. Κοινωνεῖν δὲ καὶ ἐνώσθαι καὶ ἀλλήλοις δι' αὐτῆς· ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἐνὸς ἄρτου μεταλαμβάνομεν οἱ πάντες, ἐν σῶμα Χριστοῦ, καὶ ἐν αἷμα, καὶ ἀλλήλων μέλη γινόμεθα, σύσσωμοι Χριστοῦ χρηματίζοντες» (Ἰω. Δαμασκηνός, P.G. 96, 1409).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Νά διαβάσεις τό Α΄ Κορ. ια΄ 23-30. Ποιά στοιχεῖα μᾶς προσφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιά τή θεία Εὐχαριστία; 2) Γιατί οἱ ἀτελεῖς θυσίαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συμβολίζουν τήν τέλεια θυσία τοῦ Κυρίου; (βλέπε Ἐβρ. θ΄ 11, 12, 24, ι΄ 4). 3) Γιατί τό ἰουδαϊκό Πάσχα συμβολίζει τό Χριστιανικό; 4) Γιατί ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι «φάρμακον ἀθανασίας»;

5. Ἡ Ἱεροσὺνη.

Ὁ ἱερέας μᾶς βαπτίζει, μᾶς κοινωνεῖ, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ δέχεται τή μετάνοιά μας στήν Ἐξομολόγηση, μᾶς εὐλογεῖ μέ τό Μυστήριον τοῦ Γάμου. Δικαιολογημένα λοιπόν τόν σέβονται μικροί καί μεγάλοι.

Ἡ Ἱεροσὺνη στήν Ἁγία Γραφή. Οἱ Πατριάρχες εἶναι οἱ πρῶτοι ἱερεῖς στήν Παλαιά Διαθήκη. Προσφέρουν θυσίαι στό Θεό ὡς ἀρχηγοί τῆς πατριᾶς, δηλαδή τῆς φυλῆς. Ὁ Μωσῆς ἀργότερα προσφέρει ὁ ἴδιος τίς θυσίαι. Ὅταν ὁμως κατασκευάστηκε ἡ Κιβωτός τῆς Διαθήκης, ὀρίστηκε ἰδιαίτερη ἱερατική οἰκογένεια: ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀαρῶν. Ὁ ἀρχιερέας, οἱ ἱερεῖς καί οἱ Λευῖτες ἦταν τά μέλη τῆς.

Ὁ Κύριος ἀντικατέστησε τήν Ἱεροσὺνη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Πρόσφερε, ὅπως εἶδαμε, τόν Ἐαυτό Του θυσία καί ἔγινε ὁ μεσίτης, ἡ γέφυρα μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς.

Οἱ Ἀπόστολοι πῆραν ἀπό τόν Κύριο τήν ἐξουσία νά τελοῦν τή θεία Εὐχαριστία, νά συγχωροῦν ἁμαρτίαι, νά βαπτίζουν. Ἐτσι ἔγιναν οἱ κληρικοί τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Ἀργότερα παρουσιάστηκε ἡ ἀνάγκη νά χειροτονηθοῦν κληρικοί. Ἀπό τίς ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γνωρίζουμε δύο Ἐπισκόπους μέ τά ὄνόματά τους. Εἶναι ὁ Τιμόθεος καί ὁ Τίτος. Οἱ Ἐπίσκοποι χειροτόνησαν ἱερεῖς καί διακόνους πού εἶναι βοηθοί καί συνεργάτες τῶν Ἐπισκόπων.

Τό ἀξίωμα τοῦ ἱερέα. Εἶναι τόσο τιμητικό ὅσο καί τό ἔργο του. Ὁ ἱερέας:

1) Τελεῖ τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας.

2) Εἶναι τό στόμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κύριος εἶπε στους Ἀποστόλους:

«Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει» (Λουκ. ι' 16). Στή θεία Λειτουργία τὰ λόγια τοῦ Κυρίου «Λάβετε φάγετε...» ἀκούγονται ἀπό τό στόμα τοῦ ἱερέα. Τό Εὐαγγέλιο, ὅπου δέν ὑπάρχει διάκονος, διαβάζεται ἀπό τόν ἱερέα.

3) Εἶναι ὁ στοργικός πατέρας τῆς ἐνορίας του. Οἱ ἀρρώστιες τῶν ἐνοριτῶν, ἡ φτώχεια, οἱ δυσκολίες τους, τὰ προβλήματα τῶν νέων καί ἠλικιωμένων εἶναι μέσα στίς φροντίδες του. Πολλοί κληρικοί παραμένουν ἄγαμοι γιά νά ἀφοσιωθοῦν στήν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀνθρώπων.

4) Εἶναι ὁ ἐργάτης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἔργάζεται γιά νά φέρι τόν Χριστό στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Γιά τό σκοπό αὐτό γίνεται, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς «πάντας τὰ πάντα».

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔχει γράψει ἕξι περίφημους λόγους γιά τήν Ἱεροσύνη. Σ' αὐτούς τονίζει τό ὑπόμνημα τοῦ ἱερέα: «Οὐκ οἶδας τί ἐστὶ ἱερεὺς; Ἄγγελος Κυρίου ἐστί. Μὴ γάρ τὰ ἑαυτοῦ λέγει; Εἰ καταφρονεῖς αὐτοῦ, οὐκ αὐτοῦ καταφρονεῖς, ἀλλὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν Θεοῦ». «Διὰ τούτων (τῶν ἱερέων) ἐνδυόμεθα τὸν Χριστόν...».

Οἱ βαθμοὶ τῆς Ἱεροσύνης. Εἶναι τρεῖς: τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καί τοῦ διακόνου.

Ὁ διάκονος βοηθεῖ τὸν πρεσβύτερο καί τὸν Ἐπίσκοπο στήν τέλεση τῶν Μυστηρίων. Ἀκόμη κηρύσσει τὸ θεῖο λόγο καί ἐργάζεται στὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καί σέ ἄλλους τομεῖς της. Χειροτονεῖται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο πού κατὰ τὴ θεία Λειτουργία (μετὰ τὸν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων) θέτει τὰ χέρια του στὸ κεφάλι του. Ἡ εὐχή πού διαβάζεται, εἶναι κοινὴ καί γιά τοὺς τρεῖς βαθμούς: «Ἡ θεία Χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν (δεῖνα) τὸν εὐλαβέστατον... εἰς διάκονον (πρεσβύτερον ἢ Ἐπίσκοπον). Εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος».

Ἡ χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου γίνεται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο μετὰ τὸ Χερουδικὸ Ὑμνο.

Ὁ βαθμὸς τοῦ Ἐπισκόπου περιέχει καὶ συγχωνεύει ὅλους τοὺς ἱερατικούς βαθμούς. Ὁ Ἐπίσκοπος χειροτονεῖται ἀπὸ τρεῖς Ἐπισκόπους μετὰ τὸν Τρισάγιο Ὑμνο. Στὸν ἐπισκοπικὸ βαθμὸ προάγονται μόνον οἱ ἄγαμοι κληρικοί. Τὸν παλαιότερο καιρὸ προαγόntonταν καὶ

ἔργαμοι. Μετά τήν ΣΤ Οἰκουμενική Σύνοδο προάγονται μόνο ἄγαμοι ἢ λόγιοι κληρικοί πού πέθανε ἡ γυναίκα τους. Κατά τή χειροτονία τῶν κληρικῶν γίνεται καί ὁ πνευματικός χορός τρεῖς φορές γύρω ἀπό τήν ἅγια Τράπεζα. Δείχνει τή χαρά γιά τό γεγονός. Ψάλλονται τά τροπάρια. «Ήσαία χόρευε...», «Ἅγιοι Μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες καί στεφανωθέντες...» καί «Δόξα σοι Χριστέ ὁ Θεός, Ἀποστόλων καύχημα, μαρτύρων ἀγαλλίαμα...». Μέ αὐτά δοξολογεῖται ἡ Ἅγια Τριάδα καί ζητεῖται ἡ μεσιτεία τῶν Ἁγίων Μαρτύρων. Αὐτούς θά μιμηθεῖ ὁ χειροτονούμενος στήν πίστη καί τήν ἀγιότητα.

Τό «ἄξιος» πού ἀναφωνεῖ ὁ λειτουργός τοῦ Μυστηρίου Ἐπίσκοπος καί ἐπαναλαμβάνει τό ἐκκλησίασμα, βεβαιώνει τοῦτο: ὁ χειροτονούμενος εἶναι ἄξιος νά καταλάβει αὐτό τό ἀξίωμα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οἱ Ἄποστολοι ὡς διάδοχοι τοῦ Κυρίου χειροτόνησαν κληρικούς. Διακρίνονται σέ Ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους, διακόνους. Ἡ Ἱεροσύνη ἔχει τίς ρίζες της στή Παλαιά Διαθήκη. Ὁ ἱερέας εἶναι τελετουργός τῶν Μυστηρίων, πατέρας καί διδάσκαλος τῶν πιστῶν.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Ἱεροσύνη βασιλείας ἀμείνων».
2. «Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ... τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου (Α΄ Πέτρ. ε΄ 2-3).
3. «Εἰ γὰρ οὐ δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐὰν μὴ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἀναγεννηθῇ, καὶ ὁ μὴ τρώγων τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ πίνων ἐκβέβληται τῆς οὐρανοῦ ζωῆς, πάντα δὲ ταῦτα δι' ἑτέρου μὲν οὐδενός, μόνον δὲ διὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων ἐπιτελεῖται χειρῶν, τῶν τοῦ ἱερέως λέγω...» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 48, 648).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Πῶς «ντυνόμεστε τὸ Χριστό» μέ τούς ἱερεῖς; 2) Τί σημαίνουν οἱ λέξεις Ἐπίσκοπος καὶ διάκονος; 3) Ἦνας ἱερέας σέ τί μπορεῖ νά μᾶς δοηθήσει; 4) Γιατί ὁ ἱερέας εἶναι τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ;

6. Ἡ Μετάνοια.

ἽΟ ἄνθρωπος μακριά ἀπό τό Θεό. Ἡ ἄμαρτία, ὅπως εἶδαμε σέ προηγούμενα μαθήματα, εἶναι ἡ ἀρνητική ἀπάντηση πού δίνει ὁ ἄνθρωπος στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι πολλοί ἄνθρωποι βρισκονται μακριά ἀπό τό Θεό.

ἽΟ ἄμαρτωλός ἄνθρωπος δέν ἀρνεῖται τήν εὐεργετική ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Δέχεται ἄλλωστε κι αὐτός τίς δωρεές της. Πῶς θά μπορούσε νά ζήσει ὁ ἄνθρωπος χωρίς τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ; ἽΟ ἄνθρωπος μέ τήν ἄμαρτία διαστρέφει τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τή θέλει γιά τόν ἑαυτό του, δέν τήν προσφέρει καί στούς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἔτσι ὁ ἄμαρτωλός ἄνθρωπος χωρίζεται ἀπό τούς συνανθρώπους του. Οἱ σχέσεις του μέ τό Θεό, τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀλλά καί μέ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του δέν εἶναι ἁρμονικές. ἽΗ ἄμαρτία εἶναι μιά ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου νά εἶναι ἀληθινός ἄνθρωπος.

ἽΗ οὐσία τῆς μετάνοιας. ἽΗ ἄμαρτία εἶναι μιά ἄθλια ὑποδούλωση τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτήν. ἽΑντίθετα ἡ μετάνοια εἶναι ἀπελευθέρωση. ἽΟταν μετανοοῦμε, εἶμαστε ἐλεύθεροι στό μυαλό, στό συναίσθημα, στή θέληση.

ἽΗ πνευματική αὐτή ἐλευθερία δέν εἶναι μόνο κατόρθωμα τοῦ ἀνθρώπου. ἽΟ Κύριος τόν βοηθεῖ νά ἀλλάξει πορεία καί τρόπο συμπεριφορᾶς. «Μετανοεῖτε· ἡγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». ἽΗ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ βοηθεῖ τόν ἄνθρωπο νά μετανοήσει. ἽΟταν ὁ ἄνθρωπος αἰσθανθεῖ μέσα του αὐτή τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τότε σάν τόν ἄσωτο παίρνει τήν ἀπόφαση: «ἽΑναστάς πορεύσομαι πρὸς τόν πατέρα...» (Λουκ. ιε' 18). ἽΗ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώνεται μέσα στήν ἽΕκκλησία. ἽΕκεῖ θά τῆ βροῦμε. Γι' αὐτό ἡ μετάνοια πραγματοποιεῖται μέ ἕνα Μυστήριό πού ὁ Κύριος παρέδωσε στήν ἽΕκκλησία.

ἽΗ σύσταση τοῦ Μυστηρίου. ἽΟ Κύριος μέ τήν ἐξουσία πού ἔχει νά συγχωρεῖ τήν ἄμαρτία, καλεῖ κοντά Του, ὅλους τούς «κοπιῶντας καί πεφορτισμένους» γιά νά τούς ἀναπαύσει. Τήν ἐξουσία αὐτή μεταδίδασε στούς ἽΑγίους ἽΑποστόλους. «ἽΑμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. ιη' 18). «Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα ἽΑγιον· ἄν τινων ἀφήτε

τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται» (Ιω. κ' 22 - 23). Τὰ τελευταῖα λόγια εἰπώθησαν τῆ μέρα τῆς Ἀναστάσεως. Ἔτσι ἡ πασχαλινὴ χαρὰ συνδέεται μὲ τὸ Μυστήριον τῆς μετάνοιας.

Τὸ θεοσύστατο θεσμὸ τοῦ Μυστηρίου τῆς μετάνοιας ἐπιβεβαιώνει ὁλόκληρη ἡ Ἱερὴ Παράδοση.

Στὸν ἄνθρωπο πού μετανοεῖ καὶ ἐξομολογεῖται, συγχωρεῖτε κάθε ἁμαρτία. Γι' αὐτὸ ὁ πιστὸς συχνά καταφεύγει στὸ Μυστήριον αὐτό. Μιά μόνο ἐξαίρεση ὑπάρχει: ἡ βλαστήμα κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲ μετανόησε εἰλικρινά.

Δείγματα τῆς μετάνοιας. Αὐτὰ εἶναι:

1) **Ἡ συντριβὴ τοῦ ἀνθρώπου.** Αὐτὴ δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει τὴν ἐνοχίαν του. Τῆ συντριβὴ προκαλεῖ ἡ σκέψη τοῦ Θεοῦ, ἢ συναίσθηση ὅτι στερήθηκε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ ἐναντιώθηκε στὸ θέλημά Του. Μὲ τὴ μετάνοια παρακαλεῖ τὸ Θεὸ νὰ τὸν δεχτεῖ στὴν πατρικὴ Του ἀγκαλιά.

Σὲ ἄλλη περίπτωση ὁ ἄνθρωπος λυπᾶται πού ἁμάρτησε ὄχι γιατί πρόσβαλε τὸ Θεὸ, ἀλλὰ γιατί θίχτηκε ὁ ἐγωισμὸς του. Αὐτὸς δὲν τὸν ἀφήνει νὰ σκύψει τὸ κεφάλι του μπροστὰ στὸ Θεό. Ἔτσι δὲν πηγαίνει νὰ ἐξομολογηθεῖ. Τέτοια ἦταν καὶ ἡ περίπτωση τοῦ Ἰούδα.

2) **Τῆ συντριβὴ συνοδεύει ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἁμαρτιῶν.** Ἡ ὁμολογία αὐτὴ (ἐξαγόρευσις) εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο τοῦ Μυστηρίου τῆς μετάνοιας. Μὲ αὐτὴ παραδέχεται μπροστὰ στὸ Θεὸ ὅτι συναισθάνεται τὴν ἁμαρτωλὴν του κατάστασιν. Ὁ Θεὸς μὰ τέτοια ὁμολογία ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἀδάμ πού ἁμάρτησε.

Ὁ ἄνθρωπος ὡς ζωντανὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτία του ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἐπίσκοποι ὁμῶς μὲ τὴ χειροτονία καὶ ἰδιαίτερη εὐχὴ μεταδίδουν τὴν ἐξουσία τῆς ἀφέσεως στοὺς ἱερεῖς. Αὐτοὶ κάνουν τὸ δύσκολο ἔργον τοῦ πνευματικοῦ πατέρα (ἐξομολόγου).

Πολλοὶ δυσκολεύονται νὰ ἐξομολογηθοῦν στὸν ἱερέα. Δὲν τὸ θεωροῦν ἀπαραίτητο ἢ καὶ ντρέπονται. Ὁ ἱερέας ὁμῶς εἶναι ἀπαραίτητος. Εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας· σ' αὐτὴν ἀνήκει ὁ ἐξομολογούμενος. Ἡ ντροπὴ εἶναι φυσικὴ. Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν

ἀπόσταση πού τόν χωρίζει ἀπό τόν Πανάγιο Θεό. Τό ἐμπόδιο αὐτό φεύγει ὅταν σκεφτοῦμε πόσο ὁ Θεός μᾶς ἀγαπᾷ.

3) Ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν ἐρχεται ὡς συνέπεια τῶν παραπάνω. Ὁ πνευματικός συμπαραστέκεται σ' αὐτό. Προσεύχεται μαζί μέ τό πνευματικό του παιδί καί χαίρεται γιά τή μετάνοιά του. Μέ πατρική ἀγάπη ἐνισχύει τόν ἐξομολογούμενο καί τόν παιδαγωγεῖ.

Τελικά τοῦ δίνει ἄφεση στίς ἁμαρτίες πού ἐξομολογήθηκε. Ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις, πού ἡ ἄφεση ἀναβάλλεται γιά παιδαγωγικούς λόγους. Οὐσιαστικά τή συγχώρηση δίνει ὁ Θεός, ὅπως βλέπουμε στήν εὐχή πού τοῦ διαβάζει:

«Αὐτός ὁ Θεός συγχωρήσει σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ πάντα, καί ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καί ἐν τῷ μέλλοντι».

Πολλές φορές ὁ ἐξομολόγος ἐπιβάλλει ὀρισμένα ἐπιτίμια. Εἶναι πνευματικές ἀσκήσεις πού βοηθοῦν τό Χριστιανό στήν πλήρη ψυχική του θεραπεία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ μετάνοια εἶναι ἀλλαγὴ σκέψεως καί συμπεριφορᾶς. Ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στό δρόμο τοῦ Θεοῦ. Ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ ὁ πιστός ὁμολογεῖ τήν ἐνοχὴ του καί ἐξομολογεῖται τίς ἁμαρτίες του. Ἡ συγχώρηση εἶναι τό δῶρο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Παλμ. 50, 1 ἐξ, Β' Κορ. ε' 17, 20, Ἰω. γ' 5, Ρωμ. η' 10-17, Κολ. α' 9-12.
2. «Ὡσπερ ἄνθρωπος ὑπὸ ἀνθρώπου ἱερέως βαπτιζόμενος φωτίζεται τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάριτι, οὕτω καί ὁ ἐξομολογούμενος ἐν μετάνοιᾳ διὰ τοῦ ἱερέως λαμβάνει τὴν ἄφεσιν χάριτι Χριστοῦ (Μ. Ἀθανάσιος, Ρ.Γ. 26, 1316).
3. «Ἀναγκαῖον τοῖς πεπιστευμένοις τὴν οἰκονομίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐξομολογεῖσθαι τὰ ἁμαρτήματα» (Μ. Βασίλειος, Ρ.Γ. 31, 1284).
4. «Στέναξον, ὅταν ἁμαρτήσῃς... (ὄχι γιατί) κολάζεσθαι μέλλεις· τοῦτο γάρ οὐδὲν· ἄλλ' ὅτι προσέκρουσάς σου τῷ δεσπότη τῷ οὕτως ἡμέρω, τῷ οὕτω σε φιλοῦντι καί ἐπικριμαμένῳ τῆς σωτηρίας τῆς σῆς ὡς καί τὸν Υἱὸν ἐπιδοῦναι ὑπὲρ σοῦ» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ. Γ. 57, 68-69).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ποιά ἐμπόδια συναντᾶς ὡς ἐφηβὸς στό πρόβλημα τῆς ἐξομολογήσεως; 2) Σέ τί

βοηθεί τον άνθρωπο ή αναγνώριση της αμαρτίας του; 3) Γιατί είναι απαραίτητη ή εξομολόγηση ενώπιον πνευματικού ιερέα; 4) Τι θά ζητούσες από έναν πνευματικό, όταν αποφαίσξεις να εξομολογηθείς;

7. Τό Εὐχέλαιο.

Ἐκεῖνος πού ἔνωσε τόν ψυχικό καί σωματικό πόνο τοῦ ἀνθρώπου ὅσο κανεῖς ἄλλος, ἦταν ὁ Κύριος. Γι' αὐτό ἦταν φίλος τῶν πονεμένων καί ἁμαρτωλῶν. Τούς εὐεργετοῦσε μέ τά θαύματά Του καί τούς ξεκούραζε μέ τή διδασκαλία Του.

Ἡ Ἐκκλησία συνέχισε καί σ' αὐτό τό ἔργο τοῦ Κυρίου. Τοῦτο βλέπουμε στό Μυστήριό τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου.

Ἡ θεία σύσταση τοῦ Μυστηρίου. Τό Μυστήριό αὐτό στηρίζεται στά λόγια τοῦ Ἀδελφόθεου Ἰακώβου: « Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσκαλεσάσθω τούς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, καί προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καί ἡ εὐχή τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κὰν ἁμαρτίας ἦ πεποικώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ» (Ἰακ. ε' 14-15).

Κάποιος ὑπαινιγμός γιὰ τό Ἅγιο Εὐχέλαιο ὑπάρχει στόν Εὐαγγελιστή Μάρκο πού λέει ὅτι οἱ Ἀπόστολοι:

- α) ἔδραζαν πολλά δαιμόνια,
- β) ἄλειψαν πολλούς ἄρρώστους μέ λάδι καί
- γ) τούς θεράπευαν (Μάρκ. στ' 13).

Ἔτσι τό Μυστήριό τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου περιλαμβάνει τά ἑξῆς:

- 1) Σέ περίπτωση ἄρρώστιας καλοῦνται οἱ πρεσβύτεροι (ιερεῖς).
- 2) Οἱ ἱερεῖς προσεύχονται γιὰ τόν ἄρρωστο. Μαζί τους προσεύχεται ὁλόκληρο τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι ὁ ἄρρωστος παίρνει μεγάλη πνευματική ἐνίσχυση.

3) Ἡ ἐπάλειψη τοῦ λαδιοῦ πού γίνεται στόν ἄρρωστο, δέν εἶναι ἕνα φυσικό φάρμακο. Εἶναι τό σημεῖο μέ τό ὁποῖο μεταδίδεται ἡ θεία Χάρις πού «τὰ ἀσθενεῖ θεραπεύει καί τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρώνει».

4) Ἡ εὐχή τῆς πίστεως πού διαβάζεται, θά χαρίσει στόν ἄρρωστο τή σωματική του ὑγεία, ἂν ὁ Θεός κρίνει ὅτι αὐτό τόν ὠφελεῖ πνευματικά.

5) Ἡ ὑπόσχεση τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν, πού τυχόν διέπραξε ὁ ἄρρωστος.

Ἔτσι τὸ Ἅγιο Εὐχέλαιο ἔχει ἓνα μυστηριακὸ χαρακτήρα, πού μαρτυροῦν ἡ λειτουργικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Λειτουργοὶ καὶ ἀποδέκτες τοῦ Εὐχέλαιου. Λειτουργοὶ τοῦ Εὐχέλαιου εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος. Τὸ Μυστήριον εἶναι δυνατό νά τελέσουν μαζί περισσότεροὶ ἀπὸ ἓνας ἱερεῖς. Στὴν Ἐκκλησία μας τὸ Εὐχέλαιο γίνεται ἀπὸ ἑπτὰ ἱερεῖς ἢ ἀπὸ τρεῖς δὲ ἀνάγκη καὶ μόνο ἀπὸ ἓναν.

Ἀποδέκτες τοῦ Μυστηρίου εἶναι οἱ βαριά καὶ ἐλαφρά ἄρρωστοι, καθὼς καὶ οἱ ὑγιεῖς (Εὐχέλαιο Μεγάλης Τετάρτης). Ὅλοι αὐτοὶ δέχονται τὴ Χάρη τοῦ Μυστηρίου. Σ' αὐτὸ συμμετέχει προσωπικά ὁ ἄρρωστος. Συμπροσεύχεται καὶ ἐμπιστεύεται τὰ πάντα στὸν Κύριο. Πολλοὶ ἄρρωστοι «ἐγείρονται», δηλαδή γέρονται τοὺς καρπούς τοῦ Μυστηρίου.

Ἐξωτερικά σημεῖα. Αὐτὰ εἶναι τὸ λάδι καὶ οἱ δύο εὐχές πού διαβάζονται στὸ Μυστήριον. Μὲ τὴν πρώτη καθαγιαζεται τὸ λάδι. Ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τὸ Θεὸ νά στείλει «τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀγίαση τὸ ἔλαιον καὶ ποιήση αὐτὸ τελείαν ἀπολύτρωσιν τῶν ἁμαρτιῶν». Ἡ δεύτερη εὐχὴ λέει: «Πάτερ, Ἅγιε ἰατρὲ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, ὁ πέμπας τὸν μονογενῆ σου Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πᾶσαν νόσον ἰώμενον καὶ ἐκ θανάτου λυτροῦμενον, ἴασαι καὶ τὸν δοῦλον σου (δεῖνα) ἐκ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀσθενείας καὶ ζωοποίησον αὐτὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ σου».

Ἡ ἀόρατη θεία Χάρη. Ἡ ἀόρατη θεία Χάρη γίνεται αἰσθητὴ ἀπὸ τὸν ἄρρωστο. Ἐνισχύεται, παρηγορεῖται, προσεύχεται θερμότερα. Βλέπει τὴν Ἐκκλησία κοντὰ του. Ἔχει διώξει τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν του.

Τὸ Εὐχέλαιο δὲν ἀντικαθιστᾷ τὸ Μυστήριον τῆς Μετάνοιας. Ὁ ἄρρωστος ὁμως διώχνει τὴν ἀνυπομονησία, τὴν ἀτελεισία. Γι' αὐτὸ ὁ ἄρρωστος πού εἶναι καὶ πιστός, πρέπει νά γνωρίζει ὅτι ἡ σωματικὴ θεραπεία γίνεται μὲ σκοπὸ νά θεραπευθεῖ καὶ ἡ ψυχὴ του.

Ἄν ὁ Θεὸς δῆλεπαι ὅτι ὁ θάνατος θά χαρίσει στὸν ἄνθρωπο τὴν αἰώνια σωτηρία του, τότε ἐπιτρέπει τὸν ἐρχομὸ του. Ἄν ὁμως ὁ ἄρρωστος πρέπει νά ζήσει γιὰ νά φροντίσει γιὰ τὴ σωτηρία του, τότε ὁ

Θεός θά τοῦ χαρίσει τήν υγεία. Καί στίς δυό περιπτώσεις ὁ πιστός ἄνθρωπος ἐνισχύεται καί δυναμώνεται ἀπό τήν τέλεση τοῦ Εὐχέλαιου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οἱ θεραπείες τῶν ἀρρώστων πού ἔγιναν μέ τά θαύματα τοῦ Κυρίου συνεχίζονται μέ τό Ἅγιο Εὐχέλαιο. Οἱ προσευχές καί τό ἁγιασμένο λάδι ἐνισχύουν σωματικά καί ψυχικά τόν ἄρρωστο. Οἱ ἁμαρτίες τοῦ πιστοῦ συγχωροῦνται.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. «Οὐ γάρ ἡμᾶς ἀναγεννώσι (μέ τό βάπτισμα) μόνον, ἀλλά καί μετὰ ταῦτα συγχωρεῖν ἔχουσι ἐξουσίαν ἁμαρτήματα. Ἄσθενεῖ τις, φησίν, ἐν ὑμῖν; Προσκάλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας...» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ρ.Γ. 48, 644).
2. «Γένοιτο, Κύριε, τό ἔλαιον τοῦτο, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, ἔλαιον ἁγιασμοῦ, ἔνδυμα βασιλικόν, θώραξ δυνάμεως, πάσης διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποτρόπαιον, σφραγίς ἀνεπιβούλευτος, ἀγαλλίαμα καρδίας, εὐφροσύνη αἰώνιος» (Εὐχή ἀπό τήν Ἱερουργία τοῦ Μυστηρίου).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ–ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Πότε καί πῶς αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὅτι τό Εὐχέλαιον τοῦ εἶναι ἀπαραίτητο; 2) Πῶς ἡ Ἐκκλησία καί ὁ ἄρρωστος συμμετέχουν στό Εὐχέλαιο; 3) Ἀπό πού φαίνονται τά ἐπιτελέσματα τῆς θείας Χάρης στό Μυστήριο τοῦ Εὐχέλαιου; 4) Νά μελετήσεις τό ὑπ' ἀριθ. 2 κείμενο. Πῶς χαρακτηρίζεται τό λάδι τοῦ Εὐχέλαιου;

8. Ὁ Γάμος.

Ὁ Θεός μετὰ τήν πλάση τοῦ Ἀδάμ ἔπλασε τή γυναῖκα πού ἦταν «βοηθὸς ὁμοίος μέ αὐτόν». Ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης πού καλλιιεργήθηκε μεταξύ τους, τοὺς ἔνωσε σέ μιά κοινή ζωή. Σ' αὐτήν ὁ ἕνας πρόσφερε συνεχῶς στόν ἄλλο. Αὐτή τήν κοινωνία τῆς ἀγάπης εὐλογεῖ ὁ Θεός μέ τό Μυστήριο τοῦ γάμου γιά τή δημιουργία τῆς οἰκογένειας. Μέ αὐτό ὁ ἄνθρωπος γίνεται συνεργάτης τοῦ Θεοῦ.

Τό μέγα Μυστήριο. Ὁ γάμος εἶναι Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας μας

καί μάλιστα μέγα. Μέσα στό γάμο ὁ ἄνθρωπος ἀναπτύσσεται ὄχι μόνο βιολογικά, ἀλλά κυρίως πνευματικά. Ἐτσι ὁ γάμος ὡς Μυστήριον παύει νά εἶναι ἕνα κοινωνικό γεγονός. Εἶναι μιά κοινωνία ὑπερφυσικῆς ἀγάπης πού δίνει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἱεροτελεστία τοῦ Μυστηρίου εἶναι συγκλονιστική καί συγκινητική. Δυό ἄνθρωποι, ἕνας ἄνδρας καί μιά γυναίκα, ἀποφασίζουν νά ἐνώσουν τή ζωή τους κάτω ἀπό τίς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ γάμου. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ γάμου ἦταν ἀρχικά ἐνσωματωμένη στή θεία Λειτουργία. Ὁ λειτουργικός χώρος εἶναι ὁ πιό κατάλληλος γιά τήν εὐλογία τοῦ γάμου. Ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ εἶναι πραγματικά στό χώρο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Προϋπόθεση γιά τήν τέλεση τοῦ Μυστηρίου εἶναι ἡ εὐκρινής συγκατάθεση τῶν δυό ὑποψηφίων. Χρειάζεται καί μιά προετοιμασία γιά νά ὠφεληθοῦν οἱ νεόνυμφοι ἀπό τά λόγια τῆς ἱερῆς Ἀκολουθίας. Τά λόγια αὐτά εἶναι βαθυστόχαστα καί συμβολικά. Δείχνουν τί ἔκανε ὁ Θεός γιά τή σωτηρία μας, πῶς ὁ Χριστός ἀγάπησε τήν Ἐκκλησία καί πῶς παρέδωσε τόν ἑαυτό Του γιά τόν ἁγιασμό της.

Ἡ ἀγάπη πού συνδέει τό Χριστό καί τήν Ἐκκλησία, πρέπει νά συνδέει καί τούς δυό συζύγους. Τό λίγο κρασί πού θά πιοῦν κατά τήν Ἀκολουθία καί μάλιστα ἀπό κοινό ποτήρι, ἐκφράζει τήν κοινή ζωή πού θά κάνουν.

Ἡ προετοιμασία γιά τό γάμο. Ὁ νέος ἄνθρωπος χρειάζεται νά ἐτοιμάσει τόν ἑαυτό του γιά τή νέα ζωή του. Σήμερα ἐπικρατεῖ προχειρότητα καί ἐπιπολαιότητα πάνω στό σημαντικό αὐτό θέμα. Ἡ προετοιμασία δέν εἶναι σοβαρή, ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ ἱερός θεσμός τοῦ γάμου. Τί ρόλο παίζει ἡ προσεκτική προετοιμασία;

1) Τά μεγάλα ἔργα δέ θέλουν διασύνη. Ἐτσι καί ὁ γάμος. Οἱ συναισθηματικές ἐναλλαγές τῆς ἐφηβείας δέν εἶναι σταθερό θεμέλιο τοῦ γάμου. Ὁ ἐφηβος καί ἡ ἐφηβος δέν ἔχουν τήν πνευματική ὠριμότητα πού θά τοὺς ἐπιτρέψει νά ἀναλάβουν τίς εὐθύνες μιᾶς οἰκογένειας.

2) Ἡ πνευματική ὠριμότητα βοηθεῖ πρῶτα στή σωστή ἐκλογή τοῦ συντρόφου. Ἡ ἐκλογή –πρέπει νά τό ὁμολογήσουμε μέ εὐλικρίνεια– εἶναι τό δυσκολότερο θέμα. Ὁ νέος ἄνθρωπος χρειάζεται ὀρθά κριτήρια. Σ' αὐτό θά τόν βοηθήσει ὁ Θεός. Ὁ νέος καί ἡ νέα πού πιστεύουν

σ' Αὐτόν, προσεύχονται νά παρουσιάσει ὁ Θεός τόν κατάλληλο ἄνθρωπο μέ τόν ὁποῖο θά συνδέσουν τή ζωή τους. «Παρά Κυρίου ἀρομίζεται ἀνδρὶ γυνή», λέει ἡ Ἁγία Γραφή (Παροιμ. ιθ' 14). Πρέπει λοιπόν νά ἐκτιμηθοῦν στά πρόσωπα πού θά παντρευθοῦν, ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, ἡ πίστη καί ἡ εὐσέβεια πού ἐξασφαλίζουν τήν αἰωνιότητα.

3) Ὁ ἄνθρωπος πού θά φτιάξει οἰκογένεια, χρειάζεται σωματική καί ψυχική ὑγεία. Ἡ ἔλλειψή της θά δημιουργήσει ἀργότερα προβλήματα.

4) Μιά νέα οἰκογένεια χρειάζεται κάποιο οἰκονομικό θεμέλιο. Αὐτό δέν πρέπει οὔτε νά τό ὑποτιμοῦμε οὔτε καί νά τό ὑπερτιμοῦμε. Πολλοί δηλαδή νομίζουν ὅτι τά πολλά χρήματα σημαίνουν εὐδοκίμηση στό γάμο. Αὐτό εἶναι βασικό λάθος. Ἀντί ἡ ἀγάπη μας νά στρέφεται στό πρόσωπο τῆς μελλοντικῆς ἢ μελλοντικοῦ συντρόφου, στρέφεται πρὸς τά χρήματα. Δίνουμε προτεραιότητα σ' αὐτά, ἐνῶ ξέρομε ὅτι πολλοὶ πλούσιοι γάμοι ναυάγησαν.

Τέλος πρέπει νά προσέξει ὁ νέος τήν ἐπαγγελματική του μόρφωση. Δέν πρέπει νά προχωρήσει στό γάμο ἂν δέν ἔχει τήν ἀπαραίτητη οἰκονομική ἐνίσχυση. Πρέπει νά γνωρίζει ὁ νέος ὅτι ἡ γυναίκα αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά ἔχει μιά μικρὴ ἔστω οἰκονομική σιγουριά. Ἄν ὁ νέος δέ φροντίσει νά ὑπάρχει ἡ ἀσφάλεια αὐτή, τότε θά εἶναι ὑπεύθυνος γιά τίς συνέπειες.

Ἡ ἐργαζόμενη σύζυγος. Ἡ νέα πρέπει νά προετοιμάζεται γιά τό ἔργο τῆς νοικοκυρᾶς. Ὑπάρχει ὁμως καί τό ἐνδεχόμενο νά ἐργαστεῖ ἡ γυναίκα, γιατί τά οἰκονομικά τοῦ συζύγου συνήθως δέν ἐπαρκοῦν.

Ἡ γυναίκα πολλές φορές χαιρέται περισσότερο τήν ἐργασία ἔξω ἀπό τό σπίτι παρά μέσα σ' αὐτό. Τούς τέσσερις τοίχους του οἱ νέες τούς βλέπουν σάν φυλακή. Ἡ νοοτροπία αὐτὴ ἔχει καί τά προβλήματά της. Αὐτά ἀπό κοινοῦ πρέπει νά ἀντιμετωπίζουν οἱ νεόνυμφοι.

Τό σπίτι ἔχει ἀνάγκη ἀπό τή ζωντανή παρουσία τῆς γυναίκας. Ἡ παραμέληση τοῦ νοικοκυριοῦ ἔχει ὕλικές καί πνευματικές συνέπειες. Ἡ ἀπουσία τῆς συζύγου ἔξω ἀπό τό σπίτι αὐξάνει τά ἔξοδά του. Ἡ προσπάθεια τῆς συζύγου νά προλάβει τήν ἐξωτερικὴ ἐργασία καί ἐκείνη τοῦ σπιτιοῦ, δημιουργεῖ νευρικότητες, ἀνησυχίες, διαπληκτισμούς, κ.ἄ. Τά παιδιά θέλουν τή μητέρα κοντά τους. Ἡ ἀγάπη καί ἡ

στοργή της δημιουργούν θαλπωρή, μέσα στην όποια ένα παιδί αναπτύσσεται σωματικά και πνευματικά.

Τά πρόβληματα αυτά θίγονται ἐδῶ γιά νά τά σκέπτονται οί νέοι. Μόνο τότε ἀντιμετωπίζουν μέ εὐθύνη καί σοβαρότητα τά θέματα πού ἔχουν σχέση μέ τή ζωή τους, ὅπως ἐδῶ ὁ γάμος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Θεός εὐλόγησε τό γάμο ἀμέσως μετά τή δημιουργία τῶν Πρωτοπλάστον. Ἡ οἰκογένεια εἶναι τό κύτταρο τῆς κοινωνίας καί τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό ἡ δημιουργία χριστιανικῆς οἰκογένειας ἀπαιτεῖ ἀνάλογη προετοιμασία.

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Γεν. α' 28, β' 18-24, Μάρκ. ι' 12, Ματθ., ε' 27-30, κβ' 1, Ἐφεσ. ε' 22-23 Ἰω. β' 1-11.
2. Ὁ Θεός «ὁ δια τὴν ἄφραστόν σου δωρεάν καί πολλήν ἀγαθότητα παραγενόμενος ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καί τὸν ἐκεῖσε γάμον εὐλόγησας... καί ἐνταῦθα παραγενόμενος τῇ ἀοράτῳ σου ἐπιστασία εὐλόγησον τὸν γάμον τοῦτον, καί παράσχου τοῖς δούλοις σου τοῦτοις ζῶνι εἰρηνικὴν, μακροήμερουσιν, σωφροσύνην, τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην ἐν τῷ συνδέσῳ τῆς εἰρήνης, τὴν ἐπὶ τέκνοις χάριν, τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον» (Εὐχή τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Γάμου).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Νά διαβάσεις τὴν εὐχή τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Γάμου. Τί παρακαλεῖ ὁ ἱερέας τὸ Θεό νά χαρίσει στοὺς νεόνυμφους; 2) Ὑπογράμμισε τά κατά καί τά ὑπέρ πού παρουσιάζει τὸ πρόβλημα τῆς ἐργαζόμενης συζύγου. 3) Ποιά εἶναι κατὰ τὴ γνώμη σου ἡ σπουδαιότερη προετοιμασία γιά τὸ γάμο; 4) «Ὁ Θεός τοὺς ταίριασε». Τί σημαίνει ἡ φράση αὐτὴ πού λέει ὁ λαός γιά τὸ ταιριασμένο ἀνδρόγυνο;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Είσαγωγή	7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: Ἡ χριστιανική πίστις καὶ οἱ πηγές της	11
1. Τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθόδοξης πίστεως	15
2. Οἱ δύο πηγές τῆς θείας Ἀποκαλύψεως	19
3. Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ στὴν Ἁγία Γραφή	21
4. Τὰ βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς	25
5. Οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελιστῆς	25
ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: Ὁ Θεός - Δημιουργός τῆς ὄρατης καὶ ἀόρατης Δημιουργίας	33
1. Ὁ Ἕνας καὶ Ἀληθινός Θεός	38
2. Τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδας	42
3. Ὁ Θεός καὶ ὁ κόσμος τῶν ἀγγέλων	47
4. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου	51
5. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ	51
ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ: Ὁ ἄνθρωπος, ἡ κορωνίδα τῆς δημιουργίας	54
1. Ἡ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου	59
2. Ἡ ζώη τοῦ ἀνθρώπου στὸν Παράδεισον	62
3. Ὁ ἄνθρωπος κάτω ἀπὸ τὸ Νόμον τοῦ Θεοῦ	67
4. Ἡ πτώσις τῶν Πρωτοπλάστων	70
5. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως	73
6. Ἡ ὑπόσχεσις τῆς λυτρώσεως	73
ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ: Ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτῆς	77
1. Τὸ Πρόσωπον τοῦ Λυτρωτῆ	81
2. Ἡ θεία φύσις τοῦ Κυρίου	83
3. Ἡ ἀνθρώπινη φύσις τοῦ Κυρίου	87
4. Τὸ μυστήριον τῆς Σαρκώσεως τοῦ Κυρίου	91
5. Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου	94
6. Τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου	94

7. Ἡ σταυρωκὴ θυσία τοῦ Κυρίου	97
8. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου	101
9. Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου	105
10. Τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου	109

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα

1. Τὸ τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας	112
2. Τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος	115
3. Ἡ θεία Χάρη	118

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός

1. Ἡ φύση τῆς Ἐκκλησίας	121
2. Οἱ ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας	123
3. Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας	126

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ: Ἡ μέλλουσα ζωὴ

1. Ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ μερικὴ κρίση του	129
2. Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου	132
3. Ἡ κοινωνία τοῦ οὐρανοῦ	134
4. Ἡ τελείωση τῆς δημιουργίας	137

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ: Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας

1. Τὰ θεία Μυστήρια καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός	139
2. Τὸ Ἅγιο Βάπτισμα	142
3. Τὸ Ἅγιο Χρίσμα	146
4. Ἡ θεία Εὐχαριστία	149
5. Ἡ Ἱεροσύνη	153
6. Ἡ Μετάνοια	156
7. Τὸ Εὐχέλαιο	159
8. Ὁ Γάμος	160

ΕΚΔΟΣΗ Γ', 1977 (VIII) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 110.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 2824/23–3–77

ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ

0020566286

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΑΣ

